

การศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดมุกดาหารให้เป็นเมืองท่องเที่ยวชายแดน

ปริญญาณิพนธ์
ของ
ภาณุรังษี เดือนโสภา

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

สิงหาคม 2550

การศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดมุกดาหารให้เป็นเมืองท่องเที่ยวชายแดน

บทคัดย่อ
ของ
ภาณุรังษี เดือนโสภา

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

สิงหาคม 2550

ภาณุรังษี เดือน โส้ง. (2550). การศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดมุกดาหารให้เป็นเมืองท่องเที่ยวชายแดน. ปรินิพนธ์ วท.ม. (การวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
คณะกรรมการควบคุม : รองศาสตราจารย์เรณู ศรีสำราญ, อาจารย์ ดร.นลินา ประไพรักษ์สิทธิ์.

การศึกษานี้ มีจุดมุ่งหมายของการวิจัยเพื่อ 1.) ศึกษาศักยภาพและแนวโน้ม รวมทั้งโอกาสในการพัฒนาการท่องเที่ยวชายแดนของจังหวัดมุกดาหาร 2.) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาการท่องเที่ยวชายแดนของจังหวัดมุกดาหาร 3.) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวชายแดนที่สอดคล้องกับการพัฒนาจังหวัด 4.) ศึกษาผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นหลังการเปิดใช้สะพานมิตรภาพไทย-ลาว ข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ การสังเกต การสำรวจและการสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยมี 4 กลุ่ม ได้แก่เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ ผู้ประกอบการธุรกิจที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว ประชาชน ทำการสุ่มตัวอย่าง (Sample) ที่มีลักษณะตัวแทน (Representative) ของกลุ่มตัวอย่างในขนาดที่เหมาะสม (Adequate Size) วิเคราะห์สังเคราะห์เนื้อหาตามกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1. จังหวัดมุกดาหารมีความเหมาะสมสำหรับการพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางการค้า การคมนาคมและการท่องเที่ยวชายแดนเปรียบเสมือนประตูสู่อินโดจีน โดยมีข้อได้เปรียบด้านภูมิประเทศที่เอื้อต่อการเป็นเมืองการค้า การลงทุนและการท่องเที่ยวชายแดนที่สะดวกต่อการเดินทางไปลาวและเวียดนามแม้จะมีปัญหาและอุปสรรค เช่น ขาดกิจกรรมแบบมหกรรม (World Event) ที่นำไปสู่การแข่งขันระดับนานาชาติ ขาดมาตรฐานความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว ขาดความร่วมมือกับหน่วยงานในพื้นที่เพื่อดำเนินการด้านการท่องเที่ยว 2.แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวชายแดนที่สอดคล้องกับการพัฒนาจังหวัด คือ การเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวข้ามแดนกับลาวและเวียดนาม การพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว ส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยวเชิงรุกทั้งในและต่างประเทศ ควรนำเสนอรูปการท่องเที่ยวแบบผสมผสานพร้อมกับส่งเสริมกิจกรรมทางสังคม เทศกาลและมหกรรมต่างๆ ให้เป็นสินค้าทางการท่องเที่ยวใหม่ ๆ และเตรียมรับมือกับปัญหาทางสังคมด้านต่าง ๆ เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของการท่องเที่ยว เตรียมแผนการจัดการด้านสาธารณูปโภคและโครงสร้างพื้นฐานทางสังคม รวมทั้งจัดระเบียบผังเมืองและการใช้ที่ดินให้เอื้อต่อการเป็นเมืองท่องเที่ยวชายแดนในอนาคต 3. ผลกระทบจากการเปิดใช้สะพานมิตรภาพไทย-ลาวข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2 ได้แก่ ผลกระทบด้านเศรษฐกิจที่จะเติบโตอย่างรวดเร็ว ผลกระทบด้านการท่องเที่ยว ผลกระทบต่อแผนการพัฒนาและนโยบายการพัฒนาจะก่อให้เกิดการดำเนินงานด้านแผนการพัฒนา ผลกระทบด้านสังคมและวัฒนธรรม ส่งผลในระยะยาวต่อทัศนคติ จิตสำนึกและวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่น ผลกระทบด้านทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมจากการก่อสร้าง การดำรงชีวิตประจำวันที่เกิดของเสีย มลพิษ ขยะ นี้เสีย การขนส่งที่ก่อให้เกิดมลภาวะทางอากาศ เสียงรบกวน

A STUDY OF MUKDAHAN PROVINCE TOURISM DEVELOPMENT
GUIDELINES TO BECOME A TOURISM BORDERTOWN

AN ABSTRACT

BY

PANURUNGSEE DUENHONG

Presented in Partial Fulfillment of Requirements
for the Master of Science Degree in Ecotourism Planning and Management
at Srinakharinwirot University
August 2007

Panurungsee Duenhong. (2007). *A Study of Mukdahan Province Tourism Development Guidelines to Become a Tourism Bordertown*. Master's Project, M.Sc. (Ecotourism Planning and Management). Bangkok:Graduat School, Srinakharinwirot University, Project Advisor: Assoc.Prof. Renoo Sornsamran . Co- Project Advisor: Dr. Nalena Praphairaksit.

The objectives of this reseach are: 1.) To study the potentials as well as opportunities for the development of tourism industry of Thailand's bordertown in Mukdahan 2.) To study problems and difficulties of the development of tourism industry of Thailand's bordertown in Mukdahan 3.) To study ways to encourage the tourism industry of Thailand's bordertown corresponding to the development of the province 4.) To study the effects which may occur after the opening of the second Thai-Lao Bridge. The methods in which were used to gather data are observation, interview and survey. The samples in this research consist of 4 groups of people which are government officials, officials from tourism industry, tourists and finally, the native people of Mukdahan. An adequate size of samples is representatively selected. The data is analyzed and synthesized with the qualitative research procedure. The results of this research can be concluded as followings: 1. The strengths of Mukdahan are that it is suitable for the development of business and marketing center. The transport system and tourism industry of Thai borders are like the gate to Indo-China. The province has the advantages in terms of landscape which favors trade, investment and a convenient trip to Lao and Vietnam. Cooperation between Thai, Lao and Vietnam in organizing events to celebrate traditional festivals will help building a good relationship between countries and at the same time promoting tourism. Problems and obstacles in developing the tourism of Thai Border in Mukdahan are the location of the province which are prone to epidemic, illegal activities which will affect the reputation of its tourism. There is a lack of activity such as World Event which leads to the international competition. Also, there is no standard safety in the tourist sites and cooperation with the tourism officials to carry out proper procedures. 2. The way to encourage tourism in Thai bordertown which corresponds to the development of the province is to join the travel path with Lao and Vietnam, to improve the quality of tourist sites and set standards for tourism services, to promote abroad and domestic tourism industry and at the same time encourage social events, festivals and customs to attract tourists. We can manage the welfare and be prepared to tackle other social problems to build up a good reputation in preparation for future growth of tourism industry. Also, we should prepare plans to manage hygiene and social structure as well as a proper allocation of land to be used for tourism in the future. 3. The Effects of the opening of the second Thai-Lao Bridge are the followings: the rapid economic growth, the good geographic site will have an effect on the tourism growth. The social and cultural effect will affect the urban growth. Visitors coming with their culture, value and behavior will have an influence on local people, natural resources and environment. Finally, the environment during the construction will have an impact on the daily life of people and cause industrial waste, water, noise and air pollution. Good environment management in order to keep the nature pure and clean should be planned.

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ เรื่อง การศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดมุกดาหารให้เป็นเมืองท่องเที่ยวชายแดนนี้ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยได้ประมวลความรู้ทางวิชาการที่ได้รับการประสิทธิ์ประสาทจากท่านคณาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่าน ตลอดเวลาที่ศึกษาตามหลักสูตรมาใช้ในการทำวิจัยครั้งนี้

กราบขอบพระคุณ บิดามารดา เจ้าชาย เจ้าดวงเดือน ณ เชียงใหม่ และญาติพี่น้องผู้ให้การเลี้ยงดูอบรมสั่งสอนทุกท่าน

กราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์สุภาพร สุกสีเหลือง อาจารย์ที่ปรึกษาและประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตรสาขาวิชาการวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม รองศาสตราจารย์เรณู ศรีสำราญ อาจารย์ ดร.นลินา ประไพรัชสิทธิ์ และคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ให้ความรู้รวมทั้งคำแนะนำที่ดีแก่ผู้วิจัยตลอดมา

กราบขอบพระคุณผู้บังคับบัญชาที่เคารพรักและผู้ให้โอกาสในการเรียนรู้ประสบการณ์การทำงานในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ศาสตราจารย์ ดร.วิรุณ ตั้งเจริญ อธิการบดี รองศาสตราจารย์ สุมาลี เหลืองสกุล รองอธิการบดีฝ่ายพัฒนาศักยภาพนิสิต ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติมา สังข์เกษม คณบดีคณะสังคมศาสตร์

ขอบคุณกำลังใจที่ดีเสมอมาจากกัลยาณมิตรผู้มีจิตใจงดงาม ผู้ช่วยศาสตราจารย์เกียรติชัย รักษาชาติ จากคณะวิศวกรรมศาสตร์ อาจารย์ ดร.วณิ อรรถนัฐชาติ รองคณบดีฝ่ายพัฒนาศักยภาพนิสิต คณะมนุษยศาสตร์ อาจารย์กัมปนาท บริบูรณ์ อาจารย์ ดร.จารุวรรณ พลอยดวงรัตน์ จากคณะศึกษาศาสตร์ คุณจันทมาศ บุญมาก จากฝ่ายพัฒนาศักยภาพนิสิต

ขอบคุณมิตรภาพ กำลังใจ และการช่วยเหลือจากน้องๆทุกคน คุณอภิรัฐ ไข่ทอง คุณกอบชัย ศักดาวงศ์ศิริมล คุณรัฐศักดิ์ เต็มทรัพย์สาร คุณธนวัต ไสยวรรณ คุณพิชิตชัย แซ่เตียว

ขอบคุณกัลยาณมิตรที่แสนดี คุณสุธีร์ เสียงหวาน

ขอบคุณ คุณสถาพร เชาว์เลอเลิศ คุณสิตาภา ชูชีพ คุณธีรเดช กลิ่นขจร ที่ได้ให้ความช่วยเหลือในการทำวิจัยครั้งนี้

ขอบคุณคำแนะนำที่ดีที่ได้รับจากคุณศรีประไพ วัฒนะรัตน์ คุณกริสนา โลहितชาติ

ภาณุรังษี เดือนโง้ง

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	
ความสำคัญของปัญหา.....	1
ความมุ่งหมายการวิจัย.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
2 เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวคิดการวิจัย	
แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว.....	9
การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หรือการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการพัฒนาการท่องเที่ยว อย่างยั่งยืน.....	9
ทฤษฎีทางสังคมวิทยาการท่องเที่ยวของประเทศไทย.....	14
ลักษณะของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว.....	15
แนวคิดเกี่ยวกับเมือง บทบาทและหน้าที่ของเมือง.....	16
แนวคิดเกี่ยวกับชายแดน.....	18
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	19
ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดมุกดาหาร.....	21
ความร่วมมือทางเศรษฐกิจและสังคมระหว่างไทยและลาว.....	45
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	48
3 ระเบียบวิธีการวิจัย	
การศึกษาพื้นที่ศึกษา.....	49
การดำเนินการเก็บและรวบรวมข้อมูล.....	50
การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย	52
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	53
4 การนำเสนอผลการวิจัย	
ศักยภาพ แนวโน้มและโอกาสในการพัฒนาการท่องเที่ยวชายแดนของจังหวัดมุกดาหาร....	54
ปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาการท่องเที่ยวชายแดนของจังหวัดมุกดาหาร.....	84

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 (ต่อ)	
แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชายแดนที่สอดคล้องกับการพัฒนาจังหวัดในอนาคต	87
ผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นหลังการเปิดใช้สะพานมิตรภาพไทย-ลาว ข้ามแม่น้ำโขง แห่งที่ 2.....	90
ศักยภาพการท่องเที่ยวของพื้นที่ใกล้เคียงแขวงสะหวันเขต สปป.ลาว.....	93
5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	
บทสรุป.....	105
สรุปผลการวิจัย.....	106
ข้อเสนอแนะ.....	110
บรรณานุกรม.....	112
ภาคผนวก.....	118
ภาคผนวก ก. ข้อมูลพื้นฐานสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและ ความสัมพันธ์กับไทย.....	119
ภาคผนวก ข. โครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง.....	135
ภาคผนวก ค. โครงการก่อสร้างสะพานมิตรภาพข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2.....	140
ภาคผนวก ง. โครงการพัฒนาเมืองคู่แฝด.....	147
ภาคผนวก จ. พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของเมืองมุกดาหาร.....	149
ภาคผนวก ฉ. รายการสัมภาษณ์บุคคลและแบบสัมภาษณ์.....	156
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	164

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงการแบ่งเขตการปกครองและจำนวนประชากรของจังหวัดมุกดาหาร.....	31
2 แสดงจำนวนโรงพยาบาล แพทย์ ทันตแพทย์ พยาบาล เภสัชกรและ เจ้าหน้าที่อื่นๆในจังหวัด มุกดาหาร พ.ศ. 2549.....	35
3 แสดงจำนวนศูนย์เยาวชน/ศูนย์กีฬา/สนามกีฬา รายอำเภอ พ.ศ. 2549.....	36
4 แสดงข้อมูลด้านการไฟฟ้าของจังหวัดมุกดาหาร พ.ศ. 2549	37
5 แสดงบริการโทรศัพท์ในจังหวัดมุกดาหาร พ.ศ. 2549.....	38
6 แสดงจำนวนธนาคารในจังหวัดมุกดาหาร พ.ศ. 2549.....	39
7 แสดงสถิติคดีอาชญากรรมในจังหวัดมุกดาหาร ปี 2548.....	45

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 แสดงแนวเขตเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก.....	4
2 แสดงแผนที่แขวงสะหวันเขต.....	4
3 แสดงแผนที่กลุ่มประเทศอนุภาคลุ่มน้ำโขง.....	5
4 แสดงตราสัญลักษณ์ประจำจังหวัดมุกดาหาร.....	21
5 แสดงแผนที่ตั้งจังหวัดมุกดาหารในแผนที่ประเทศไทย	22
6 แสดงแผนที่เส้นทางคมนาคมในจังหวัดมุกดาหาร.....	24
7 แสดงภาพพื้นที่ป่าไม้ในเขตจังหวัดมุกดาหาร.....	25
8 แสดงแผนที่อุทยานแห่งชาติภูสระดอกบัว.....	27
9 แสดงแผนที่อุทยานแห่งชาติมุกดาหาร.....	28
10 แสดงสภาพแม่น้ำโขงช่วงที่ไหลผ่านจังหวัดมุกดาหาร.....	28
11 แสดงภาพสระดอกบัวบนอุทยานแห่งชาติภูสระดอกบัว.....	57
12 แสดงลักษณะธรณีวิทยาทางธรรมชาติที่แปลกตาบริเวณภูผาเทิบ.....	58
13 แสดงภาพทิวทัศน์ภูผาเทิบในอุทยานแห่งชาติมุกดาหาร.....	58
14 แสดงภาพตัวเมืองมุกดาหารที่ตั้งขนานริมฝั่งแม่น้ำโขง.....	59
15 แสดงภาพเขียนสี ถ้ำฝ่ามือแดง.....	60
16 แสดงภาพสถาปัตยกรรมฝรั่งเศสที่อาคารเรียน โรงเรียนมุกดาลัย.....	62
17 แสดงภาพสถาปัตยกรรมอาคารห้องสมุดประชาชนอำเภอห้วยน้ำใหญ่ จังหวัดมุกดาหาร.....	63
18 แสดงภาพโบสถ์ในคริสตศาสนาวัดสองคอน อำเภอห้วยน้ำใหญ่ จังหวัดมุกดาหาร.....	63
19 แสดงภาพศาลหลักเมืองมุกดาหาร.....	64
20 แสดงภาพวิหารวัดศรีมงคลใต้.....	65
21 แสดงภาพวิหารวัดศรีมงคล.....	65
22 แสดงทัศนียภาพสะพานมิตรภาพไทย-ลาวข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2.....	68
23 แสดงทัศนียภาพสะพานมิตรภาพไทย-ลาวข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2.....	68

บัญชีภาพประกอบ(ต่อ)

ภาพประกอบ	หน้า
24 แสดงภาพอาคารที่ทำการท่าเรือท่าข้าม จุดผ่านแดนไทย-ลาว ในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร.....	68
25 แสดงภาพอาคารที่ทำการด่านตรวจคนเข้าเมืองมุกดาหาร บริเวณด้านหน้าท่าเรือท่าข้าม.....	69
26 แสดงภาพการปรับปรุงภูมิทัศน์ริมฝั่งโขงเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวชายแดน.....	69
27 แสดงภาพบรรยากาศตลาดอินโดจีนชั้นบน.....	69
28 แสดงภาพบรรยากาศตลาดอินโดจีนชั้นใต้ดิน.....	70
29 แสดงภาพอัครราชูชมวิวมินน้ำโขงฝั่งไทยที่เทศบาลเมืองมุกดาหารจัดขึ้นเพื่อรองรับ นักท่องเที่ยวในกิจกรรมต่างๆที่จัดขึ้นกลางแม่น้ำโขง.....	70
30 แสดงภาพป้ายบอกทางและสัญลักษณ์สื่อความหมายต่างๆบริเวณตลาดอินโดจีน... ..	70
31 แสดงภาพป้ายเผยแพร่แนวเขตเศรษฐกิจตะวันตกตะวันออก.....	71
32 แสดงภาพศูนย์ประสานงานการท่องเที่ยว.....	71
33 แสดงภาพด้านควบคุมโรคติดต่อระหว่างประเทศ.....	71
34 แสดงภาพมุมมองทิวทัศน์จุดเชื่อมสะพานมิตรภาพไทย-ลาว ข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2	72
35 แสดงภาพศูนย์บริการการท่องเที่ยวจังหวัดมุกดาหาร.....	72
36 แสดงภาพศาลาริมโขงสถานที่จัดกิจกรรมท่องเที่ยวต่างๆ.....	72
37 แสดงภาพโรงแรมขนาดใหญ่ในตัวเมืองมุกดาหารที่รองรับนักท่องเที่ยว.....	73
38 แสดงแผนที่แขวงสะหวันเขต สปป.ลาว.....	93
39 แสดงภาพทางหลวงหมายเลข 9 ช่วงที่ผ่านแขวงสะหวันเขต สปป.ลาว ไปเมืองดานัง สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามที่สร้างเสร็จแล้ว.....	94
40 แสดงภาพพระธาตุอิงฮัง แขวงสะหวันเขต สปป.ลาว.....	95
41 แสดงภาพตลาดสะหวันเขต หรือ ตลาดสิงคโปร์ ที่รัฐบาลสิงคโปร์ ให้การช่วยเหลืองบประมาณในการก่อสร้าง	95
42 แสดงภาพนักท่องเที่ยวหลังไหลเข้ามัสการพระธาตุอิงฮัง ในแขวงสะหวันเขต.....	96
43 แสดงภาพสนามกีฬาแห่งชาติ แขวงสะหวันเขตที่กำลังก่อสร้างเพื่อรองรับ กิจกรรมทางกีฬา.....	96
44 แสดงภาพอาคารสถาปัตยกรรมแบบฝรั่งเศสในตัวแขวงสะหวันเขต.....	97

บัญชีภาพประกอบ(ต่อ)

ภาพประกอบ	หน้า
45 แสดงภาพบรรยากาศภายในตลาดสะพานเขตหรือตลาดสิงคโปร์.....	97
46 แสดงภาพวัดไชยสมบุญในแขวงสะหวันเขต สปป.ลาว.....	98
47 แสดงภาพวิหารวัดไชยสมบุญในแขวงสะหวันเขต สปป.ลาว	98
48 แสดงภาพด้านหน้าของโบสถ์เซนต์เทเรซ่า ในแขวงสะหวันเขต สปป.ลาว.....	99
49 แสดงภาพถนนทางเข้าพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ ในแขวงสะหวันเขต สปป.ลาว.....	99
50 แสดงภาพอาคารพิพิธภัณฑ์แขวงสะหวันเขต สปป.ลาว	100
51 แสดงภาพบรรยากาศเมืองเซโปน แขวงสะหวันเขต สปป.ลาว	101

บัญชีแผนภูมิ

แผนภูมิ	หน้า
1 แสดงจำนวนผู้มาเยือนจังหวัดมุกดาหารเปรียบเทียบกับจังหวัดใกล้เคียง.....	74
2 แสดงรายได้จากการท่องเที่ยวจังหวัดมุกดาหารเปรียบเทียบกับจังหวัดใกล้เคียง.....	75
3 แสดงประเภทของผู้มาเยือนจังหวัดมุกดาหาร ปี งบประมาณ 2549.....	76
4 แสดงระยะเวลาการพำนักของผู้มาเยือนในจังหวัดมุกดาหาร ปี พ.ศ. 2549 เฉลี่ยต่อคน.....	77
5 แสดงการเปรียบเทียบการใช้จ่ายเงินของนักท่องเที่ยว ปี พ.ศ.2548 กับปี พ.ศ.2549.....	77
6 แสดงการเปรียบเทียบการเดินทางเข้าออกบริเวณด่านตรวจคนเข้าเมืองมุกดาหาร ปี พ.ศ. 2549 ก่อนเปิดใช้สะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 2.....	78
7 แสดงเปรียบเทียบการเดินทางเข้าด่านตรวจคนเข้าเมืองมุกดาหารช่วง เดือนมกราคม- กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2549 และ พ.ศ. 2550.....	79
8 แสดงการเปรียบเทียบจำนวนนักท่องเที่ยวชาวลาว ปี พ.ศ. 2545- พ.ศ.2549.....	80
9 แสดงการเปรียบเทียบจำนวนนักท่องเที่ยวเวียดนาม ปี พ.ศ. 2545-พ.ศ.2549.....	81

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

องค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization : WTO) ได้คาดการณ์ไว้ล่วงหน้าว่าแนวโน้มสถานการณ์การท่องเที่ยวโลกตั้งแต่ พ.ศ.2547จนถึงพ.ศ. 2563 คาดว่าจะมีจำนวนนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศมากถึง 1,600 ล้านคน โดยการท่องเที่ยวระยะไกลจะมีบทบาทและได้รับความนิยมมากขึ้น ภูมิภาคที่มีแนวโน้มว่าจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยม คือ ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงและแปซิฟิก ซึ่งช่วงปี พ.ศ. 2533-2553 มีอัตราการเติบโตร้อยละ 6.7 ต่อปี ประเทศที่นักท่องเที่ยวนิยมไปเยือน คือ จีน ฮังกั่ง ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ โดยกลุ่มประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นจุดหมายแห่งใหม่ของนักท่องเที่ยวและมีแนวโน้มเติบโตสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง (สำนักพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. 2547 : 4)

กลุ่มประเทศอนุภาคลุ่มน้ำโขง (Greater Mekong Sub-region: GMS) ประกอบด้วย สาธารณรัฐประชาชนจีน (มณฑลยูนนาน) สหภาพเมียนมาร์ ราชอาณาจักรไทย ราชอาณาจักรกัมพูชา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว(สปป.ลาว) และสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามมีประชากรรวมกันประมาณ 240 ล้านคน มีอัตลักษณ์ทางสังคมและวัฒนธรรมที่โดดเด่นเป็นที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาท่องเที่ยวในกลุ่มประเทศอนุภาคลุ่มน้ำโขงมากขึ้น เมื่อ พ.ศ. 2535 กลุ่มประเทศอนุภาคลุ่มน้ำโขงทั้ง 6 ประเทศได้รับความช่วยเหลือจากธนาคารพัฒนาแห่งเอเชีย (Asian Development Bank: ADB) ให้เข้าสู่โครงการความร่วมมือด้านเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศอนุภาคลุ่มน้ำโขง เพื่อส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศ โดยเฉพาะการพัฒนาสาธารณูปโภค รองรับการเดินทางและส่งเสริมการค้าเคลื่อนย้ายอย่างอิสระของสินค้าและประชาชนในกลุ่มประเทศอนุภาคลุ่มน้ำโขงให้เกิดการยอมรับในระหว่างประเทศว่าเป็นพื้นที่ที่มีกาเติบโตทางสังคมและเศรษฐกิจ อันเป็นที่มาของการกำหนด “แนวเขตเศรษฐกิจ” (Economic Corridors) เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายระหว่างประเทศด้านสินค้าและบริการ เงิน คน ข่าวสาร และจะเป็นกลไกส่งเสริมการค้าชายแดน โดยเฉพาะเขตแนวเศรษฐกิจตะวันตก-ตะวันออก (East – West Economic Corridors :EWEC) ที่พาดผ่านพื้นที่ของเมียนมาร์ ไทย ลาวและเวียดนาม ตัวอย่างกลไกของ EWEC ที่ช่วยเร่งความร่วมมือในการพัฒนาใน GMS ที่เห็นได้ชัดเจน คือ การสร้าง ทางหลวงหมายเลข 9 เป็นเครือข่ายถนนเชื่อมเมียนมาร์กับเวียดนามโดยผ่านไทยและลาว ความยาว 1,450 กิโลเมตร โดยเริ่มจากเมืองมะละแหม่ง (Mawlamyint) ในสหภาพเมียนมาร์ ผ่านพรมแดนอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก จากนั้นผ่านตามแนวเส้นทางจังหวัดพิษณุโลก จังหวัดขอนแก่นและผ่านพรมแดนไทย-ลาว ที่จังหวัดมุกดาหารและแขวงสะหวันเขต (Savanakhet) ในเขตของลาว ระยะทางกว่า 200 กิโลเมตรจากพรมแดน

เมื่อปี 2005 ได้มีการปรับปรุงสาธาณูปโภคที่สอดคล้องกับการวางแผนด้านการคมนาคมขนส่งตามแนวเขตเศรษฐกิจในส่วนของประเทศไทยไป สปป.ลาว และเวียดนามโดยมีการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงเชื่อมจังหวัดมุกดาหารกับแขวงสะหวันเขตด้วยการช่วยเหลือของรัฐบาลญี่ปุ่น ซึ่งเป็นการส่งเสริมการคมนาคมข้ามเขตแดนอีกแห่งหนึ่งในระหว่าง 3 ประเทศ ที่อยู่ในแนวเขตเศรษฐกิจเดียวกัน ทำให้เกิดเส้นทางทางท่องเที่ยวที่อุดมไปด้วยทรัพยากรการท่องเที่ยวมากมาย

จากความสำเร็จเปรียบเทียบทางภูมิศาสตร์ที่ตั้งของประเทศไทยซึ่งมีอาณาเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านที่กำลังพัฒนาถึง 4 ประเทศ ได้แก่ สหภาพเมียนมาร์ สหพันธ์รัฐมาเลเซีย ราชอาณาจักรกัมพูชา และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว แต่ด้วยความแตกต่างทางการเมืองภายในประเทศทำให้ในอดีตประเทศเพื่อนบ้านเหล่านี้ไม่สามารถเปิดรับการติดต่อกับประเทศอื่นๆ ได้แต่ปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการเมืองในหลายประเทศมีแนวโน้มที่จะเกิดสันติภาพมากขึ้น รัฐบาลทุกประเทศได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในประเทศของตนเองมากขึ้น รัฐบาลไทยได้พยายามผลักดันให้เกิดความร่วมมือในด้านการค้าและการลงทุนกับประเทศเพื่อนบ้าน ในสมัยที่พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรี ได้มีนโยบาย “เปลี่ยนสนามรบให้เป็นสนามการค้า” ซึ่งส่งเสริมการค้าและการลงทุนกับประเทศเพื่อนบ้าน นำมาซึ่งสันติภาพและการเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นผลให้จังหวัดสระแก้ว กลายเป็นเมืองท่องเที่ยวชายแดนที่มีการเติบโตอย่างชัดเจน โดยเฉพาะที่อำเภออรัญประเทศมีตลาดการค้าชายแดนขนาดใหญ่ คือ ตลาดโรงเกลือ ซึ่งตั้งอยู่บริเวณชายแดนบ้านคลองลึก ตรงข้ามกับตำบลปอยเปตของจังหวัดบันเตียนเมียนเจย ในราชอาณาจักรกัมพูชา

ในแง่ของการท่องเที่ยวนี้ แนวเขตเศรษฐกิจจะเป็นผลดีต่อการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาชมธรรมชาติและวัฒนธรรมที่หายาก ซึ่งมีอยู่อย่างมากมายในประเทศไทยและแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดต่าง ๆ ตามแนวแม่น้ำโขงมีศักยภาพสูง ทั้งทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม เทศกาลงานประเพณีและวิถีชีวิตชาติพันธุ์ ล้วนเป็นที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาชื่นชมสุนทรีย์จากสิ่งเหล่านี้ หากมีการส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางของการท่องเที่ยวในภูมิภาคนี้ (Tourism Hub) หรือส่งเสริมให้เป็นประตูสู่อินโดจีน (Indochina Gateway) เชื่อมโยงการท่องเที่ยวในกลุ่มประเทศอนุภาคลุ่มน้ำโขงจะเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการส่งเสริมศักยภาพของการท่องเที่ยวให้เติบโตและเข้มแข็งสามารถแข่งขันในระดับสากลได้ เนื่องจากการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมบริการขนาดใหญ่ที่มีความสำคัญต่อการเติบโตทางสังคมและเศรษฐกิจของประเทศไทย เพราะทำรายได้เข้าสู่ประเทศปีละกว่า 250,000 ล้านบาทและยังเป็นกลไกที่กระตุ้นให้เกิดการผลิตและการจ้างงานในธุรกิจที่เกี่ยวข้องรวมทั้งยังช่วยเผยแพร่วัฒนธรรม

ซึ่งเป็นอัตลักษณ์ทางสังคมให้เป็นที่รู้จักในภูมิภาคอื่นด้วย ซึ่งทั้งลาวและไทยต่างอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรการท่องเที่ยว อาทิ เมืองหลวงพระบาง ดินแดนมรดกโลกอันล้ำค่าของ สปป.ลาว ที่เต็มเปี่ยมไปด้วยเสน่ห์มหัศจรรย์และรอคอยรับการมาเยือนของนักท่องเที่ยว สำหรับประเทศไทยที่ไม่น้อยหน้าด้วยมรดกโลกอยุธยาและสุโขทัย ทั้งนี้ยังไม่กล่าวถึงทรัพยากรการท่องเที่ยวอีกมากมายที่อยู่ในจังหวัดอื่น ๆ ที่มีพรมแดนติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน และมีการเปิดจุดผ่านแดนถาวรหรือด่านสากล ซึ่งจะเป็นพื้นที่ที่สมควรให้ความสำคัญเป็นพิเศษเพื่อเตรียมความพร้อมในการพัฒนารองรับการเติบโตในฐานะ “เมืองท่องเที่ยวชายแดน”

จังหวัดมุกดาหาร เป็นจังหวัดชายแดนทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยมีอาณาเขตติดต่อกับ สปป.ลาว โดยมีแม่น้ำโขงเป็นพรมแดนธรรมชาติแบ่งเขตแดนระหว่างสองประเทศ เทศบาลเมืองมุกดาหารตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำโขงซึ่งตรงข้ามกับที่ตั้งของแขวงสะหวันเขต ซึ่งเป็นแขวง(เมือง) ที่มีประชากรอาศัยอยู่หนาแน่น เป็นอันดับ 2 ของ สปป.ลาว รองจาก แขวงคำม่างนครเวียงจันทน์ หลังจากมีการเปิดใช้สะพานมิตรภาพไทย-ลาว ข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2 (มุกดาหาร-สะหวันเขต) แล้ว เส้นทางนี้จะสามารถผ่านไปยังสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ได้อาจกล่าวได้ว่าในอนาคตเส้นทางนี้จะเป็นเส้นทางที่มีกิจกรรมทางเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวที่สำคัญแห่งหนึ่งของประเทศและของภูมิภาค แม้อินอดีตอาจจะมีข้อจำกัดเรื่องการเมืองภายในประเทศและความแตกต่างทางการเมืองการปกครอง ประกอบกับมีแม่น้ำโขงเป็นอุปสรรคทางธรรมชาติที่สำคัญทำให้การสัญจรไปมาไม่สะดวก จึงต้องอาศัยการคมนาคมทางน้ำเป็นสำคัญซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เศรษฐกิจและการค้าระหว่างประเทศไม่เติบโตเท่าที่ควร

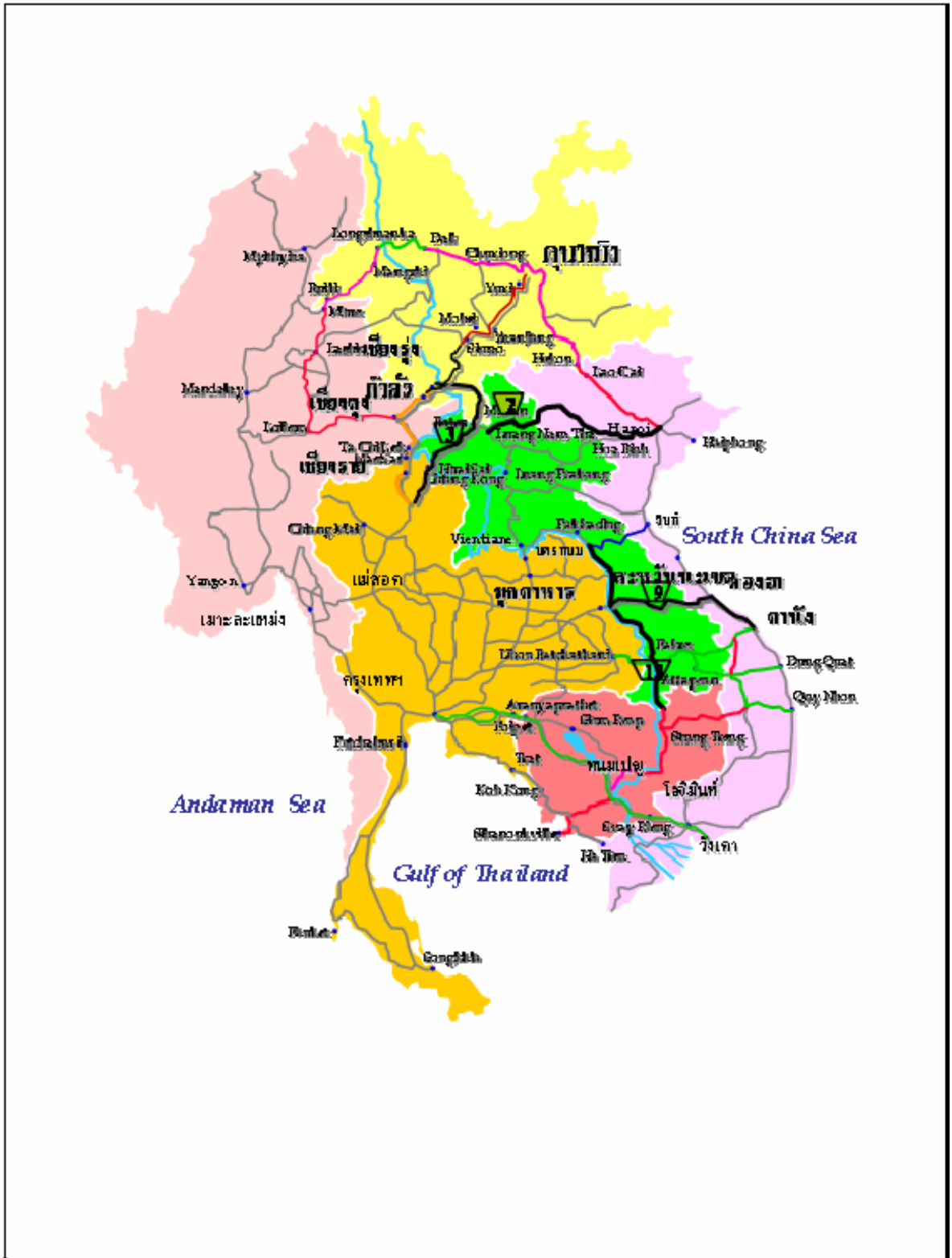
ความได้เปรียบทางภูมิศาสตร์ของจังหวัดมุกดาหารที่จะเป็นเสมือนประตูสู่ตลาดการค้า การลงทุนและการท่องเที่ยวในภูมิภาคอินโดจีน เนื่องจากการเปิดใช้สะพานมิตรภาพไทย-ลาวข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2 (มุกดาหาร-สะหวันเขต) จะส่งผลโดยตรงต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ การค้า และการท่องเที่ยวของจังหวัดมุกดาหารและด้านชายแดนไทย-ลาว ประกอบกับนโยบายการเปิดประเทศของลาวและการเมืองภายในประเทศลาวที่มีความมั่นคงมากขึ้น รวมทั้งมีทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งทางสังคมวัฒนธรรมและธรรมชาติที่บริสุทธิ์มาก จึงเป็นเหตุผลที่น่าจะคาดการณ์ล่วงหน้าได้ว่าในอนาคตอีกไม่นานจังหวัดมุกดาหารจะกลายเป็น “เมืองท่องเที่ยวชายแดน” จากสาเหตุดังที่ได้กล่าวมาแล้ว จึงจำเป็นที่จะต้องมีการศึกษาแนวทางการพัฒนาความพร้อมเพื่อรองรับความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งการท่องเที่ยวที่จะขยายตัวขึ้นอย่างแปรผันตาม อันจะเป็นพลังสำคัญขับเคลื่อนให้ประเทศไทยสามารถเดินทางไปสู่เป้าหมายของการเป็นศูนย์กลางของการท่องเที่ยวในกลุ่มประเทศอนุภาคน้ำโขง หรือเป็นประตูสู่อินโดจีนของนักท่องเที่ยวจากภูมิภาคอื่นได้ไม่ยาก การเปิดใช้สะพานมิตรภาพไทย-ลาว ข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2 (จังหวัดมุกดาหาร- แขวงสะหวันเขต) จะส่งผลให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะด้านการท่องเที่ยวต่อจังหวัดมุกดาหาร จึงควรมีการศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชายแดนของจังหวัดมุกดาหารให้เป็นเมืองท่องเที่ยวชายแดนต่อไป

ภาพประกอบ 1 แสดงแนวเขตเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก (East – West Economic Corridors : EWEC) ที่พาดผ่านพื้นที่ของสหภาพเมียนมาร์ ราชอาณาจักรไทย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม และที่ตั้งสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 2 ที่มา: องค์กรเขตเศรษฐกิจพิเศษสะพาน-เซโน สปป.ลาว. (2550).(ออนไลน์)

ภาพประกอบ 2 แสดงแผนที่แขวงสะหวันเขต
ที่มา:หนังสือพิมพ์ผู้จัดการออนไลน์. (2549, ธันวาคม). (ออนไลน์)

ภาพประกอบ 3 แสดงแผนที่กลุ่มประเทศอนุภาคน้ำโขง
ที่มา: สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2548). (ออนไลน์)

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยตั้งความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาศักยภาพและแนวโน้ม รวมทั้งโอกาสในการพัฒนาการท่องเที่ยวชายแดนของจังหวัดมุกดาหาร
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาการท่องเที่ยวชายแดนของจังหวัดมุกดาหาร
3. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวชายแดนที่สอดคล้องกับการพัฒนาจังหวัด
4. เพื่อศึกษาผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นหลังการเปิดใช้สะพานมิตรภาพไทย-ลาว ข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2

ขอบเขตของการวิจัย

ก. ขอบเขตด้านเนื้อหา

1. ศึกษาสภาพทั่วไป สภาพสังคม วัฒนธรรมและแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดมุกดาหาร
1. ศึกษาข้อมูลทั่วไป สภาพสังคม วัฒนธรรมและแหล่งท่องเที่ยวของแขวงสะหวันเขต รวมทั้งความร่วมมือทางเศรษฐกิจ สังคมระหว่างประเทศที่ส่งผลต่อการเดินทางมาเยือนจังหวัดมุกดาหาร
3. ศึกษาเกี่ยวกับนโยบาย ศักยภาพการพัฒนาจังหวัดมุกดาหาร
4. ศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาการท่องเที่ยวชายแดนของจังหวัดมุกดาหาร
5. วิเคราะห์เกี่ยวกับผลกระทบ แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวชายแดนที่สอดคล้องกับการพัฒนาจังหวัดในอนาคต

ข. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ หัวหน้าส่วนราชการส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมุกดาหาร ผู้ประกอบการธุรกิจที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว ประชาชนและนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวตามแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ในจังหวัดมุกดาหาร

ค. ขอบเขตด้านสถานที่

เก็บรวบรวมข้อมูล ในเขตจังหวัดมุกดาหารและแขวงสะหวันเขต รวมทั้งสถานที่สำคัญที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการท่องเที่ยว เพื่อเปรียบเทียบศักยภาพและศึกษาวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาเพื่อรองรับการเติบโตทั้งทางเศรษฐกิจ สังคมและการท่องเที่ยว

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

ผลของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมทั้งประชาชนและท้องถิ่นจังหวัดมุกดาหารที่จะนำไปใช้เป็นแนวทางในการตัดสินใจ การลงทุนด้านการท่องเที่ยว กำหนดแนวทางพัฒนาท้องถิ่นในด้านต่างๆ โดยเฉพาะเรื่องของการท่องเที่ยวชายแดน ซึ่งคาดว่าจะในอนาคตอันใกล้นี้การท่องเที่ยวชายแดนของจังหวัดมุกดาหารจะขยายตัวมากขึ้น

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การท่องเที่ยวชายแดน หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆของจังหวัดมุกดาหาร รวมถึงการเดินทางข้ามพรมแดนไปท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆในแขวงสะหวันเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ
2. แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชายแดน หมายถึง แนวทางการบริหาร และจัดการด้านต่างๆของการท่องเที่ยวของจังหวัดมุกดาหารที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นและเอื้อต่อการเดินทางข้ามไปมาของนักท่องเที่ยวบริเวณชายแดนระหว่างจังหวัดมุกดาหารของไทยกับแขวงสะหวันเขตของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
3. นักท่องเที่ยว หมายถึง ชาวไทย ชาวลาว ชาวเวียดนามที่เดินทางมาในจังหวัดมุกดาหารในระยะเวลาสั้นๆเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจระหว่างการเดินทางหาความเพลิดเพลินจากการชื่นชมบรรยากาศเลือกซื้อสินค้าของที่ระลึกต่างๆ แต่มิใช่เพื่อการประกอบอาชีพหรือหารายได้ โดยมีการค้างคืนอย่างน้อย 1 คืน
4. ผู้มาเยือน หมายถึง ผู้ที่ไม่มีภูมิลำเนาที่พักรถในจังหวัดมุกดาหารแต่เดินทางมาในจังหวัดมุกดาหารเพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง และมีการใช้จ่ายเกิดขึ้น
5. นักทัศนาจร หมายถึง ผู้ที่เดินทางมาชมบรรยากาศและทัศนียภาพต่างๆเพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดมุกดาหาร โดยเดินทางไปเข้าเย็นกลับโดยไม่มีการค้างคืน

บทที่ 2

เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และกรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในบทนี้ จะเป็นแนวทางในการนำมาประยุกต์ใช้ในการทำปริญญาโท โดยมุ่งศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดมุกดาหารให้เป็นเมืองท่องเที่ยวชายแดน โดยแบ่งประเด็นการศึกษาออกเป็นหัวข้อต่างๆ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว
2. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์หรือการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
3. ทฤษฎีทางสังคมวิทยาการท่องเที่ยวของประเทศไทย
4. ลักษณะของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว
5. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับเมือง บทบาทและหน้าที่ของเมือง
6. แนวคิดเกี่ยวกับชายแดน
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
8. ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดมุกดาหาร
9. ความร่วมมือทางเศรษฐกิจและสังคมระหว่างไทยและลาว
10. กรอบแนวคิดการวิจัย

ประเทศไทยมีการดำเนินนโยบายด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องมาเป็นระยะเวลานาน นับตั้งแต่มีการก่อตั้งองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (อศท.) เมื่อ พ.ศ. 2502 มีการออกพระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยใน พ.ศ. 2522 และมีการยกฐานะ “ องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ” เป็น “ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ” โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ เล่มที่ 96 ตอนที่ 72 วันที่ 4 พฤษภาคม พ.ศ. 2522 ใช้อักษรย่อว่า ททท. ซึ่งได้ดำเนินการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างเป็นทางการ เช่น การประกาศให้ พ.ศ. 2530 เป็น “ ปีส่งเสริมการท่องเที่ยวไทย ” โดยระหว่าง พ.ศ. 2541- 2542 มีการประกาศนโยบาย “ปี AMAZING THAILAND : 1998-1999” ซึ่งประสบความสำเร็จอย่างงดงาม หลังจากนั้นได้มีการตื่นตัวและพัฒนานโยบายด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับนโยบายทางสังคมและเศรษฐกิจตลอดมาจนกระทั่ง พ.ศ. 2545 จึงมีการจัดตั้งกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 ให้เป็นหน่วยงาน ที่รับผิดชอบด้านการท่องเที่ยวโดยตรง เพื่อเป็นกลไกในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยให้ขับเคลื่อนไปอย่างเป็นเอกภาพและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

1. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

“การท่องเที่ยว” (Tourism) เป็นคำที่มีความหมายกว้างซึ่งนอกจากจะเป็นที่เข้าใจโดยทั่วกันแล้วว่าเป็นการเดินทางจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ โดยมีได้มีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหากำไรหรือการประกอบอาชีพอื่นใด และการท่องเที่ยวยังหมายความรวมถึงการเดินทางเพื่อแสวงหาความสุขความเพลิดเพลินและสุนทรียะทางอารมณ์ที่เกิดจากการได้พบได้เห็นสิ่งแปลกใหม่ ทั้งทางธรรมชาติ สังคมวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของประชาชนที่ต่างจากสภาพแวดล้อมตามปกติของนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังมีผู้ให้ความหมายเกี่ยวกับการท่องเที่ยวไว้หลากหลาย ดังนี้

ปรีชา แดงโรจน์ (2544) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวไว้ว่า การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งของมนุษย์ ซึ่งกระทำเพื่อผ่อนคลายความตึงเครียดจากกิจการงานประจำ โดยปกติจะเดินทางจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง โดยไม่คำนึงว่าระยะทางนั้นจะใกล้หรือไกลและการเดินทางนั้นจะมีการค้างแรมหรือไม่

องค์การสหประชาชาติ (ปรีชา แดงโรจน์, 2544. อ้างจากองค์การสหประชาชาติ) ได้นิยามความหมายของการท่องเที่ยวไว้ว่า เป็นกิจกรรมที่มีเงื่อนไขเกี่ยวข้องอยู่ 3 ประการ คือ ต้องมีการเดินทาง ต้องมีสถานที่ปลายทางที่ประสงค์ไปเยี่ยมชม และต้องมีจุดมุ่งหมายของการเดินทาง

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2540) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การท่องเที่ยวเป็นการเดินทางภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดไว้เป็นสากล 3 ประการ คือ

1. เป็นการเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังอีกที่หนึ่งเป็นการชั่วคราว
2. เป็นการเดินทางด้วยความสมัครใจ
3. เป็นการเดินทางด้วยวัตถุประสงค์ใดๆที่ไม่ใช่เพื่อการประกอบอาชีพหรือหารายได้

วรรณ วลัยวิช (2539) ได้สรุปว่า การเดินทางที่จัดว่าเป็นการท่องเที่ยวนั้นต้องขึ้นอยู่กับเงื่อนไข 3 ประการ คือ การเดินทางจากถิ่นที่อยู่อาศัยไปสถานที่อื่นเป็นการชั่วคราว เดินทางด้วยความสมัครใจและเป็นการเดินทางด้วยจุดมุ่งหมายใดๆที่ไม่ใช่เพื่อการประกอบอาชีพหรือหารายได้

จากแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่มีผู้ศึกษาหลายท่านได้สรุปไว้หลากหลาย สามารถสรุปได้ว่าการท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่เกิดจากความต้องการทางจิตใจของมนุษย์ที่ต้องการหาความเพลิดเพลินทางอารมณ์ จึงเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆเป็นการชั่วคราวเพื่อแสวงหาบรรยากาศ ทิวทัศน์ที่แตกต่างไปจากชีวิตประจำวัน โดยไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อการประกอบอาชีพหรือหารายได้

2. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์หรือการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

2.1 การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์หรือการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism)

ความหมาย หรือ นิยามของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หรือ บางทีอาจเรียกว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้น มีบุคคล กลุ่มบุคคลจากหน่วยงานต่างๆได้ให้ความหมายไว้มากมาย ซึ่งนิยามหรือความหมายที่มีการอ้างอิงถึงเสมอ มีดังนี้

เวสเทิร์น (Western, 1993:8) ได้ให้ความหมายจากการปรับปรุงนิยามของ The Ecotourism Society ซึ่งสันและกะทักริคแต่สมบุรณ์ว่า หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อแหล่งธรรมชาติ ซึ่งมีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่นดีขึ้น

วัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์และคณะ (2547) ได้กล่าวไว้ว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) เป็นองค์ประกอบหนึ่งของการท่องเที่ยวขึ้นชมธรรมชาติ (Nature-Based-Tourism) ซึ่งประกอบด้วยหลักการที่ว่าด้วยสภาพสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ (Natural Setting) ความยั่งยืนทางนิเวศ (Ecological Sustainability) และการให้ความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม (Environmental Education) ด้านกายภาพและด้านวัฒนธรรม โดยที่เป็นการท่องเที่ยวที่รับผิดชอบ ไม่ทำความบกรร่งต่อพื้นที่ธรรมชาติและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม รวมทั้งมีผลต่อเศรษฐกิจและสังคมในเชิงลบน้อยที่สุดตลอดจนช่วยให้สวัสดิการของชุมชนท้องถิ่นดีขึ้น

กระทรวงการท่องเที่ยวออสเตรเลีย (The Australian Department of Tourism, 1994) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ว่า หมายถึง การท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่ครอบคลุมถึงการศึกษา การเข้าใจธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและมีการจัดการเพื่อรักษาระบบนิเวศให้ยั่งยืน

วิมล จิโรจน์พันธ์ ประชิด กฤษณะพัฒน์ และอุดม เขยกิจวงศ์ (2548) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ว่า หมายถึง การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น

สภาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (วรรณพร วนิชชานุกร .2540 อ้างจาก The Ecotourism Society) ซึ่งเป็นองค์กรเอกชนที่มีบทบาทในการวางแผนศึกษาและเผยแพร่ความรู้ด้านการอนุรักษ์กล่าวว่าการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นการเดินทางไปเยือนแหล่งธรรมชาติ เพื่อเรียนรู้วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์และธรรมชาติด้วยความระมัดระวังไม่ให้เกิดความเปลี่ยนแปลงและทำลายคุณค่าของระบบนิเวศขณะเดียวกันก็สร้างโอกาสทางเศรษฐกิจที่ส่งผลให้เกิดการอนุรักษ์ และเกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่น

วัลลิพันธุ์ สถิตยุทธการ สำอาง หิรัญบุรณะ และพยอม ธรรมบุตร (2538) ได้อธิบายลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ไว้ว่า เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต้องอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเหล่านั้นให้ดีที่สุด เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนทั้งในเชิงเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมโดยเกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด รวมถึงการอนุรักษ์ประเพณีศิลปวัฒนธรรม ค่านิยมตลอดจนวิถีชีวิตท้องถิ่นต้องให้การศึกษาค้นคว้าที่หยั่งรากลึกถึงจิตสำนึกของแต่ละคนให้ตระหนักถึงความจำเป็นและความสำคัญอย่างยิ่งยวด ประชาชนในพื้นที่ต้องมีส่วนร่วมในการวางแผน การตัดสินใจ สามารถได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว

โบ (Boo, 1991) ได้กล่าวถึงนิยามของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ไว้ว่า หมายถึง การท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่เอื้อประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ อันเกิดจากการมีรายได้มาเป็นค่าใช้จ่ายในการดูแลพื้นที่ สร้างงานให้ท้องถิ่นพร้อมกับสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2540) ได้สรุปความหมายของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ว่าเป็นการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น แหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

เกล เนส (วิมล จิโรจน์พันธ์ ประชิต กฤษณะพัฒน์และอุดม เขยกิจวงศ์, 2548 อ้างจาก Gail Nash) เสนอหลักการพื้นฐาน 7 ประการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ว่า

1. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องหลีกเลี่ยงการสร้างผลกระทบที่ก่อให้เกิดความเสียหาย หรือการทำลายสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและวัฒนธรรมของพื้นที่ท่องเที่ยว
2. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องให้การศึกษาแก่นักท่องเที่ยว ให้ตระหนักในการอนุรักษ์ธรรมชาติแวดล้อมและวัฒนธรรม
3. รายได้จากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องนำกลับสู่การอนุรักษ์ธรรมชาติและการจัดการเขตอนุรักษ์
4. ชุมชนท้องถิ่น รวมทั้งชุมชนใกล้เคียงจะต้องเป็นผู้ได้รับผลประโยชน์โดยตรงจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
5. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องเน้นความสำคัญของการวางแผนและการเจริญเติบโตของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยเน้นการสร้างหลักประกันว่าจำนวนนักท่องเที่ยวจะต้องอยู่ในขอบเขตของศักยภาพการรองรับ (carry capacity) ตามธรรมชาติของระบบนิเวศท้องถิ่น
6. รายได้ส่วนใหญ่จากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องตกอยู่กับประเทศผู้เป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว ด้วยเหตุนี้เองการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงเน้นการใช้ผลิตภัณฑ์และบริการของท้องถิ่นเป็นสำคัญ
7. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องให้ความสำคัญกับการใช้ทรัพยากรจากโครงสร้างพื้นฐานที่ได้รับการพัฒนาขึ้นบนฐานคิด ซึ่งเน้นความสำคัญในการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน ลดละการ ใช้น้ำมันเชื้อเพลิง อนุรักษ์พันธุ์พืชพื้นบ้าน และจัดการการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างแท้จริง

เจเน็ต ริชาร์ดสัน (Janet Richardson, 1993:15) ได้กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนเชิงนิเวศในพื้นที่ทางธรรมชาติ ซึ่งมีการสื่อความหมายเพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวผู้เดินทางมาเยือน ทั้งในเรื่องของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึงวัฒนธรรมที่สำคัญ

จากความหมายของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์หรือการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่บุคคล กลุ่มบุคคลจากหน่วยงานต่างๆ ได้ให้ไว้ นั้น สามารถสรุปได้ว่ามีความแตกต่างจากความหมายของการท่องเที่ยวแบบเดิม เนื่องจากการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์นั้นจะให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์เป็นหลักและผู้วิจัยสามารถสรุปความหมายได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์หรือการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้นเป็นการท่องเที่ยวให้ความสำคัญต่อการคงสภาพความสมบูรณ์ของทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรม ผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมใช้ประโยชน์และมีจิตสำนึกในการรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมร่วมกัน

2.2 การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การพัฒนาอย่างยั่งยืน กำลังขยายผลเข้าสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เพราะมีแนวคิดอยู่บนพื้นฐานหลักการเดียวกัน คือ สนับสนุนการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่อย่างชาญฉลาดเกิดประโยชน์สูงสุด ในขณะที่เดียวกันกระบวนการใช้สอยทรัพยากรนั้นจะต้องไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหรือส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุดและต้องคงความสมบูรณ์ไว้มากที่สุด ดังนั้นการพัฒนาการท่องเที่ยวจึงไม่สามารถแยกออกจากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมด้านอื่นได้ การเติบโตของอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวจึงส่งผลกระทบต่อภาพรวมของเศรษฐกิจและสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้และยังส่งผลกระทบต่อคงอยู่ของทรัพยากรโดยตรง

ดร.แบทแทน (กรมการพัฒนาชุมชน, 2545, อ้างจาก Dr. Battan) ได้ให้ความหมายไว้ว่าการพัฒนา คือ การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น (Change for the Better) หมายความว่า คนใด สิ่งใด หรือกิจกรรมใดที่มีการเปลี่ยนแปลงและเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น เรียก “การพัฒนา”

ทวี ทิมขำ (2528) ได้กล่าวว่า การพัฒนา หมายความว่า การพัฒนานั้นจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นและการเปลี่ยนแปลงนั้นจะต้องเป็นไปในทางที่ดีขึ้นหรือดีกว่าสภาพที่เป็นอยู่

ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์ (2537) ได้กล่าวสรุปความหมายของการพัฒนาอย่างยั่งยืนไว้ว่าครอบคลุมหลักการ 3 ประการ คือ

1. การประเมินค่าสิ่งแวดล้อม คือ การให้ความสำคัญก่อนข้างสูงต่อการประเมินค่าสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติอันเนื่องมาจากระบบนิเวศ ซึ่งคอยหล่อเลี้ยงชีวิตมนุษย์
2. การขยายมิติของกาลเวลา เนื่องจากการพัฒนาอย่างยั่งยืนเกี่ยวเนื่องกับการพัฒนาสังคมในระยะสั้น ซึ่งสามารถวางนโยบายเพื่อปฏิบัติได้ในช่วงระยะ 5 ปี หรือ 10 ปี ซึ่งขณะเดียวกันต้องมองไปถึงอนาคตของอนุชนรุ่นหลังหรืออาจจะมองไกลกว่านั้นก็ได้
3. ความเสมอภาคและความยุติธรรม การพัฒนาอย่างยั่งยืนเน้นเป้าหมายหลักที่การสนองตอบความต้องการของกลุ่มชนผู้ยากไร้ที่สุดในสังคมและการปฏิบัติอย่างยุติธรรมต่ออนุชนรุ่นหลัง

ในอนาคต ไม่ให้ได้รับความทุกข์ยากหรืออย่างน้อยก็มิระดับความเป็นอยู่ใกล้เคียงกับปัจจุบัน

ดังนั้น การพัฒนาอย่างยั่งยืน สามารถสรุปได้ว่า เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับคน สิ่งของ กิจกรรมไปในทางที่ดีขึ้น ตอบสนองความต้องการและส่งผลดีต่อเนื่องถึงอนาคตโดยไม่เกิดปัญหาตามมา จึงถือได้ว่าเป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืน

จากการประชุมสมัชชาสมัยที่ 20 ของ UNEP (United Nations Environment Program) ได้สร้างข้อตกลงพื้นฐานร่วมกันเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนว่า (สุภาพร สุทธิเหลือง, 2548)

1. เพื่อช่วยให้หน่วยงานของรัฐเอกชนและทุกหน่วยงาน ได้เสริมแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนไว้ในแผนปฏิบัติการเพื่อให้การท่องเที่ยวสร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด
  2. เพื่อช่วยพัฒนาแนวทางการท่องเที่ยวที่มีรูปแบบเฉพาะ เช่น การเที่ยวชมปะการังและชมธรรมชาติ เป็นต้น
  3. เพื่อสร้างกรอบแนวคิดร่วมกันเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรท้องถิ่น มรดกวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมกายภาพ ภูมิศาสตร์และหัวข้อต่างๆ ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว
  4. รัฐบาลของแต่ละประเทศมีหน้าที่กำกับดูแลบทบาทของการท่องเที่ยว การขนส่งมวลชน ธุรกิจการเมือง และสร้างจิตสำนึกที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่ต้องก่อให้เกิดความยั่งยืนภายใต้กรอบของ Local Agenda 21 ที่ก่อให้เกิดมาตรฐานเดียวกันในการบริหารจัดการ
- อนุชา เล็กสกุลดิถิก สถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2540) กล่าวไว้ในบทความเรื่อง กลยุทธ์ใหม่ในการพัฒนาการท่องเที่ยวประเทศไทย ว่าการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน คือ การท่องเที่ยวที่รวมทั้งการจัดการสิ่งบริการอื่นๆ ทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดย
1. คำนึงถึงการดำเนินการตามความสามารถของธรรมชาติ ชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมวิถีชีวิต
  2. ตระหนักต่อการมีส่วนร่วมของประชากร ชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต
  3. ให้ประชาชนได้รับประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยวโดยเสมอภาค
  4. ต้องชี้้นำตามความปรารถนาของประชาชนในท้องถิ่นและชุมชนในพื้นที่ท่องเที่ยวต่างๆ

โกลเบ (GLOBE. 1990-2) ได้แสดงทรรศนะเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนไว้ว่า การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนมีเป้าหมายรวม ดังนี้

1. เพื่อสร้างจิตสำนึกและความเข้าใจว่า การท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อสิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจ
2. เพื่อสร้างคุณภาพในการพัฒนา
3. เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของชุมชน
4. เพื่อให้ประสบการณ์ที่มีคุณภาพแก่นักท่องเที่ยว
5. เพื่อรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม อันเป็นปัจจัยที่วัตถุประสงค์ทั้ง 4 ข้อ ข้างต้นต้องพึ่งพาอาศัยกันอย่างยิ่ง

โครนิน (Cronin. 1990) ได้กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน นั้นองค์ประกอบหลักของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนไว้ว่า มีองค์ประกอบดังนี้

1. ในการพัฒนาใดใดก็ตามต้องเสนอให้การท่องเที่ยวเป็นทางเลือกหนึ่งของการพัฒนาเศรษฐกิจแบบยั่งยืน โดยต้องให้ความสำคัญเท่าเทียมกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจอื่นๆ
2. ต้องมีฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้งหมด เพื่อประชาชนจะได้รับทราบและ ใช้ประกอบการวิเคราะห์ ตัดสินใจ ตรวจสอบอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจอื่นๆ

3. การพัฒนาการท่องเที่ยวต้องมีความสอดคล้องกับหลักการพัฒนาที่ยั่งยืนเสมอ
วินเซนต์และทอมป์สัน (V.C. Vincent; and W.Thompson. 2002) ได้กล่าวว่าปัจจัยที่จะส่งผลให้การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เกิดความยั่งยืนได้ คือ

1. ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนและพัฒนาโครงการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น
2. ผู้นำชุมชนพัฒนาและสนับสนุน โครงการต่างๆ ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
3. ชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในฐานะของการเป็นแหล่งรายได้ที่มีส่วนช่วยในการพัฒนาชุมชน

จากแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จึงสรุปได้ว่า เป็นการสร้างจิตสำนึกด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่ตระหนักในการมีส่วนร่วมดำเนินการ มีส่วนร่วมในการได้รับผลประโยชน์ทั้งปัจจุบันและอนาคต รวมทั้งต้องสอดคล้องกับการพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจด้านอื่นๆ โดยเกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด

3. ทฤษฎีทางสังคมวิทยาการท่องเที่ยวของประเทศไทย

ในประเทศไทยนั้นทฤษฎีทางสังคมวิทยาการท่องเที่ยวเริ่มต้นจากวัด เนื่องจากวัดเป็นศูนย์กลางทางสังคม เมื่อมีงานบุญในรอบ 12 เดือน พุทธศาสนิกชนจะมาร่วมทำบุญที่วัด และจัดกิจกรรมต่างๆ ที่ดึงดูดให้ประชาชนมาเที่ยวงาน เช่น มหรสพและการละเล่นพื้นบ้านที่สนุกสนาน และจากสาเหตุที่

วิวัฒน์ชัย บุญภักดิ์ (ม.ป.พ.:23) ได้อธิบายถึงแนวคิดทฤษฎีสังคมวิทยาการท่องเที่ยวของประเทศไทยไว้ว่า กิจกรรมหรือขนบธรรมเนียมประเพณีของแต่ละถิ่นย่อมแตกต่างกัน จึงเป็นเหตุให้คนอีกท้องถิ่นหนึ่งมีความสนใจที่จะได้รู้ได้เห็นเพื่อความรู้และความบันเทิงที่แตกต่างไป ดังนั้นศิลปวัฒนธรรมประเพณีจึงเป็นสิ่งดึงดูดใจให้เกิดการท่องเที่ยว เช่น ประเพณีเกี่ยวกับการเกิด การขึ้นบ้านใหม่ ตรุษสงกรานต์ พระราชพิธีพืชมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ เป็นต้น ศิลปวัฒนธรรมประเพณีเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นสัญลักษณ์ที่แสดงถึงความเป็นสิริมงคลแก่บุคคลและสังคมเป็นอย่างดี

เศกสรรค์ ขงวานิชย์ (2536:12) ได้อธิบายถึงแนวคิดทฤษฎีทางสังคมวิทยาการท่องเที่ยวไว้ว่า เมื่อมนุษย์มีโอกาสท่องเที่ยวได้มากเท่าใดก็ยิ่งทำให้รักบ้านเมืองของตนมากเท่านั้น หมายความว่าเห็นอะไรด้วยตนเองก็ยิ่งจะประทับใจในคุณค่าของเผ่าพันธุ์ตนเองและยิ่งจะสงวนวัฒนธรรมของเผ่าพันธุ์ตนเองไว้ให้คงอยู่ เพื่อเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษาวิถีชีวิตซึ่งกันและกัน เหมือนดังที่ตนเองไปเที่ยวในถิ่นอื่น

แนวคิดเกี่ยวกับสังคมวิทยาการท่องเที่ยวนั้น ได้แสดงให้เห็นว่าความแตกต่างทางความคิดสร้างสรรค์ สภาพกายภาพ สภาพสังคมและวัฒนธรรมของแต่ละสังคมนั้นเป็นปัจจัยที่กระตุ้นให้เกิดการเดินทางไปค้นหาความแปลกใหม่อันเป็นที่มาของการท่องเที่ยวในปัจจุบัน

4. ลักษณะของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (Characteristic of Tourism Industry)

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่ขยายตัวอย่างรวดเร็วไปทั่วโลก มีความแตกต่างจากอุตสาหกรรมประเภทอื่น เพราะผู้บริโภคต้องเดินทางไปใช้บริการสัมผัสและชื่นชมกับสุนทรียะจากบรรยากาศทัศนียภาพของแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ แต่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวก็มีลักษณะและกระบวนการผลิตเช่นเดียวกับอุตสาหกรรมอื่นๆ (ปรีชา แดงโรจน์. 2544 : 39) ดังนี้

1. มีโรงงาน ได้แก่ บริเวณ อาณาเขตที่นักท่องเที่ยวมาเยือน มีสถานที่พักอาศัยชั่วคราวอย่างสะดวก
2. มีวัตถุดิบ ได้แก่ ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาชม
3. มีการลงทุนโครงสร้าง ได้แก่ ถนน ไฟฟ้า ประปา มีการลงทุนสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการต่างๆ
4. มีการใช้แรงงานเพื่อสร้างสาธารณูปโภค ผลิตสินค้าและบริการต่างๆ
5. มีผลิตภัณฑ์ ได้แก่ บริการของรัฐกิจที่ประกอบกันเป็นอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เช่น โรงแรม ภัตตาคาร บริษัทนำเที่ยว
6. มีการส่งเสริมการขาย มีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ให้ผลผลิตเป็นที่รู้จักแพร่หลาย

เพื่อให้คนเกิดความต้องการที่จะซื้อผลิตภัณฑ์เหล่านี้แต่ไม่ต้องลงทุนด้านการขนส่งเพราะผู้บริโภคจะเดินทางมาซื้อสินค้าถึงที่

องค์ประกอบธุรกิจในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (Business in Tourism Industry)

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ประกอบด้วยธุรกิจการให้บริการและการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว ประเภทต่างๆ 7 ประเภท (ปรีชา แดงโรจน์:2544 :39)ได้แก่

1. ธุรกิจที่พักแรม (Accommodation)
2. ธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ (Travel Agent and Guide)
3. ธุรกิจจำหน่ายสินค้าและของที่ระลึก (Shopping and Souvenir)
4. ธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม (Food and Beverage)
5. ธุรกิจการคมนาคมและการขนส่ง (Communication and Transportation)
6. ธุรกิจบันเทิงและพักผ่อน (Entertainment and Recreation)
7. ธุรกิจอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยว (Otherservices related to tourist activities)

5. แนวคิดเกี่ยวกับเมือง บทบาท และหน้าที่ของเมือง

5.1 แนวคิดเกี่ยวกับเมือง

สวาท เสนาณรงค์ และคณะ(2529 : 6) ได้อธิบายไว้ว่า การเกิดเมืองเกิดจากแนวคิดที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. “เมือง” จะก่อตัวขึ้นในตำแหน่งที่มีความสะดวกในการคมนาคมติดต่อ โดยเฉพาะในบริเวณที่มีการคมนาคมขนส่งหลายชนิดมารวมกัน ก่อให้เกิดแรงดึงดูดให้ประชากรอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐาน จนขยายเป็นชุมชนขนาดใหญ่และมีกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สำคัญ คือ การค้าและบริการ

2. “เมือง” จะก่อตัวขึ้นในตำแหน่ง หรือ ทำเลที่มีสภาวะแวดล้อมทางกายภาพที่เหมาะสมและเอื้ออำนวยต่อการดำรงชีวิตของประชากรในชุมชนนั้นๆ

3. มนุษย์มีความรู้ความสามารถ วิธีการ เทคโนโลยี ทำให้สามารถปรับสภาพพื้นที่ธรรมชาติที่ขาดความเหมาะสมให้เป็นพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การตั้งถิ่นฐานได้

ประจักษ์ ศกุนตลักษณ์ (2532) กล่าวว่า ปัจจัยที่ทำให้เมืองเติบโต คือ

1. ลักษณะทำเลที่ตั้งทางภูมิศาสตร์
2. ความเป็นศูนย์กลางของการคมนาคมและการสื่อสาร
3. การได้เปรียบจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจ
4. การเป็นศูนย์กลางทางสังคม
5. การเป็นศูนย์กลางของอำนาจการปกครอง

สุวัฒนา ชาดานิติ (2544) กล่าวว่า เมืองที่เกิดขึ้นที่ใดที่หนึ่งนั้น ไม่ใช่เกิดขึ้นตามบุญตามกรรม แต่มีเหตุหรือปัจจัยหลายประการ จึงทำให้บริเวณนั้นเป็นที่ตั้งของเมือง ปัจจัยที่ว่านี้อาจมีปัจจัยหนึ่งเด่นหรือมีอิทธิพลมากกว่าปัจจัยอื่น หรือทุกปัจจัยอาจมีความสำคัญเท่ากัน ได้แก่

1. แหล่งอุปโภคบริโภค ได้แก่ เมืองริมฝั่งน้ำ เมืองที่ราบลุ่ม
2. เส้นทางคมนาคม ได้แก่ เมืองท่าริมทะเล เมืองพักระหว่างทาง เช่น สิงคโปร์ ซิดาเก้ ซิดนีย์
3. ทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ เช่น เมืองที่อุดมไปด้วยแร่ธาตุ เช่น ระนอง เมืองที่มีความงดงามของภูมิประเทศ เช่น กระบี่ ภูเก็ต
4. บริเวณที่มีความปลอดภัยทางธรรมชาติ ได้แก่ เมืองที่สูงที่รอดพ้นจากน้ำท่วม เมืองริมอ่าวที่พ้นจากพายุ เช่น เมืองหลายเมืองในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย อาทิ อำเภอรณนคร จังหวัดนครพนม เป็นต้น
5. ที่ตั้งที่ช่วยในการป้องกันตัวจากการรุกรานของข้าศึก ศัตรู ได้แก่ เมืองที่อยู่ตามเนินเขาแนวโค้ง เมืองที่อยู่ริมแม่น้ำ ซึ่งทำให้เกิดความยากลำบากในการโจมตี สามารถป้องกันตนเองได้ง่าย ด้วยการสร้างคูเมืองล้อมรอบจดแนวแม่น้ำ เช่น กรุงเทพมหานคร พระนครศรีอยุธยา หรือเมืองบนยอดเขาอิตาลี เนปาล เป็นต้น

5.2 บทบาทและหน้าที่ของเมือง

สวาท เสนาณรงค์และคณะ (2529:27) กล่าวว่า “เมือง” เป็นพื้นที่ศูนย์กลางในการรวบรวมสินค้าและบริการต่างๆ ไว้เป็นจำนวนมาก ซึ่งเมืองมีหน้าที่โดยทั่วไป คือ การบริการสินค้าและให้บริการแก่ประชากรที่อาศัยอยู่ภายในเมืองรวมทั้งที่อาศัยอยู่ตามบริเวณทุ่งเกษตรกรรมโดยรอบตัวเมือง เมืองบางแห่งอาจมีหน้าที่เฉพาะเมือง โดยแบ่งออกเป็นประเภทต่างๆ ดังนี้

1. เมืองที่มีหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการบริหารและปกครอง
2. เมืองที่มีหน้าที่เป็นศูนย์กลางทางวัฒนธรรม เช่น ศูนย์กลางศาสนา ศูนย์กลางการศึกษา ศูนย์กลางศิลปะ เป็นต้น
3. เมืองที่ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการคมนาคมขนส่ง
4. เมืองที่ทำหน้าที่ในการผลิต หรือ เมืองอุตสาหกรรม
5. เมืองที่ทำหน้าที่ในการป้องกันภัย หรือ เมืองหน้าด่าน
6. เมืองที่ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางของการพักผ่อนหย่อนใจ
7. เมืองที่ทำหน้าที่เป็นเมืองพักอาศัย

ฉัตรชัย พงศ์ประยูร (2527:190) ได้วิจัยบทบาทและหน้าที่ของเมืองในประเทศไทย โดยใช้เกณฑ์จากอาชีพของประชากรในวัยทำงาน ซึ่งสามารถแบ่งบทบาทและหน้าที่ของเมืองออกเป็น 9 ประเภท

6. แนวคิดเกี่ยวกับชายแดน

ตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ กำหนดไว้ว่าความเป็นรัฐ มี 4 องค์ประกอบ คือ มี ประชากร มีดินแดน มีรัฐบาลที่มีประสิทธิภาพ มีความสามารถในการติดต่อกับต่างประเทศ แต่การมี ดินแดนที่แน่ชัดนั้นมิได้หมายความว่าแต่ละรัฐจะต้องทราบเขตแดนอย่างชัดเจนทุกแห่งตลอดแนว จึง จะเป็นรัฐได้ตามกฎหมายระหว่างประเทศ ในสมัยก่อนแนวความคิดเรื่องเขตแดนหมายถึงบริเวณไกล ที่สุดที่รัฐสามารถใช้อำนาจปกครองไปถึงและพร้อมที่จะใช้กำลังปกป้องเมื่อมีศัตรูรุกราน แต่เมื่อยุค สมัยมีการเปลี่ยนแปลงไป ความจำเป็นในการใช้ประโยชน์จากที่ดินมีมากขึ้น แต่ละรัฐจึงมีความ ต้องการที่จะกำหนดเขตแดนระหว่างรัฐให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ปัจจุบันเขตแดนจึงหมายถึงเส้น แบ่งขอบเขตที่รัฐสามารถใช้อำนาจอธิปไตยของตนตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ (กองเขตแดน กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย :2548)

กองเขตแดน กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย (2548) ได้สรุปเกี่ยวกับชายแดนหรือเขต แดน ไว้ว่าหมายถึง บริเวณที่รัฐสามารถใช้อำนาจอธิปไตยตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศได้ การ แบ่งเขตแดนนั้น ปัจจุบันนิยมใช้ภูมิประเทศที่เห็นเด่นชัดหรือภูมิประเทศที่เป็นอุปสรรคธรรมชาติเป็น เส้นแบ่งเขตแดน โดยเฉพาะภูเขาและแม่น้ำ ซึ่งหลักการภูเขาแบ่งเขตแดนนั้นนิยมใช้สันปันน้ำ (Watershed) คือ แนวสันเขาที่แบ่งให้น้ำไหลลาดลงเขาทั้ง 2 ฟากของแนวเขา โดยมีทิศทางการไหล ของน้ำเป็นตัวกำหนดความยุติธรรม กรณีใช้แม่น้ำเป็นเส้นแบ่งเขตแดนนิยมใช้ ร่องน้ำลึก (Thalweg) คือ จุดกึ่งกลางที่ลึกที่สุดของร่องน้ำ เป็น จุดแบ่งเขตแดน

สมพงษ์ ชูมาก (2533) ได้กล่าวถึงการใช้ลักษณะภูมิประเทศเป็นเส้นแบ่งเขตแดน ธรรมชาติไว้ว่า โดยทั่วไปแล้วหากไม่มีสัญญาหรือข้อตกลงเกี่ยวกับเขตแดนร่วมกันแล้ว นิยมถือสัน ปันน้ำของภูเขา (Watershed) หรือเส้นกึ่งกลางร่องน้ำลึกของแม่น้ำที่ใช้เรือเดินได้ (Thaiweg) หรือใช้ เส้นกึ่งกลางลำแม่น้ำในกรณีที่ใช้เรือเดินไม่ได้ ส่วนบริเวณที่ราบจะอาศัยเส้นตรงกลางที่ลากเชื่อม ระหว่างจุดต่างๆ โดยมีเครื่องหมาย เช่น หลักหินหรือสิ่งถาวรอื่นในภูมิประเทศนั้นเป็นเครื่องกำหนด หลักเกณฑ์ดังกล่าวเป็นหลักสากลที่เป็นที่ยอมรับจากนานาประเทศแล้ว

ความชัดเจนและความสงบเรียบร้อยของพื้นที่ชุมชนชายแดนย่อมส่งผลต่อการขยายตัว ทางสังคมในกรณีจังหวัดมุกดาหารนับว่าเป็นเมืองชายแดนที่มีความสงบมาก เมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งไม่พบว่าม้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยตรง แต่มีงานวิจัยที่ใกล้เคียง ดังนี้

มนตรี ศักดิ์เมือง (2527) ได้ทำปริญญาานิพนธ์เพื่อศึกษาและเสนอแนวทางการวางแผนการใช้ที่ดินของชุมชนเมืองที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ กรณีศึกษาชุมชนเมืองยะลา โดยการศึกษาระดับภูมิภาคได้พิจารณาถึงโครงสร้างทั่วไปของภูมิภาค ในด้านภูมิศาสตร์ กายภาพ เศรษฐกิจและประชากร ตลอดจนสังคมและวัฒนธรรม จากการศึกษาได้ชี้ให้เห็นถึงลักษณะเฉพาะตัวของภูมิภาค 2 รูปแบบ คือ

- ลักษณะเฉพาะตัวด้านภูมิศาสตร์ที่เป็นภูมิประเทศที่มีพรมแดนติดต่อกับมาเลเซีย
- ลักษณะพิเศษทางสังคมที่เป็นภูมิภาคที่มีประชากร ซึ่งนับถือศาสนาอิสลามเป็นชนกลุ่มใหญ่เหมือนประชากรของประเทศมาเลเซีย

ส่วนในระดับชุมชนนั้นได้เน้นถึงลักษณะการใช้ที่ดิน ซึ่งได้เสนอถึงปัจจัยที่ต้องคำนึงถึง เพิ่มเติมในกระบวนการวางแผนสำหรับภูมิภาคนี้ 3 ประการ คือ

1. การวางแผนในภูมิภาคนี้จะต้องเอื้ออำนวยต่อการดำรงชีวิตที่ดีภายใต้วัฒนธรรมอิสลาม
2. จะต้องคำนึงถึงการแข่งขันในพื้นที่ภูมิภาคตอนเหนือของมาเลเซีย
3. จะต้องคำนึงถึงความมั่นคงของชาติ

วาริน สุขเสมอ (2537) ได้เสนอวิทยานิพนธ์ เรื่อง การศึกษาเพื่อการวางแผนพัฒนาเทศบาลตำบลอัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว กรณีศึกษาผลกระทบชุมชนการค้าชายแดนไทย-กัมพูชา ซึ่งพื้นที่ชุมชนที่ศึกษาก็คือ ชุมชนเทศบาลตำบลอัญประเทศ ซึ่งเป็นพื้นที่ชายแดนด้านตะวันออกติดกับประเทศกัมพูชา พื้นที่ของชุมชนมีความสำคัญมากขึ้นเมื่อเกิดสันติภาพในประเทศกัมพูชา เริ่มมีการพัฒนาประเทศความต้องการสินค้าทุนและวัสดุในการก่อสร้างตลอดจนสินค้าเพื่อการอุปโภคบริโภคมีมาก ในฐานะเมืองชายแดนที่มีความเจริญสามารถให้บริการแก่ชุมชนอย่างรวดเร็ว ในปี พ.ศ. 2532 - พ.ศ. 2536 สภาพทางเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพของประชากรดีขึ้นมาก เนื่องจากการค้าชายแดนโดยเฉพาะบริเวณตลาดการค้าชายแดนที่เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวชาวไทยมากที่สุด ซึ่งมีนักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวและซื้อสินค้า ณ ตลาดการค้าชายแดนมากทุกวัน รวมทั้งพ่อค้าส่งรายย่อยจากกัมพูชาที่มาซื้อสินค้าเพื่อนำไปขาย ต่อในประเทศตนในทุกๆวันจากเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้เศรษฐกิจขยายตัวอย่างรวดเร็วประชาชนจากท้องถิ่นจึงอพยพเข้ามาทำมาหากินในชุมชนอัญประเทศมากขึ้น

ผลจากการขยายตัวอย่างรวดเร็วและการอพยพของประชากรจำนวนมาก ทำให้เกิดปัญหาแก่ชุมชนเมืองอัญประเทศหลายประการ ได้แก่ ปัญหาความไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยของชุมชน การรुक้าที่สาธารณะ เกิดสภาพที่อยู่อาศัยเสื่อมโทรมหรือชุมชนแออัดมากขึ้น สภาพแวดล้อมโดยทั่วไป

สมพงษ์ รัชไชย พิเศษ เสนาวงษ์และพินัย วิถีสวัสดิ์ (2547) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาโครงการท่องเที่ยวในงานวิจัยเรื่อง “ความพร้อมในการบริการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของไทยในกลุ่มจังหวัดริมแม่น้ำโขงตอนล่าง (มุกดาหาร อำนาจเจริญ อุบลราชธานี)” ว่า จังหวัดมุกดาหาร แม้จะมีศักยภาพทางการท่องเที่ยวในด้านการคมนาคมดีกว่าจังหวัดอุบลราชธานี เนื่องจากไม่มีสนามบินแต่ในอนาคตจังหวัดมุกดาหารจะมีศักยภาพ การคมนาคมสูงกว่าจังหวัดอุบลราชธานี เนื่องจากจะมีการสร้างสะพานเชื่อมไทย-ลาวแห่งที่ 2 และจะเป็นประตูสู่อินโดจีนเพิ่มขึ้นอีก 1 แห่ง จากเดิมที่มีเส้นทางเรือข้ามฟากอยู่ในบริเวณตลาดอินโดจีนอันจะเป็นแรงดึงดูดให้จังหวัดมุกดาหารมีศักยภาพการท่องเที่ยวสูงขึ้น

สุเทพ พันประสิทธิ์ เลิศพร ภาระสกุล และวันเพ็ญ พินเือก (2547) ได้เสนอแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวไทย-กัมพูชา ไว้ในงานวิจัย เรื่อง “กลยุทธ์การจัดการเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดชายแดนไทย-กัมพูชา กรณีศึกษา: จังหวัดสระแก้ว บุรีรัมย์ สุรินทร์และศรีสะเกษ” ว่า การพัฒนาความพร้อมด้านการท่องเที่ยวของประเทศเพื่อนบ้านยังมีน้อย รัฐบาลไทยมีกลยุทธ์การขายร่วมให้ประเทศไทยเป็นประตูสู่อินโดจีนและมีนโยบายช่วยพัฒนาสาธารณูปโภค แหล่งท่องเที่ยวเป็น เรื่องที่ดีจะช่วยให้ประเทศเพื่อนบ้านก้าวได้เร็วขึ้น และประเทศเพื่อนบ้านมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูง เช่น ราชอาณาจักรกัมพูชามีนครวัด-นครธม ลาวมีน้ำตกหลี่ผี ซึ่งขายได้ตลอดทั้งปี จึงต้องมีการเจรจาพูดคุยเพื่อพัฒนาร่วมกัน รวมทั้งร่วมกันแก้ปัญหาถ้ายังไม่พร้อมก็ช่วยเหลือในทุกทางที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

เจษฎา สุวดี (2538) ได้เสนอวิทยานิพนธ์ เรื่อง แนวทางการพัฒนาเมืองหนองคาย เพื่อรองรับผลกระทบจากสะพานมิตรภาพไทย-ลาว จากกรณีศึกษาพบว่า ผลกระทบของสะพานมิตรภาพ ไทย-ลาว ที่มีต่อเมืองหนองคายในระดับต่างๆทั้งในระดับเมืองและระดับภูมิภาค พอจะสรุปได้ว่าเมืองหนองคายได้รับผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมจากสะพานมิตรภาพแห่งนี้เป็นอย่างมาก จากการที่เมืองหนองคาย มีบทบาทและหน้าที่ของเมืองที่เกี่ยวข้องหลายระดับ ตั้งแต่ระดับเมืองจนถึงระดับนานาชาติ เมืองหนองคายได้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับต่างๆอย่างรวดเร็วอยู่ตลอดเวลา ซึ่งได้นำเสนอแนวทางการพัฒนาเมืองหนองคายเพื่อรองรับผลกระทบจากสะพานมิตรภาพ ภายใต้งานวิจัย เวลาและขีดจำกัดทางด้านข้อมูลเท่าที่หลักฐานจะยืนยัน ได้อย่างเพียงพอที่จะพิสูจน์ให้เห็นได้ในทางกายภาพว่าจะเกิดกับเมืองหนองคายอย่างแน่นอน ส่วนข้อมูลไม่มีหลักฐานว่าจะเกิดขึ้นอย่างแน่นอนหรือไม่ นั้น ยังคงมีอีกมาก ได้แก่

-จำนวนนักท่องเที่ยวที่จะเพิ่มมากขึ้นซึ่งหมายถึงความต้องการใช้ระบบสาธารณูปโภค และระบบโครงข่ายพื้นฐานมีสูงขึ้น ความต้องการใช้น้ำ ปริมาณน้ำเสีย อากาศเสีย และปริมาณขยะที่จะมากขึ้น เมืองหนองคายจะจัดการอย่างไรกับสิ่งเหล่านี้

- รูปแบบการเดินทางของนักท่องเที่ยวเปลี่ยนไป ซึ่งหลังจากเปิดใช้สะพานมิตรภาพ ไทย-ลาวแล้วนั้น นักท่องเที่ยวชาวไทยกว่า 80 % ของนักท่องเที่ยวทั้งหมดมีแนวโน้มที่จะเดินทางโดยรถยนต์ส่วนบุคคลและรถบัสโดยสารนำเที่ยวมากยิ่งขึ้น เมืองหนองคายและสถานที่ท่องเที่ยวจะมีศักยภาพรองรับนักท่องเที่ยวได้เพียงพอหรือไม่

กัลปพฤกษ์ เกื้อเกตุ (2541) ได้ศึกษาเรื่อง การวางแผนพัฒนาความพร้อมเพื่อรองรับ การเติบโตการท่องเที่ยวชายแดน กรณีศึกษาเมืองหนองคาย พบว่า แนวทางการพัฒนาเมืองหนองคาย นั้นควรพัฒนาให้เป็นประตูสู่อินโดจีนของการท่องเที่ยวสู่ลาว เวียดนามและทางใต้ของจีน ซึ่งจะต้องมีการเตรียมความพร้อมในการพัฒนาในด้านต่าง ๆ เพื่อรองรับการเติบโตเมืองท่องเที่ยวชายแดน ซึ่งการพัฒนาเมืองหนองคายจะช่วยสนับสนุนการเติบโตการท่องเที่ยวชายแดนของเมืองหนองคาย คือ จะเป็นการช่วยสร้างโอกาสในการพัฒนาการท่องเที่ยวไปพร้อมกัน ก่อให้เกิดเส้นทางทางการขนส่งและเดินทางข้ามประเทศที่สำคัญ เกิดการจ้างงาน สร้างรายได้ การพัฒนาถนนหนทาง ปรับปรุงสาธารณูปโภค สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ รวมทั้งกระบวนการป้องกันปัญหาและส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมภายในพื้นที่เมืองหนองคาย ซึ่งเป็นการช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในท้องถิ่น ทางด้านสังคมและวัฒนธรรมจะเกิดการส่งเสริมเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม คุณค่ามรดกทางภูมิปัญญา ประเพณีของท้องถิ่น และช่วยกระชับความสัมพันธ์ระหว่างราชอาณาจักรไทยกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

8. ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดมุกดาหาร

8.1 ข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดมุกดาหาร

8.1.1 ตราและคำขวัญประจำจังหวัดมุกดาหาร

ภาพประกอบ 4 แสดงตราสัญลักษณ์ประจำจังหวัดมุกดาหาร

ที่มา :ชมรมสื่อมวลชนมุกดาหาร. (2549) .(ออนไลน์)

ความหมายของตราสัญลักษณ์ประจำจังหวัด หมายถึง ปราสาทสองนางสถิตย์ ตั้งอยู่ในจังหวัดมุกดาหารในปัจจุบัน ภายในปราสาทองค์กลาง มีแก้วมุกดาหารอยู่บนพาน ได้พานมีผ้าทิพย์รองรับหน้าผ้าทิพย์มีอักษรไขว้ชื่อย่อของจังหวัดในปราสาทองค์ริม ทั้งสองข้างมีบายศรีย่นตะลุ่มอันเป็นเครื่องบูชาของชาวอีสาน เมืองหลังมีธาตุนม มีแนวแม่น้ำโขงอยู่ด้านหลัง ด้านตะวันออกของปราสาทมีพระอาทิตย์กำลังทอแสงหลังหมูก่อนเมฆ

คำขวัญประจำจังหวัดมุกดาหาร

" เมืองชายโขงงาม มะขามหวานเลิศ ถิ่นกำเนิดคำผญา ภูผาทิพย์พิสดาร
กลองโบราณค่าล้ำ วัฒนธรรมแปดเผ่า เขามโนรมย์เพลินตา โสภางังกระเบา "

ภาพประกอบ 5 แสดงแผนที่ตั้งจังหวัดมุกดาหารในแผนที่ประเทศไทย
ที่มา :ชมรมสื่อมวลชนมุกดาหาร. (2549) . (ออนไลน์)

8.1.2 ที่ตั้ง ขนาด อาณาเขต

จังหวัดมุกดาหาร เป็นจังหวัดชายแดนในภาคอีสานของประเทศไทย ติดต่อกับประเทศลาว โดยมีแม่น้ำโขงเป็นเส้นกั้นพรมแดนเป็นระยะทางประมาณ 72 กิโลเมตร ตั้งอยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ 16-17 องศาเหนือและเส้นแวงที่ 104-105 องศาตะวันออก มีพื้นที่ทั้งหมด 4,339.83 ตารางกิโลเมตร หรือ 2,712,394 ไร่ อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครโดยทางรถยนต์ระยะทาง ประมาณ 642 กิโลเมตร เป็นจังหวัดที่ 73 ของประเทศไทยและเป็นจังหวัดที่ 17 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 7 อำเภอ 52 ตำบล 496 หมู่บ้าน (www.wikipedia.org/wiki/จังหวัดมุกดาหาร.2549) มีอาณาเขต

ติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียงคือ

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอธาตุพนมและอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม

ทิศตะวันออก ติดต่อกับแขวงสะหวันเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตย
ประชาชนลาว

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอขามุนาม จังหวัดอำนาจเจริญ อำเภอเลิงนกทา
จังหวัดยโสธร อำเภอหนองพอกและอำเภอเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอกุฉินารายณ์และอำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์

สำหรับพื้นที่ของจังหวัดมุกดาหารที่มีบริเวณชายแดนติดกับแขวงสะหวันเขต สปป.ลาว โดยมีแม่น้ำโขงเป็นเส้นกั้นพรมแดน มีจำนวน 3 อำเภอ 9 ตำบล 27 หมู่บ้าน ดังนี้

1. อำเภอเมืองมุกดาหาร ติดต่อกับ เมืองกันทะบุรี(เมืองที่ตั้งของแขวงสะหวัน
เขต) เป็นระยะทาง 29 กิโลเมตร

2. อำเภอดอนตาล ติดกับ เมืองกันทะบุรี เมืองไซพูทอง แขวงสะหวันเขต
เป็นระยะทาง 21 กิโลเมตร

3. อำเภอหว้านใหญ่ติดกับ เมืองไซบุรี แขวงสะหวันเขต เป็นระยะทาง 22
กิโลเมตร

8.1.3 การคมนาคม

การเดินทางทางรถยนต์

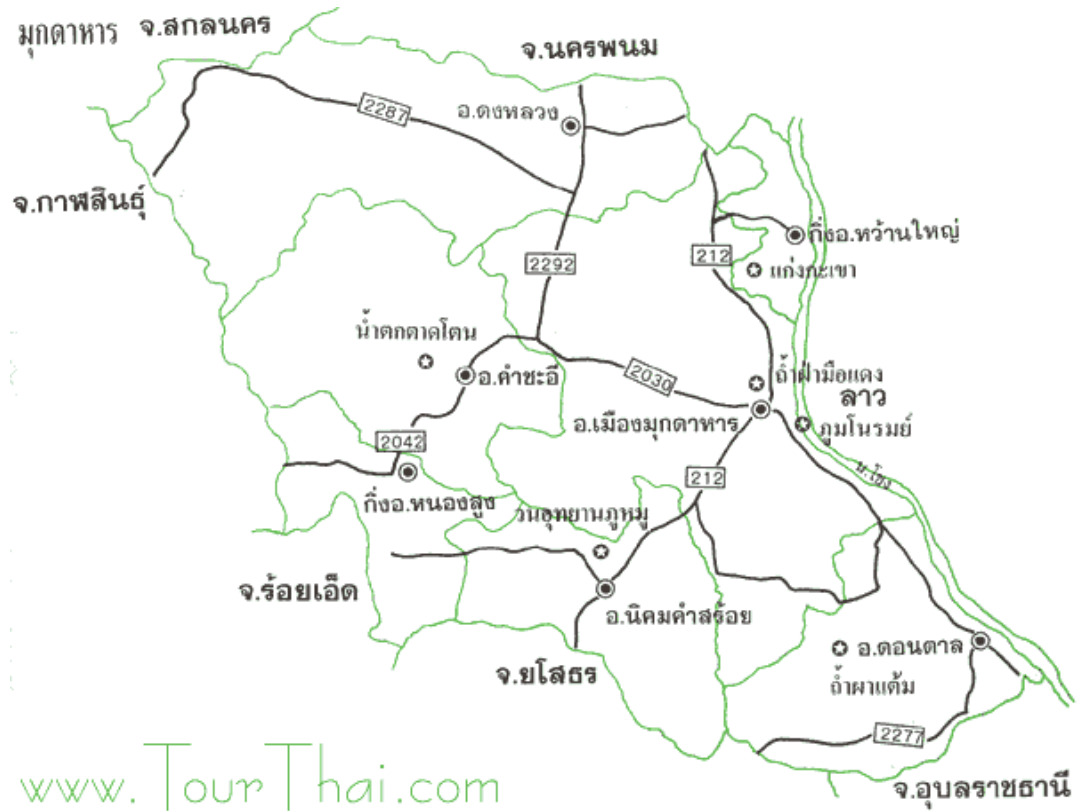
จังหวัดมุกดาหารอยู่ห่างจากกรุงเทพฯ 642 กิโลเมตร ใช้เส้นทาง
กรุงเทพฯ-นครราชสีมา-บ้านไผ่-มหาสารคาม-ร้อยเอ็ด-โพนทอง-คำชะอี-มุกดาหาร เลี้ยวขวาเข้าเส้นทาง
หมายเลข 207 ที่บ้านวัดผ่าน ประทาย พุทไธสง พยัคฆภูมิพิสัย (ทางหลวงหมายเลข 202) เกษตรวิสัย
สุวรรณภูมิ ยโสธร แยกเข้ามาทางหลวงหมายเลข 2169 ผ่านทรายมูล กุดชุม เลิงนกทา แยกซ้ายเข้าทาง
หลวงหมายเลข 212 ผ่านอำเภอนิคมน้ำคำสร้อยสู่มุกดาหาร

การเดินทางโดยรถประจำทาง

บริษัทขนส่ง จำกัด มีบริการเดินรถจากสถานีขนส่งสายตะวันออก
เถลิงเหนือที่ถนนกำแพงเพชร 2 เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ฯ นอกจากนี้ ยังมีรถโดยสารประจำทางเชื่อม
ระหว่างจังหวัดมุกดาหารและจังหวัดอื่นๆ ในภาคอีสาน อาทิ จังหวัดขอนแก่น อุบลราชธานี นครพนม
สกลนคร อุดรธานี และมหาสารคาม

การเดินทางโดยรถไฟ

มีรถไฟบริการทั้งรถด่วน รถเร็ว และรถด่วนพิเศษสปรินเตอร์ จาก
กรุงเทพฯถึงจังหวัดอุบลราชธานีทุกวันจากนั้นต่อรถโดยสารไปยังจังหวัดมุกดาหารเป็นระยะทาง
ประมาณ 167 กิโลเมตร มีรถโดยสารบริการวันละ 3 เที่ยว

ภาพประกอบ 6 แสดงแผนที่เส้นทางคมนาคมในจังหวัดมุกดาหาร
ที่มา :บริษัทไทยทัวร์ จำกัด. (2550). (ออนไลน์)

การเดินทางโดยเครื่องบิน

บริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน) ยังไม่มีบริการเที่ยวบินไปจังหวัดมุกดาหาร โดยตรง หากประสงค์เดินทางโดยเครื่องบินต้องเดินทางไปจังหวัดอุบลราชธานี หรือ นครพนม จากนั้นต่อรถโดยสารไปจังหวัดมุกดาหาร ซึ่งในอนาคตจะมีโครงการขอใช้สนามบินสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 2 กลับมาที่จังหวัดมุกดาหารอีกครั้ง

ระยะทางจากอำเภอเมืองไปอำเภอต่างๆ

อำเภอเมือง-อำเภอนิคมคำสร้อย	28	กิโลเมตร
อำเภอเมือง-อำเภอห้วยใหญ่	31	กิโลเมตร
อำเภอเมือง-อำเภอดอนตาล	34	กิโลเมตร
อำเภอเมือง-อำเภอคำชะอี	35	กิโลเมตร
อำเภอเมือง-อำเภอหนองสูง	52	กิโลเมตร
อำเภอเมือง-อำเภอดงหลวง	55	กิโลเมตร

8.1.4 ลักษณะภูมิประเทศ

พื้นที่ของจังหวัดตั้งอยู่ทางตอนใต้ของแอ่งสกลนคร ประกอบด้วย เทือกเขาภูพาน ซึ่งมีแนวต่อเนื่องเข้ามาจากจังหวัดสกลนครทางด้านทิศตะวันตก เทือกเขานี้จะค่อยๆแผ่ออกเป็นสี่แฉกไปทางทิศตะวันออก แบ่งพื้นที่ของจังหวัดออกเป็นลุ่มน้ำเล็กๆ เชียงลาดลงสู่แม่น้ำโขง ที่ราบระหว่างหุบเขาของลุ่มน้ำเหล่านี้มีสภาพเป็นที่ราบลูกคลื่นนอกจากบริเวณปากน้ำ ในช่วงที่น้ำไหลไปบรรจบกับแม่น้ำโขงจะสภาพเป็นคันดินธรรมชาติแคบๆ ที่เกิดจากการทับถมของดินตะกอนแม่น้ำขนานไปกับลำน้ำโขง มีลำน้ำสำคัญคือ ห้วยมุก ห้วยบังอี ห้วยบางทราย ห้วยชะโมด ห้วยทราย เป็นต้น

8.1.5 ลักษณะภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศโดยทั่วไปของจังหวัดมุกดาหารมีสภาพภูมิอากาศแบบมรสุมเมืองร้อน (Tropical monsoon climate) ในช่วงมรสุมจะได้รับอิทธิพลของลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้จากมหาสมุทรอินเดียซึ่งจะนำฝนมาตกปริมาณไม่มากนัก ปริมาณฝนส่วนมากได้รับมาจากอิทธิพลของพายุหมุนเขตร้อนซึ่งก่อตัวที่บริเวณทะเลจีนใต้เคลื่อนผ่านประเทศเวียดนามและสปป.ลาว เข้าสู่ไทยประมาณปีละ 3-4 ลูก

ฤดูกาล จังหวัดมุกดาหาร

สภาพภูมิอากาศจังหวัดมุกดาหารแบ่งได้เป็น 3 ฤดูกาลดังนี้

ฤดูร้อนเริ่มตั้งแต่กลางเดือนกุมภาพันธ์ถึงกลางเดือนพฤษภาคมมีความแปรปรวนของกระแสอากาศสูง อุณหภูมิสูงขึ้นแดดจ้าและอากาศแห้งแล้งมีพายุฤดูร้อนลมกรรโชกแรง

ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม และมักมีฝนทิ้งช่วงตอนปลายเดือนมิถุนายนถึงกลางเดือนกรกฎาคม

ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่กลางเดือนตุลาคมถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์ ในช่วงนี้มีมวลอากาศเย็นแผ่ปกคลุม ทำให้มีอากาศหนาวเย็นและอุณหภูมิต่ำลงโดยทั่วไป

ภาพประกอบ 7 แสดงสภาพพื้นที่ป่าไม้ในเขตจังหวัดมุกดาหาร
ที่มา :ชมรมสื่อมวลชนมุกดาหาร. (2549) .(ออนไลน์)

8.1.6. ทรัพยากรธรรมชาติ

ป่าไม้

จังหวัดมุกดาหารมีพื้นที่ป่าไม้ประมาณ 842,000 ไร่ หรือประมาณร้อยละ 30 ของพื้นที่ทั้งหมด พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบสูง ประกอบด้วยป่าและภูเขาประมาณร้อยละ 30 ของพื้นที่ทั้งหมด ด้านทิศใต้และทิศตะวันตกมีเทือกเขาภูพาน ป่าไม้ และคงที่ทางด้านทิศตะวันออกเป็นพื้นที่ราบสลับป่าและมีแม่น้ำโขงเป็นเส้นกั้นเขตพรมแดน มีป่าสงวนแห่งชาติจำนวน 13 แปลง อุทยานแห่งชาติ 2 แห่ง เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า 1 แห่ง และเขตห้ามล่าสัตว์ 2 แห่ง วนอุทยานแห่งชาติ 1 แห่ง

ป่าสงวนแห่งชาติ มี 13 แปลง มีพื้นที่ประมาณ 684,000 ไร่ ได้แก่ป่าดงบังอี แปลงที่ 1 - 7 ป่าดงหมู แปลงที่ 1 - 3 ป่าดงภูสีฐาน และ แปลงที่ 1-3 ป่าดงภูพาน

อุทยานแห่งชาติ มี 2 แห่ง คือ

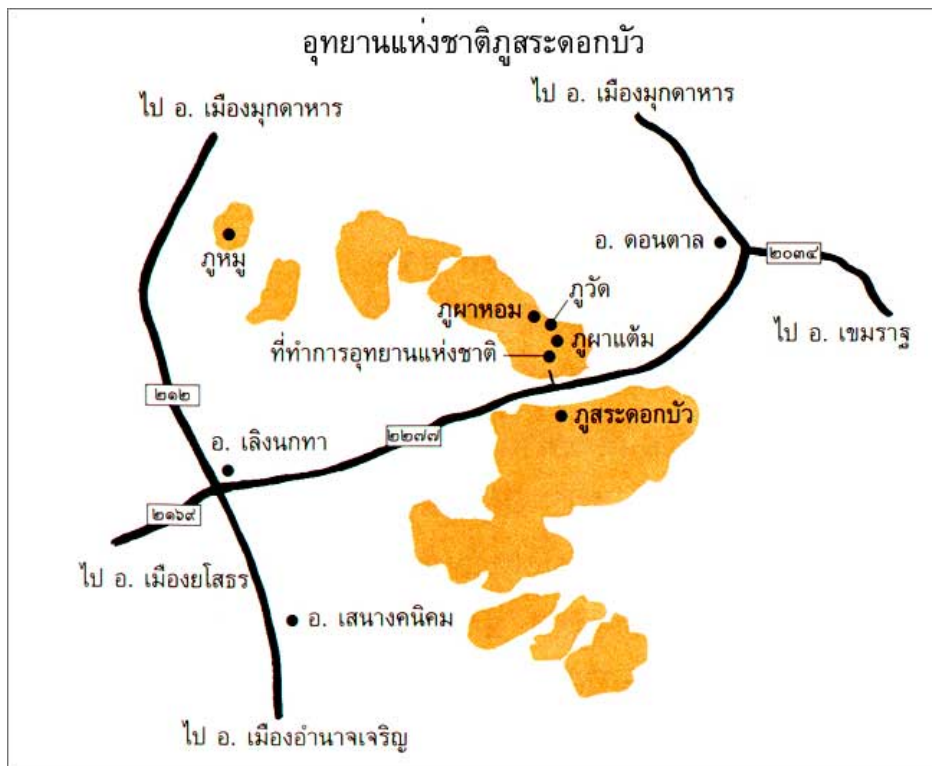
อุทยานแห่งชาติภูสระดอกบัว มีเนื้อที่อยู่บนแนวเขตรอยต่อของพื้นที่ 3 จังหวัด คือ อำเภอนิคมน้ำอ้อย อำเภอดอนตาล จังหวัดมุกดาหาร อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร อำเภอนานุมาน และอำเภอเสนางคนิคม จังหวัดอำนาจเจริญ มีเนื้อที่ประมาณ 144,375 ไร่ หรือ 231 ตารางกิโลเมตร มีสภาพธรรมชาติที่หลากหลาย ประกอบไปด้วยทิวทัศน์ที่สวยงาม ความวิจิตรพิสดารของหินผา มีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ของตัวเอง ตลอดจนร่องรอยของการต่อสู้อันเกิดจากการขัดแย้งทางการเมือง จึงทำให้พื้นที่แห่งนี้มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวที่น่าสนใจอีกแห่งหนึ่ง

อุทยานแห่งชาติมุกดาหาร (ภูผาเทิบ) อยู่ในท้องที่อำเภอเมืองและอำเภอดอนตาล จังหวัดมุกดาหาร มีสภาพป่าที่สมบูรณ์ มีป่าเต็งรังบริเวณลานหินหรือภูเขาหิน และในฤดูฝนต่อฤดูหนาวจะเต็มไปด้วยไม้ดอกงดงามนานาชนิดป่าเบญจพรรณบริเวณหุบเขามีปรากฏการณ์และธรรมชาติที่สวยงาม หินมีลักษณะหรือรูปทรงแปลกๆ ถ้าที่มีหลักฐานทางประวัติศาสตร์ น้ำตกและน้ำซึมตลอดปี ตลอดจนมีสัตว์ป่านานาชนิด มีเนื้อที่ประมาณ 30,312.5 ไร่ หรือ 48.5 ตารางกิโลเมตร

วนอุทยานแห่งชาติมี 1 แห่ง คือ วนอุทยานแห่งชาติดงบังอี อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ป่าดงบังอี แปลงที่ 3 ท้องที่ตำบลนาออก อำเภอนิคมน้ำอ้อย จังหวัดมุกดาหาร มีเนื้อที่ 1,300 ไร่

เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า มี 1 แห่ง คือ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูสีฐาน มีเนื้อที่ทั้งหมด 156,250 ไร่ หรือประมาณ 250 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ 2 จังหวัดมุกดาหาร และกาฬสินธุ์

ภาพประกอบ 8 แสดงแผนที่อุทยานแห่งชาติภูสระดอกบัว
ที่มา : กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช. (2549). (ออนไลน์)

แหล่งน้ำ มีทั้งลำน้ำ แหล่งน้ำธรรมชาติและโครงการชลประทาน

ลำน้ำและแหล่งน้ำธรรมชาติ มีลำน้ำสำคัญอยู่ 4 สายได้แก่ ลำน้ำโขง ห้วยบางทราย ห้วยบังอี่ และห้วยมุก พื้นที่ของจังหวัดสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่มลุ่มน้ำ ได้แก่ กลุ่มลุ่มน้ำที่ไหลลงแม่น้ำโขง กลุ่มลุ่มน้ำที่ไหลลงน้ำ ยาง และกลุ่มลุ่มน้ำที่ไหลลงลาเซ ลำน้ำที่ไหลลงน้ำยาง ได้แก่ ลำน้ำสาขาลำน้ำยาง ลำน้ำที่ไหลลงลำน้ำเซ ได้แก่ ลำน้ำบริเวณ อำเภอนิคมน้ำอ้อม

โครงการชลประทาน โครงการชลประทานขนาดใหญ่ และขนาดกลาง ที่ได้ดำเนินการมาจนถึงปี 2539 มี 8 โครงการ ส่วนใหญ่จะเป็นอ่างเก็บน้ำมีความจุรวมประมาณ 84 ล้านลูกบาศก์เมตร มีพื้นที่ชลประทานประมาณ 34,000 ไร่ สำหรับโครงการชลประทานขนาดเล็ก มีความจุรวมประมาณ 22 ล้านลูกบาศก์เมตรและมีพื้นที่ชลประทานประมาณ 45,000 ไร่ อ่างเก็บน้ำขนาดกลาง ได้แก่อ่างเก็บน้ำห้วยชีเหล็ก อ่างเก็บน้ำห้วยมุก อ่างเก็บน้ำ ห้วยไร่ อ่างเก็บน้ำห้วยหินลับ อ่างเก็บน้ำห้วยทา อ่างเก็บน้ำห้วยชีเหล็กและอ่างเก็บน้ำห้วยสิงห์

ภาพประกอบ 9 แสดงแผนที่อุทยานแห่งชาติมุกดาหาร
ที่มา : กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช. (2550). (ออนไลน์)

อ่างเก็บน้ำขนาดเล็ก มีกระจายอยู่ตามอำเภอต่าง ๆ คือ อำเภอเมือง 29
อ่าง อำเภอ นิคมคำสร้อย 9 อ่าง อำเภอทองหลาง 13 อ่าง อำเภอคอนตาล 16 อ่าง อำเภอห้วยน้ำใหญ่
5 อ่าง อำเภอกำชะอี 5 อ่าง และอำเภอหนองสูง 9 อ่าง

ภาพประกอบ 10 แสดงสภาพแม่น้ำโขงช่วงที่ไหลผ่านจังหวัดมุกดาหาร
ที่มา : บันทึกเมื่อ 26 มีนาคม 2550

สาขาของลำน้ำโขง ในเขตจังหวัดมุกดาหารมีสาขาของแม่น้ำโขงที่สำคัญ 4 สาย คือ ห้วยชะโนดอยู่ทางทิศเหนือของจังหวัด มีต้นน้ำเกิดจากเทือกเขาภูพาน ในเขตอำเภอดงหลวง ไหลไปทางทิศตะวันออกไปบรรจบแม่น้ำโขงทางตอนใต้ของกิ่งอำเภอหว้านใหญ่ มีความยาวประมาณ 53 กิโลเมตร

ห้วยบางทราย อยู่ทางตอนเหนือของจังหวัด มีต้นกำเนิดจากเทือกเขาภูพานในเขตอำเภอดงหลวงไหลผ่านทางตอนใต้ของอำเภอดงหลวง ไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ไปบรรจบแม่น้ำโขงทางตอนเหนือของอำเภอเมือง ฯ มีความยาวประมาณ 170 กิโลเมตร

ห้วยมุก มีต้นกำเนิดจากเทือกเขาภูพานทางทิศตะวันตกในเขตอำเภอกำชะอี แล้วไหลไปทางทิศตะวันออกผ่านอำเภอเมือง ฯ ไปบรรจบแม่น้ำโขง มีความยาวประมาณ 126 กิโลเมตร

ห้วยบังอี่ อยู่ทางตอนใต้ของพื้นที่จังหวัด มีต้นกำเนิดจากเทือกเขาภูพานทางทิศตะวันตกในเขตอำเภอหนองสูง แล้วไหลไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ ผ่านเขตอำเภอนิคมน้ำอ้อม ไปทางทิศตะวันออก ไปบรรจบแม่น้ำโขงในเขตอำเภอดอนตาล มีความยาวประมาณ 145 กิโลเมตร

ดิน

ทรัพยากรดินนับได้ว่าเป็นทรัพยากรอันมีค่าของจังหวัดมุกดาหาร ทั้งนี้ เนื่องจากสภาพภูมิประเทศของจังหวัดมุกดาหารส่วนใหญ่เป็นภูเขา มีที่ราบซึ่งเหมาะแก่การเกษตรค่อนข้างจำกัดเพียงประมาณร้อยละ 20 ของพื้นที่ทั้งหมดเท่านั้น อย่างไรก็ตามแม้ว่าจะมีพื้นที่ค่อนข้างจำกัดแต่คุณภาพดินของจังหวัดมุกดาหารก็นับว่ามีความอุดมสมบูรณ์มากกว่าอีกหลายๆจังหวัด

สัตว์ป่า

จังหวัดมุกดาหารมีสัตว์ป่านานาชนิด ที่เห็นเด่นชัด คือ สัตว์จำพวกนก มี นกคุ้ม นกเขา นกขุนทอง นกยูงและนกขาเป็นต้น บางชนิดนำมาเลี้ยงไว้ดูเล่นตามบ้าน บางชนิดนำมาใช้เป็นอาหาร นอกจากนั้นก็มีสัตว์น้ำจากแม่น้ำโขง เช่น ปลาแซ่ ปลาพอน ปลาเต็ง กุ้งฝอย หอยก็ นอกจากนั้นสัตว์ที่นิยมนำมาใช้เป็นอาหารยังมีเขียดน้ำเต้า ซึ่งมีมากอยู่ตามหนองน้ำ คูน้ำ และริมห้วย สัตว์เศรษฐกิจ ได้แก่ ไหม ชาวมุกดาหารนิยมเลี้ยงไหม เพื่อใช้สำหรับใช้ทอผ้าไหม

สิ่งแวดล้อม

ภายใต้เงื่อนไขของทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างจำกัดและความต้องการที่มีอย่างไม่สิ้นสุด การเพิ่มประชากรความเจริญเติบโตและขยายระบบเศรษฐกิจส่งผลกระทบต่อโดยตรงและโดยอ้อมต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น การพังทลายของดินริมฝั่งแม่น้ำโขง การบุกรุกลักลอบตัดไม้ทำลายป่าทำให้สภาพป่าอันเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารเสื่อมโทรมลง สำหรับการแก้ไขปัญหาดังกล่าวจังหวัดมุกดาหารได้พยายามสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่งแม่น้ำโขงพังและปลูกป่าฟื้นฟูอนุรักษ์สภาพป่าไม้ให้อยู่ในสภาพที่สมบูรณ์ ตลอดจนปลูกจิตสำนึกให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

8.2 การเมืองการปกครอง

เมืองมุกดาหารตั้งขึ้นเป็นเมือง เมื่อปี พ.ศ. 2313 มีอาณาเขตครอบคลุมทั้งสองฝั่งแม่น้ำโขง จนจดดินแดนญวน ต่อมาได้มีกลุ่มชาติพันธุ์จำนวนมาก เช่น ผู้ไทย ข่า กะโซ่ กะเลิง แสก ย้อ กุลา และไทยอีสาน อพยพข้ามโขงมาตั้งรกรากอยู่ในเขตเมืองมุกดาหารเพิ่มขึ้น ราชบุตร และผู้ช่วยราชการเมือง กับกรมการเมืองอีก 12 ตำแหน่ง คือ เมืองแสน เมืองจันทร์ เมืองซ้าย เมืองกลาง เมืองขวา ชานนคร ชานนท์ ชานันท์ นานเหนือ นานใต้ เมืองกกและเมืองฮาม เดิมเมืองมุกดาหารมีฐานะเป็นเมืองขึ้นการปกครองกับมณฑลอุดร ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2450 มีการปรับปรุงการปกครองมณฑลอุดรเป็นจังหวัดและเมืองมุกดาหารถูกยุบเป็นอำเภอมุกดาหาร ขึ้นตรงต่อการปกครองกับจังหวัดนครพนมจนถึงปี พ.ศ. 2525 รัฐบาลได้ออกพระราชบัญญัติจัดตั้งจังหวัดมุกดาหาร พ.ศ. 2525 ยกฐานะอำเภอมุกดาหารขึ้นเป็นจังหวัด ตั้งแต่วันที่ 27 กันยายน พ.ศ. 2525 เป็นต้นมา โดยให้อำเภอมุกดาหาร อำเภอคำชะอี อำเภอดอนตาล อำเภอนิคมน้ำอโยธยา กิ่งอำเภอดงหลวงและกิ่งอำเภอหว้านใหญ่ แยกจากการปกครองของจังหวัดนครพนม รวมตั้งเป็นจังหวัดมุกดาหาร ซึ่งต่อมาได้มีพระราชกฤษฎีกายกฐานะกิ่งอำเภอดงหลวงและกิ่งอำเภอหว้านใหญ่เป็นอำเภอ และกระทรวงมหาดไทยได้ประกาศจัดตั้งกิ่งอำเภอหนองสูง แยกออกจากเขตปกครองของอำเภอคำชะอี เมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2528 และยกฐานะเป็นอำเภอหนองสูง ทำให้ปัจจุบันจังหวัดมุกดาหารแบ่งการปกครองออกเป็น 7 อำเภอ 52 ตำบล 496 หมู่บ้าน องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง เทศบาล 4 แห่ง คือ เทศบาลเมืองมุกดาหาร เทศบาลตำบลคำชะอี เทศบาลตำบลนิคมคำสร้อย เทศบาลตำบลดอนตาล องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) 50 แห่ง (กรมการปกครอง . 2549) มีหมู่บ้านเชื้อสายผู้ไทย ร้อยกว่าหมู่บ้าน ประชากรเกือบ 1 ใน 4 เป็นชาวผู้ไทย ซึ่งกระจัดกระจายอยู่ในท้องที่อำเภอต่าง ๆ คือ

1. อำเภอเมืองมุกดาหาร มีชาวผู้ไทยอยู่ที่บ้านดงมอญ บ้านเหล่าแถม บ้านสงเปลือย บ้านจอมมณี บ้านนาโสก บ้านเหล่าป่าเปด บ้านหัวภู บ้านหนองน้ำเต้า บ้านนาโด้
2. อำเภอคำชะอี มีชาวผู้ไทยที่บ้านคำชะอี บ้านห้วยลำโพง บ้านนากลาง บ้านกกไฮ บ้านปุง บ้านแก้งช้างเนียม บ้านคำบก บ้านบาก บ้านหนองกะปาด บ้านห้วยทราย บ้านโพธิ์สว่าง
3. อำเภอหนองสูง มีชาวผู้ไทยที่บ้านหนองสูง บ้านโนนยาง บ้านนาหนองแคน บ้านคำพอก บ้านดงมะแหม่ง บ้านหนองโธ บ้านวังไฮ บ้านนาตะแบง บ้านหนองเต้ บ้านจิว บ้านวังนอง บ้านคันแท บ้านเป้าบ้านภู บ้านคำพื้ บ้านป่าแสด บ้านแวง บ้านโลกกลางบ้านโลกหินกอง บ้านหลุบผึ้ง
4. อำเภอดงหลวง มีชาวผู้ไทยที่บ้านก้านเหลืองดง บ้านหนองแคน บ้านหนองบัว บ้านหนองหนาว บ้านชะโนด บ้านกกตูม บ้านข้าวสูง บ้านแก้งนาง บ้านกกกอก บ้านสำนแก้ว บ้านคำผักกูด บ้านนาหินกอง
5. อำเภอนิคมน้ำอโยธยา มีชาวผู้ไทยที่บ้านต่อเขตบ้านกกแดง บ้านนาออก บ้านหนองแวง บ้านหนองนกเขียน

6. อำเภอคอนตาล มีชาวผู้ไทยที่บ้านโคก บ้านหนองหล่ม บ้านดง บ้านคำดู่ เอกลักษณะของชาวผู้ไทย คือ เหล้าอู (เหล้าไห ที่ทำด้วยข้าวเปลือกมีไม้ซางคูด) จนอาจกล่าวได้ว่ามีชาวผู้ไทยอยู่ที่ใดต้องมีเหล้าไหอยู่ที่นั่น

ตาราง 1 แสดงการแบ่งเขตการปกครองและจำนวนประชากรของจังหวัดมุกดาหาร

อำเภอ	พื้นที่ (ตร.กม.)	ระยะห่าง จากตัวจังหวัด (กม.)	จำนวน		จำนวนประชากร		
			ตำบล	หมู่บ้าน	ชาย	หญิง	รวม
เมืองมุกดาหาร	1,235.066	-	13	147	64,201	36,804	101,005
ห้วยใหญ่	84,483	35	5	43	9,325	9,358	18,683
ดงหลวง	1,076.158	55	6	60	18,071	17,737	35,808
นิคมคำสร้อย	377.158	28	7	79	21,124	21,101	42,225
คอนตาล	510.923	33	7	63	20,850	20,681	41,531
คำชะอี	645.694	35	9	88	23,401	23,586	46,987
หนองสูง	410.348	50	9	44	10,371	10,503	20,874
รวม 7 อำเภอ	88,738.347	-	56	524	167,343	139,770	307,113

ที่มา : ศูนย์สารสนเทศเพื่อการบริหารและพัฒนางานปกครอง. (2549). (ออนไลน์)

8.3 สังคมและวัฒนธรรม

8.3.1 ชชาติพันธุ์ประชากร

จังหวัดมุกดาหารปัจจุบันเป็นจังหวัดเล็กๆในภาคอีสาน มีประชากรทั้งสิ้น 307,113 คน เป็นชาย 167,343 คน หญิง 139,770 คน อัตราการเพิ่มของประชากร 0.28 % อัตราการเกิดของประชากร 4.14 คนต่อพันคน อัตราการตาย 1.39 คนต่อพันคน ภาษาที่ใช้จะใช้ภาษากลาง ภาษาอีสานและภาษาท้องถิ่น ในอดีตเป็นเมืองชายแดนปลายพระราชอาณาเขตที่มีอาณาเขตกว้างใหญ่จนจดแดนญวน ในสมัยรัชกาลที่ 3 เมื่อปราบกบฏเจ้าอนุวงศ์ฯ กองทัพจากกรุงเทพฯ และกองทัพหัวเมือง แถบลุ่มแม่น้ำโขงได้ยกทัพข้ามโขงไปกวาดต้อนผู้คนทางฝั่งซ้ายแม่น้ำโขง(ดินแดนลาว) ให้อพยพข้ามโขงมาตั้งบ้านตั้งเมืองอยู่ทางฝั่งขวาแม่น้ำโขง(ภาคอีสาน)ให้มากที่สุดเพื่อมิให้เป็นกำลังแก่ข้าศึกจังหวัดมุกดาหารจึงมีผู้คนหลายเผ่าพันธุ์ ครั้นถึงสมัยรัชกาลที่ 5 เมื่อ ร.ศ. 112 ราชอาณาจักรไทยต้องเสียดินแดนทางฝั่งซ้ายแม่น้ำโขง(ฝั่งลาว) ไปถึง 3 ใน 4 ส่วน

กลุ่มชาติพันธุ์ (Ethnic group) ในจังหวัดมุกดาหาร ซึ่งในอดีตก่อนที่จะมารวมกันเป็นจังหวัดมุกดาหารมีอยู่ถึง 8 กลุ่มชาติพันธุ์ ดังนี้

1. ชาวไทยอีสาน

เป็นชาวไทยกลุ่มใหญ่ในจังหวัดมุกดาหาร เช่นเดียวกับชาวไทยอีสานในจังหวัดอื่น ๆ ในภาคอีสานอีกหลายจังหวัด ชาวไทยอีสานได้สืบเชื้อสายต่อเนื่องกันมานานนับหลายพันปีตั้งแต่ขุนบรม ปฐมวงศ์ของเผ่าไทยตั้งแต่อาณาจักรน่านเจ้า อาณาจักรล้านช้างจนถึงสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย ชาวไทยอีสานได้อพยพลงมาตามลำน้ำโขงตั้งแต่ พ.ศ. 2231

2. ชาวผู้ไทย

คำว่า “ผู้ไทย” บางท่านมักเขียนว่า “ภูไท” แต่ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานเขียนว่า “ผู้ไทย” ถิ่นฐานดั้งเดิมของชาวผู้ไทยอยู่ในแคว้นสิบสองจุไทยและแคว้นสิบสองปันนา (ปัจจุบันคือ ดินแดนส่วนเหนือของลาวและเวียดนาม ซึ่งติดต่อกับดินแดนภาคใต้ของจีน) ต่อมาชาวผู้ไทยได้แยกย้ายออกไปตั้งเมืองพิน เมืองนอง เมืองพ้อ เมืองพลาน ซึ่งปัจจุบันอยู่ในแขวงสะหวันเขตของลาว

3. ชาวข่า

ชาวข่า หรือ บรู เป็นกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งในจังหวัดมุกดาหาร มีถิ่นกำเนิดดั้งเดิมอยู่ในแขวงสะหวันเขต แขวงสาละวัน และแขวงอัตปือของลาว ซึ่งเมื่อก่อน พ.ศ. 2436 ยังเป็นดินแดนของราชอาณาจักรไทย ชาวข่าส่วนใหญ่อพยพมาตั้งอยู่ในท้องที่จังหวัดมุกดาหาร

ปัจจุบันชาวข่า หรือ บรู อาศัยอยู่มากในแขวงสะหวันเขต แขวงสาละวันและแขวงอัตปือของลาวก็ยังมีข้าราชการที่เป็นพวกข่ารับราชการอยู่ในตำแหน่งสูงๆ อยู่ไม่น้อยในจังหวัดมุกดาหาร เขตอำเภอเมืองมุกดาหาร ยังมีชาวไทยเชื้อสายข่าอยู่ที่บ้านพังคองและบ้านนาเลื้อหลายในท้องที่อำเภอคอนตาลมีชาวไทยเชื้อสายข่าอยู่ที่บ้านบากในท้องที่อำเภอคงหลวงมีชาวไทยเชื้อสายข่าอยู่ที่ตำบลกกตูม บ้านसानเว้ บ้านคำฝักกูด บ้านโลกกุง บ้านปากช่อง บ้านหินกอง ซึ่งในเขตภูพานต่อเขตกับจังหวัดกาฬสินธุ์ และจังหวัดสกลนคร ในปัจจุบันนิคมสร้างตนเองของกรมประมงประสาธน์ ได้อพยพพวกไทยข่า หรือ บรู จากภูพาน ที่อาศัยอยู่ใน อำเภอนิคมน้ำคำสร้อย จังหวัดมุกดาหารซึ่งเป็นรอยต่อ 4 จังหวัด คือ กาฬสินธุ์ สกลนคร นครพนม และมุกดาหาร จำนวน 171 ครอบครัว ไปอยู่ที่หมู่บ้านร่มเกล้าของนิคมสร้างตนเองคำสร้อย โดยได้จัดสรรที่ดินให้ทำกินและปลูกบ้านเรือนให้เป็นหมู่บ้านชาวไทยข่าตลอดทั้งได้ช่วยเหลือให้ราษฎรเหล่านี้สามารถเลี้ยงตัวเองได้และพัฒนาให้เป็นหมู่บ้านที่เท่าเทียมกับหมู่บ้านอื่นๆ

4. ชาวไทยกะโซ่

ชาวกะโซ่ บางแห่งก็เรียกว่า โซ่ หรือ โส้ มักมีผู้เข้าใจผิดคิดว่าเป็นพวกเดียวกับ ลาวโซ่ง ซึ่งอาศัยอยู่ในจังหวัดเพชรบุรี นครปฐม และสุพรรณบุรี แต่แท้จริงลาวโซ่ง คือ พวกไทยดำที่อพยพมาจาก เมืองเถนหรือเถินเขียนฟูในสมัยกรุงธนบุรี ส่วนคำว่า กะโซ่ มาจากคำว่า ข่าโซ่ หมายถึงข่าพวกหนึ่งในตระกูลมอญเขมร กะโซ่ตามลักษณะและชาติพันธุ์ถือว่าอยู่ในกลุ่มมองโกลอยด์ มีภาษาและ

5. ชาวไทยกะเลิง

คำว่า กะเลิง มาจากคำว่า ข่าเลิง หมายถึง ข่าพวกหนึ่งในตระกูลมอญ เขมร ข่า กะโซ่ และกะเลิง อยู่ในตระกูลเดียวกันภาษาพูดอยู่ในตระกูลออสโตรเอเชียติก ถิ่นกำเนิดของชาวกะเลิงอยู่ในแขวง คำม่วนและแขวงสะหวันเขตของลาวอพยพข้ามโขงมาอยู่ทางฝั่งขวาแม่น้ำโขง ในสมัยรัชกาลที่ 3 หลังจากการปราบกบฏเจ้าอนุวงศ์เวียงจันทน์แล้ว ส่วนใหญ่จะอยู่ในท้องที่จังหวัดสกลนคร จังหวัดนครพนม และจังหวัดมุกดาหาร ปัจจุบันยังมีหลงเหลืออยู่บ้างในท้องที่อำเภอคอนตาลเช่นที่ตำบลนาสะเม้งและในท้องที่อำเภอคำชะอีที่ตำบลบ้านซ่งบางหมู่บ้าน ตำบลเหล่าสร้างถ่อ บางหมู่บ้านและที่บ้านโนนสังข์ บ้านนาหลวง จังหวัดมุกดาหาร ชาวกะเลิงมีผิวกายดำคล้ำผมหยิก เช่นเดียวกับพวกข่าและกะโซ่อยู่ในกลุ่มชาติพันธุ์มองโกลอยด์

6. ชาวไทยแสก

แสก คือ คนไทยกลุ่มหนึ่งที่มีถิ่นฐานดั้งเดิมอยู่ที่ เมืองแสก ซึ่งปัจจุบันเป็นเมืองร้างอยู่บริเวณบ้านนาหนองในแขวงคำม่วนของดินแดนลาว และอยู่ห่างจากชายแดนเวียดนามประมาณ 20 กิโลเมตร

7. ชาวไทยย้อ

ไทยย้อ เป็นชาวไทยในภาคอีสานอีกกลุ่มหนึ่ง ซึ่งมักเรียกตัวเองว่า ไทยย้อ เช่น ชาวย้อในจังหวัดสกลนคร ชาวย้อในเมืองท่าขอนยาง (หรือตำบลท่าขอนยางในปัจจุบัน) อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ชาวย้อในอำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนมและชาวย้อในตำบลดงเย็น อำเภอเมืองจังหวัดมุกดาหาร ภาษาและสำเนียงของชาวย้ออาจผิดเพี้ยนไปจากชาวอีสานทั่วไปบ้างเล็กน้อย ในจังหวัดมุกดาหาร มีไทยย้อที่อพยพมาจากเมืองคำม่วนตั้งบ้านเรือนอยู่ที่ตำบลดงเย็น อำเภอเมืองมุกดาหาร และอยู่ในท้องที่ อำเภอนิคมน้ำอ้อมอีกหลายหมู่บ้าน

8. ชาวไทยกุลา

คำว่า “กุลา” มาจากภาษาพม่าซึ่งแปลว่า คนต่างถิ่น กุลา คือ พวกเงี้ยวหรือตองซู่ในรัฐไทยใหญ่ของพม่า เงี้ยวหรือตองซู่ เมื่อเดินทางมาค้าขายในภาคอีสานถูกชาวอีสานในอดีตเรียกขาน และตั้งชื่อให้ใหม่ว่าพวก “กุลา” คำว่า “กุลา” เดิมหมายถึง พวกแขกบังคลา (บังคลาเทศ ในปัจจุบัน) ที่ต่อมาเมื่อเห็นพวก ไทยใหญ่หรือเงี้ยวรูปร่างสูงใหญ่นั่งกางเกงขายาวปลายบาน โปกศีระทรงสูงเข้ามาค้าขายในภาคอีสานก็เลยเข้าใจผิดคิดว่าเป็นพวกเดียวกับพวกแขกบังคลา จึงเรียกพวกไทยใหญ่หรือเงี้ยวว่ากุลา

พวกเงี้ยว หรือ กุลาชอบอพยพเร่ร่อนมาค้าขายในภาคอีสาน จนมีชื่อเรียกเป็นอนุสรณ์ว่าทุ่งกุลาร้องไห้ พวกกุลามักนำผ้าแพรพรรณ หรือ เครื่องมือเครื่องใช้ในการดำรงชีวิตตลอดทั้งเครื่องทองเหลือง เช่น ฆ้อง มีด คาบ ฯลฯ มาเร่ขายในภาคอีสานแล้วซื้อวัว ควาย กลับไปพม่า กุลาบางพวกได้ตั้งรกรากแต่งงานกับชาวไทยอีสานและชาวไทย เช่น ที่เมืองเรณูนคร ตำบลแสนพัน อำเภอธาตุพนมและที่เมืองหนองสูง เขตเมืองมุกดาหารจนมีบุตรหลานสืบเชื้อสาย ปัจจุบันตั้งบ้านเรือนอยู่ในเขตเมืองหนองสูงรวมทั้งในเขตอำเภอกำชะอี หลายหมู่บ้าน

8.3.2 ประเพณีลงช่วง

มีผู้กล่าวถึงความหมายของคำว่า " ช่วง " ไว้หลายท่านหลายสำนวน คือ

พจนานุกรมภาษาถิ่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้ให้ความหมายไว้เป็น 2 ความหมายคือ หมายถึง " บริเวณหรือสนาม ที่ยกพื้นปลูกบริเวณลานบ้าน เพื่อให้สาว ๆ นั่งปั่นไหม หรือปั่นฝ้าย ในเวลากลางคืน และหมายถึง เครื่องดักสัตว์ประเภทกระรอก กระแต หรือ หนู กวาง" ปรีชา พิณทอง (2532) อธิบายไว้ในสารานุกรมภาษาอีสาน-ไทย-อังกฤษ ว่า" สถานที่สำหรับปั่นฝ้าย เรียกว่า ช่วง" ส่วนศรายุทธ ทองคำใส (มป.พ.) ได้อธิบายความหมายของคำว่าช่วงในเอกสารประกอบการสอน "ผญา" ว่า "ประเพณีลงช่วงเป็นลักษณะการทำงานของพวกสาว ๆ ชาวอีสาน คือ ถูหนาว เมื่อสิ้นฤดูเก็บเกี่ยวแล้ว จะชวนกันลงมาปั่นฝ้ายที่ลานหน้าบ้านในเวลากลางคืน มีการก่อกองไฟแก่หนาวและให้แสงสว่าง ช่วงนี้จะมีหนุ่ม ๆ แวะเวียนมาเกี่ยวเป็นกลุ่ม ๆ มีการเป่าแคนเดินนำหน้ามาเป็นขบวน ฝ่ายชายจะเป็น ฝ่ายเริ่มพูดเกี่ยวก่อนฝ่ายหญิงจะตอบกลับไปด้วยความสนุกสนานเป็นการทำความรู้จักมักคุ้นเมื่อพอกพอใจกันก็จะไปสู่ขอ ตามประเพณี..." ดังนั้น การลงช่วง จึงหมายถึง การรวมกลุ่มกันของคนหนุ่มสาวชาวท้องถิ่นอีสาน ในบริเวณลานบ้านที่มียกพื้นให้หญิงสาวนั่งทอเสื่อ ปั่นไหม ปั่นฝ้าย หรือทำงานหัตถกรรม ในเวลากลางคืนมีชายหนุ่มมาร่วมกิจกรรมลงช่วง เพื่อพูดคุยหยอกล้อตลอดจนเกี่ยวสาว ๆ ที่ตนชอบและพอใจ การลงช่วงจึงมีความสำคัญ ต่อวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นอีสานในการรวมกลุ่มพบปะสังสรรค์กัน โดยใช้เวลาวางให้เป็นประโยชน์และถือปฏิบัติเป็นประเพณีสืบทอดกันมาแต่โบราณ

งานบุญสว่างเหนือเมืองมุกดาหาร

ประเพณีท้องถิ่นเมืองมุกดาหารที่จัดขึ้นในช่วงเทศกาลออกพรรษาของทุกปี ในช่วงวันขึ้น 13-15 ค่ำ เดือน 11 การจัดงานได้จัดมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ สืบเนื่องมาเท่าทุกวันนี้ขึ้นตามความเชื่อความศรัทธาต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองและเทพเจ้าแห่งน้ำโขงของกลุ่มคนทั้งสองฝั่ง ระหว่างเมืองมุกดาหารกับเมืองสะหวันเขต อาจถือว่าเป็นงานประเพณีสองฝั่งโขงก็ได้ นอกจากจะทำพิธีที่ฝั่งเมืองมุกดาหารแล้ว ยังมีการจัดทำพิธีที่เมืองสะหวันเขต สปป.ลาว อีกด้วยในงานบุญประเพณีที่จัดขึ้นนี้จะมีพิธีกรรมที่สำคัญๆ ที่ได้สืบทอดมาแต่บรรพบุรุษถือได้ว่าเป็นพิธีกรรมที่ศักดิ์สิทธิ์ เพื่อความร่มเย็นเป็นสุขของผู้คนในตัวเมืองมุกดาหาร และอัญเชิญเข้าร่วมพิธีกรรม ซึ่งเรียกว่า "พิธีเบิกน่านน้ำโขง" หรือ ตีช้างน้ำนอง หรือ การแข่งขบวนเรือตาม ลำน้ำโขง โดยในขบวนเรื่อนั้นจะมี "เจ้าจ้ำ" หรือ "คนทรง"

8.4 สภาพทั่วไปของโครงสร้างพื้นฐานทางสังคม

โครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจเป็นปัจจัยสำคัญที่มีส่วนส่งเสริมการเติบโตของเมืองเมืองมุกดาหาร โครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่มีอยู่เดิมและที่กำลังดำเนินการสร้างขึ้นใหม่ โดยเฉพาะด้านการท่องเที่ยว เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ศักยภาพทางสังคมสำหรับวางแผนเพื่อพัฒนาไปสู่การเป็นเมืองท่องเที่ยวชายแดนของจังหวัดมุกดาหารในปี 2549 สามารถสรุปปริมาณของโครงสร้างพื้นฐานทางสังคมด้านต่างๆ ได้ดังนี้

8.4.1 ด้านสาธารณสุข มีจำนวนโรงพยาบาล แพทย์ ทันตแพทย์ พยาบาล เภสัชกร และเจ้าหน้าที่อื่นๆ ในจังหวัดมุกดาหาร โรงพยาบาลของรัฐ 7 แห่ง เอกชน 1 แห่ง สถานีนามัย 78 แห่ง ศูนย์บริการสาธารณสุข 1 แห่ง ดังตาราง

ตาราง 2 แสดงจำนวนโรงพยาบาล แพทย์ ทันตแพทย์ พยาบาล เภสัชกรและเจ้าหน้าที่อื่นๆ ในจังหวัด มุกดาหาร พ.ศ. 2549

ที่	โรงพยาบาล	ปี 2549 จำนวน (คน)						
		เตียง	แพทย์	ทันตแพทย์	พยาบาล	เภสัชกร	เจ้าหน้าที่สาธารณสุข	เจ้าหน้าที่อื่นๆ
1	รพ.มุกดาหาร	301	31	6	220	13	2	73
2	รพ.นิคมคำสร้อย	30	4	4	40	3	2	16
3	รพ.ดอนตาล	30	3	2	43	3	2	14
4	รพ.ดงหลวง	30	1	2	35	2	2	12
5	รพ.คำชะอี	30	3	2	50	2	1	16
6	รพ.หว้านใหญ่	30	2	0	30	2	0	12
7	รพ.หนองสูง	30	2	1	32	2	2	13
	รวม	481	46	17	450	27	11	156

ที่มา : สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดมุกดาหาร (2549, สิงหาคม). (ออนไลน์)

8.4.2 ด้านสวัสดิการสังคม ในปี 2549 จังหวัดมุกดาหาร มีจำนวนศูนย์เยาวชน ศูนย์กีฬา/สนามกีฬา ซึ่งเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจและออกกำลังกายของคนในชุมชนและบริการนักท่องเที่ยวที่มาค้างคืน รวมทั้งรองรับการจัดงานมหกรรม กิจกรรมทางประเพณีวัฒนธรรมชุมชนที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวได้ สรุปจำนวนรวม ดังนี้

จำนวนศูนย์เยาวชน	30	แห่ง
จำนวนศูนย์กีฬา	23	แห่ง
จำนวนสนามกีฬา	1,068	แห่ง

ตาราง 3 แสดงจำนวนศูนย์เยาวชน/ศูนย์กีฬา/สนามกีฬา รายอำเภอ พ.ศ. 2549

ลำดับ	ชื่ออำเภอ	ปี พ.ศ. 2549 จำนวน (แห่ง)		
		ศูนย์เยาวชน	ศูนย์กีฬา	สนามกีฬา
1	เมืองมุกดาหาร	0	2	285
2	นิคมคำสร้อย	0	9	248
3	คอนตาล	7	8	157
4	ดงหลวง	6	0	45
5	คำชะอี	10	0	176
6	ห้วยใหญ่	4	4	108
7	หนองสูง	3	0	49
รวม		30	23	1,068

ที่มา : ศูนย์การท่องเที่ยว กีฬาและนันทนาการจังหวัดมุกดาหาร.(2549, สิงหาคม). (ออนไลน์)

8.4.3 ด้านการไฟฟ้า ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่สำคัญที่มีส่วนในการส่งเสริมการเติบโตของธุรกิจต่างๆ ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เพราะเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกในการธุรกิจบริการการท่องเที่ยวเป็นอย่างมากทั้งสถานบริการ โรงแรม ที่พัก ร้านอาหาร ฯลฯ สามารถสรุปจำนวนหมู่บ้านที่มีไฟฟ้าใช้ได้ดังตารางที่ 4

ตาราง 4 แสดงข้อมูลด้านการไฟฟ้าของจังหวัดมุกดาหาร พ.ศ. 2549

อำเภอ	การมีไฟฟ้าใช้		
	หมู่บ้านทั้งหมด	จำนวนหมู่บ้าน ที่มีไฟฟ้าใช้	จำนวนหมู่บ้าน ที่ไม่มีไฟฟ้าใช้
อำเภอเมืองมุกดาหาร	147	147	0
อำเภอนิคมน้ำอ้อย	79	79	0
อำเภอดอนตาล	63	63	0
อำเภอดงหลวง	60	60	0
อำเภอคำชะอี	88	88	0
อำเภอหว้านใหญ่	43	43	0
อำเภอหนองสูง	44	44	0
รวม	524	524	0

ที่มา : การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดมุกดาหาร. (2549, ตุลาคม). (ออนไลน์)

8.4.4 ด้านการสื่อสาร จังหวัดมุกดาหารมีโครงการสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะการสื่อสารทางโทรศัพท์บริการชุมชน ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญในธุรกิจบริการต่าง ๆ ของอุตสาหกรรม

ตาราง 5 แสดงบริการโทรศัพท์ในจังหวัด มุกดาหาร พ.ศ. 2549

จำนวนหมายเลขโทรศัพท์ 7,443 หมายเลข
 หมายเลขที่มีผู้เช่าไว้ 6,565 หมายเลข

รายการ	ปี พ.ศ. 2548	ปี พ.ศ. 2549
จำนวนหมายเลข	6,699 หมายเลข	7,443 หมายเลข
รวมจำนวนเลขหมายที่มีผู้เช่า	6,422 หมายเลข	6,565 หมายเลข
คิดเป็นร้อยละ	95.87	88.20
จำนวนหมายเลขราชการ	792 หมายเลข	869 หมายเลข
คิดเป็นร้อยละ	12.33	13.24
จำนวนหมายเลขบ้าน	4,534 หมายเลข	4,590 หมายเลข
คิดเป็นร้อยละ	70.60	69.92
จำนวนหมายเลขธุรกิจ	575 หมายเลข	575 หมายเลข
คิดเป็นร้อยละ	8.95	8.76
จำนวนหมายเลข ทศท.	107 หมายเลข	109 หมายเลข
คิดเป็นร้อยละ	1.67	1.66
จำนวนหมายเลขสาธารณะ	414 หมายเลข	422 หมายเลข
คิดเป็นร้อยละ	6.45	6.43

ที่มา : บริษัท ทศท.คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน),สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด. (2549,กรกฎาคม).
 (ออนไลน์)

8.4.5 ด้านการเงินและการธนาคาร ถือเป็นโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่สำคัญ

ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เนื่องจากการเดินทางท่องเที่ยวบางครั้งการพกเงินจำนวนมากติดตัวก็ไม่ปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยวซึ่งสามารถสรุปจำนวนธนาคารในจังหวัดมุกดาหารได้ดังนี้

ตาราง 6 แสดงจำนวนธนาคารในจังหวัดมุกดาหาร พ.ศ. 2549

อำเภอ / กิ่งอำเภอ	ปี พ.ศ. 2549
	จำนวนสาขา (แห่ง)
เมืองมุกดาหาร	13
นิคมคำสร้อย	2
คอนตาล	2
ดงหลวง	0
คำชะอี	2
ห้วยใหญ่	0
หนองสูง	0
รวม	19

ที่มา: สำนักงานคลังจังหวัดมุกดาหาร. (2549, สิงหาคม). (ออนไลน์)

8.4.6 การคมนาคม

การติดต่อระหว่างจังหวัดมุกดาหารกับอำเภอต่างๆภายในจังหวัดมีถนนลาดยางติดต่อกันได้โดยตลอดส่วนการติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียงและกรุงเทพมหานครเป็นถนนลาดยางทุกสาย ระยะห่างจากกรุงเทพฯ 642 กิโลเมตร ใช้เส้นทางกรุงเทพฯ-นครราชสีมา-บ้านไผ่-มหาสารคาม-ร้อยเอ็ด-โพนทอง-คำชะอี-มุกดาหาร หรือเส้นทางกรุงเทพฯ-นครราชสีมา(ทางหลวงหมายเลข 2) เลี้ยวขวาเข้าเส้นทางหมายเลข 207 ที่บ้านวัดผ่านพระทวย พุทไธสง พัทธภูมิพิสัย (ทางหลวงหมายเลข 202) เกษตรวิสัย สุวรรณภูมิ ยโสธร แยกเข้าทางหลวงหมายเลข 2169 ผ่านทรายมูล กุดชุม เล็งนกทา แยกซ้ายเข้าทางหลวงหมายเลข 212 ผ่านนิคมคำสร้อยสู่มุกดาหาร

1) รถโดยสารประจำทาง บริษัทขนส่ง จำกัด มีรถธรรมดาและรถปรับอากาศบริการเดินรถจากสถานีขนส่งสายตะวันออกเฉียงเหนือ (แห่งที่ 2) ถนนพหลโยธิน กรุงเทพฯ มาจังหวัดมุกดาหารวันละหลายเที่ยว โดยส่วนใหญ่จะออกจากกรุงเทพฯ และจังหวัดมุกดาหารในช่วงเช้าและตอนเย็นทุกวันรวมทั้งบริษัทเอกชนที่บริการด้านขนส่งระหว่างกรุงเทพฯ-มุกดาหาร ด้วยเช่นกัน นอกจากนี้ยังมีรถประจำทางเชื่อมระหว่างจังหวัดมุกดาหารและจังหวัดอื่นๆในภาคอีสาน อาทิ จังหวัด

2) รถไฟ การบริการรถด่วน รถเร็วและรถด่วนพิเศษ “ สปรินเตอร์ “ ระหว่างกรุงเทพฯ-อุบลราชธานี มีบริการทุกวัน จากนั้นต่อรถโดยสารไปจังหวัดมุกดาหารระยะทางประมาณ 167 กิโลเมตร

3) เครื่องบิน หากประสงค์จะเดินทางโดยเครื่องบิน ต้องใช้บริการที่ท่าอากาศยานจังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดสกลนคร จังหวัดนครพนม ซึ่งมีระยะทางห่างจากจังหวัดมุกดาหารประมาณ 167 กม., 120 กม., และ 105 กม. ตามลำดับ ต่อจากนั้นต่อรถโดยสารไปจังหวัดมุกดาหาร

4.) การสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2 ระหว่างจังหวัดมุกดาหารกับแขวงสะหวันเขตของลาว สะพานฝั่งไทยอยู่บริเวณบ้านสงเปือย ตำบลบางทรายใหญ่ อำเภอเมืองมุกดาหาร (ห่างจากตัวเมืองไปทางทิศเหนือ ประมาณ 7 กม.) ฝั่งลาวอยู่บริเวณบ้านนาแก เมืองคันทะบุรี แขวงสะหวันเขต)

8.4.7 กลยุทธ์การพัฒนาการท่องเที่ยวตามยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดของแผนปฏิบัติ

ราชการ 4 ปี จังหวัดมุกดาหาร (พ.ศ. 2548- พ.ศ. 2551)

จังหวัดมุกดาหารได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด 7 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์การจัดความยากจน ยุทธศาสตร์การพัฒนาคนและสังคมที่มีคุณภาพ ยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจให้สมดุลและแข่งขันได้ ยุทธศาสตร์การพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจและสังคมกับประเทศเพื่อนบ้าน ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ยุทธศาสตร์การส่งเสริมกระบวนการประชาธิปไตยและกระบวนการประชาสังคม ยุทธศาสตร์การรักษาความมั่นคงชายแดน

ซึ่งยุทธศาสตร์พัฒนาจังหวัดมุกดาหารทั้ง 7 ยุทธศาสตร์ มี 2 ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดมุกดาหาร คือ

ยุทธศาสตร์ การพัฒนาคนและสังคมที่มีคุณภาพ นั้นได้กำหนดเป้าประสงค์ที่จะให้ประชาชนมีภูมิคุ้มกันทางวัฒนธรรม เชิดชูคุณค่าความเป็นไทยและสืบสานวัฒนธรรมพื้นเมือง โดยกำหนดกลยุทธ์หลักที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวไว้ว่า อนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น

ยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจให้สมดุลและแข่งขันได้ มีเป้าประสงค์ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวคือ ธุรกิจการท่องเที่ยว การบริการ การค้าเป็นตัวขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างงาน สร้างรายได้และกระจายรายได้สู่ชุมชน โดยมีการแข่งขันอย่างเป็นธรรมภายใต้การบริหารจัดการอย่างยั่งยืน ซึ่งมีกลยุทธ์หลักด้านการท่องเที่ยว คือ ส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรม เน้นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเดิม เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวใหม่ให้มีคุณภาพ สร้างมูลค่าเพิ่มแก่สินค้าการท่องเที่ยวและบริการการท่องเที่ยว รวมทั้งเน้นการพัฒนาเพื่อยกระดับมาตรฐานการให้บริการปัจจัยที่สนับสนุนการท่องเที่ยวและธุรกิจบริการด้านการท่องเที่ยว

จากการประชุมเชิงปฏิบัติการผลักดันยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชื่อมโยงระหว่างส่วนกลางกับกลุ่มจังหวัด ซึ่งกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาพร้อมกับกระทรวงมหาดไทย สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการและสำนักนายกรัฐมนตรีร่วมกันจัดขึ้น เมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2548 ณ จังหวัดสกลนคร ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวไทยสู่ความยั่งยืน 5 ประเด็นหลักจาก การบูรณาการยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว ไว้ดังนี้

1. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยการเสริมสร้างสินค้าทางการท่องเที่ยวใหม่ เพิ่มความหลากหลายเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้า โดยการยกระดับมาตรฐานสินค้าและบริการขยายพื้นที่ท่องเที่ยวในภูมิภาคและขยายความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน
  2. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยเน้นการอนุรักษ์ฟื้นฟู รักษาสิ่งแวดล้อม การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ การฟื้นฟูและอนุรักษ์วัฒนธรรม
  3. การสร้างความปลอดภัยและอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว
  4. การประชาสัมพันธ์ด้านการตลาดเชิงรุก การประชุมสัมมนา
  5. การบริหารจัดการและสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน
- ในการพัฒนาสินค้าและบริการการท่องเที่ยว เน้นการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ สร้างความร่วมมืออย่างเป็นเอกภาพ สิทธิของผู้ประกอบการ คนงาน และยกระดับความสามารถ โดยมีเป้าหมายสำคัญอยู่ที่ การมุ่งสู่การเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพในเอเชียและสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวจาก นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ 20 ต่อ ปี

เป้าประสงค์การพัฒนาจังหวัด (Goals)

มุ่งบรรลุเป้าประสงค์ "ประชาชนมั่งคั่ง ประเทศชาติมั่นคง การพัฒนาที่ยั่งยืน"

ประเด็นยุทธศาสตร์ และแนวทางการพัฒนาจังหวัด

ยุทธศาสตร์การจัดความยากจน

ยุทธศาสตร์การพัฒนาคนและสังคมให้มีคุณภาพ

ยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจให้สมดุลและแข่งขันได้

ยุทธศาสตร์การพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจและสังคมกับประเทศเพื่อนบ้าน

ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

ยุทธศาสตร์การส่งเสริมกระบวนการประชาธิปไตยและกระบวนการประชาสังคม

ยุทธศาสตร์การรักษาความมั่นคงชายแดน

8.4.8 การดำเนินงานที่อยู่ในแผนการส่งเสริมการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวอินโดจีน ประกอบด้วยโครงการที่สำคัญ ได้แก่

โครงการจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมและทรัพยากรมุกดาหาร (Mukdahan Resource & Extension Center) ประกอบด้วย กิจกรรมต่างๆ เช่น

- การเสริมสร้างผู้ประกอบการใหม่ และการพัฒนาผู้ประกอบการเก่า
- การส่งเสริมการจัดตั้งเขตปลอดอากร
- การส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น
- การวิจัย พัฒนา และออกแบบ ผลิตภัณฑ์ (R2D)
- การส่งเสริมการธุรกิจการประกอบอาหารไทยสู่ครัวโลก
- การปลูกฝังนักเรียนทำบัญชีครอบครัว
- การส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ
- การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT)
- การพัฒนาความรู้ด้านผังเมือง ฯลฯ

โครงการพัฒนาเครือข่ายการคมนาคมเชื่อมโยงสู่อินโดจีน

จังหวัดมุกดาหารนั้นอยู่ในภาคอีสานตอนกลางติดขอบทางทิศตะวันออก ซึ่งมี เขตติดต่อหรือใกล้เคียงกับจังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดยโสธร จังหวัดศรีสะเกษ จังหวัดมหาสารคาม จังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัดขอนแก่น จังหวัดสกลนครและจังหวัดนครพนม ในระยะทางเฉลี่ยประมาณ 100-230 กิโลเมตร ซึ่งมีจุดที่เหมาะสมที่จะเป็น “ศูนย์กลางในการกระจายสินค้า” มีชายแดนติดต่อกับแขวงสะหวันเขต ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยมีแม่น้ำโขงเป็นเส้นกั้นพรมแดนยาวประมาณ 72 กิโลเมตร แขวงสะหวันเขต มีสภาพภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นที่ราบเหมาะแก่การเพาะปลูก เป็นแหล่งผลิตสินค้าการเกษตรที่ใหญ่ที่สุดและมีประชากรมากที่สุดของประเทศ สปป.ลาว (ประมาณ 800,000 คน) รัฐบาลลาวกำหนดให้แขวงสะหวันเขตเป็นเขตการค้าเสรีและแหล่งท่องเที่ยวระหว่างประเทศ เป็นหัวเมืองที่เป็นศูนย์กลางของการค้าขายระหว่างประเทศของลาวและมีความสำคัญ รองจากนครเวียงจันทน์ โดยมีเมืองกันทะบุรี (ซึ่งตั้งอยู่ตรงข้ามกับเทศบาลเมืองมุกดาหาร) เป็นจุดเริ่มต้นของเส้นทางหมายเลข 9 ของกลุ่มประเทศอินโดจีน ซึ่งเชื่อมสู่ตอนกลางของประเทศเวียดนามตลอดไปถึงชายทะเลเข้าบรรจบเส้นทางหมายเลข 1 ระยะทางประมาณ 300 กิโลเมตรเศษ โดยมีหัวเมืองที่สำคัญของเวียดนาม คือ เมืองกวางตรี เมืองเว้ (เมืองดานังซึ่งเป็นที่เรือที่สำคัญของเวียดนามที่สามารถรองรับเรือขนาด 30,000 ตันได้ และในอดีตเส้นทางนี้คือเส้นทางยุทธศาสตร์ที่สำคัญในสมัยสงครามอินโดจีน แต่ในปัจจุบันได้แปรเปลี่ยนเป็นเส้นทางเศรษฐกิจที่สำคัญระหว่างประเทศไทย ลาว เวียดนาม กัมพูชา และประเทศจีนตอนใต้

จากสภาพความเหมาะสมทางภูมิประเทศที่ตั้งตามที่กล่าวมาข้างต้น จังหวัดมุกดาหารจึงมีสภาพเป็น “เมืองที่สำคัญด้านการค้า การลงทุน การท่องเที่ยว กับกลุ่มประเทศอินโดจีนและประเทศจีนตอนใต้” ดังนั้นจึงได้มีการดำเนินงานที่สำคัญที่เกี่ยวกับจังหวัดมุกดาหารดังนี้

โครงการก่อสร้างทางหลวง 4 ช่องจราจรเชื่อมชายฝั่งตะวันออก จากบริเวณโครงการพัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออกมายังจังหวัดสระแก้ว-จังหวัดสุรินทร์-จังหวัดยโสธร สิ้นสุดที่จังหวัดมุกดาหารเพื่อเป็นการเพิ่มศักยภาพในการส่งออกให้แก่สินค้าที่ผลิตได้ในเขตนี้ ทั้งที่มีเป้าหมายการตลาดที่กลุ่มประเทศอินโดจีน(ส่งออกที่จังหวัดมุกดาหาร)และหรือประเทศอื่นๆในตลาดโลก (ส่งออกที่ทำเรือ พาณิชย์แหลมฉบัง ทำเรือน้ำลึกมาตาพุด) ตามแนวนโยบายกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาคและท้องถิ่น ของรัฐบาล

โครงการก่อสร้างทางหลวง 4 ช่องจราจรเชื่อมตะวันตก-ตะวันออก (East -West Economic Corridors) จากบริเวณที่ก่อสร้างสะพานข้ามแม่เมย อำเภอแม่สอด จังหวัดตากมายังจังหวัดพิษณุโลก-จังหวัดขอนแก่นสิ้นสุดที่จังหวัดมุกดาหาร เพื่อเชื่อมต่อเส้นทางคมนาคมของเมียนมาร์ ไทย จีนตอนใต้ และกลุ่มประเทศอินโดจีนเข้าด้วยกัน โดยมีไทยเป็นศูนย์กลางตามโครงการประสานความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (โครงการพัฒนาหกเหลี่ยมเศรษฐกิจ) ที่ประกอบด้วย 6 ประเทศ คือ จีน(ตอนใต้) เวียดนาม เมียนมาร์ ลาว กัมพูชาและไทย

โครงการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2 ลาวและไทย ได้มีการตกลงสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2 ขึ้นที่จังหวัดมุกดาหารเพื่อเชื่อมต่อเส้นทางเศรษฐกิจที่สำคัญของไทยและของกลุ่มประเทศอินโดจีนเข้าด้วยกันเป็นการขจัดอุปสรรคในการขนส่งสินค้าระหว่างกันจะทำให้สามารถลดค่าใช้จ่ายในการขนส่งและย่นระยะเวลาของการขนส่งลงได้ สามารถอำนวยความสะดวกอย่างมหาศาลต่อการค้าขายระหว่างไทยกับกลุ่มประเทศอินโดจีน ซึ่งที่ผ่านมาได้มีการลงนามบันทึกการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงเชื่อมจังหวัดมุกดาหาร- แขวงสะหวันเขต เมื่อวันที่ 31 มกราคม 2541 บริเวณจุดก่อสร้างฝั่งไทยอยู่ที่บ้านสงเปือย ตำบลบางทรายใหญ่ อำเภอเมืองมุกดาหาร (อยู่ห่างจากตัวเมืองมุกดาหารไปทางเหนือประมาณ 7 กม.) บริเวณจุดก่อสร้างฝั่งลาวอยู่ที่บ้านนาแก เมืองกันทะบุรี แขวงสะหวันเขต (อยู่ห่างจากตัวเมืองไปทางทิศเหนือประมาณ 5 กม.) ลักษณะเป็นสะพานคอนกรีต 2 ช่องจราจรกว้าง 8 เมตร ไหล่ทางข้างละ 1.5 เมตร ความยาว 1,600 เมตร วงเงินก่อสร้างประมาณ 66.22 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ไทยและ สปป.ลาว ออกค่าใช้จ่ายฝ่ายละครึ่ง โดยใช้เงินกู้จาก JBIC (Japan Bank International Cooperation) ซึ่งได้ลงนามตกลงการก่อสร้างระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวว่าด้วยการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงระหว่างชาติ มุกดาหาร-สะหวันเขต เมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2544 และจากการประชุมคณะรัฐมนตรี 4 ฝ่าย (ไทย ลาว เวียดนาม ญี่ปุ่น) เมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน 2544 และได้ลงนามในสัญญาเงินกู้กับ JBIC เมื่อเดือนธันวาคม 2544 เริ่มก่อสร้างสะพานในเดือนกันยายน 2545 แล้วเสร็จ เมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2549

โครงการศึกษาศักยภาพในการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนมุกดาหาร- แม่สอด จังหวัดมุกดาหารเป็นจังหวัดเป้าหมายที่สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม(สศอ.) กระทรวงอุตสาหกรรมจะจัดตั้งเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษโดยใช้ระบบปลอดภาษีการค้า ภาษีการนำเข้าวัตถุดิบหรือชิ้นส่วน ภาษี

จากที่กล่าวมาทั้งหมด จะพบว่าจังหวัดมุกดาหารเป็นเมืองชายแดนหน้าด่านและเป็นประตูสู่อินโดจีน ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำโขงตรงข้ามกับแขวงสะหวันเขต สปป.ลาว ซึ่งเป็นแขวงที่ใหญ่อันดับสอง รองจากเวียงจันทน์แต่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจมากที่สุดของ สปป.ลาว อีกทั้งสามารถเชื่อมโยงเส้นทางคมนาคมจากจังหวัดมุกดาหารผ่านเส้นทางหมายเลข 9 ของแขวงสะหวันเขตเข้าสู่เมืองท่าของประเทศเวียดนามที่นครดานัง ทำให้จังหวัดมุกดาหาร-แขวงสะหวันเขต มีการค้าขายกันในปริมาณที่สูง ประกอบกับประเทศเวียดนามได้เข้าเป็นสมาชิกอาเซียนแล้ว ดังนั้นในอนาคตจะมีการค้าขายกับไทยผ่านสะหวันเขต-มุกดาหาร ในปริมาณเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อการขยายตัวของเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวระหว่างประเทศด้วย

8.5 การอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยว

จังหวัดมุกดาหาร ได้ให้ความสำคัญกับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว โดยการจัดสายตรวจออกตรวจตราความปลอดภัยตามแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดเป็นประจำ โดยจัดให้มีเจ้าหน้าที่ของฝ่ายปกครองและเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกันตรวจตราให้ความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆด้วยความสุภาพอ่อนน้อมเพื่อสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวซึ่งมีแนวโน้มที่จะเพิ่มจำนวนมากขึ้น นอกจากนี้ เรื่องสวัสดิการในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวเป็นเรื่องที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อการเติบโตของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว การเกิดคดีอาชญากรรมเป็นปัจจัยที่แสดงถึงความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว สถิติแสดงจำนวนคดีอาชญากรรมและการจับกุมได้ของเจ้าหน้าที่ตำรวจย่อมเป็นตัวแปรสำคัญที่จะสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักท่องเที่ยวได้ ดังตารางสรุปรายละเอียด ตาราง 7

ตาราง 7 แสดงสถิติคดีอาชญากรรมในจังหวัดมุกดาหาร ปี 2548

ลำดับ	ประเภทคดี	ปี พ.ศ. 2548		
		รับแจ้ง(ราย)	จับกุมได้(ราย)	จำนวนผู้ต้องหา (คน)
1	คดีอุกฉกรรจ์และสะเทือนขวัญ	2	1	1
2	คดีประทุษร้ายต่อชีวิตร่างกายและเพศ	34	16	19
3	คดีประทุษร้ายต่อทรัพย์	47	22	29
4	คดีที่น่าสนใจ	20	6	6
5	คดีที่รัฐเป็นผู้เสียหาย	75	74	194
6	คดีป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติ ลิขสิทธิ์ และเครื่องหมายการค้า พ.ร.บ.คนเข้าเมือง	166	151	169
7	คดียาเสพติด	87	87	86
รวม		431	357	504

ที่มา : ตำรวจภูธรจังหวัดมุกดาหาร.(2548 .จัดเก็บรายปี). (ออนไลน์)

9. ความร่วมมือทางเศรษฐกิจและสังคมระหว่างไทยและลาว

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2519 เป็นต้นมา ไทยและลาวได้มีระดับความสัมพันธ์ที่ค่อนข้างสม่ำเสมอ มีการลงนามข้อตกลงและความร่วมมือทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องหลายฉบับ ซึ่งมีผลในทางปฏิบัติอย่างชัดเจนและจากนโยบาย “ การเปลี่ยนสนามรบให้เป็นสนามการค้า ” ของไทยในสมัยพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรีเมื่อ พ.ศ. 2531 ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงนโยบายด้านการต่างประเทศจากการเผชิญหน้ามาเป็นการร่วมมือกัน ซึ่งมีผลเป็นรูปธรรมตั้งแต่ปลาย พ.ศ. 2531 เป็นต้นมา อีกทั้งฝ่ายลาวมีนโยบาย “ จินตนาการใหม่ ” ในช่วงเวลาเดียวกัน จึงเป็นที่มาของมิตรภาพที่กระชับแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เดินทางไปเยือนสปป.ลาวอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ 24-25 พฤศจิกายน พ.ศ. 2531 ก่อให้เกิดความไว้วางใจ กันมากขึ้น อันเป็นที่มาของแถลงการณ์ร่วมในความร่วมมือระหว่างกันทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งเป็นการลงนามร่วมกัน เมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน พ.ศ. 2531 โดยพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ และนายไกรสอน พรหมวิหาน ซึ่งพัฒนาการของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศดำเนินต่อเนื่องมาจนปัจจุบัน

การติดต่อค้าขายระหว่างพรมแดน ซึ่งทั้งไทยและลาวมีแม่น้ำโขงเป็นเส้นกั้นเขตแดนธรรมชาติระยะทางยาวกว่า 1,700 กิโลเมตร มีช่องทางในการติดต่อไปมาค้าขายได้ 3 ประเภท คือ จุดผ่านแดนถาวร จุดผ่อนปรนและจุดผ่านแดนชั่วคราว

จุดผ่านแดนถาวร หมายถึงจุดผ่านแดนที่ชาวไทยและชาวลาวสามารถติดต่อค้าขายและส่งผ่านสินค้าระหว่างกันได้อย่างถาวร โดยได้รับความเห็นชอบจากทางการทั้งสองประเทศ ซึ่งจะมีด่านศุลกากรของทั้งสองประเทศตั้งทำการอยู่เพื่ออำนวยความสะดวกในการผ่านแดน ตลอดจนการซื้อขายสินค้า โดยฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจใช้อำนาจสั่งปิดด่านถาวรเป็นการชั่วคราวได้ ในกรณีที่เกิดความขัดแย้ง ระหว่างประเทศหรือมีเหตุการณ์ที่อาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและจุดผ่านแดนถาวรอาจมีการประกาศเพิ่มเติมได้ หากการค้าขายและการติดต่อระหว่างประเทศมีการขยายตัว

จุดผ่านแดนถาวรในจังหวัดมุกดาหารนั้นมีเพียงแห่งเดียว คือ จุดผ่านแดนถาวร อำเภอเมืองจังหวัดมุกดาหารอยู่ตรงข้ามกับเมืองกันทะบุรี แขวงสะหวันเขต จุดผ่านแดนจุดนี้เปิดอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน พ.ศ.2525 ซึ่งในขณะนั้นจังหวัดมุกดาหารมีฐานะเป็นอำเภอมุกดาหารขึ้นตรงต่อจังหวัดนครพนมมีวัตถุประสงค์เพื่อการติดต่อการเดินทางและขนส่งสินค้า จุดผ่านแดนจังหวัดมุกดาหารมีความสำคัญมากต่อความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและการค้าระหว่างไทยกับลาว เนื่องจากแขวงสะหวันเขต ซึ่งอยู่ตรงข้ามเป็นแขวงขนาดใหญ่ที่มีความสำคัญในลาวตอนใต้และมีประชากรอาศัยอยู่มากเป็นอันดับ 2 รองจากแขวงคำแพงนครเวียงจันทน์ และมีทำเลที่ตั้งเป็นศูนย์กลางในการติดต่อกับไทยและเวียดนามได้อย่างสะดวก จุดผ่านแดนถาวรอำเภอเมืองมุกดาหารยังมีความสำคัญต่อการขนส่งสินค้าจากลาวมาสู่ไทย สินค้าที่สำคัญได้แก่ เศษเหล็ก ไม้แปรรูปและสินค้าเบ็ดเตล็ด ส่วนสินค้าส่งออกจากไทยไปสู่ลาวนั้นได้แก่สินค้าจำพวกอาหาร วัสดุก่อสร้าง เครื่องนุ่งห่ม นอกจากนี้จุดผ่านแดนมุกดาหารนี้ยังใช้เป็นเส้นทางการค้าระหว่างลาวกับประเทศที่สามอีกด้วย อีกทั้งยังเป็นจุดผ่านแดนที่ได้เปรียบทางภูมิศาสตร์มากกว่าจุดอื่นๆ เพราะแขวงสะหวันเขต ซึ่งอยู่ฝั่งตรงข้ามนั้นมีเส้นทางหลวงหมายเลข 9 เชื่อมระหว่างแขวงสะหวันเขตกับท่าเรือด่านงของเวียดนามจุดผ่านแดนถาวรมุกดาหาร จึงเป็นเส้นทางอีกเส้นทางหนึ่งที่จะมีความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจระหว่างไทยกับอินโดจีนเป็นอย่างมากหลังจากที่มีการเปิดใช้สะพานมิตรภาพไทย-ลาว ข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2 ซึ่งเชื่อมระหว่างมุกดาหารกับสะหวันเขตจะทำให้บทบาทของจังหวัดมุกดาหารมีแนวโน้มการเติบโตเป็นเมืองท่าชายแดนที่สำคัญในอนาคต ในฐานะเส้นทางการค้าระหว่างประเทศในภูมิภาคอินโดจีน

จุดผ่อนปรน เป็นจุดผ่านแดนที่ทางการได้อนุญาตให้มีการติดต่อค้าขายในเวลาที่กำหนด โดยการมอบอำนาจของกระทรวงมหาดไทยให้ผู้ว่าราชการจังหวัดพื้นที่ชายแดนเป็นผู้พิจารณาผ่อนปรนการค้าติดต่อค้าขายระดับท้องถิ่นตามพรมแดนไทยและพรมแดนลาวโดยมีลักษณะเป็นจุดผ่านแดนที่ก้ำกึ่งระหว่างจุดผ่านแดนถาวรกับจุดผ่านแดนชั่วคราว แต่เป็นจุดผ่านแดนชั่วคราวที่เปิดเป็นประจำ

การเปิดจุดผ่านแดนในลักษณะจุดผ่อนปรนนั้น ในระยะแรกเป็นการทดลองเพื่อแลกเปลี่ยนสินค้าในพื้นที่ที่ประชาชนเดินทางไปมาได้สะดวก สินค้าที่ติดต่อซื้อขายส่วนมากมีปริมาณไม่มาก ทั้งนี้ การเปิดจุดผ่อนปรนนั้น มีข้อจำกัดที่ว่าต้องอาศัยสถานการณ์ทางการเมืองทั้งสองประเทศ

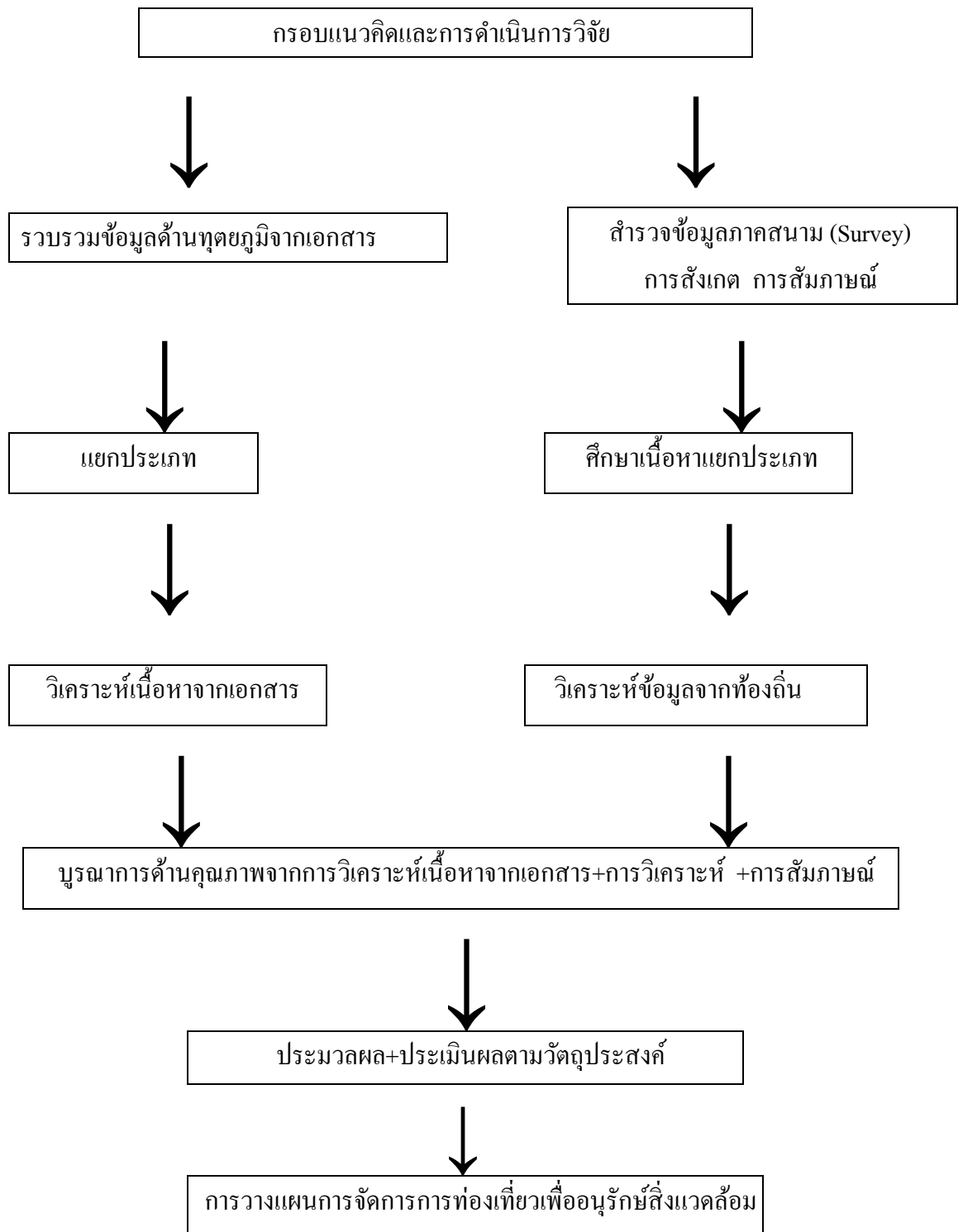
จุดผ่านแดนชั่วคราว เป็นบริเวณที่เปิดให้มีการติดต่อระหว่างไทยกับลาว เมื่อได้รับการขออนุญาตจากองค์กรระหว่างประเทศ ขอให้เปิดชายแดนเป็นครั้งคราวตามความจำเป็น โดยมีเงื่อนไขในการขอเปิด ดังนี้

1. ผู้ขอเปิดจะต้องเป็นนิติบุคคลและได้รับอนุญาตให้ทำการค้ากับลาวจากกรมการค้าต่างประเทศ
2. ผู้ขอเปิดจะต้องทำสัญญาการซื้อขายอย่างชัดเจนกับประเทศลาว
3. สินค้าที่ทำการค้าขายจะต้องไม่เป็นสินค้าที่ห้ามส่งออกและนำเข้า
4. กระทรวงมหาดไทยเป็นผู้อนุญาตเปิดจุดผ่านแดนชั่วคราว

บริเวณที่มีการเปิดจุดผ่านแดนชั่วคราวบริเวณใดที่การติดต่อค้าขายมีการขยายตัวมากขึ้นก็จะส่งผลให้มีการพิจารณาเปิดเป็นจุดผ่านแดนถาวรได้

10. กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การวางแผนการพัฒนาความพร้อมเพื่อรองรับการเติบโตเมืองท่องเที่ยวชายแดน กรณีจังหวัดมุกดาหาร ผู้วิจัยมีกรอบแนวคิดดังนี้

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการวิจัย

ในการวิจัย เรื่องการศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดมุกดาหารให้เป็นเมืองท่องเที่ยวชายแดน ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาและวิเคราะห์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของจังหวัดมุกดาหาร ประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของชุมชน สภาพทางกายภาพ สภาพทางสังคมวัฒนธรรม และเศรษฐกิจ ระบบโครงสร้างปัจจัยพื้นฐาน ศักยภาพทางการท่องเที่ยว การเดินทาง การบริการ การเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ซึ่งมีผลต่อการคาดคะเน การกำหนดทิศทางการพัฒนา เป้าหมายการพัฒนานโยบาย ยุทธศาสตร์แผนพัฒนาให้เหมาะสมกับสถานะที่จะเติบโตในอนาคต โดยได้กำหนดแนวทางและวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. การศึกษาพื้นที่ศึกษา
2. การดำเนินการเก็บและรวบรวมข้อมูล
3. กำหนดกลุ่มเป้าหมาย
  - กลุ่มประชากรที่ศึกษา
  - พื้นที่ศึกษา
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การศึกษาพื้นที่ศึกษา

แบ่งการดำเนินการออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดมุกดาหาร แขวงสะหวันเขต และสปป.ลาว ในด้านสภาพทั่วไปทางสังคม เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
2. ศึกษาสภาพเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมและลักษณะกายภาพทางการท่องเที่ยวของเทศบาลเมืองมุกดาหารและแขวงสะหวันเขต
3. ศึกษาเครือข่ายการคมนาคมและการขนส่ง โครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมที่สนับสนุนการเติบโตของธุรกิจต่างๆ ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวชายแดนของเทศบาลเมืองมุกดาหาร
4. ศึกษาภาพรวมของผลกระทบที่มีต่อจังหวัดมุกดาหาร ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและการท่องเที่ยว แนวโน้มหลังจากที่มีการเปิดใช้สะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 2 ซึ่งเป็นจุดเชื่อมระหว่างจังหวัดมุกดาหารกับแขวงสะหวันเขตของ สปป.ลาว และเป็นตัวแปรสำคัญสำหรับการเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการท่องเที่ยว
5. ศึกษาความสัมพันธ์และแนวโน้มความร่วมมือทางสังคมในอนาคตทั้งระดับท้องถิ่น ระดับประเทศ และระดับกลุ่มประเทศในอนุภาครุ่มน้ำโขง

2. ดำเนินการเก็บและรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บและรวบรวมข้อมูล โดยการลงพื้นที่จังหวัดมุกดาหารและนำข้อมูลมาประกอบกันเพื่อศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ให้ครอบคลุมประเด็นที่ต้องการศึกษา ดังนี้

1. ปัญหาและอุปสรรคของการท่องเที่ยวชายแดนกับปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวของเทศบาลมุกดาหาร
2. บทบาทและแนวโน้ม รวมทั้งโอกาสในการพัฒนาการท่องเที่ยวชายแดนของจังหวัดมุกดาหาร
3. วางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวชายแดนที่สอดคล้องกับการพัฒนาจังหวัดในอนาคตได้
4. ศึกษาผลกระทบด้านต่างๆที่จะเกิดหลังจากการเปิดใช้สะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 2

วิธีการเข้าถึงข้อมูลซึ่งอาศัยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 การสำรวจ (Survey)

เนื่องจาก จังหวัดมุกดาหารมีศักยภาพและปัจจัยที่เอื้อต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวชายแดนเป็นอย่างยิ่งโดยเฉพาะหลังจากที่มีการเปิดใช้สะพานมิตรภาพไทย-ลาว ข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2 การเติบโตทางสังคมและเศรษฐกิจจึงเป็นประเด็นที่สำคัญ การเก็บรวบรวมข้อมูล จึงใช้วิธีการสำรวจพื้นที่ สภาพปัญหา การจัดการทางกายภาพ การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว และปัจจัยพื้นฐานที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวทั่วไปเพื่อหากลุ่มเป้าหมาย ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ ลักษณะของกลุ่มที่ดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวกับพื้นที่ที่ศึกษา โดยการมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมตามความเหมาะสม อุปกรณ์ที่ใช้ได้แก่ แผนที่ กล้องถ่ายรูป สมุดบันทึก แบบสัมภาษณ์

2.2 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observations)

โดยการร่วมกิจกรรมและการศึกษาลักษณะการมีส่วนร่วมของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์ที่ต้องการศึกษาในแง่ต่างๆเช่น ศักยภาพการท่องเที่ยว ศักยภาพโครงสร้างพื้นฐาน สภาพแวดล้อมทางสังคมและธรรมชาติ วัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิต อุปกรณ์ที่ใช้ได้แก่ แผนที่ กล้องถ่ายรูป สมุดบันทึก

ตัวอย่างประเด็นการสังเกตพื้นที่

1. ผู้วิจัยใช้การถาม จดบันทึก สังเกต เผ่าดูลักษณะทางกายภาพ สถานที่ท่องเที่ยว เพื่อนำมาประกอบข้อมูลจากส่วนอื่นที่ได้รวบรวมมา
  - ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว
  - ศักยภาพโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม สาธารณูปโภคที่บริการการท่องเที่ยว
  - ศักยภาพธุรกิจบริการด้านการท่องเที่ยว

-พฤติกรรมกรทอองเทียวพื้นที่ชายแดนระหว่างจังหวัดมุกดาหารและแขวงสะหวัน
เขต สปป.ลาว

-วิถีชุมชนประจำวันในพื้นที่เทศบาลเมืองมุกดาหารและแขวงสะหวันเขต

-วัฒนธรรม ค่านิยมและมิตรภาพของประชาชนในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร

2.3 การสัมภาษณ์ระดับลึก (Indepth Interview)

ผู้วิจัยใช้สัมภาษณ์ระดับลึกประกอบการสังเกตกับผู้ให้ข้อมูลหลักในแต่ละประเด็นที่
ศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหาร หัวหน้าส่วนราชการระดับจังหวัด ระดับภูมิภาค ระดับท้องถิ่นของจังหวัด
มุกดาหารและส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมรวมทั้งการทอองเทียว โดยแนว
คำถามจะประกอบด้วยประเด็นคำถามดังต่อไปนี้

คำถามสำหรับเจ้าหน้าที่ภาครัฐ

1. แผนพัฒนาการทอองเทียว รูปแบบและขั้นตอนการเตรียมการพัฒนาโครงสร้าง
พื้นฐานที่รองรับการเติบโตของเมืองทอองเทียวชายแดนควรเป็นอย่างไร
2. โอกาสและอุปสรรคการพัฒนาเมืองทอองเทียวชายแดนของจังหวัดมุกดาหารมี
อะไรบ้าง

3. แนวทางการพัฒนาการทอองเทียวควรเป็นอย่างไร

4. ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการเปิดใช้สะพานมิตรภาพ

5. ข้อเสนอแนะหรือข้อคิดเห็นทั่วไป

คำถามสำหรับผู้ประกอบการธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการทอองเทียว

1. ศักยภาพการทอองเทียวที่โดดเด่นของจังหวัดมีอะไรบ้าง

2. ปัจจัยอะไรที่สนับสนุนให้ธุรกิจที่ประกอบการมีการเติบโต

3. ปัญหาและอุปสรรคในธุรกิจที่ประกอบการอยู่มีอะไรบ้าง

4. แนวทางการพัฒนาในด้านต่างๆที่รองรับการเติบโตของการทอองเทียว

5. ข้อเสนอแนะหรือข้อคิดเห็นทั่วไป

คำถามสำหรับประชาชนทั่วไป

1. จุดเด่นและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนหลัง
การเปิดใช้สะพานมิตรภาพไทย-ลาวแห่งที่ 2

2. ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการทอองเทียวจังหวัดมุกดาหารด้านต่างๆ

3. แนวทางการพัฒนาการทอองเทียวในจังหวัดมุกดาหาร

4. ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ คุณภาพชีวิตและค่านิยมของคนในชุมชนมีอะไรบ้าง

5. ข้อเสนอแนะหรือข้อคิดเห็นทั่วไป

คำถามสำหรับนักท่องเที่ยว

1. ศักยภาพการให้บริการด้านต่างๆและความสะดวกสบายที่ได้รับในการท่องเที่ยวในจังหวัดมุกดาหารมีอะไรบ้าง
2. เหตุผลและแรงจูงใจในการมาท่องเที่ยว แผนการเดินทางท่องเที่ยวและปัจจัยที่สนับสนุนให้เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดมุกดาหารมีอะไรบ้าง
3. ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการท่องเที่ยวในจังหวัดมุกดาหาร
4. แนวทางการแก้ปัญหาและความไม่สะดวกด้านต่างๆที่เกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยว
5. ข้อเสนอแนะหรือข้อคิดเห็นทั่วไป

3. การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มประชากรที่ศึกษา เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ มีกลุ่มตัวอย่างประชากรที่ต้องทำการศึกษา 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ประกอบการธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักท่องเที่ยว กลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชน ผู้วิจัยจึงทำการสุ่มตัวอย่าง (Sample) ที่มีลักษณะตัวแทน (Representative) ของกลุ่มตัวอย่างในขนาดที่เหมาะสม (Adequate Size) ได้แก่

1. **กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ** เนื่องจากมีเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก ผู้วิจัยจึงเลือกวิธีการสุ่ม โดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของจังหวัด จำนวน 5 คน
2. **กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ประกอบการธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว** เนื่องจากมีเป็นจำนวนมาก ผู้วิจัยจึงเลือกวิธีการสุ่ม โดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเลือกผู้ประกอบการธุรกิจด้านต่างๆ ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว รวมทั้งสิ้น 5 คน
3. **กลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชน** ผู้วิจัยได้ทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างประชาชนโดยการเลือกแบบสุ่ม (Random Sampling) และการสุ่มแบบบอกต่อ (Snowball Sampling) เฉพาะที่อาศัยอยู่ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวสูงในจังหวัดมุกดาหาร ได้แก่ อุทยานแห่งชาติภูสระดอกบัว อุทยานแห่งชาติมุกดาหาร แก่งกะเบา ชุมชนบริเวณตลาดอินโดจีน และชุมชนบริเวณสะพานมิตรภาพไทย-ลาวแห่งที่ 2 จำนวน 5 คน
4. **กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักท่องเที่ยว** เนื่องจากมีเป็นจำนวนมาก ผู้วิจัยจึงได้ทำการเลือกโดยการเลือกแบบสุ่ม (Random Sampling) และการสุ่มแบบบอกต่อ (Snowball Sampling) เฉพาะนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในจังหวัดมุกดาหาร จำนวน 5 คน

พื้นที่ศึกษา

ทรัพยากรการท่องเที่ยวในเขตจังหวัดมุกดาหาร ได้แก่ อุทยานแห่งชาติภูสระดอกบัว อุทยานแห่งชาติมุกดาหาร แก่งกะเบา ชุมชนบริเวณตลาดอินโดจีนและชุมชนบริเวณสะพานมิตรภาพตามคุณสมบัติตามกลยุทธ์ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยที่กำหนดไว้ 4 ด้าน คือ

1. ความสำคัญในเชิงท่องเที่ยวระดับสูง
2. มีความสำคัญในการพัฒนาในระดับปานกลางถึงสูง
3. เป็นพื้นที่ให้บริการแก่นักท่องเที่ยวในปัจจุบัน
4. เป็นที่รู้จักโดยทั่วไป มีนักท่องเที่ยวเข้าชมอย่างต่อเนื่อง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เนื่องจากการวิจัยเชิงคุณภาพที่เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในหลักสูตร
วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
ผู้วิจัยมีระยะเวลาในการทำวิจัยเร่งรัด 6 เดือน ประกอบกับผู้วิจัยยังขาดประสบการณ์ ไม่สามารถหา
ข้อมูลเชิงลึกได้ เมื่อเปิดใช้สะพานแล้วระยะหนึ่ง จึงควรมีการศึกษาต่อไป จึงทำการวิเคราะห์
ข้อมูลไปพร้อมๆกับการนำเสนอข้อมูล ตามประเด็นการวิจัย ดังนี้

1. ทำการเก็บข้อมูล วิเคราะห์และปรับแนวการสร้างกระบวนการวางแผนไปพร้อม
กัน เพื่อเชื่อมโยงที่สัมพันธ์กันระหว่างข้อมูลที่ได้รับจากการสำรวจพื้นที่และทฤษฎี หลักการพัฒนา
โดยการนำข้อมูลที่ได้มาทั้งหมดมาตีความ แยกประเด็น จัดกลุ่ม ในกรอบความเป็นไปได้และความ
เหมาะสม เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนการพัฒนาดำเนินการที่รองรับ อันนำไปสู่การวางแผน
เพื่อเตรียมความพร้อมด้านอื่นๆรองรับการเติบโตเมืองท่องเที่ยวชายแดนต่อไป

2. กำหนดแนวทางกลยุทธ์ต่างๆในการพัฒนาความพร้อมของเทศบาลเมืองมุกดาหาร
เพื่อเตรียมรองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการท่องเที่ยวชายแดน
รวมทั้งเตรียมแนวทางสำหรับรับมือกับการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆที่จะส่งผลกระทบต่อทั้งด้านบวกและ
ด้านลบ โดยต้องคำนึงถึงความยั่งยืนของการพัฒนา การคงอยู่ของอัตลักษณ์ทางสังคมและวัฒนธรรม
ของชุมชนเอาไว้ได้อย่างยั่งยืน

3. ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตและการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ ทำการ
วิเคราะห์แต่ละบุคคลในภาพรวม เพื่อประเมินทรัพยากรการท่องเที่ยว และนำมาสรุปประเด็นเนื้อหา
เพื่อศึกษาวิจัย

บทที่ 4

การนำเสนอผลการวิจัย

1. ศักยภาพ แนวโน้มและโอกาสในการพัฒนาการท่องเที่ยวชายแดนของจังหวัดมุกดาหาร

1.1. สภาพเมืองมุกดาหารกับการท่องเที่ยวในปัจจุบัน

“เมืองการค้าและการท่องเที่ยวชายโขง ณ ประตูตะวันออกสู่อินโดจีน” (Trade and Tour Town on Mekong at Eastern Gateway to Indochina and Beyond) ชื่อความดังกล่าวข้างต้น เป็นวิสัยทัศน์ของจังหวัดมุกดาหาร เมืองชายแดนทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย ถือเป็นเมืองหน้าด่านชายแดนที่มีพรมแดนติดกับแขวงสะหวันเขต ของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยมีแม่น้ำโขงเป็นเส้นแบ่งเขตแดนธรรมชาติ ความยาว 72 กิโลเมตร และเป็นพื้นที่ที่มีแม่น้ำโขงไหลผ่านกว้างที่สุดของไทย คือ ประมาณ 1,600 เมตร อีกนัยหนึ่งอาจกล่าวได้ว่า จังหวัดมุกดาหารเปรียบเสมือนประตูสู่อินโดจีนที่เอื้อต่อการเติบโตเป็นเมืองการค้าและเมืองท่องเที่ยวชายแดนโดยมีสะพานมิตรภาพไทย-ลาว ข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2 เชื่อมความสัมพันธ์และเศรษฐกิจระหว่างประเทศในกลุ่มประเทศอนุภาคลุ่มน้ำโขงให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น ซึ่งจังหวัดมุกดาหาร ตั้งอยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร ระยะทางประมาณ 642 กิโลเมตร มีพื้นที่ 4,339.83 ตารางกิโลเมตรหรือประมาณ 2,712,394 ไร่ สภาพภูมิประเทศเป็นที่ราบสูงอุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติ มีศักยภาพที่โดดเด่นรอการพัฒนา (ชมรมสื่อมวลชนจังหวัดมุกดาหาร.(2549).ออนไลน์)ได้แก่

- 1.การเป็นประตูสู่อินโดจีน ตามโครงการพัฒนาเส้นทางเชื่อมโยงเศรษฐกิจตามแนวตะวันตก- ตะวันออก (East West Economic Corridors : EWEC)
- 2.มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์
- 3.มีขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมอันงดงาม และโดดเด่นด้วยวัฒนธรรมพื้นเมือง 8 ชนเผ่า ควรค่าแก่การอนุรักษ์และพัฒนาให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมอันได้แก่ ชาวไทยอีสาน ชาวไทยกะโซ่ ชาวผู้ไทย ชาวไทยข่า ชาวไทยกะเลิง ชาวไทยแสก ชาวไทยกุลาและชาวไทยฮ่อ

ดังนั้นในการศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดมุกดาหารให้เป็นเมืองท่องเที่ยวชายแดน จำต้องมีการศึกษาวิเคราะห์ศักยภาพด้านต่างๆ เพื่อให้แนวทางการพัฒนา มีความเป็นไปได้มากที่สุด ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาพบโครงสร้างทางเศรษฐกิจและศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยว ทั้งประเภทแหล่งท่องเที่ยวและเทศกาล มหกรรมประเพณีวิถีชีวิต อีกมากที่มีแนวโน้มว่าหากได้รับการส่งเสริมและบริหารจัดการเชิงอนุรักษ์ก็จะช่วยสร้างรายได้และดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาท่องเที่ยวเมืองชายแดนแห่งนี้ ดังต่อไปนี้

1.2 โครงสร้างทางเศรษฐกิจ

ด้านการเกษตรกรรม

มีครัวเรือนที่ประกอบอาชีพด้านการเกษตร จำนวน 55,480 ครัวเรือน หรือ ร้อยละ 72.88 ของครัวเรือนทั้งหมด มีพื้นที่ถือครองทำการเกษตรทั้งหมด 1,226,633 ไร่ มีการปลูกพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ อ้อย มันสำปะหลัง ข้าว ยางพารา ถั่วลิสง ผลไม้ มะขามมะม่วงและพืชผักต่างๆ (การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย . 2547)

ด้านการพาณิชย์กรรม

มีจำนวนบริษัท/ห้างหุ้นส่วนต่างๆ สามารถจำแนกตามประเภทของธุรกิจของจังหวัดมุกดาหาร ออกเป็นบริษัทจำกัด 153 แห่ง ห้างหุ้นส่วนจำกัด 453 แห่ง ทะเบียนพาณิชย์ (เฉพาะอำเภอเมือง) 991 แห่ง (การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย . 2547)

จำนวนเงินลงทุน ประเภทค้าปลีก จำนวน 686 แห่ง เงิน 686 ล้านบาท
ค้าส่ง จำนวน 55 แห่ง เงิน 55 ล้านบาท นำเข้า-ส่งออก 43 แห่ง เงิน 43 ล้านบาท การบริการ จำนวน 207 แห่ง เงิน 207 ล้านบาท รวมทั้งสิ้น 991 แห่ง เงินลงทุน 991 ล้านบาท (การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย . 2547)

ศูนย์กลางการค้าและการตลาดที่สำคัญ คือ อำเภอเมือง เป็นศูนย์กลางการคมนาคม การค้าและการตลาด เป็นศูนย์รวมผลผลิตทางการเกษตรที่สำคัญของจังหวัด นอกจากนี้ยังเป็นตลาดสินค้าอุปโภคบริโภคที่สำคัญของอำเภอสำคัญต่างๆของจังหวัด มีตลาดที่สำคัญ 3 แห่ง ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร คือ ตลาดเทศบาล 1 ตลาดเทศบาล 2 และตลาดพรเพชร (การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย . 2547)

ด้านการอุตสาหกรรม โครงสร้างการผลิตด้านการอุตสาหกรรมของจังหวัดมุกดาหาร มีโรงงานอุตสาหกรรม 367 แห่ง แยกเป็นโรงงานอุตสาหกรรมการเกษตร 205 แห่ง รองลงมาเป็นอุตสาหกรรมขนส่ง 35 แห่ง อุตสาหกรรมโลหะ 26 แห่ง (การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย . 2547)

โครงสร้างทางเศรษฐกิจเหล่านี้ แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มการเติบโตทางสังคม ของจังหวัดมุกดาหารว่าโอกาสที่จะพัฒนาให้เป็น เมืองศูนย์กลางทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีข้อได้เปรียบทางภูมิศาสตร์ในการเป็นประตูเชื่อมเส้นทางคมนาคมสู่กลุ่มประเทศในภูมิภาคอินโดจีนได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการผลิต กระจาย รวบรวมและแปรรูปสินค้าทางการเกษตร ซึ่งมีความเป็นไปได้สูงเนื่องจากพื้นที่ ส่วนใหญ่เป็นชุมชนเกษตรกรรมมีความอุดมสมบูรณ์ของดินและน้ำมาก

1.3 ศักยภาพทางการท่องเที่ยวของจังหวัดมุกดาหาร

จังหวัดมุกดาหาร เมืองท่องเที่ยวหน้าด่านชายแดนไทย-ลาว มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูง ประเภทแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ ตลาดอินโดจีน อุทยานแห่งชาติมุกดาหาร หอแก้วมุกดาหารในเขตอำเภอเมือง อุทยานแห่งชาติภูสระดอกบัวในเขตอำเภอดอนตาลและอำเภอนิคมน้ำอ้อย แก่งกะเบาในเขตอำเภอหว้านใหญ่ ประเภทมหรหรรมและเทศกาล ได้แก่ ประเพณีสงกรานต์สองฝั่งโขง งานสวัสดีปีใหม่สะพานเชื่อมสัมพันธ์สามแผ่นดิน ประเพณีแข่งเรือออกพรรษา ไทย-ลาว งานมหรหรรมอาหารและการชกมวยไทย-อินโดจีน การแข่งขันแม่น้ำโขงไตรกีฬาและทวีกีฬาชิงแชมป์นานาชาติ งานมหรหรรมศิลปวัฒนธรรมรวมเผ่าไทมุกดาหาร ซึ่งช่วงเวลาที่มีการจัดกิจกรรมมหรหรรมเหล่านี้จะมีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ โดยเฉพาะชาวลาวและชาวเวียดนามเดินทางมาเป็นจำนวนมากเกิดรายได้หมุนเวียนแก่ชุมชน และยังมีทรัพยากรการท่องเที่ยวอื่นอีกที่ยังสามารถส่งเสริมให้เป็นที่รู้จัก เพื่อดึงส่วนแบ่งการตลาดของนักท่องเที่ยวมาด้วย การเพิ่มมูลค่าความสนใจของทรัพยากรการท่องเที่ยวเหล่านั้น ในเขตอำเภอเมือง ได้แก่ งานบวงสรวง พ่อเจ้าฟ้าmungเมืองและงานสักการะศาลเจ้าแม่สองนางพี่น้อง รวมทั้งวัดเก่าแก่ที่งดงามด้วยสถาปัตยกรรมจำนวนมากที่ตั้งอยู่ริมแม่น้ำโขงซึ่งเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมและประเพณีสำคัญทางศาสนามากมาย ในเขตอำเภอหนองสูงได้แก่ น้ำตกตาดโตน ศูนย์แสดงสินค้าหัตถกรรมและผ้าฝ้ายบ้านเป่า หมู่บ้านผู้ไท ในเขตอำเภออำเภอดอนตาล ได้แก่ อุทยานสมเด็จพระเจ้าหรือฐานารพพัฒน์ กลองมโหรีที่อายุกว่า 3,000 ปี ที่วัดมัชฌิมาวาส ในเขตอำเภอนิคมน้ำอ้อยได้แก่ อ่างเก็บน้ำห้วยจี่เหล็ก วนอุทยานภูหมู ซึ่งทรัพยากรการท่องเที่ยวเหล่านี้มีศักยภาพสูง สมควรได้รับการส่งเสริมและการบริหารจัดการเชิงอนุรักษ์ ซึ่งจะช่วยให้ดึงดูดความสนใจจากนักท่องเที่ยวได้มาก ขณะที่ฝั่งตรงข้ามเป็นที่ตั้งของแขวงสะหวันเขต ถือเป็นพื้นที่สำคัญทางการท่องเที่ยวในภูมิภาค อินโดจีน เพราะสามารถเดินทางจากจังหวัดมุกดาหารข้ามแม่น้ำโขงไปแขวงสะหวันเขตเดินทางต่อไปตามทางหลวงหมายเลข 13 ไปแขวงคำม่วน ซึ่งอุดมด้วยแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เช่น ถ้ำพระบ้าน ถ้ำภูผา ถ้ำเชียงเคียบ เป็นต้น หากเดินทางตามทางหลวงหมายเลข 13 ลงมาทางใต้ ไปทางแขวงปากเซ จำปาศักดิ์ ซึ่งเป็นที่ตั้งของน้ำตกคอนพะเพ็งและน้ำตกลีผีที่งดงามและสามารถไปเยี่ยมชมมรดกโลกล้ำค่าอย่างปราสาทหินวัดภูได้ นอกจากนี้ยังสามารถข้ามกลับมายังจังหวัดอุบลราชธานีได้อีกด้วย หากเดินทางตามทางหลวงหมายเลข 9 ไปทางด้านตะวันออกจรดชายแดนลาว-เวียดนาม ซึ่งเชื่อมกับทางหลวงหมายเลข 1 ของเวียดนามก็จะสามารถเดินทางขึ้นไปกรุงฮานอยได้ หากจะเดินทางลงมาทางใต้ของเวียดนามก็สามารถเดินทางไปเมืองเวือ่ดีตเมืองหลวงเก่ารวมทั้งแะเมืองฮอยอันเมืองมรดกโลกของเวียดนามได้อีกทั้งยังสามารถมุ่งต่อไปยังนครโฮจิมินห์แห่งเวียดนามตอนใต้ได้ ด้วยความเป็นประตูสู่อินโดจีนของจังหวัดมุกดาหาร

1.3.1 ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

จังหวัดมุกดาหารตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำโขง มีสภาพพื้นที่ที่มีภูมิทัศน์ที่สวยงาม มีป่าไม้พันธุ์ไม้หายาก เกาะแก่งและภูเขาที่สวยงามมีจุดเด่นเฉพาะตัว เป็นบ่อเกิดของต้นน้ำลำธารที่หล่อเลี้ยงประชากรในจังหวัดได้เป็นอย่างดีมีพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัด เช่น มะขามหวาน ไม้เบญจพรรณ และพืชล้มลุกอื่นๆ มีพื้นที่ป่าสงวน ปกคลุมด้วยต้นไม้ สภาพดินเป็นดินชุ่มชื้น ก่อให้เกิดอาหารทางธรรมชาติแก่คน สัตว์ ทำให้ฝนตกต้องตาม ฤดูกาล อำนวยประโยชน์ต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในจังหวัด

พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ที่สำคัญคือ ดงบังอี เป็นป่าที่มีต้นไม้ขึ้นหนาทึบ เป็นป่าสงวนที่ขึ้นชื่อ มีสถานที่ท่องเที่ยวที่สวยงามคือ ภูมโนรมย์ ซึ่งมีต้นไม้อุดมสมบูรณ์ มีพืชพันธุ์หลายชนิดที่หายาก เช่น ต้นช้างน้ำ ดอกไม้ประจำจังหวัด ผักหวานที่มีรสหวาน เป็นที่ขึ้นชื่อกว่าผักหวานจากที่อื่น บริเวณนี้จะมีอากาศดี เมื่อเข้าเขตอำเภอนิคมน้ำจืดอากาศจะเย็นยะเยือกแสดงให้เห็นว่าเข้าเขตดงบังอี ป่าสงวนแห่งชาติทางเหนือของจังหวัด คือ ป่าสงวนดงหมู ส่วนทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ในเขตอำเภอดงหลวง มีเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าได้จัดให้เป็นป่าสงวนพันธุ์สัตว์ต่างๆ

ภูสระดอแก้ว อยู่ในอุทยานแห่งชาติภูสระดอแก้ว มีเนื้อที่อยู่บนแนวเขตรอยต่อ 3 จังหวัด คือ อำเภอนิคมน้ำจืด อำเภอดอนตาล จังหวัดมุกดาหาร อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร อำเภอขามุนาม และอำเภอเสนางนิคม จังหวัดอำนาจเจริญ มีสภาพธรรมชาติที่หลากหลาย ประกอบไปด้วยทิวทัศน์ที่สวยงาม ความวิจิตรพิศดารของหินผา มีความเด่นเป็นเอกลักษณ์ของตัวเองมีแอ่งน้ำคล้ายสระปลูแก้วไว้สวยงาม ประชาชนนิยมไปชมวิิวทิวทัศน์ มียอดเขาพื้นที่ลานเขา ก่อให้เกิดภาวะทางธรรมชาติที่เชื่อมโยงกับสังคม และยังเป็นต้นน้ำลำธารอีกด้วย ตลอดจนร่องรอยของการต่อสู้อันเกิดจากการขัดแย้งทางการเมือง จึงทำให้พื้นที่แห่งนี้มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวที่น่าสนใจอีกแห่งหนึ่ง

ภาพประกอบ 11 แสดงภาพสระดอแก้วบนอุทยานแห่งชาติภูสระดอแก้ว
ที่มา : กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช. (2550). (ออนไลน์)

ภาพประกอบ 12 แสดงลักษณะธรณีวิทยาทางธรรมชาติที่แปลกตาบริเวณ ภูเขาเทิบ
ที่มา :สำนักงานจังหวัดมุกดาหาร. (2550). (ออนไลน์)

ภูเขาเทิบ ตั้งอยู่ในอุทยานแห่งชาติมุกดาหารในท้องที่อำเภอเมืองและอำเภอดอนตาล จังหวัดมุกดาหาร มีสภาพแวดล้อมเป็นป่าที่สมบูรณ์ มีป่าเต็งรัง บริเวณลานหินหรือภูเขาหิน และในฤดูฝนต่อฤดูหนาวจะเต็มไปด้วยไม้ดอกงดงามนานาชนิด ป่าเบญจพรรณบริเวณหุบเขามีปรากฏการณ์และธรรมชาติที่สวยงาม หินมีลักษณะหรือรูปทรงแปลกๆ มีถ้ำที่มีหลักฐานทางประวัติศาสตร์ น้ำตกและน้ำซับตลอดปี ตลอดจนมีสัตว์ป่านานาชนิด เดิมเรียกภูเขาเทิบว่า ภูนางเพ็ง ภูหินค้าง ภูถ้ำเตี้ย เป็นการเรียกตามลักษณะของหินที่วางซ้อนทับกันอยู่อย่างวิจิตรพิสดารตามธรรมชาติในรูปทรงต่างๆ เป็นประติมากรรมของหินทราย เช่นมีรูปร่างเหมือนเครื่องปั้น จานบิน ดอกบัวบาน รองเท้าบู๊ต เป็นต้นหินบางก้อนดูเหมือนจะหล่นลงมาเพราะมีตำแหน่งซ้อนทับกันเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ปรากฏการณ์ดังกล่าวเกิดจากการกัดเซาะของสายน้ำ ลม แสงแดด ทำเกิดการกัดกร่อนให้กลายเป็นแท่งจนวนรูปทรงของหินกลายเป็นรูปร่างลักษณะต่าง ๆ กันอยู่รอบ ๆ บริเวณลานหินกว้าง นับเป็นเอกลักษณ์ทางธรรมชาติที่โดดเด่นของจังหวัดมุกดาหาร

ภาพประกอบ 13 แสดงภาพทิวทัศน์ภูเขาเทิบในอุทยานแห่งชาติมุกดาหาร
ที่มา : กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช. (2550). (ออนไลน์)

ป่าสวนแห่งชาติภูสีฐาน เป็นพื้นที่ลาดเอียงลงมาทางทิศเหนือด้านตัวจังหวัด ก่อให้เกิดลำห้วยที่ใช้เป็นแหล่งน้ำในการเลี้ยงสัตว์ ทำไร่ ทำสวน หารสสัตว์น้ำ คือ ห้วยไผ่ ห้วยยาง ห้วยกระแสน ห้วยนกกเต็น ห้วยตาเปอะและห้วยเลา ซึ่งเป็นสาขาของห้วยทราย ไหลผ่านอำเภอ ดงหลวง อำเภอหว้านใหญ่ไปบรรจบแม่น้ำโขงในเขตอำเภอเมืองฯ ทางทิศใต้เป็นต้นกำเนิดห้วยบังอี่ ซึ่งไหลผ่านอำเภอหนองสูง อำเภอนิคมน้ำลำสร้อย ไปบรรจบแม่น้ำโขงที่อำเภอคอนताल นอกจากนี้ ยังเป็นแหล่งน้ำหนองกระแสนที่สำคัญ ซึ่งถือเป็นแหล่งน้ำประวัติศาสตร์ที่ใช้นามาเสกเป็นน้ำพระ มนต์ ในพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา

แม่น้ำโขง ส่วนที่ไหลผ่านจังหวัดมุกดาหาร จะทอดยาวตามแนวพื้นที่อำเภอหว้าน ใหญ่ อำเภอเมืองฯ และอำเภอคอนताल แม่น้ำโขงช่วงที่ผ่านจังหวัดมุกดาหาร กว้างประมาณ 1,800 เมตร นับว่าเป็นจุดที่กว้างที่สุดของแม่น้ำโขงที่ไหลผ่านประเทศไทย ซึ่งอยู่บริเวณอำเภอเมืองฯ เป็น จุดที่มีภูมิทัศน์สองฝั่งโขงที่สวยงามจุดหนึ่ง สามารถชมทัศนียภาพช่วงดวงอาทิตย์ขึ้นตลอดจนดวง อาทิตย์ตก และมองเห็นธรรมชาติของทั้งสองฝั่งคือตัวเมืองมุกดาหารและแขวงสะหวันเขตของลาวได้ ตลอดแนว แม่น้ำโขงช่วงนี้ประกอบด้วยสายน้ำสีขาวที่ทอดยาวโค้งกว้าง ไกลออกไปทั้งทางทิศเหนือแ และทางทิศใต้ สอดรับกับแนวเขามโนรมย์ที่ทอดยาวเขียวขจีจากตัวเมืองมุกดาหาร ลงไปทางใต้เคียงคู่กับ ลำน้ำโขง

ภาพประกอบ 14 แสดงภาพตัวเมืองมุกดาหารที่ตั้งขนานริมฝั่งแม่น้ำโขง
ที่มา :บันทึกเมื่อ 26 มีนาคม 2550

1.3.2 ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

จังหวัดมุกดาหารมีทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมหลายแห่ง ทั้งสถานที่สำคัญ ทางโบราณคดีโบราณสถาน ศาสนาสถาน ได้แก่

แหล่งโบราณคดีภาพเขียนสี จังหวัดมุกดาหารมีพื้นที่ที่ปรากฏเป็นร่องรอยการประกอบกิจกรรมหรือการอยู่อาศัยของมนุษย์ในอดีต ชาวฝรั่งเศสได้ค้นพบภาพเขียนสีบนผนังถ้ำครั้งแรก เมื่อปี พ.ศ. 2476 ที่เขาจอมนาง บ้านส้มป่อย ตำบลนาสีนวน อำเภอเมืองฯ ต่อมากรมศิลปากรได้ไปสำรวจอีกครั้ง เมื่อปี พ.ศ. 2505 ภาพเขียนสีบนผนังถ้ำในเขตจังหวัดมุกดาหาร มีสามแห่งคือ

ภาพประกอบ 15 แสดงภาพเขียนสี ถ้ำฝ่ามือแดง
ที่มา :สำนักงานจังหวัดมุกดาหาร. (2550). (ออนไลน์)

ถ้ำฝ่ามือแดง อยู่ที่ภูอ่างงอก บ้านส้มป่อย ตำบลนาสีนวน อำเภอเมืองฯ พบโดยชาวฝรั่งเศส เมื่อปี พ.ศ. 2476 อยู่ห่างจากแม่น้ำโขงประมาณ 4 กิโลเมตร เขียนอยู่บนหน้าผาที่หันหน้าไปทางทิศ ตะวันออกเฉียงใต้ หน้าผายาวประมาณ 60 เมตร กว้างประมาณ 5 เมตร เขียนอยู่บนพื้นหินสีส้ม ชมพู ม่วง น้ำตาล เทา และสีนวล แบ่งภาพออกเป็น 14 กลุ่มคือ

กลุ่มที่ 1 เป็นภาพคนยืนยกไหล่ข้างแกม มือขวามีสี่นิ้ว มือซ้ายมีสามนิ้ว เขียนแบบเงาทึบ ไม่แสดงหู ตา จมูก ไม่เห็นกล้ามเนื้อ หันหน้าตรง มีภาพลายเส้นที่มีรูปร่างไม่ชัดเจน 3 ภาพ ซึ่งภาพทั้งหมด เขียนด้วยสีน้ำตาล

กลุ่มที่ 2 เป็นภาพสัตว์สามภาพ เป็นสัตว์มีหางยาวเขียนให้เห็นด้านข้าง ตัวแรกทางด้านซ้ายสุดเป็นขาหน้าสองขา ขาหลังหนึ่งขา ไม่รู้ว่าเป็นสัตว์ชนิดใด ตัวที่สองมีขาหน้าสองขาและขาหลังหนึ่งขา มีหางยาว รูปร่างคล้ายเสือ ตัวที่สามอยู่หน้าตัวที่สองที่หันหน้าไปทางเดียวกัน มีขาหน้าเพียงหนึ่งขา ไม่รู้ว่าเป็นสัตว์อะไร เขียนด้วยสีแดงแบบเงาทึบ

กลุ่มที่ 3 เป็นภาพที่ลบเลือนมาก ไม่รู้ว่าเป็นภาพอะไร เห็นเป็นสีแดงจาง ๆ ไม่มีรูปร่าง

กลุ่มที่ 4 เป็นภาพลายเส้น เขียนอยู่ข้างก้อนหินที่หลุดออกมาจากผนัง

กลุ่มที่ 5 ภาพลบเลือนมาก แต่ยังพอเห็นเค้าโครงเดิม เขียนด้วยสีน้ำตาลอ่อน เป็นรูปคน 6 คน ยืนเกาะแขนเรียงกันเป็นแถว คนแรกเห็นครึ่งตัว เขียนเป็นรูปสามเหลี่ยม มีหัว ไม่มีแขนและขา คนที่ 2 เขียนเป็นรูปบรรยายสีทึบ มีหัวและลำตัว ไม่มีแขนขา ติดอยู่กับคนแรกและคนที่ 3 คนที่ 3 และที่สี่ ภาพไม่ชัดเจน คนที่ 5 ยืนเกาะแขนคนที่ 4 คนที่ 6 ยืนกางขา

กลุ่มที่ 6 เป็นภาพคนเหมือนกลุ่มที่ 5 มี 8 คน เขียนด้วยสีเหลืองและขาว

กลุ่มที่ 7 ภาพคล้ายหัวลูกศร หางเป็นลายก้างปลาข้างละสามขีด หัวมีเงียงสองแฉก
เขียนด้วยสีแดง

กลุ่มที่ 8 เป็นภาพมือ 8 ภาพ เป็นภาพพ่นมือขวา 4 ภาพ แบบทาบ 3 ภาพ เป็นสีแดงทั้งหมด
ได้ภาพมือเป็นภาพคนเขียนแบบเงาทึบ อยู่ในท่ายื่น มือขวาท้าวเอว มือซ้ายยื่นออกไปยาวคล้ายถือไม้ และมี
สายห้อยลงมา ที่หุ้มนิ้วกลมสองข้างคล้ายต่างหู บนหัวมีเครื่องประดับคล้ายหมวกปลายแหลม ภาพเขียนด้วย
สีแดง

กลุ่มที่ 9 เป็นภาพมือสองมือ ซ้ายและขวา เขียนด้วยสีแดง

กลุ่มที่ 10 เป็นภาพคน เขียนแบบเงาทึบ ยืนกางแขนสองข้าง หัวโต ก้นงอน และ
มีภาพระบายสีที่บออีก 4 ภาพ ไม่ชัดเจน ทั้งหมดเขียนด้วยสีแดง

กลุ่มที่ 11 เป็นภาพไม่ชัดเจน 5 ภาพ ระบายสีที่บอด้วยสีแดง

กลุ่มที่ 12 เป็นภาพที่อยู่สูงกว่าภาพอื่น เขียนด้วยสีแดง สูงจากพื้นประมาณ 5 เมตร เป็น
ภาพคนสี่คน เขียนแบบเงาทึบ คนแรกเป็นภาพด้านข้าง กำลังก้าวขา คนที่สองอยู่ต่ำกว่าคนแรก 10
เซนติเมตร เป็นภาพคนครึ่งตัว มือยื่นออกไปข้างหน้า ภาพต่อไปเป็นภาพลายเส้นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าอยู่
ระหว่างคนที่สองกับที่สาม ยืนกางแขน แขนซ้ายงอข้อศอก ส่วนหัวมีลายเส้นเขียนครอบอยู่ คนที่สี่ยืนอยู่
หน้าคนที่สาม ยืนกางขา เห็นแขนซ้ายครึ่งเดียว

กลุ่มที่ 13 มี 4 ภาพ เขียนด้วยสีแดง ภาพแรกเป็นภาพคนยืนกางแขน เห็นแขนซ้ายครึ่งเดียว
อีก 3 ภาพเลอะเลือน

กลุ่มที่ 14 เป็นภาพคนกางแขน เห็นครึ่งตัว ภาพชำรุดมาก เขียนด้วยสีแดง ภาพเขียน
ดังกล่าวแสดงถึงพฤติกรรมของมนุษย์เมื่อ 3,000 ปีก่อนประวัติศาสตร์

ถ้ำดินแดง อยู่ในภูอ่างงอก บ้านส้มป่อย ตำบลนาสีนวน อำเภอเมือง ฯ เดิมถือว่าอยู่ในเขตถ้ำ
ฝ่ามือแดงต่อมาได้แยกกลุ่มใหม่เพราะมีภาพเขียนที่คน ถ้ำถ้ำเป็นหน้าผาหินทรายหันไปทางทิศ
ตะวันออกเฉียงเหนือ ภาพเขียนอยู่สูงจากพื้นประมาณ 1.50 เมตร ยาวประมาณ 35 เมตร เป็นภาพมือคน 18
ภาพ แบ่งออกเป็นแบบมือทาบ 14 ภาพ ทำแบบพ่น 3 ภาพ ทำแบบลายเส้น 1 ภาพ อีกกลุ่มหนึ่งเป็นภาพเท้า
คน เป็นแบบเอาเท้าทาสิแล้วทาบลงไป 4 ภาพ ภาพสัตว์ 4 ตัว ตัวแรกมี 4 ขา หางยาว คอยาว มีหูและเขี้ยวที่
สองเหมือนภาพแรกแต่หัวโตกว่า ตัวที่สามและที่สี่ภาพเลอะเลือน

ถ้ำผาแต้ม อยู่ที่บ้านภูถ้ำอม ตำบลบ้านบาก อำเภอดอนตาล อยู่ห่างจากตัวเมืองประมาณ 40
กิโลเมตร เป็นเพียงผาหินทรายขนาดใหญ่ และมีลานหิน หน้าผาหันหน้าไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ ยาว
ประมาณ 70 เมตร สูงประมาณ 8 เมตร ลึกประมาณ 6 เมตร ภาพเขียนสี ๓ ที่นี้แบ่งออกเป็นสองประเภทคือ
กลุ่มภาพมือและกลุ่มภาพเครื่องหมายหรือสัญลักษณ์

กลุ่มภาพมือ มีอยู่ 98 ภาพ จำแนกได้เป็น

- ภาพมือทาบ โดยการเอามือจุ่มสีแล้วทาบกับฝาผนัง
- ภาพมือทาบแล้วเติมสี การเอามือจุ่มสีแล้วทาบจะไม่ปรากฏภาพบริเวณอุ้งมือหรือตามนิ้ว
- ภาพเอามือจุ่มสีแล้วตกแต่งสีภายในฝ่ามือ ก่อนทาบลงไป โดยการเอามือจุ่มสีก่อนแล้วชุด

สีในฝ่ามือออกเป็นรูปตัว U จึงเอามือทาบผนัง

กลุ่มภาพเครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ แบ่งออกได้เป็นสองประเภทคือ

- ภาพสัญลักษณ์ที่มีความหมาย เช่น ภาพเครื่องหมายวงกลม สามเหลี่ยม สี่เหลี่ยม ตาราง กากบาท ลายเส้นโค้ง ลายหยักฟันปลา ภาพลายเส้นขมมเปียกปูน

วัตถุโบราณวัดท่าดอนตาล ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำโขง ตรงข้ามกับเกาะดอนตาล อยู่ในตำบลดอนตาล อำเภอดอนตาลมีพื้นที่ประมาณ 6 ไร่ วัดท่าดอนตาลเป็นวัดเก่าแก่สร้างสมัยชาวไทยเผ่ากะเลิงที่ ได้อพยพ มาทางฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงจากดงเขนยและแก้งกอกน้ำเนา (เมืองพวนในลาว) เมื่อปี พ.ศ. 2500 ชาวดอนตาล เก็บวัตถุโบราณได้ตามริมฝั่งแม่น้ำโขง แนวเขตวัดท่าดอนตาลและริมฝั่งเกาะดอนตาล ด้านตะวันตก จากเหตุน้ำเซาะริมตลิ่งพังทลายลงวัตถุโบราณที่เก็บได้มีขวานสำริด หม้อทองเหลือง ลูกปัด (เครื่องประดับ) เป็นต้น พ.ศ. 2515 ชาวดอนตาลพบโบราณวัตถุต่าง ๆ ตามริมฝั่งแม่น้ำโขง การพบครั้งนี้มากกว่าครั้งก่อน ชาวบ้านจึงพากันขุดค้น ในพื้นที่ประมาณ 100 ไร่ โบราณวัตถุที่พบมีดาบเหล็ก ขวานสำริด รูปคนเปลือย หล่อด้วยสำริด ลูกปัด กำไลแขน กำไลขา ตุ้มหู ใองเงิน ชันเงิน ใองทองเหลือง โบราณวัตถุที่พบ ได้จากหลุมฝังศพของคนโบราณอยู่ลึกจากผิวดินประมาณ 2 เมตร บางหลุมมีโครงกระดูกศพถึง 5 ศพ เป็น ของทั้งผู้ใหญ่และเด็ก บางหลุมบ่งบอกว่าเป็นศพของผู้มีอำนาจ กรมศิลปากรได้เข้าไปสำรวจเมื่อ พ.ศ.2521 จากการสำรวจสรุปได้ว่า มีหลักฐานการตั้งถิ่นฐานของคนโบราณหลายสมัย สมัยที่เก่าแก่ที่สุด พิจารณา จากแบบอย่างเครื่องมือหิน ประเภทดินที่เกี่ยวกับตะกอนลำน้ำเก่าและสะเก็ดหินที่ปนอยู่กับกองเครื่องมือ น่าจะมีอายุก่อน 12,000 ปี มาแล้ว

ภาพประกอบ 16 แสดงภาพสถาปัตยกรรมฝรั่งเศสที่อาคารเรียน โรงเรียนมุกดาชัย
ที่มา :สำนักงานจังหวัดมุกดาหาร. (2550). (ออนไลน์)

สถาปัตยกรรมฝรั่งเศส โรงเรียนมุกดาลัย อำเภอเมือง เป็นโรงเรียนแห่งแรกของอำเภอ มีอาคาร เก่าสร้าง เมื่อปี พ.ศ. 2461 เป็นอาคารชั้นเดียวก่ออิฐถือปูน หนี้อหน้าต่างด้านหน้าและด้านข้างของอาคาร ทำเป็นรูปโค้งแบบศิลปะตะวันตก เนื่องจากในช่วงเวลานั้น ฝรั่งเศสได้ลาวเป็นเมืองขึ้น จึงมีช่างชาวฝรั่งเศสเข้ามาในประเทศไทย ได้เป็นผู้ออกแบบอาคารหลังนี้ด้วย

ภาพประกอบ 17 แสดงภาพสถาปัตยกรรมอาคารห้องสมุดประชาชนอำเภอห้วยใหญ่ จังหวัดมุกดาหาร
ที่มา :สำนักงานจังหวัดมุกดาหาร. (2550). (ออนไลน์)

อาคารห้องสมุดประชาชน ตั้งอยู่ในตำบลบ้านห้วยใหญ่ อำเภอห้วยใหญ่ สร้างอยู่ในวัดพระศรีมหาโพธิ เป็นอาคารแบบตะวันตก ตั้งอยู่ในวัดเป็นสถาปัตยกรรมที่เด่นและแปลกตากว่าอาคารหลังอื่น ตัวอาคารก่ออิฐถือปูนสองชั้น ทาสีขาวสร้างโดยคนญวน เมื่อปี พ.ศ. 2467 มีซุ้มโค้งสวยงามตลอดทั้งชั้นบนและชั้นล่าง หน้าอาคารมีรูปปั้นสิงห์สองตัวตั้งอยู่

ศาสนสถาน มีศาสนสถานในพระพุทธศาสนาอยู่เป็นจำนวนมากที่มีความสวยงามหลากหลายรูปแบบ วัดที่ถึงลักษณะเดิม ได้แก่ วิหารวัดศรีมงคลใต้ วิหารวัดศรีสุเมงค์ วิหารวัดมโนภิรมย์ สิมวัดพระศรีมหาโพธิ สิมวัดมัชฌิมาวาส(วัดกลาง) สิมวัดนรवारาม เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีศาสนสถานของคริสต์ศาสนา คือ โบสถ์วัดสองคอน ในตำบลโป่งขาม อำเภอห้วยใหญ่ เป็นโบสถ์ทางคริสต์ศาสนาที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทยและในเอเชียอาคเนย์ ได้รับรางวัลเป็นสถาปัตยกรรมดีเด่นของสมาคมสถาปัตยกรรมแห่งประเทศไทย

ภาพประกอบ 18 แสดงภาพโบสถ์ในคริสต์ศาสนาวัดสองคอน อำเภอห้วยใหญ่ จังหวัดมุกดาหาร
ที่มา :สำนักงานจังหวัดมุกดาหาร. (2550). (ออนไลน์)

อุทยานสมเด็จพระย่า (ฐานารพัฒน) อยู่ในตำบลคอนตาล อำเภอกอนตาล มีประวัติความเป็นมาคือ ในปี พ.ศ. 2518 กองทัพอากาศที่ 2 ได้ตั้งชุดควบคุมทางยุทธวิธีที่ 06 (ชค 06) ที่บ้านนาม่วง อำเภอกอนตาล จังหวัดนครพนม ต่อมาในปี พ.ศ. 2519 ร.ท.วรพัฒน์ อัมพรพงศ์ ได้เสียชีวิตที่บริเวณใกล้ฐานในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่และปะทะกับผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ จึงตั้งชื่อ บก.ชค 06 ว่า “ฐานปฏิบัติการวรพัฒน์” เพื่อเป็นอนุสรณ์แก่ ร.ท.วรพัฒน์ อัมพรพงศ์

ในปี พ.ศ. 2520 สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี พร้อมด้วยสมเด็จพระพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนาฯ ได้เสด็จประทับแรมท่ามกลางความรื่นเริงกันดารและภัยอันตรายรอบด้าน นับเป็นฐานปฏิบัติการทางทหารแห่งแรกและแห่งเดียวในประวัติศาสตร์ของกองทัพไทยที่สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีได้เสด็จมาประทับแรม การปรับปรุงฐานปฏิบัติการวรพัฒน์ ได้เริ่มต้นเมื่อพ.ศ.2530 –พ.ศ. 2531 โดยให้คงสภาพเดิมไว้โดยเฉพาะพลับพลาที่ประทับ ห้องยุทธการ ต่อมาได้มีการพัฒนาปรับปรุงขนานใหญ่ ในปี พ.ศ. 2538 – พ.ศ. 2540 เพื่อให้สมบูรณ์ทุกด้าน

ภาพประกอบ 19 แสดงภาพศาลหลักเมืองมุกดาหาร
ที่มา :สำนักงานจังหวัดมุกดาหาร. (2550). (ออนไลน์)

ศาลหลักเมืองมุกดาหาร ตั้งอยู่ในบริเวณศูนย์ราชการจังหวัดมุกดาหาร หน้าศาลากลางจังหวัด ตัวศาลเป็นแบบทรงไทยจตุรมุขกว้าง 4 เมตร ยาว 7 เมตร มีมุขยื่นออกมาด้านหน้า 2 เมตร สูง 8.50 เมตร บริเวณรอบตัวอาคารเป็นระเบียงโดยรอบยกพื้นสูง 0.85 เมตร ความกว้าง 16 เมตร ยาว 19 เมตร เสาหลักเมืองเป็นเสากลมเกลี้ยงยอดทรงพุ่มข้าวบิณฑ์ต่อปติ ทำด้วยไม้ชัยพฤกษ์ลงรักปิดทอง มีการจัดพิธีบวงสรวงในวันที่ 9 มกราคม ของทุกปีตรงกับวันงานรวมเผ่าไทยและมะขามหวานชายโขง

วัดศรีบุญเรือง อยู่ในตำบลศรีบุญเรือง อำเภอเมือง เป็นวัดเก่าแก่ มีพระพุทธรูปเรียกว่า หลวงพ่อสิงห์สอง เป็นพระพุทธรูปสำริดปางมารวิชัยเป็นพระพุทธรูปเก่าแก่ เป็นที่เคารพสักการะของชาวเมืองมุกดาหาร ส่วนสูงเฉพาะองค์ถึงยอดพระเมาลี 1.20 เมตร หลวงพ่อสิงห์สอง มีปรากฏพร้อมกับการสร้างวัดศรีบุญเรือง นับเป็นพระพุทธรูปเก่าแก่คู่บ้านคู่เมือง ในเดือนเมษายนของทุกปี จะอัญเชิญหลวง พ่อสิงห์สองมาให้ประชาชนทั่วไป ได้สร่งน้ำพระพุทธรูป

ภาพประกอบ 20 แสดงภาพวิหารวัดศรีมงคลใต้
ที่มา :สำนักงานจังหวัดมุกดาหาร. (2550). (ออนไลน์)

วัดศรีมงคลใต้ อยู่ในตำบลมุกดาหาร อำเภอเมือง เป็นวัดเก่าแก่สร้างสมัยกรุงธนบุรีภายในวิหารประดิษฐานพระเจ้าองค์หลวง ซึ่งเป็นพระพุทธรูปเก่าแก่และศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองมุกดาหารประชาชนชาวไทยและลาวเลื่อมใสศรัทธามามากหลายชั่วอายุคน วิหารวัดศรีมงคลใต้เป็นวิหารขนาดใหญ่ก่ออิฐถือปูนตั้งอยู่บนฐานไม้สูงนัก หลังคาเป็นหลังคาจั่วลดชั้น สร้างเมื่อปี พ.ศ.2313 ด้านหน้าจั่วตกแต่งด้วยลายปูนปั้นสลักลายต่างๆ มีบันไดทางขึ้นวิหารสามทาง คือ ด้านหน้าเป็นประตูสำคัญ บานประตูเป็นไม้แกะสลัก เหนือประตูเป็นหน้าบันอยู่ภายใต้ซุ้มปูนขนาดใหญ่ เป็นรูปสัตว์ในเทพนิยาย ข้างบันไดหน้าวิหารมีรูปราชสีห์ สิงห์ ยักษ์ โดยหน้าต่างด้านข้างเจาะเป็นรูปสี่เหลี่ยม

ภาพประกอบ 21 แสดงภาพวิหารวัดศรีสมังค์ ที่มา :บันทึกเมื่อ 26 มีนาคม 2550

วัดศรีสมังค์ เป็นวัดที่เจ้าเมืองอุปถัมภ์ อยู่ในตำบลศรีบุญเรือง อำเภอเมือง ฯ ภายในวัด มีวิหารเก่า สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2473 ลักษณะอาคารได้รับอิทธิพลตะวันตก เป็นอาคารก่ออิฐถือปูน ประตู และหน้าต่างเป็นรูปโค้งทำจากปูนปั้นเลียนแบบการก่ออิฐ ด้านหน้าอาคารมีประตูเข้าสามประตู มีหน้าต่าง ที่ผนังด้านซ้ายและด้านขวาด้านละสามบาน หลังคาเป็นหลังคาหน้าจั่วลดชั้น เดิมมุงด้วยกระเบื้องไม้ โครงสร้างภายในของหลังคาเป็นไม้ พระประธานในวิหารเป็นพระพุทธรูปปางนาคปรก มีพุทธลักษณะแบบศิลปะลาว

ตลาดอินโดจีน ตั้งอยู่บริเวณถนนสำราญชายโขง เป็นแหล่งรวมสินค้าหลากหลายชนิด ทั้งจากจีน เวียดนาม ลาว กัมพูชา ชองกง ญี่ปุ่นที่ขนส่งผ่านแขวงสะหวันเขต ข้ามแม่น้ำโขง มณฑลยูนนาน รวมทั้งสินค้าหัตถกรรมของจังหวัดมุกดาหารเอง เช่น ผ้าทอ ผ้าไหม หมอนขิด สินค้าOTOP สินค้าพื้นเมือง เครื่องอุปโภคบริโภคในครัวเรือน เสื้อผ้า เครื่องประดับ

หอแก้วมุกดาหารเฉลิมพระเกียรติกาญจนาภิเษก ตั้งอยู่ในตัวเมืองมุกดาหาร เป็นหอสูง 65 เมตร สร้างด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก แยกเป็น 3 ส่วนจากหอคอยถึงยอดหอคอยสูง 15 เมตร ส่วนฐานเป็นอาคาร 2 ชั้น ทรง 9 เหลี่ยม จัดแสดงนิทรรศการเกี่ยวกับประวัติศาสตร์เมืองมุกดาหาร นิทรรศการชาติพันธุ์ 8 ชนเผ่าและศิลปะวิถีชีวิตคนสองฝั่งโขงในอดีต ส่วนแกนหอคอยตั้งแต่ชั้น 3 ถึงชั้น 12 สูง 50 เมตร ชั้นที่ 12 จัดแสดงอาวุธยุทโธปกรณ์และเครื่องใช้โบราณ พร้อมทั้งตั้งกล้องชมทัศนียภาพจังหวัดมุกดาหาร 360 องศา ส่วนหอคอยและโดมสูง 15 เมตร บนยอดสูงสุดเป็นที่ตั้งลูกแก้วมุกดา ลักษณะกลม สีขาว เส้นผ่าศูนย์กลาง 10 เมตร

1.3.3 ที่พัก ร้านอาหาร ร้านจำหน่ายของที่ระลึกในจังหวัดมุกดาหาร

ที่พักในจังหวัดมุกดาหาร

1. โรงแรมพลอยพลาซ่า ถนนพิทักษ์พนมเขต อำเภอเมือง มีห้องพัก 154 ห้อง
โทรศัพท์ 042-612190, โทรสาร 042-611883
2. โรงแรมมุกดาหารแกรนด์ไฮเทล 78 ถนนสองนางสถิตย์ อำเภอเมือง มีห้องพัก 171 ห้อง
โทรศัพท์ 042-612020 โทรสาร 042-612021
3. โรงแรมมุกธารา 207 ถนนพิทักษ์พนมเขต อำเภอเมืองมีห้องพัก 126 ห้อง
โทรศัพท์ 042-630657-60
4. โรงแรมชื่นขวัญอินท์ ถนนพ่องใน อำเภอเมือง มีห้องพัคคมและปรับอากาศ 80 ห้อง
โทรศัพท์ 042-630736-7
5. โรงแรมกิมเจ๊กชิน ถนนพิทักษ์พนมเขต อำเภอเมือง โทรศัพท์ 042-631040-4
6. โรงแรมฮั่วน่า อำเภอเมือง โทรศัพท์ 042-611137 โทรสาร 042-614197
7. โรงแรมชองกง อำเภอเมือง โทรศัพท์ 042-611143
8. โรงแรมแสงไทย อำเภอเมือง โทรศัพท์ 042-611121, โทรสาร 042- 633160
9. ไดมอนด์เฮาส์ อำเภอเมือง โทรศัพท์ 042-612444, โทรสาร 042- 633333
10. มุกดาสวรรค์รีสอร์ท อำเภอเมือง โทรศัพท์ 081-4140191
11. บังกาโลแสนสุข อำเภอเมือง โทรศัพท์ 042-611294
12. โรงแรมมุกดาหาร อำเภอเมือง โทรศัพท์ 042-611619 โทรสาร 042-632910

ร้านจำหน่ายสินค้าพื้นเมืองและของที่ระลึก

1. ตลาดสินค้าอินโดจีน ถนนสำราญชายโขง
2. ศูนย์ส่งเสริมสินค้าหัตถกรรมพื้นบ้าน บริเวณวงเวียนใกล้กับห้องสมุดประชาชน
3. ร้านกฤษดาเครื่องเงินถ.สำราญชายโขง โทรศัพท์ 042-612660
4. ร้านยูรไหมไทย ซ.มูลนิธิมุกดาหาร โทรศัพท์ 042-612335
5. ร้านสำรวไหมไทย ถ.สำราญชายโขง โทรศัพท์ 042-633191, 042- 612030
6. ร้านเสงี่ยม ถ.สำราญชายโขง โทรศัพท์ 042-611904, 042-632961
7. ร้านแอ๊ด โทรศัพท์ 042-612311

ร้านอาหาร

1. ร้านบุษราคัม ภายในโรงแรมพลอยพาสเซอ โทรศัพท์ 042-611075
2. ร้านสกายเล้าจ์ ภายในโรงแรมพลอยพาสเซอ โทรศัพท์ 042-611075
3. ร้านพลอยคาราโอเกะ ภายในโรงแรมพลอยพาสเซอ โทรศัพท์ 042-611075
4. ร้านคันทรี่โฮม ถ.วิวิธสุการ โทรศัพท์ 042- 633269
5. ร้านริเวอร์วิว ถ.สำราญชายโขง โทรศัพท์ 042-632819
6. ร้านครัวภูไทย ภายในโรงแรมมุกดาหารแกรนด์ไฮเทล โทรศัพท์ 042-612020
7. ร้านซูบาโน้คาราโอเกะ ภายในโรงแรมมุกดาหารแกรนด์ไฮเทล โทรศัพท์ 042-612020
8. ร้านเบียร์แอนด์ไวน์เฮาส์ ภายในโรงแรมมุกดาหารแกรนด์ไฮเทล โทรศัพท์ 042-612020
9. ร้านเรือมอริส ถ.สำราญชายโขง โทรศัพท์ 042-612034
10. ร้านเรือนแพแม่มุข ถ.สำราญชายโขง โทรศัพท์ 042-612839
11. ร้านคู่แฝด ถ.สมุทรศักดิ์รักษ์
12. ร้านทิพย์วาริ ถ.สำราญชายโขง
13. ร้านนัดพบ ถ.วิวิธสุการ บริการอาหารไทยจีน ฝรั่งเศส โทรศัพท์ 042-611189
14. ร้านไผ่ริมโขง ริมแม่น้ำโขง ถ.สำราญชายโขง โทรศัพท์ 042-613016
15. ร้านริเวอร์ไซด์ ถนนสำราญชายโขง
16. ร้านเรือนไทย ข้างโรงแรมมุกดาหาร ถนนสมุทรศักดิ์รักษ์
17. ร้านศาลาไพรโมสต์ ถ.สมุทรศักดิ์รักษ์ โทรศัพท์ 042-612251

ภาพแสดงศักยภาพทั่วไปที่ส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดมุกดาหาร

ภาพประกอบ 22-23 ทศนิยมภาพสะพานมิตรภาพไทย-ลาวข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2
ที่มา: บันทึกเมื่อ 28 มีนาคม 2550

ภาพประกอบ 24 แสดงภาพอาคารที่ทำการท่าเรือท่าข้าม จุดผ่านแดนไทย-ลาว
ในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร ที่มา:บันทึกเมื่อ 26 มีนาคม 2550

ภาพประกอบ 25 อาคารที่ทำการด้านตรวจคนเข้าเมืองมุกดาหาร บริเวณด้านหน้าท่าเรือท่าข้าม
ที่มา:บันทึกเมื่อ 26 มีนาคม 2550

ภาพประกอบ 26 การปรับปรุงภูมิทัศน์ริมฝั่งโขงเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวชายแดน
ที่มา:บันทึกเมื่อ 26 มีนาคม 2550

ภาพประกอบ 27 บรรยากาศตลาดอินโดจีนชั้นบน ที่มา:บันทึกเมื่อ 26 มีนาคม 2550

ภาพประกอบ 28 บรรยากาศตลาดอินโดจีนชั้นใต้ดิน ที่มา:บันทึกเมื่อ 26 มีนาคม 2550

ภาพประกอบ 29 อัจฉริยะชมวิวริมน้ำโขงฝั่งไทยที่เทศบาลเมืองมุกดาหารจัดขึ้นเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวในกิจกรรมต่างๆที่จัดขึ้นกลางแม่น้ำโขง ที่มา:บันทึกเมื่อ 26 มีนาคม 2550

ภาพประกอบ 30 ป้ายบอกทางและสัญลักษณ์สื่อความหมายต่างๆ บริเวณตลาดอินโดจีน ที่มา:บันทึกเมื่อ 26 มีนาคม 2550

ภาพประกอบ 31 ป้ายเผยแพร่แนวเขตเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตกที่ท่าอากาศยานนานาชาติภูเก็ต เมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2550

ภาพประกอบ 32 ศูนย์ประสานงานการค้าที่ท่าอากาศยานนานาชาติภูเก็ต เมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2550

ภาพประกอบ 33 ด้านควบคุมโรคติดต่อระหว่างประเทศที่ท่าอากาศยานนานาชาติภูเก็ต เมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2550

ภาพประกอบ 34 ภาพมุมสูงมองทิวทัศน์จุดเชื่อมสะพานมิตรภาพไทย-ลาว ข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2
ที่มา:บันทึกเมื่อ 26 มีนาคม 2550

ภาพประกอบ 35 ศูนย์บริการการท่องเที่ยวจังหวัดมุกดาหาร ที่มา:บันทึกเมื่อ 26 มีนาคม 2550

ภาพประกอบ 36 แสดงภาพศาลาริมโขงสถานที่จัดกิจกรรมท่องเที่ยวต่างๆ
ที่มา:บันทึกเมื่อ 26 มีนาคม 2550

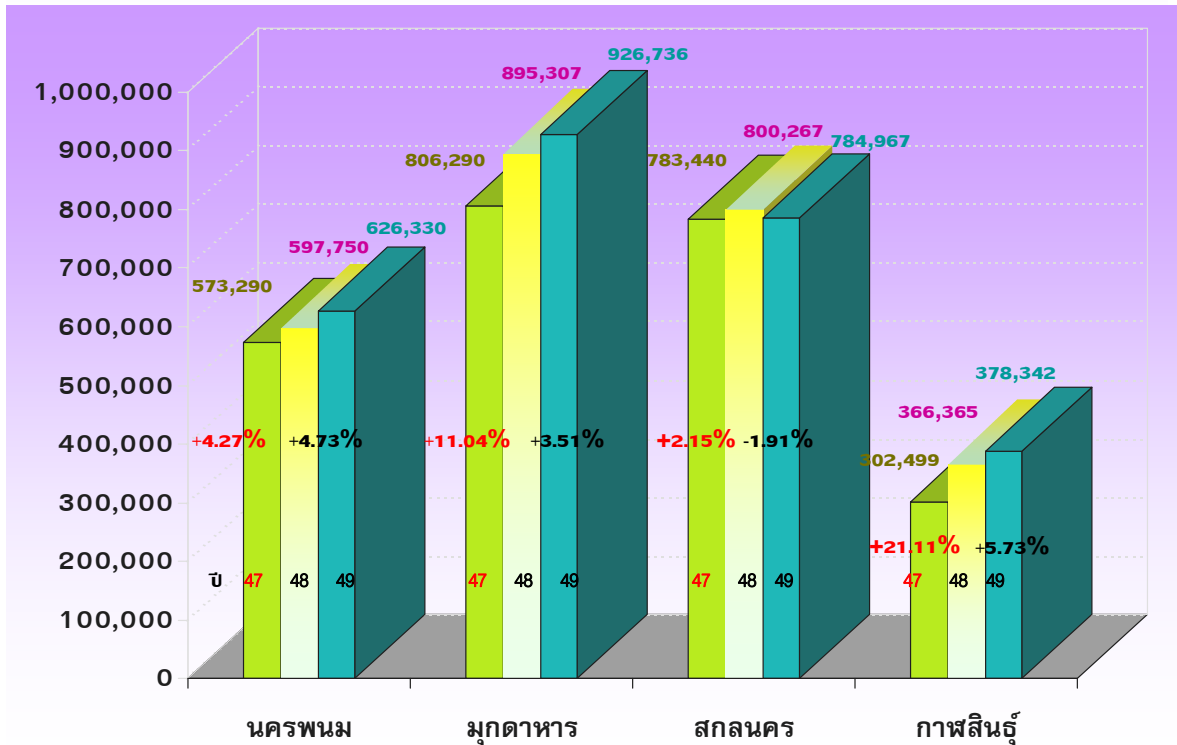

ภาพประกอบ 37 แสดงภาพโรงแรมขนาดใหญ่ในตัวเมืองมุกดาหารที่รองรับนักท่องเที่ยว
ที่มา:บันทึกเมื่อ 26 มีนาคม 2550

จึงสรุปสถานการณ์การท่องเที่ยวในช่วง ปี 2548-2549 ประกอบการศึกษาแนวโน้มและโอกาสในการพัฒนาการท่องเที่ยวของเมืองท่องเที่ยวชายแดนแห่งนี้ได้ ดังต่อไปนี้

จำนวนผู้มาเยือนจังหวัดมุกดาหาร ปี 2548 มีจำนวน 895,307 คน ปี พ.ศ. 2549 มีจำนวน 929,736 คน ซึ่งเปรียบเทียบกับจังหวัดใกล้เคียงในช่วง พ.ศ. 2547-2549 ดังแผนภูมิที่ 1 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าช่วงระหว่าง พ.ศ. 2547- 2549 จำนวนผู้มาเยือนจังหวัดมุกดาหารจะมีมากกว่าจังหวัดใกล้เคียง ได้แก่ จังหวัดนครพนม จังหวัดสกลนครและจังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าจังหวัดมุกดาหารเป็นเส้นทางคมนาคมและเป็นเป้าหมายในการเดินทางมาเยือนของนักท่องเที่ยว นักทัศนาจร และผู้มาเยือนทุกประเภท การได้รับเลือกเป็นจุดก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาวข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2 เชื่อมเส้นทางคมนาคมไปลาวและเวียดนามได้สะดวกยิ่งขึ้น ทำให้แนวโน้มในอนาคตจังหวัดมุกดาหาร มีโอกาสที่จะพัฒนาจากเมืองชายแดนเป็นเมืองท่าชายแดนที่มีความสำคัญด้านการคมนาคมขนส่ง รวมทั้งแนวโน้มของการเติบโตด้านการท่องเที่ยวที่จะแปรผันตามการขยายตัวของการคมนาคมขนส่ง จึงควรมีการเตรียมความพร้อมสำหรับพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวด้านต่างๆ ได้แก่ การพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวต่างๆทั้งทางธรรมชาติ วัฒนธรรม มหกรรมและประเพณีและวิถีชีวิต ศักยภาพธุรกิจบริการต่างๆในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ได้แก่ ธุรกิจที่พัก ธุรกิจบริการนำเที่ยว ธุรกิจบันเทิง ธุรกิจร้านค้า ซึ่งจะช่วยดึงเม็ดเงินจากผู้มาเยือนให้แวะพักผ่อนหย่อนใจและใช้จ่ายใช้สอยในจังหวัดมุกดาหารก่อนเดินทางไปเที่ยวในลาวและเวียดนามได้ ซึ่งเป็นโอกาสทางการท่องเที่ยวที่เป็นผลพลอยได้จากการมีสะพานมิตรภาพไทย-ลาว ข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2 นี้

จำนวนผู้มาเยือนจังหวัดมุกดาหารเปรียบเทียบกับจังหวัดใกล้เคียง

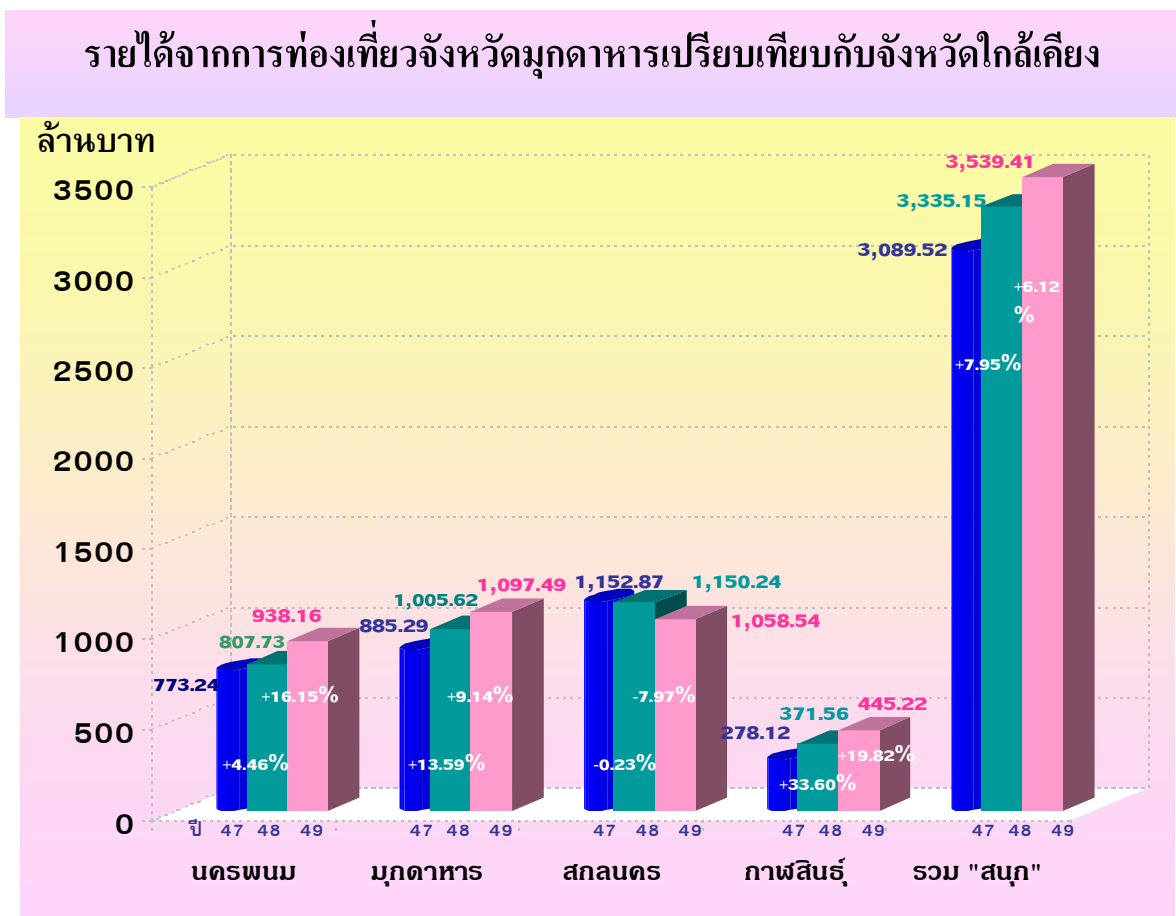
แผนภูมิ 1 แสดงจำนวนผู้มาเยือนจังหวัดมุกดาหารเปรียบเทียบกับจังหวัดใกล้เคียง
ที่มา: ศูนย์การท่องเที่ยว กีฬาและนันทนาการจังหวัดมุกดาหาร. (2550)

จากโอกาสทางการท่องเที่ยวที่จังหวัดมุกดาหารได้รับนี้ ซึ่งเป็นผลพลอยได้จากการมีสะพานมิตรภาพไทย - ลาว ข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2 และจะเป็นตัวแปรสำคัญที่จะช่วยกระตุ้นการเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งสร้างรายได้แก่คนในชุมชนขณะเดียวกันผลกระทบทางสังคมและสิ่งแวดล้อมก็เป็นประเด็นที่ต้องเตรียมในการแก้ปัญหา เพราะชุมชนที่มีความเจริญทางการคมนาคม ย่อมทำให้มีผู้มาเยือนมากมาย จึงทำให้เกิดปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อมด้านอื่น ๆ ตามมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

รายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยวของจังหวัดมุกดาหารเป็นสิ่งที่เกิดจากการเติบโตทางการคมนาคม ซึ่งจากการเปรียบเทียบรายได้จากการท่องเที่ยวของจังหวัดมุกดาหารกับจังหวัดใกล้เคียง ได้แก่ จังหวัดนครพนม จังหวัดสกลนครและจังหวัดกาฬสินธุ์ หรือ เรียกอีกอย่างหนึ่งว่ากลุ่มจังหวัด “สนุก” (อันมีที่มาจากตัวอักษรและสระในชื่อจังหวัดทุกจังหวัด ได้แก่ “ส” คือ จังหวัดสกลนคร “น” คือ จังหวัดนครพนม สระอุ คือ จังหวัดมุกดาหาร ส่วน “ก” คือ จังหวัดกาฬสินธุ์ รวมเรียกชื่อกลุ่มจังหวัดนี้ว่า กลุ่มจังหวัด “สนุก”) (ณรงค์ศักดิ์ คุบบุญญารักษ์ : 2550) พบว่า รายได้จากการท่องเที่ยวจังหวัดมุกดาหาร ปี พ.ศ. 2548 คิดเป็นเงินจำนวน 1005.62 ล้านบาท ปี พ.ศ. 2549 คิดเป็นเงินจำนวน 1,097.49 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. 2548 ร้อยละ 9.14 แสดงให้เห็นว่าแนวโน้มในอนาคตหลังจากการเปิดใช้สะพาน

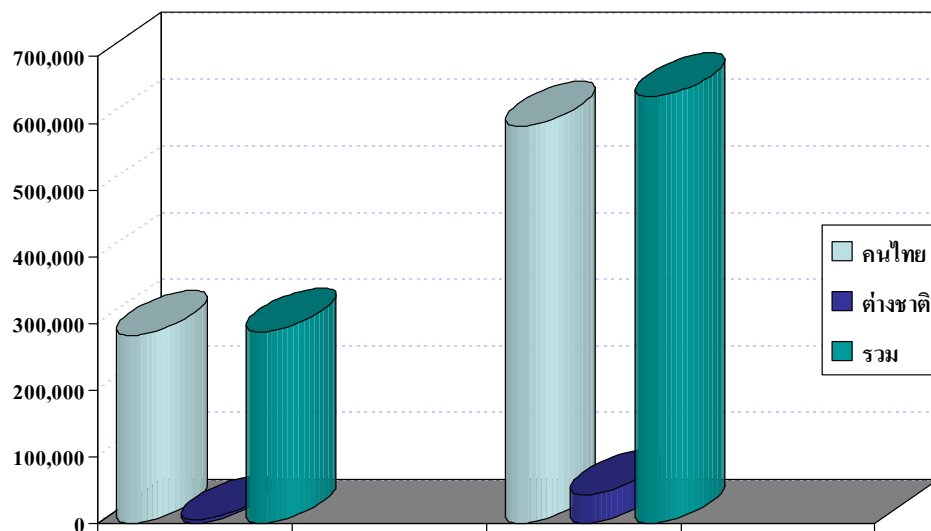
จากแผนภูมิที่ 2 จะเห็นว่าโอกาสทางรายได้จากการท่องเที่ยวที่จังหวัดมุกดาหารจะได้รับนั้นมีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ขณะที่จังหวัดสกลนครซึ่งมีรายได้ที่ใกล้เคียงกันแต่มีแนวโน้มลดลงตั้งแต่ พ.ศ. 2547จนถึง พ.ศ. 2549 ดังนั้นการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวศักยภาพธุรกิจบริการต่างๆ ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวย่อมช่วยส่งเสริมให้เกิดรายได้มากขึ้นตาม โดยมีเหตุผลที่สำคัญ คือ ความได้เปรียบในเส้นทางคมนาคมระหว่างประเทศ โดยเฉพาะการสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาว ข้ามแม่น้ำโขง แห่งที่ 2

แผนภูมิ 2 แสดงรายได้จากการท่องเที่ยวจังหวัดมุกดาหารเปรียบเทียบกับจังหวัดใกล้เคียง
ที่มา: ศูนย์การท่องเที่ยว กีฬาและนันทนาการจังหวัดมุกดาหาร. (2550)

ที่มาของรายได้ที่เกิดจากการจับจ่ายใช้สอยในจังหวัดมุกดาหารนั้นมาจากผู้มาเยือน ซึ่งประเภทของผู้มาเยือนจังหวัดมุกดาหาร ในปี พ.ศ.2549 แยกได้เป็นนักท่องเที่ยว ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวไทย 282,281 คน นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ 4,906 คน รวมจำนวนนักท่องเที่ยว ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ จำนวน 287,187 คน และนักท่องเที่ยว แยกเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 596,361 คน นักทัศนาจรชาวต่างชาติ จำนวน 43,188 คน รวมจำนวนนักทัศนาจรทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ จำนวน 639,549 คน ซึ่งจำนวนผู้มาเยือนนั้นย่อมส่งผลกระทบต่อรายได้ที่เพิ่มขึ้น ดังรายละเอียดที่แสดงในแผนภูมิที่ 3

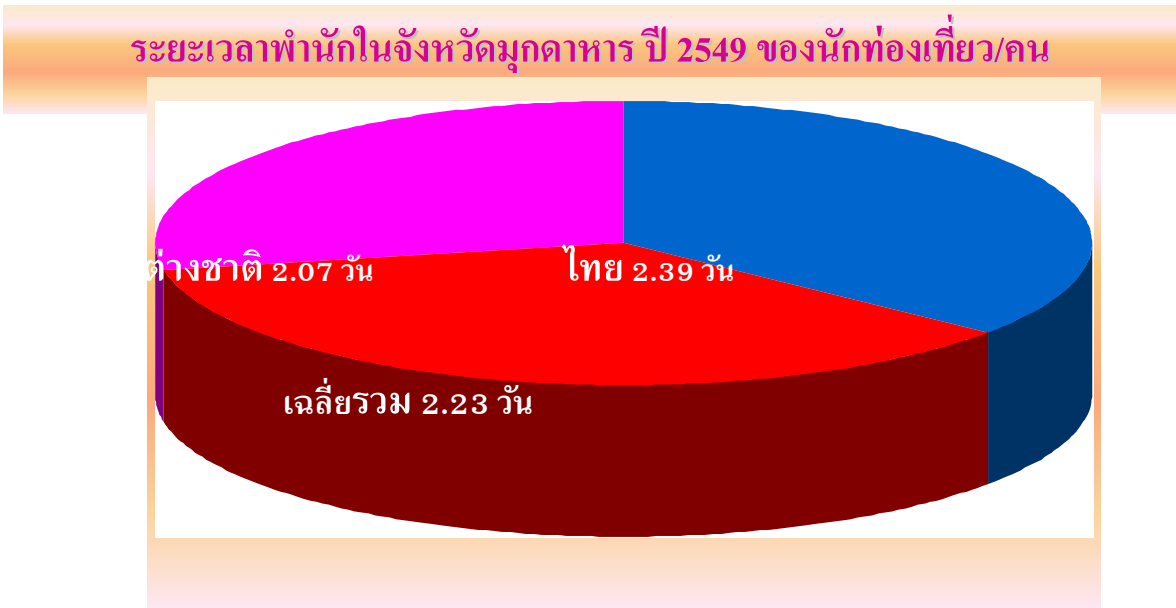
ประเภทของผู้มาเยือนจังหวัดมุกดาหาร ปี งบประมาณ 2549

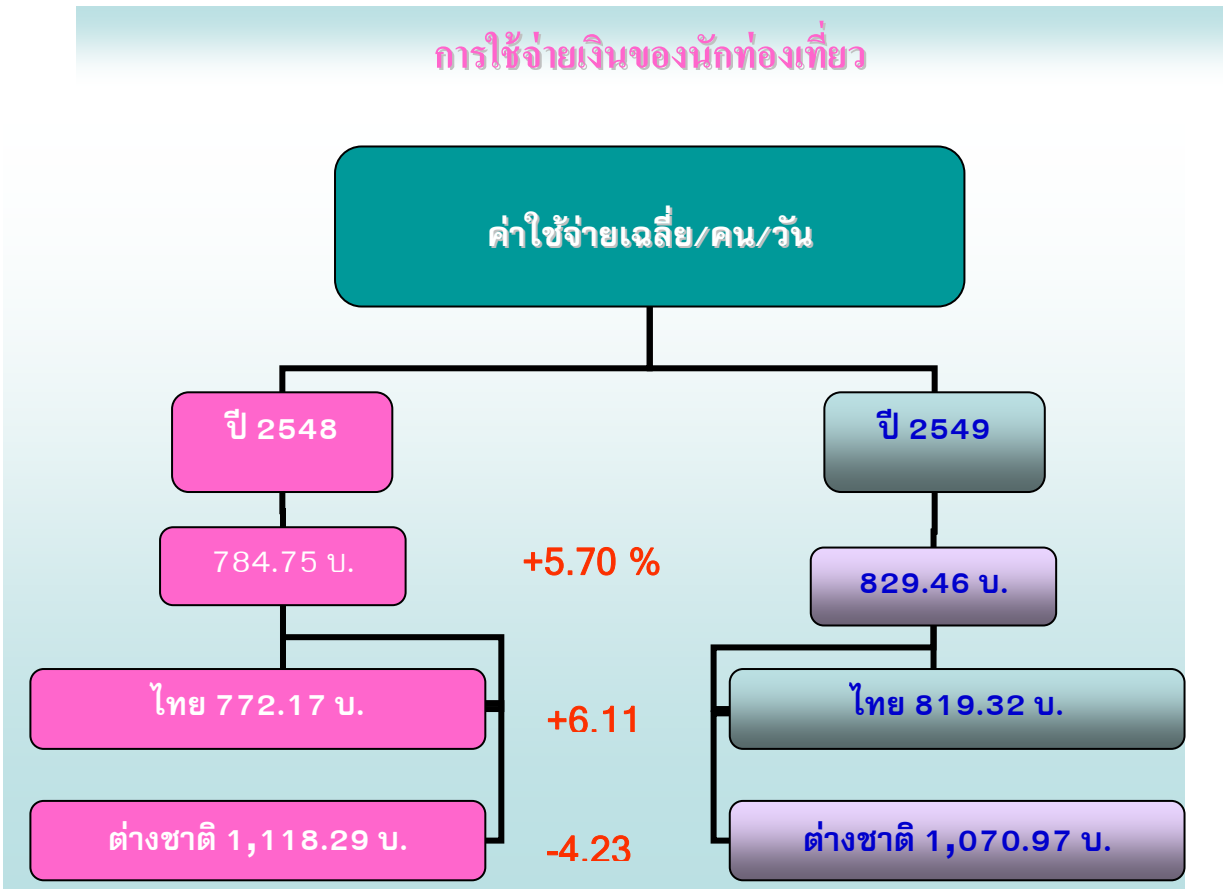
แผนภูมิ 3 แสดงประเภทของผู้มาเยือนจังหวัดมุกดาหาร ปี งบประมาณ 2549

ที่มา: ศูนย์การท่องเที่ยว กีฬาและนันทนาการจังหวัดมุกดาหาร. (2550)

ผู้มาเยือนในจังหวัดมุกดาหาร เฉพาะนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ส่วนใหญ่ช่วงอายุจะอยู่ระหว่างระหว่าง 20-35 ปี เป็นกลุ่มของ นิสิต นักศึกษา คนวัยทำงาน อาสาสมัคร ลักษณะการเดินทางเป็นแบบ Backpacker เดินทางมาโดยรถโดยสารประจำทาง ส่วนนักท่องเที่ยวที่มีอายุอยู่ในช่วงระหว่าง 35-70 ปี จะเดินทางมาโดยเครื่องบิน ช่วงเวลาที่นักท่องเที่ยวต่างชาตินิยมมากที่สุด คือ ฤดูร้อน นิยมมาท่องเที่ยวในช่วงที่มีเทศกาล งานประเพณีต่าง ๆ หรือในช่วงวันหยุดติดต่อกันหลายวัน เช่น วันสงกรานต์ ปีใหม่และวันหยุดพิเศษอื่นๆ สิ่งที่นักท่องเที่ยวต่างชาติสนใจมาเที่ยวชม ได้แก่ ทัศนียภาพแม่น้ำโขง วิถีชีวิตชุมชนศิลปวัฒนธรรมซึ่งแนวโน้มในการพัฒนาควรเพิ่มมูลค่าและพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวต่างๆให้เป็นที่น่าสนใจดึงดูดนักท่องเที่ยวรวมทั้งเตรียมบริหารจัดการเพื่อป้องกันปัญหาสิ่งแวดล้อมและความเสื่อมโทรมที่อาจจะเกิดขึ้นจากการที่มีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น

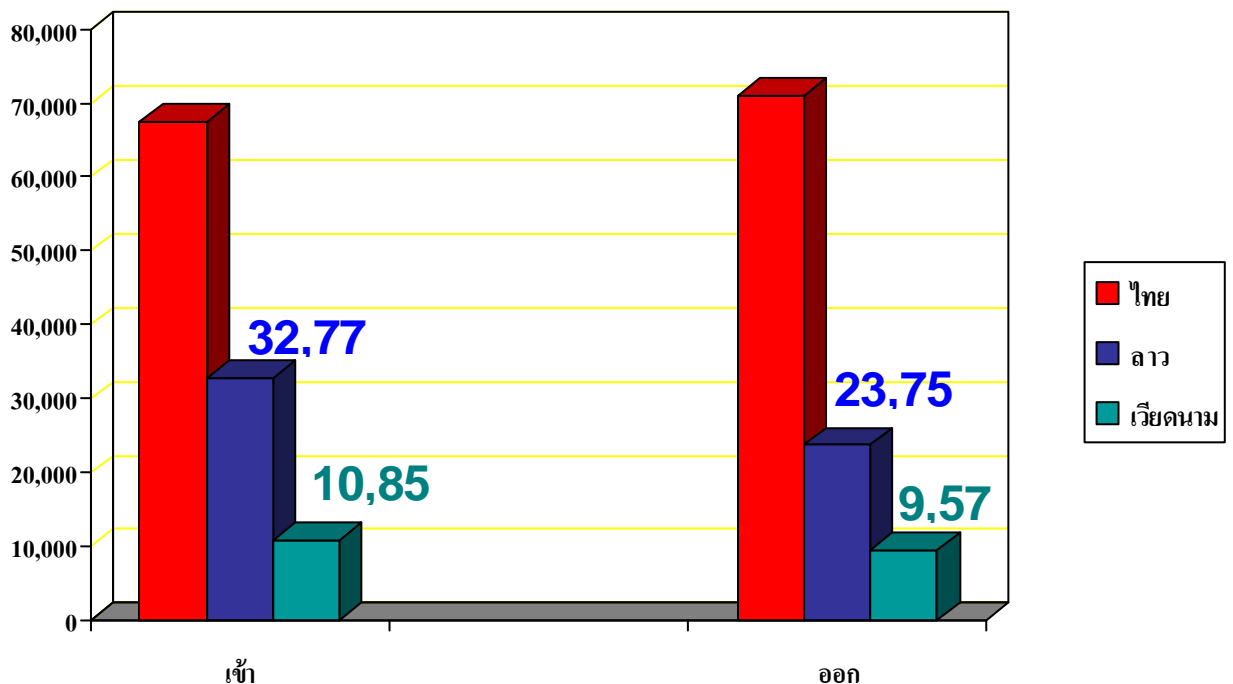
แผนภูมิ 4 แสดงระยะเวลาการพำนักของผู้มาเยือนในจังหวัดมุกดาหาร ปี พ.ศ. 2549 เฉลี่ยต่อคน
ที่มา: ศูนย์การท่องเที่ยว กีฬาและนันทนาการจังหวัดมุกดาหาร. (2550)

แผนภูมิ 5 แสดงการเปรียบเทียบการใช้จ่ายเงินของนักท่องเที่ยว ปี พ.ศ.2548 กับ ปี พ.ศ.2549)
ที่มา: ศูนย์การท่องเที่ยว กีฬาและนันทนาการจังหวัดมุกดาหาร. (2550)

การพำนักค้างคืนของผู้มาเยือนในจังหวัดมุกดาหาร พ.ศ. 2549 มีผู้มาเยือนพักค้างคืนเฉลี่ยต่อคน แยกเป็นชาวต่างชาติ 2.07 วัน ชาวไทยเฉลี่ยต่อคน 2.39 วัน เฉลี่ยรวมทั้งผู้มาเยือนชาวไทยและชาวต่างชาติ 2.38 วัน เมื่อแนวโน้มจำนวนผู้มาเยือนจังหวัดมุกดาหารเพิ่มมากขึ้นย่อมส่งผลให้อัตราการพำนักค้างคืนเพิ่มตามขึ้นโดยนัยหมายถึงการใช้จ่ายใช้สอยในจังหวัดมุกดาหารเพิ่มมากขึ้น แปรผันตามนำมาซึ่งรายได้จากการท่องเที่ยวที่จะเกิดขึ้น ดังแผนภูมิที่ 4 แสดงระยะเวลาการพำนักค้างคืนที่จังหวัดมุกดาหารเฉลี่ยต่อคนและแผนภูมิที่ 5 แสดงการเปรียบเทียบการใช้จ่ายเงินของนักท่องเที่ยวระหว่าง พ.ศ. 2548 และพ.ศ. 2549 เฉลี่ยต่อคนต่อวัน ซึ่งนักท่องเที่ยวชาวไทยมีแนวโน้มการใช้จ่ายมากขึ้นขณะที่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมีแนวโน้มการใช้จ่ายน้อยลง ดังนั้นการดึงเม็ดเงินรายได้จากนักท่องเที่ยวชาวต่างชาตินั้นควรจะมีการปรับแผนการตลาดกับกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ เช่น การประชาสัมพันธ์ ที่เข้าถึงกลุ่มชาวต่างชาติ ธุรกิจร้านอาหาร ร้านค้าของที่ระลึก เป็นต้น

เปรียบเทียบการเดินทางเข้า - ออกด้านตรวจคนเข้าเมือง มุกดาหาร พ.ศ. 2549 ก่อนเปิดใช้สะพาน

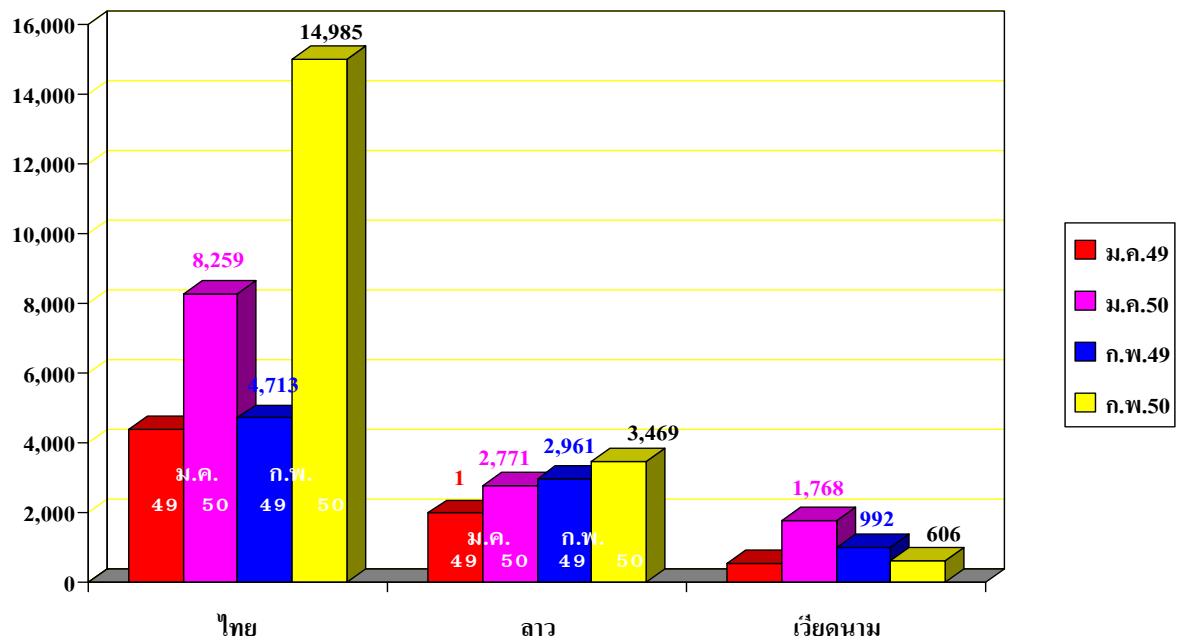

แผนภูมิ 6 แสดงเปรียบเทียบการเดินทางเข้าออกบริเวณด้านตรวจคนเข้าเมืองมุกดาหาร ปี พ.ศ. 2549 ก่อนเปิดใช้สะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 2

ที่มา: ศูนย์การท่องเที่ยว กีฬาและนันทนาการจังหวัดมุกดาหาร. (2550)

ใน พ.ศ. 2550 จังหวัดมุกดาหารมีช่องทางคมนาคมระหว่างประเทศที่สะดวกสบายอีกแห่งหนึ่ง คือ สะพานมิตรภาพไทย – ลาว ข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2 (มุกดาหาร - สะหวันเขต) ซึ่งสามารถคาดการณ์แนวโน้มสถานการณ์การเดินทางระหว่างไทยและลาวได้ ก่อนและหลังที่จะมีการเปิดใช้สะพานมิตรภาพไทย-ลาว ข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2 (มุกดาหาร-สะหวันเขต) สามารถที่จะแสดงอัตราการเดินทางผ่านด่านตรวจคนเข้าเมืองมุกดาหารเปรียบเทียบกับได้ดังแผนภูมิที่ 8 และแผนภูมิที่ 9 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าชาวไทย มีการเดินทางเข้าออกผ่านด่านตรวจคนเข้าเมืองมุกดาหารมากกว่าชาวลาว และชาวเวียดนาม ซึ่งหมายถึงแนวโน้มตลาดการท่องเที่ยวชายแดนนั้นนักท่องเที่ยวชาวไทยมีมากกว่า ซึ่งมีทั้งเที่ยวที่มุกดาหารและออกไปเที่ยวต่อที่ลาวและเวียดนาม ดังนั้นหากมีการส่งเสริมสินค้าการท่องเที่ยวใหม่ เพื่อดึงดูดความสนใจจากนักท่องเที่ยวชาวไทยย่อมเป็นการดีรายได้ไม่ทำให้ไหลออกนอกประเทศ เพิ่มมากขึ้น

เปรียบเทียบการเดินทางเข้าด่านตรวจคนเข้าเมืองมุกดาหาร เดือนมกราคม-กุมภาพันธ์ พ.ศ.2549 และ พ.ศ.2550

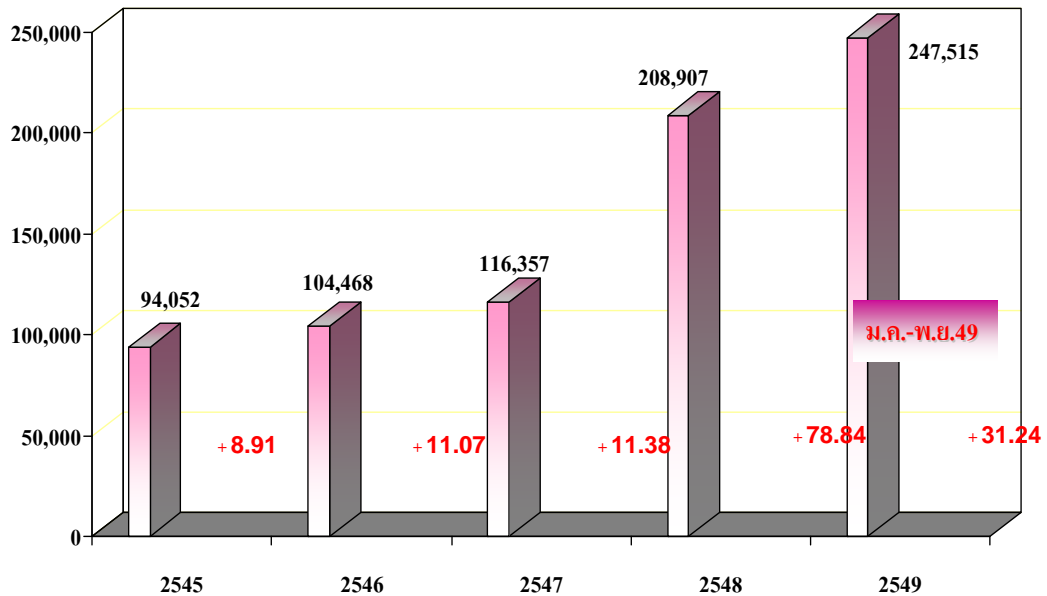

แผนภูมิ 7 แสดงการเปรียบเทียบการเดินทางเข้าด่านตรวจคนเข้าเมืองมุกดาหาร

ช่วงเดือนมกราคม-กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2549 และ พ.ศ. 2550

ที่มา: ศูนย์การท่องเที่ยว กีฬาและนันทนาการจังหวัดมุกดาหาร. (2550)

เปรียบเทียบจำนวนนักท่องเที่ยวชาวลาว พ.ศ. 2545-2549

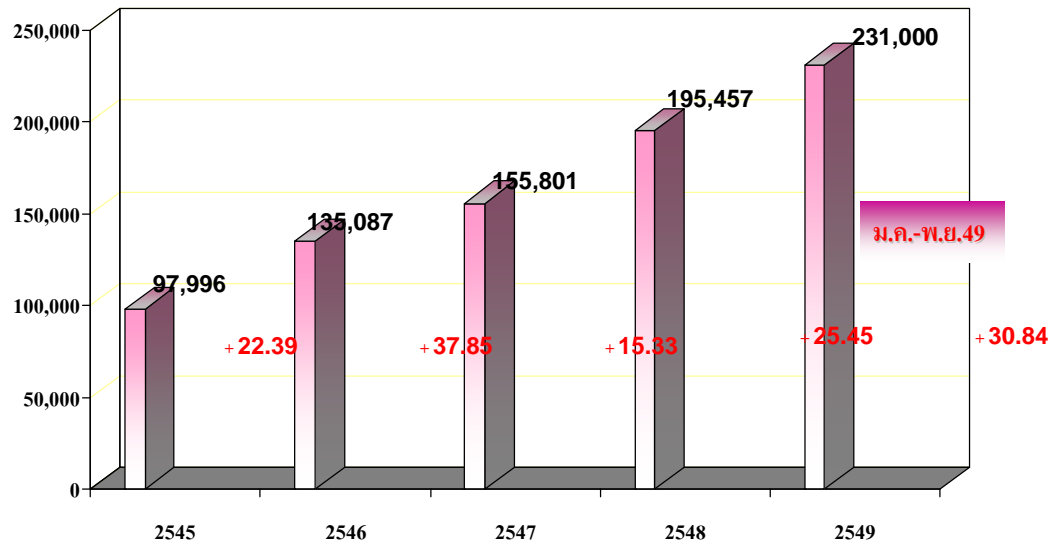
แผนภูมิ 8 แสดงเปรียบเทียบจำนวนนักท่องเที่ยวชาวลาว ปี พ.ศ. 2545- พ.ศ.2549
ที่มา: ศูนย์การท่องเที่ยว กีฬาและนันทนาการจังหวัดมุกดาหาร. (2550)

ตลาดนักท่องเที่ยวชาวลาว สร้างรายได้ให้แก่ประเทศไทยคิดเป็นมูลค่า 1,75.24 ล้านบาทโดยมีระยะเวลาที่นักท่องเที่ยวพำนักเฉลี่ย 2.68 วัน (ปี 2548) ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคน / วัน 3,210.78 บาท ส่วนใหญ่จะอยู่ในหมวดของการจับจ่ายซื้อของ ค่าพักรแรม ค่าอาหาร/เครื่องดื่มตามลำดับ

แนวโน้มกลุ่มช่วงอายุของนักท่องเที่ยวชาวลาวที่มาเที่ยวในประเทศไทย ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 34-35 ปี รองลงมา คือ ช่วงอายุ 25-34 ปี ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มผู้ใช้แรงงาน นักธุรกิจค้าขายและกลุ่มนักเรียน มาเพื่อการพักผ่อนและประชุมสัมมนาเป็นการเดินทางมาเป็นครั้งแรกและมีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้น นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางมาเองมีแนวโน้มสัดส่วนทางการตลาดเพิ่มขึ้นและที่มาที่บริษัทนำเที่ยวก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นแต่นักท่องเที่ยวส่วนมากเป็นกลุ่มที่เดินทางมาซ้ำ

อย่างไรก็ตาม แนวโน้มตลาดนักท่องเที่ยวชาวลาวเป็นตลาดที่มีศักยภาพน้อยในแง่ของค่าใช้จ่ายทางการท่องเที่ยว เนื่องจากมีญาติอยู่ที่เมืองไทยสนับสนุนค่าใช้จ่ายและส่วนหนึ่งเป็นกลุ่มข้าราชการ หรือเป็นการเดินทางมาเยือนอย่างเป็นทางการของเจ้าหน้าที่หรือกลุ่มบุคคลในหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งมักจะขอทุนสนับสนุนค่าใช้จ่ายด้านการเดินทางและที่พักจากฝ่ายไทยในการเดินทางเข้ามาดูงาน อีกกลุ่ม คือ กลุ่มแรงงานซึ่งก็เป็นกลุ่มที่มีรายได้น้อยเช่นกัน

เปรียบเทียบจำนวนนักท่องเที่ยวชาวเวียดนาม พ.ศ. 2545-2549

แผนภูมิ 9 แสดงการเปรียบเทียบจำนวนนักท่องเที่ยวชาวเวียดนาม ปี พ.ศ. 2545-พ.ศ.2549
ที่มา: ศูนย์การท่องเที่ยว กีฬาและนันทนาการจังหวัดมุกดาหาร. (2550)

ตลาดนักท่องเที่ยวชาวเวียดนาม เฉลี่ยแล้วมักมีระยะเวลาพำนักในจังหวัดมุกดาหาร เฉลี่ย 3.91 วัน (ปี 2548) ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวัน 3,455.69 บาท ส่วนใหญ่เป็นการจับจ่ายซื้อของ ค่าที่พัก แรม ค่าอาหาร/และเครื่องดื่มปี 2548 ตลาดนักท่องเที่ยวชาวเวียดนามสร้างรายได้ให้แก่ประเทศไทย คิดเป็นมูลค่า 2,640.96 ล้านบาท โดยทำรายได้สูงเป็นอันดับ 1 เมื่อเทียบกับตลาดนักท่องเที่ยวอื่นๆ ในภูมิภาคอินโดจีน

ส่วนแบ่งทางการตลาดนักท่องเที่ยวชาวเวียดนาม คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 1.34 จัดอยู่ในอันดับที่ 16 ของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติทั้งหมด ส่วนมากเดินทางมาเป็นครั้งแรกคิดเป็นร้อยละ 63.40 เดินทางมาซ้ำมีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 72.34 เดินทางมากับมากับบริษัทนำเที่ยว ร้อยละ 59.78 เดินทางมาเองมีสัดส่วนทางการตลาดร้อยละ 40.22 ช่วงอายุนักท่องเที่ยวชาวเวียดนาม ส่วนมากอยู่ในช่วงอายุ 25 - 34 ปี และ 35 - 44 ปี ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย นักวิชาการ และกลุ่มผู้บริหารจัดการมากที่สุด โดยเฉพาะกลุ่มนักเรียนและเยาวชนมีแนวโน้มทางการตลาดที่ดี พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวเวียดนาม ส่วนใหญ่เดินทางในระยะใกล้โดยเฉพาะภายในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เท่านั้น

1.4 โอกาสในการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดมุกดาหาร

จังหวัดมุกดาหารมีศักยภาพในการพัฒนาที่สามารถรองรับการเป็นเมืองท่องเที่ยวชายแดนและการเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมได้ดี โดยมีปัจจัยที่น่าสนใจสนับสนุน 5 ปัจจัย คือ ทำเลดี เพื่อนบ้านดี โอกาสดี ช่องทางดี วัฒนธรรมดี

ปัจจัยที่ 1 ทำเลดี เนื่องจากจังหวัดมุกดาหาร ตั้งอยู่ระหว่างอีสานตอนกลางด้านทิศตะวันออก มีอำเภอที่ติดกับแม่น้ำโขงถึง 3 อำเภอ คือ อำเภอหว้านใหญ่ อำเภอเมืองมุกดาหารและอำเภอดอนตาลเหมาะที่จะเป็นศูนย์กลางในการส่งเสริมการท่องเที่ยวด้านต่างๆ เพราะสามารถเชื่อมโยงเครือข่ายพื้นที่กับจังหวัดต่างๆของประเทศเพื่อนบ้านได้อย่างสะดวก เมืองที่อยู่ตรงข้าม คือ แขวงสะหวันเขตของลาว ซึ่งเป็นแขวงที่มีความสำคัญเป็นอันดับ 2 ของลาว รองจากแขวงคำม่างนครเวียงจันทน์ ใช้เวลาในการเดินทางข้ามไปแขวงประมาณ 30 นาที นอกจากนี้ยังเป็นเส้นทางท่องเที่ยวระหว่างประเทศของกลุ่มประเทศอินโดจีนเชื่อมเส้นทางไปสู่ตอนกลางของเวียดนามที่ด่านลาวบาว เมืองดองฮา จังหวัดกวางตรี (ระยะทางห่างจากจังหวัดมุกดาหาร 240 กิโลเมตร) เหมาะสำหรับการค้าและการลงทุน เพราะเป็นจุดเริ่มต้นของทางหลวงหมายเลข 9 และเชื่อมเส้นทางหมายเลข 1 ซึ่งเป็นเส้นทางเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวไปยังเมืองมรดกโลกเมืองหลวงเก่าอย่างเมืองเว้และเมืองดานังซึ่งเป็นเมืองท่าทางการขนส่งสำคัญ (ระยะทางห่างจากจังหวัดมุกดาหาร 260 กิโลเมตร) มีท่าเรือดานังที่สามารถรองรับเรือหนัก 30,000 ตัน จอดเทียบท่าได้ ซึ่งในอนาคตจะมีบทบาทสำคัญทางการค้าและการขนส่งในภูมิภาคนี้

ปัจจัยที่ 2 เพื่อนบ้านดี เพื่อนบ้านแต่ละประเทศมีการตื่นตัวในการพัฒนาการท่องเที่ยว มีความร่วมมือกันในด้านต่าง ๆ อยู่ในระดับที่น่าพอใจ ไม่รุกรานซึ่งกันและกัน จังหวัดมุกดาหารตั้งอยู่ตรงข้ามกับแขวงสะหวันเขตซึ่งอยู่ตอนกลางของลาวเป็นที่ราบเหมาะแก่การเพาะปลูก ซึ่งทางการลาวได้ดำเนินการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษสะหวัน-เซโน ในแขวงสะหวันเขตเพื่อรองรับการพัฒนาในอนาคตของแนวเขตเศรษฐกิจตะวันตก- ตะวันออก (EWEC) ขณะนี้ (พ.ศ. 2550) ทางการลาวกำลังมีการดำเนินการก่อสร้างสนามบินพาณิชย์ขนาดใหญ่ รวมทั้งก่อสร้างบ่อนกาสิโน สถานบันเทิง โรงแรมที่พัก ร้านอาหารทั้งขนาดเล็กและขนาดกลางอีกหลายโครงการตลอดริมทางหลวงหมายเลข 9 เพื่อดึงดูดความสนใจจากนักท่องเที่ยว

ปัจจัยที่ 3 โอกาสดี ด้วยความเหมาะสมทางภูมิศาสตร์ของจังหวัดมุกดาหาร จึงได้รับการพิจารณาในลำดับต้นๆให้เป็นพื้นที่สำหรับดำเนินโครงการก่อสร้างเพื่อพัฒนาการเชื่อมโยงเครือข่ายเส้นทางคมนาคมที่สำคัญ ๆ ในช่วงปี พ.ศ. 2539-พ.ศ.2549 มีโครงการสำคัญๆ เกิดขึ้นในจังหวัดมุกดาหาร ได้แก่

- โครงการก่อสร้างทางหลวง 4 ช่องจราจร เชื่อมเส้นทางจากทะเลฝั่งตะวันออก

แหลมฉบัง - สระแก้ว - บุรีรัมย์- ยโสธร – มุกดาหาร เพื่อในอนาคตจะสามารถรองรับการพัฒนาเชื่อมเส้นทางต่อไปยังสะพานเขต- กวางตรี – เว้ - ดานัง ซึ่งจะเพิ่มศักยภาพทางการคมนาคมขนส่งและระบายสินค้าที่ทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายอย่างมากและจะเป็นประโยชน์ต่อการท่องเที่ยวอีกด้วย

- โครงการก่อสร้างทางหลวง 4 ช่องจราจร เชื่อมเส้นทางตามแนวเขตเศรษฐกิจตะวันตก- ตะวันออกจากจุดเริ่มต้นบริเวณสะพานข้ามแม่น้ำเมย อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ผ่านเส้นทางพิษณุโลก - ขอนแก่น – มุกดาหาร เชื่อมต่อเส้นทางที่มาจากสหภาพเมียนมาร์ - จีน(ตอนใต้) – ไทย –ลาว -กัมพูชาและเวียดนาม ตามโครงการประสานความร่วมมือกลุ่มประเทศอนุภาคลุ่มน้ำโขง 6 ประเทศ ซึ่งเรียกว่า “หกเหลี่ยมเศรษฐกิจ”

- โครงการก่อสร้างทางรถไฟสายอีสานกลาง เส้นทางบัวใหญ่-ร้อยเอ็ด – มุกดาหาร-นครพนม ซึ่งในปี 2550 การรถไฟแห่งประเทศไทยกำลังว่าจ้างบริษัทจากประเทศแคนาดาให้ทำการศึกษาความเหมาะสม ในการดำเนินงานและกำลังอยู่ในระหว่างการสำรวจและออกแบบ

- โครงการก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาว ข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2 (มุกดาหาร-สะพานเขต) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของเส้นทางเศรษฐกิจแนวเขตตะวันตก-ตะวันออก โดยการช่วยเหลือในรูปแบบเงินกู้จากรัฐบาลญี่ปุ่น จำนวน 3,200 ล้านบาท ซึ่งรัฐบาลไทยและลาวรับผิดชอบค่าใช้จ่ายผู้คนละครึ่ง สะพานนี้มีความยาว 1,600 เมตร ได้เปิดใช้เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2549 นับเป็นเส้นทางเศรษฐกิจเชื่อมต่อไปยังทางหลวงหมายเลข 9 ไปถึงท่าเรือดานังของเวียดนามได้

ปัจจัยที่ 4 ช่องทางดี จังหวัดมุกดาหารเป็นช่องทางการค้าชายแดนระหว่างไทยและลาว คือ อำเภอเมืองมุกดาหาร ในความรับผิดชอบของด่านศุลกากรมุกดาหารได้มีการดำเนินงานด้านศุลกากร 2 จุดคือ ด่านศุลกากรพรมแดนมุกดาหารหน้าวัดศรีมงคลใต้ ถนนสำราญชายโขง เพื่อตรวจตราผู้เดินทางเข้า-ออก ที่สามารถนำสิ่งของติดตัวมาได้ในราคาไม่เกิน 20,000 บาท และต้องไม่เป็นของที่จำกัดการนำเข้าตามกฎหมายศุลกากร และจุดที่ 2 คือ ด่านศุลกากรมุกดาหารที่บ้านนาโปน้อย อำเภอเมืองมุกดาหารมีหน้าที่ตรวจสอบสินค้า ใบขนสินค้า ปลอยสินค้าที่นำเข้าหรือส่งออก รับชำระค่าภาษีอากรทุกประเภทแบ่งการค้าชายชายแดนเป็น 3 ลักษณะ คือ ส่งออก นำเข้าและค้าผ่านแดน ซึ่งจังหวัดมุกดาหารได้เปรียบดุลการค้ากับลาวมาโดยตลอด เมื่อการค้าเติบโตกิจการพัฒนาด้านอื่นๆก็จะติดตามไปด้วยโดยเฉพาะด้านการท่องเที่ยว

ปัจจัยที่ 5 วัฒนธรรมดี ชาวมุกดาหารมีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่โดดเด่นด้วยวัฒนธรรมชาติพันธุ์ 8 ชนเผ่า มีภูมิปัญญาทางความคิดและค่านิยมทางจิตใจ รวมทั้งมีมิตรภาพกับเพื่อนบ้านที่แสนดีอย่างแขวงสะหวันเขตเพราะต่างมีสายสัมพันธ์อันดีต่อกันมานาน อีกทั้งยังมีขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมประเพณีที่คล้ายคลึงกันไม่มีข้อพิพาทระหว่าง 2 ฝ่าย ซึ่งที่ผ่านมามีการดำเนินกิจกรรมทางสังคมและวัฒนธรรมร่วมกันในระดับท้องถิ่นมาโดยตลอด เช่น งานต้อนรับปีใหม่เชื่อมสัมพันธ์สามแผ่นดิน งานประเพณีแข่งเรือออกพรรษาไทย-ลาว งานแข่งขันแม่น้ำโขง ไตรกีฬาและมวยชิงแชมป์นานาชาติ

การประกวดนางงามอินโดจีน งานลอยกระทงสองฝั่งโขง รวมทั้งกิจกรรมทางสังคมอื่นเช่น การศึกษาดูงาน ประชุม สัมมนา แลกเปลี่ยนศิลปะ วัฒนธรรมระหว่างชาติเป็น

2. ปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาการท่องเที่ยวชายแดนของจังหวัดมุกดาหาร

จากการศึกษาการท่องเที่ยวชายแดนระหว่างราชอาณาจักรไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว นั้นมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องคือ เรื่องการเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมที่จะต้องเติบโตขนานไปกับการเติบโตทางการท่องเที่ยว ซึ่งในการพัฒนาการท่องเที่ยวชายแดนของจังหวัดมุกดาหารนั้นยังมีความไม่สะดวก ทั้งที่มีจุดขายความเป็นเมืองชายแดนที่สามารถชมบรรยากาศต่างประเทศได้ในวันเดียวกัน เนื่องจากติดปัญหาและอุปสรรคหลายประการที่ต้องแก้ไขทั้งภายในประเทศไทยเองและแก้ไขร่วมกันทั้งสองฝ่าย ซึ่งศึกษาพบว่าในการจัดการการท่องเที่ยวประเภทต่างๆ ยังมีจุดอ่อน ปัญหา หรืออุปสรรคที่ทำให้การท่องเที่ยวไม่เติบโตเท่าที่ควร ดังนี้

ปัญหาและอุปสรรคของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism) จังหวัดมุกดาหาร มีสถานบริการด้านสปาไม่น้อยมากและไม่ได้มาตรฐาน การลงทุนธุรกิจสปายังมีข้อจำกัดจากภาครัฐ เรื่องการควบคุมคุณภาพ ในภาพรวมธุรกิจสปายังไม่มีการกำหนดขอบเขตที่ชัดเจน ผู้ประกอบการที่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องสปายังมีน้อยมาก นักท่องเที่ยวบางส่วนยังมองว่าธุรกิจสปามีราคาแพง และมักมีบริการอย่างอื่นแอบแฝงด้วย ส่วนใหญ่ยังมีน้อยและมักแทรกอยู่กับธุรกิจที่พักส่วนที่เปิดดำเนินการ อยู่เป็นลักษณะคลินิกสถานประกอบการขนาดเล็ก ดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างชาติโดยคิดค่าบริการในราคาต่ำแต่ไม่ได้มาตรฐาน

ปัญหาและอุปสรรคของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและผจญภัย (Eco and Adventure Tourism) ซึ่งจังหวัดมุกดาหารยังมีการท่องเที่ยวประเภทนี้ ไม่เพียงพอสำหรับให้บริการ เพราะขาดมัคคุเทศก์ หรือผู้เชี่ยวชาญ จังหวัดมุกดาหารมีแหล่งท่องเที่ยวประเภทนี้ที่เป็นที่รู้จักและมีศักยภาพสูง 2 แห่ง คือ อุทยานแห่งชาติมุกดาหาร (ภูผาเทิบ) และอุทยานแห่งชาติภูสระดอกบัว ซึ่งยังไม่เพียงพอสำหรับให้บริการเพราะสาเหตุต่างๆ เช่น ที่พักในอุทยานมีน้อยมาก ไม่มีความสะดวกในการติดต่อสำรองที่พัก เพราะต้องจ่ายเงินและสั่งจองผ่านทางกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช ซึ่งต้องติดต่อล่วงหน้าและจ่ายเงินล่วงหน้าผ่านทางธนาคารจึงจะใช้บริการที่พักรับได้ ซึ่งถ้าสามารถโทรศัพท์จองที่พักในอุทยานได้โดยตรงหรือสามารถจ่ายเงินในที่พักได้โดยตรง ก็จะเป็นการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวมากขึ้น อีกทั้งเจ้าหน้าที่ภาครัฐยังขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการการตลาดของการท่องเที่ยวประเภทนี้อยู่มาก นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ยังขาดข้อมูลเกี่ยวกับอุทยานแห่งชาติที่ใดบ้างที่มีบริการที่พักหากไม่สืบค้นทางอินเทอร์เน็ตหรือรับทราบจากแผ่นพับประชาสัมพันธ์ในอุทยานจะไม่มีข้อมูลการโฆษณาและภาพลักษณ์การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวประเภทนี้ ยังมุ่งเน้นแหล่งท่องเที่ยวเดิมๆที่มีชื่อเสียงอยู่แล้ว เช่น ทะเล เกาะ ภูเขา ขาดสิ่งเอื้ออำนวยความสะดวกต่าง ๆ

ปัญหาและอุปสรรคของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agrotourism) ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ยังขาดความพร้อมในการบริหารจัดการ เนื่องจากเป็นเกษตรกรอยู่แล้วแต่เดิมทำการเกษตรเพียงอย่างเดียวเมื่อต้องดูแลและบริการนักท่องเที่ยว จึงมักประสบปัญหา เช่น มีบุคลากรไม่เพียงพอ หรือมีบุคลากรแต่ขาดทักษะการบริการนักท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวยังมีไม่เพียงพอ สวนพืชพันธุ์ทางการเกษตรที่ปลูกก็ยังไม่เป็นที่สนใจ ส่วนใหญ่เป็นพืชทั่วไป เช่น ข้าว ข้าวโพด มันสำปะหลัง อ้อย ถั่วลิสง อีกทั้งนักท่องเที่ยวเป็นชาวไทย ซึ่งพบเห็นการทำเกษตรลักษณะนี้มาแล้วจึงไม่สนใจเท่าที่ควร ต่างจากทางภาคเหนือที่มีความแปลกของพันธุ์พืชเมืองหนาวที่หาได้ยากในภาคอื่น เช่น ไร่ชา สวนดอกไม้เมืองหนาว ไร่กาแฟ เป็นต้น อีกทั้งสภาพภูมิอากาศยังเย็นสบายกว่าย่อมเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยวมากกว่า

ปัญหาและอุปสรรคของการท่องเที่ยวเชิงกีฬา (Sport Tourism) ในจังหวัดมุกดาหารการท่องเที่ยวประเภทนี้ ยังไม่มีการลงทุน เช่น สนามกอล์ฟ สระว่ายน้ำ ศูนย์ออกกำลังกาย สนามเทนนิส เนื่องจากตลาดนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มุ่งที่จะมาชมบรรยากาศเมืองชายแดนริมโขงหรือข้ามไปชมบรรยากาศในแขวงสะหวันเขต การมาจับจ่ายใช้สอยเลือกซื้อสินค้า กิจกรรมที่ใกล้เคียงกับการกีฬา คือการจัดมหกรรมกีฬา เช่น การแข่งขันไตรกีฬา การแข่งขันชมกวยอินโดจีน เป็นต้น แต่ไม่บ่อยมากนัก ส่วนใหญ่ประมาณปีละ 1-2 ครั้ง โดยจะแทรกอยู่ในมหกรรมอื่นๆ

ปัญหาและอุปสรรคของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีจุดอ่อนคือ ขาดการบริหารจัดการเชิงอนุรักษ์ในเส้นทางท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในจังหวัดมุกดาหาร เช่น วัดเก่าแก่ที่มีมากมายริมฝั่งโขงโดยเฉพาะบริเวณตลาดอินโดจีน ซึ่งไม่มีการปรับปรุงทัศนียภาพภายในวัด ขาดการประชาสัมพันธ์กิจกรรมทางศาสนาให้เป็นที่รู้จัก เช่น การแห่เทียนพรรษา การไหว้พระแก้ววัดริมโขง เป็นต้น นอกจากนี้ ยังขาดบุคลากรที่มีความรู้ทางการจัดการทางวัฒนธรรมมาให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว ขาดการจัดระเบียบผังเมืองและหาบเร่งแผงล่อยทำให้ทัศนียภาพหน้าวัดริมฝั่งโขงถูกบดบังด้วยอาคารพาณิชย์ รถทัวร์ที่จอดรอนักท่องเที่ยวที่ข้ามไปเที่ยวในแขวงสะหวันเขต ขาดการดูแลความเป็นระเบียบและความสะอาด ประกอบกับไม่มีโบราณสถานหรือแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่โดดเด่นมีชื่อเสียง เส้นทางการเดินทางไปชมหมู่บ้านวัฒนธรรมยังไม่มีรถบริการสาธารณะสำหรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาตนเองเป็นกลุ่มเล็กๆ การทำบุญในช่วงเทศกาล ปีใหม่ สงกรานต์ยังไม่ได้รับการส่งเสริมมากเท่าที่ควร การทำนุบำรุงสิ่งแวดล้อมและสาธารณูปโภคในวัด ยังต้องขอรับบริจาคจากนักท่องเที่ยวทำให้เสียภาพลักษณ์ของศาสนสถาน

ปัญหาอื่น ๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการท่องเที่ยวชายแดนในจังหวัดมุกดาหาร คือ

ปัญหาการขาดความพร้อมในการบริการการท่องเที่ยว โดยเฉพาะที่แขวงสะหวันเขตยังขาดการบริหารจัดการเรื่องสิ่งแวดล้อมในสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆไม่ดีพอ ทำให้นักท่องเที่ยวที่จะข้ามไปมาระหว่างแขวงสะหวันเขตกับจังหวัดมุกดาหารไม่พึงพอใจ และมีกิจการกำลังอยู่ในระหว่างการลงทุน เช่น การก่อสร้างโรงแรม ร้านอาหาร บ่อนกาสิโน การให้บริการรถสาธารณะยังไม่มีความสะดวกสบายเท่าที่ควร ทำให้นักท่องเที่ยวไม่มาซ้ำอีกและภาพลักษณ์ของการท่องเที่ยวก็ไม่ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวเท่าที่ควร ทั้ง ๆ ที่มีความแตกต่างของบรรยากาศ 2 ประเทศ ที่เที่ยวได้ในวันเดียวมาเป็นจุดขาย

ปัญหาอาชญากรรม เช่น การลักลอบเข้าประเทศไทยอย่างผิดกฎหมาย การลักลอบขนสินค้าผิดกฎหมายและยาเสพติดเข้าเมือง ซึ่งในอนาคตหากมีสถิติการตรวจจับหรือตรวจพบการกระทำผิดกฎหมายดังกล่าวมากขึ้นหรือเกิดขึ้นบ่อย อาจส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของเมืองท่องเที่ยวชายแดนและนักท่องเที่ยวที่ยังไม่เคยมาแต่ได้รับทราบข่าวสารผ่านสื่อ อาจเกิดความไม่มั่นใจในสวัสดิภาพ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินได้และอาจเปลี่ยนแผนการท่องเที่ยวได้

นอกจากนี้ยังมีปัญหาอื่น ๆ ที่อาจจะเป็นอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดมุกดาหาร ดังนี้

- สภาพภูมิศาสตร์ที่ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำโขงและฝั่งเมืองชายแดนที่เสี่ยงต่อการเกิดการแพร่ระบาดของโรคติดต่อ การกระทำที่ผิดกฎหมาย อาจส่งผลต่อการท่องเที่ยว
- สภาพดินตามธรรมชาติขาดความสมบูรณ์และการใช้ประโยชน์จากที่ดินไม่เหมาะสม ระบบการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรไม่ดีพอ
- ประชาชนส่วนใหญ่ยังยากจน จึงอาจเป็นช่องว่างทางสังคมทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางรายได้ซึ่งมีความแตกต่างกันมากระหว่างชุมชนเมืองและชุมชนนบท
- การผลิตภาคอุตสาหกรรมมีน้อย ขาดการเชื่อมโยงภาคการผลิตและการตลาด ทำให้ไม่เกิดการกระจายรายได้ ขาดระบบการคมนาคมขนส่งทางอากาศและทางรถไฟ ทำให้การเชื่อมโยงระบบการขนส่งไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เสียค่าใช้จ่ายต้นทุนในการขนส่งสูง
- ไม่มีสถาบันอุดมศึกษาระดับปริญญาตรีที่พัฒนากำลังคนไว้รองรับตลาดแรงงาน ขาดแรงงานระดับกึ่งฝีมือและแรงงานระดับเทคโนโลยี
- มีการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างจังหวัดสูง
- การลงทุนและการท่องเที่ยวกับประเทศเพื่อนบ้านยังไม่สามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ในส่วนของการค้าขายระหว่างชายแดนยังขาดระเบียบการค้าที่เป็นข้อตกลงร่วมกันในบางประการไม่ชัดเจน ไม่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมได้

- ระบบการเงิน การคลัง และการค้าระหว่างประเทศ ยังไม่ได้รับการส่งเสริมและพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานสากล
- ขาดกิจกรรมการท่องเที่ยวระดับประเทศแบบ World Event ที่นำไปสู่การแข่งขันระดับนานาชาติ
- ขาดมาตรฐานความปลอดภัย ทั้งในแง่แหล่งท่องเที่ยว และระบบเตือนภัยหรืออาสาสมัครที่ดูแลความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว
- หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวยังขาดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ด้านการท่องเที่ยว
- ขาดความร่วมมือกับหน่วยงานในพื้นที่เพื่อดำเนินการด้านการท่องเที่ยว
- แนวนโยบายของรัฐมุ่งเน้นที่การมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีคุณภาพแต่เป้าหมายด้านการท่องเที่ยวมุ่งเน้นด้านเศรษฐศาสตร์เป็นหลัก

3. แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชายแดนที่สอดคล้องกับการพัฒนาจังหวัดในอนาคต

จากความสัมพันธ์อันดีระหว่างไทยและลาวทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ทำให้มีการติดต่อ เกิดความร่วมมือระหว่างรัฐบาลในด้านต่างๆและพัฒนาเส้นทางเชื่อมการคมนาคมระหว่าง 2 ประเทศ เชื่อมโยงพื้นที่ชายแดน เกิดการขยายตัวของธุรกิจการท่องเที่ยวเนื่องจากความพร้อมในการเปิดจุดผ่านแดนถาวร นำไปสู่การสัญจรข้ามแดนเพื่อการท่องเที่ยวอันเป็นที่มาของบรรยากาศการท่องเที่ยวชายแดน การท่องเที่ยวซึ่งเดินทางภาคพื้นดินข้ามชายแดนจากไทยไปลาว เป็นรูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้นหลังจากความร่วมมือทางเศรษฐกิจและสังคมระหว่างประเทศ รวมทั้งสถานการณ์ชายแดนที่สงบปราศจากเหตุการณ์ขัดแย้งที่รุนแรงซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน แนวคิดที่ต้องการให้ประเทศไทยโดยเฉพาะชายแดนจังหวัดมุกดาหารเป็นเสมือนประตูสู่อินโดจีน (Indochina Gateway) ด้วยความที่พื้นที่ตอนใต้ของกลุ่มแม่น้ำโขงอันประกอบด้วยไทย ลาว เวียดนามและกัมพูชาเป็นดินแดนที่มีวิวัฒนาการทางสังคมและอารยธรรมมาช้านานก่อเกิดภูมิปัญญา วิถีชีวิตและวัฒนธรรมเป็นมรดกตกทอดทางสังคมมากมาย นักท่องเที่ยวทั้งในภูมิภาคเองและนอกภูมิภาคล้วนปรารถนาที่จะมาชื่นชมความงามของสถานที่ท่องเที่ยวต่างมาสัมผัสความรุ่งเรืองทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ ขณะที่มหาปราสาทนครวัด นครธมและมรดกมรดกโลกอย่างเมืองฮอยอัน เมืองเว้ อ่าวฮาลองเบย์ หรือวิถีชีวิตในนครโฮจิมินห์ทางตอนใต้ของเวียดนาม หรือ น้ำตกหลี่ผี น้ำตกคอนพะเพ็ง ปราสาทหินวัดพู มรดกโลกในแขวงจำปาศักดิ์ของลาวตอนใต้ รวมทั้งดินแดนปราสาทหินทางอีสานใต้ของไทยแม้จะไม่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกแต่ก็งดงามเหลือเชื่อไม่แพ้กัน เช่น ปราสาทหินเขาพนมรุ้ง ปราสาทหินพิมาย รวมทั้งประเพณีแห่เทียนพรรษา เทศกาลงานสำคัญและแหล่งท่องเที่ยวอื่น

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวชายแดน ไทย-ลาวที่ สอดคล้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวของไทย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

นโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวของไทย การเปิดพรมแดนทางบกเพื่อการท่องเที่ยวกับ ประเทศลาว มุ่งเน้นการเป็นประตูสู่อินโดจีน เชื่อมโยงการเดินทางไปสู่แหล่งท่องเที่ยวในประเทศต่าง ๆ ได้ อย่างเป็นสะดวก วิเคราะห์ความเป็นไปได้ในแนวทางการพัฒนาได้ว่า

ประการแรก การส่งเสริมเส้นทางท่องเที่ยวที่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวคล้ายคลึง กันตัวอย่างเช่น ในพื้นที่ประเทศไทยโดยเฉพาะอีสานใต้มีแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมประเภท โบราณสถาน เช่น ปราสาทหินพิมาย ปราสาทหินพนมรุ้ง ปราสาทหินสระกำแพงน้อย ปราสาท หินสระกำแพงใหญ่ ปราสาทหินศรีขรภูมิ ซึ่งคล้ายคลึงกับมหาปราสาทนครวัด-นครธม รวมทั้ง มวลหมู่ปราสาทต่างๆในกัมพูชาและปราสาทหินวัดพู ในลาวตอนใต้ เมืองฮอยอัน เมืองเว้ ซึ่งเป็น เมืองมรดกโลกในเวียดนาม จะเห็นว่าตามแนวเส้นทางชมโบราณสถานนี้สามารถจัดเป็นเส้นทาง การท่องเที่ยวในชุดเดียวกันได้ ซึ่งสอดคล้องกับโครงการสถาปนาเมืองแฝดสาม เพื่อเป็นการเตรียมการ ส่งเสริมความร่วมมือกัน ได้แก่ จังหวัดมุกดาหารของไทย แขวงสะหวันเขต ของลาวและจังหวัด กวางตรีของเวียดนาม ซึ่งผู้บริหารท้องถิ่นทั้ง 3 ประเทศ มีความเห็นชอบร่วมกันที่จะสถาปนา ความสัมพันธ์เมืองคู่แฝดระหว่างกัน เพื่อให้มีความร่วมมือในระดับจังหวัด เมื่อได้มีการสถาปนา ความสัมพันธ์ระหว่างกันแล้วจังหวัดมุกดาหารและแขวงสะหวันเขต ได้ตั้งคณะกรรมการร่วมมือด้าน ต่างๆขึ้น เพื่อให้คณะกรรมการได้มีการปรึกษาหารือและเตรียมการดำเนินกิจกรรมความร่วมมือร่วมกัน ก่อนล่วงหน้า โดยในส่วนของจังหวัดมุกดาหารได้จัดตั้งคณะทำงานในการเสริมสร้างความร่วมมือ ความช่วยเหลือ การพัฒนาและแลกเปลี่ยนกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันระหว่างจังหวัดมุกดาหารกับแขวง สะหวันเขตและจังหวัดกวางตรี ซึ่งได้มีพิธีลงนามสถาปนาเมืองคู่แฝด เมื่อวันที่ 21 มีนาคม พ.ศ. 2547 ณ บริเวณจุดก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2 ในพิธีวางศิลาฤกษ์การก่อสร้าง สะพานฯ โดยมีผู้แทนระดับท้องถิ่นของไทย ลาวและเวียดนามร่วมเป็นสักขีพยาน

ประการที่ 2 การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการพัฒนาโครงสร้าง พื้นฐานที่สนับสนุนการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกัน เนื่องจากสถานการณ์การเมืองในแต่ละประเทศสงบ แล้ว รัฐบาลไทย ลาวและเวียดนามควรมีความร่วมมือในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่สนับสนุนการ ท่องเที่ยวร่วมกัน ด้วยเหตุผลที่ว่าควรมีการพัฒนาระบบสาธารณูปโภคต่าง ๆ ได้แก่ ถนน ไฟฟ้า ประปาให้เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งจะเป็นการพัฒนาท้องถิ่นและเป็นตัวแปรสำคัญในการส่งเสริมให้ นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยว และจะช่วยสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในธุรกิจการท่องเที่ยวและ ธุรกิจบริการไปพร้อมกัน

ประการที่ 3 การส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยวเชิงรุกทั้งในและต่างประเทศ การพัฒนาและนำเสนอสินค้าทางการท่องเที่ยวใหม่ๆหรือรูปแบบใหม่ของ การท่องเที่ยว ด้วยเหตุที่การท่องเที่ยวของไทยได้มีการพัฒนามาในระยะเวลาที่ใกล้ถึงจุดอิ่มตัว การส่งเสริมสินค้าทางการท่องเที่ยวใหม่ๆ จึงเป็นจุดขายที่น่าสนใจ เพราะนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เคยมาแล้วก็จะไม่ยอมกลับมาซ้ำ จึงต้องมีการนำเสนอสินค้าทางการท่องเที่ยวใหม่ๆที่น่าสนใจ เช่น มหกรรม เทศกาลประเพณี การแข่งขันกีฬา เส้นทาง การท่องเที่ยวข้ามแดนระหว่างประเทศที่สามารถส่งเสริมเป็นจุดขาย ด้วยแหล่งท่องเที่ยวที่เด่นอยู่แล้ว เช่น เมืองดานัง เมืองกวางตรี เมืองเว้ เมืองฮอยอันและนครโฮจิมินห์ของเวียดนาม แขวงสะหวันเขตและแขวงจำปาศักดิ์ของลาว จังหวัดเสียมเรียบและกรุงพนมเปญของกัมพูชา จังหวัดนครพนม จังหวัดมุกดาหารและจังหวัดอุบลราชธานีของไทย ล้วนเป็นเส้นทางท่องเที่ยวที่มีความน่าสนใจสำหรับชาวต่างชาติได้เป็นอย่างดี หรือโบราณสถานอย่างพระธาตุพนมในไทย พระธาตุอิงฮังในแขวงสะหวันเขตและวังเจ้าบุญอุ้มในแขวงจำปาศักดิ์ วังเก่าของกษัตริย์เมืองเว้ ฝายเดิมที่จังหวัดอุบลราชธานีกับปราสาทหินวัดพูที่แขวงจำปาศักดิ์ หรือแก่งกะเบาในจังหวัดมุกดาหาร แก่งสะพือและแก่งตะนะในจังหวัดอุบลราชธานีที่สามารถเชื่อมโยงกับน้ำตกหลี่ผีและน้ำตกคอนพะเพ็งในแขวงจำปาศักดิ์ของลาว เพื่อให้เกิดแรงจูงใจในแก่นักท่องเที่ยว

เมื่อการเชื่อมโยงเส้นทางทางการท่องเที่ยวทางอากาศประสบความสำเร็จ การเชื่อมโยงเส้นทางทางการท่องเที่ยวทางบกก็น่าจะมีความเป็นไปได้เช่นกัน เพราะสามารถขยายกลุ่มเป้าหมายไปถึงผู้มีรายได้ระดับกลางและระดับล่างลงไปได้อีกกลุ่มหนึ่งและช่วยกระจายรายได้ให้กับชุมชนไปในตัว

ประการที่ 4 การพัฒนานโยบายด้านการท่องเที่ยวของแต่ละประเทศให้สอดคล้องกันในภูมิภาค ตัวแปรสำคัญที่จะทำให้ความเป็นไปได้ของการเติบโตของการท่องเที่ยวชายแดนไทย-ลาว นอกจากความร่วมมือระหว่างรัฐบาลทั้ง 2 ประเทศแล้ว นโยบายด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดชายแดนทั้งจังหวัดมุกดาหารและแขวงสะหวันเขตของลาวก็มีความสำคัญต่อการสนับสนุนในทางปฏิบัติ ฝ่ายไทยจังหวัดมุกดาหารมุ่งให้เกิดการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวเข้าสู่ท้องถิ่นของตน แต่เป็นเส้นทางที่ต้องดึงความสนใจจากนักท่องเที่ยวให้แวะชม ก่อนถึงจุดหมายปลายทางที่เวียดนามและทางจังหวัดต้องพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ให้สามารถรองรับนักท่องเที่ยวและจัดสวัสดิการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวได้ขณะที่แขวงสะหวันเขตของลาวมีการดำเนินการก่อสร้างธุรกิจบริการและสถานบันเทิงตลอดสองข้างทางหลวงหมายเลข 9 เพื่อไม่ให้ให้นักท่องเที่ยวใช้เป็นเพียงเส้นทางผ่านไปเวียดนามเท่านั้น ดังนั้น ทางจังหวัดมุกดาหารของไทยก็ควรที่จะส่งเสริมการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ที่มีการเดินทางข้ามแดนและเชื่อมโยงจุดขายถึงเป้าหมายใหม่ เช่น การเป็นจุดเริ่มต้นของการท่องเที่ยวในอินโดจีน หรือจุดแวะซื้อของฝากก่อนกลับหรือก่อนไปลาวและเวียดนาม โดยเน้นการผลิตสินค้าของที่ระลึกที่มีเอกลักษณ์เฉพาะที่หาซื้อได้ยากในที่อื่น

ประการที่ 5 การพัฒนามาตรฐานและบริการด้านต่างๆในธุรกิจการท่องเที่ยว เช่น มาตรฐานการจัดการธุรกิจนำเที่ยว มาตรฐานการบริการการขนส่งข้ามแดน มาตรฐานด้านที่พัก มาตรฐานด้านการรักษาความปลอดภัย มาตรฐานด้านคุณภาพสินค้าและอาหาร โดยการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์สู่สาธารณะเพื่อสร้างความเชื่อมั่นแก่นักท่องเที่ยวและสามารถใช้ประกอบการตัดสินใจวางแผนการเดินทางท่องเที่ยวได้

ประการที่ 6 การพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวได้แก่การส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพในชุมชนเพื่อพัฒนาไปสู่หมู่บ้านท่องเที่ยว ทั้งในรูปแบบหมู่บ้านวัฒนธรรม หมู่บ้านหัตถกรรม หมู่บ้านเกษตร ซึ่งอาจจะกลายเป็นสินค้าทางการท่องเที่ยวที่ช่วยยกระดับรายได้และความเข้มแข็งของชุมชนไปพร้อมกัน อาทิ หมู่บ้านทอผ้าภูไท หมู่บ้านหัตถกรรมไทยกะชัง หรือหมู่บ้านเกษตรริมฝั่งโขง เป็นต้น และเมื่อเป็นที่รู้จักแล้วอาจขยายเป็นหมู่บ้านโฮมสเตย์ซึ่งมีการบริการที่พักและเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นไปในตัว โดยที่คนในชุมชนซึ่งเป็นทั้งผู้ผลิตและผู้ขายได้รับผลประโยชน์

นอกจากนี้ผู้วิจัยเห็นว่ารูปแบบการท่องเที่ยวไม่ควรจะจัดอยู่ในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งเพียงอย่างเดียว แต่ควรมีการผสมผสานหลายรูปแบบในเส้นทางเดียวกัน ในการศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดมุกดาหารให้เป็นเมืองท่องเที่ยวชายแดนนั้นยังมีอีกหลายประเด็นที่ควรพิจารณาประกอบซึ่งจะกล่าวในข้อเสนอแนะของบทต่อไป

4. ผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นหลังการเปิดใช้สะพานมิตรภาพไทย-ลาว ข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2

สะพานมิตรภาพไทย-ลาว ข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2 เป็นส่วนหนึ่งของโครงการขายนคมนามคมเชื่อมโยงแนวเขตเศรษฐกิจตะวันตก-ตะวันออก (EWEC) ของโครงการความร่วมมือกลุ่มประเทศอนุภาคลุ่มน้ำโขง ซึ่งจะเป็นจุดยุทธศาสตร์แห่งใหม่ที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจและสังคมในอนาคตที่จะเอื้อประโยชน์ทางการค้า การลงทุนและการท่องเที่ยวจังหวัดมุกดาหารเป็นอย่างมาก เพราะนอกจากจะเชื่อมมิตรภาพระหว่างประเทศแล้วยังเป็นสะพานเชื่อมเศรษฐกิจ และความร่วมมือทางสังคมของกลุ่มประเทศ อินโดจีนและยังส่งผลกระทบในด้านต่าง ๆ ให้กับจังหวัดมุกดาหารอย่างรวดเร็ว หากไม่มีการศึกษาแนวทางพัฒนาและแก้ปัญหาที่เหมาะสม อาจเกิดปัญหาและส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจในภาพรวมของจังหวัดได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการท่องเที่ยวที่เติบโตอย่างรวดเร็ว ซึ่งสามารถสรุปผลกระทบด้านต่าง ๆ ได้ดังนี้

4.1 ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ

เศรษฐกิจชุมชนในจังหวัดมุกดาหารจะเติบโตอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะกิจการขนาดเล็ก เช่น ธุรกิจนำเที่ยว ร้านอาหาร ร้านค้าจำหน่ายของที่ระลึก ในชุมชน เกิดการลงทุนจากภายนอกในธุรกิจที่พักโรงแรมและรีสอร์ท เกิดอุตสาหกรรมด้านการผลิตที่เกี่ยวข้องกับการอุปโภค

4.2 ผลกระทบด้านการท่องเที่ยว

แนวโน้มการเติบโตทางการท่องเที่ยวที่ขยับขึ้นมีมาก่อนการเปิดใช้สะพานมิตรภาพไทย-ลาว ข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2 เริ่มตั้งแต่ต้นนโยบายเปิดประเทศตามแนว “จินตนาการใหม่” ของลาว และความลงตัวของมาตรการที่ฝั่งตรงข้ามของมุกดาหารเป็นแขวงสะหวันเขต ซึ่งมีประชากรอาศัยอยู่หนาแน่นเป็นอันดับ 2 ของลาวรองจากแขวงคำม่วนนครเวียงจันทน์และการสร้างทางหลวงหมายเลข 9 ของลาวที่เชื่อมต่อไปยังเมืองมรดกโลกที่สำคัญอย่างเมืองสอยอันและเมืองหลวงเก่าของเวียตนามอย่างเมืองเว้ รวมทั้งเมืองท่าการค้าอย่างเมืองดานัง สะพานมิตรภาพแห่งที่ 2 นี้จะเชื่อมเส้นทางท่องเที่ยวที่อุดมสมบูรณ์ลุ่มน้ำโขง ซึ่งมีอารยธรรมที่เก่าแก่ เช่น บ้านเชียง อารยธรรมขอมดินแดนปราสาทหินในอีสานใต้ของไทย มรดกโลกเช่น ปราสาทหินวัดภู น้ำตกหลิสีและน้ำตกคอนพะเพ็งในลาว ดินแดนมหานทีสีพันดอนในจำปาศักดิ์ของลาวตอนใต้ เชื่อมลงไปถึงสามเหลี่ยมมรดกเชื่อมไทย-ลาว-กัมพูชา อันมีมหาปราสาทนครวัด-นครธม หนึ่งในเจ็ดสิ่งมหัศจรรย์ของโลกและมวลหมู่ปราสาทขอมน้อยใหญ่ที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

ในอดีตผู้คนที่เดินทางมามีเป้าหมายการเดินทางที่พระธาตุพนม หรือร่วมงานแห่เทียนพรรษาที่อุบลราชธานี ในขณะที่มุกดาหารเป็นเมืองชายแดนเล็ก ๆ มักถูกมองข้ามแต่หลังการเปิดใช้สะพานมิตรภาพไทย-ลาวฯ จังหวัดมุกดาหารจึงได้รับการจับตามองเป็นพิเศษทั้งในสายตานักท่องเที่ยว นักลงทุนและนักธุรกิจ ผู้มาเยือนที่ต้องการข้ามไปฝั่งลาวและเวียตนามก็หลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะแวะมุกดาหาร ซึ่งหากมุกดาหารมีศักยภาพทางการบริการการท่องเที่ยวเพียงพอก็จะสามารถดึงเม็ดเงินจากนักท่องเที่ยวให้แวะจับจ่ายใช้สอยได้ เพราะในแง่ศักยภาพการบริการการท่องเที่ยวเมื่อเปรียบเทียบกับระหว่างมุกดาหารกับสะหวันเขต แล้วมุกดาหารย่อมมีความพร้อมมากกว่า ทั้งคุณภาพความปลอดภัย ความสะอาดสบาย และประหยัดกว่าที่จะพักในฝั่งสะหวันเขตอีกด้วย

4.3 ผลกระทบต่อนโยบายการพัฒนา

สะพานมิตรภาพไทย-ลาว ข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2 เป็นผลที่เกิดจากนโยบายทางเศรษฐกิจและสังคมระหว่างประเทศ ก่อให้เกิดการดำเนินงานด้านแผนการพัฒนา นโยบายด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งความร่วมมือกับประเทศที่ให้การช่วยเหลือ คือ ญี่ปุ่น ซึ่งจะเป็นกลไกผลักดันให้เกิดนโยบายทางการพัฒนาต่าง ๆ ในแขวงสะหวันเขตของลาวที่จะส่งผลดีต่อมุกดาหารของไทยและความร่วมมือด้านนโยบายต่างๆของไทยและลาวก็จะเกิดขึ้นมากมาย ทั้งภาครัฐและเอกชน ส่วนการลงทุนในธุรกิจต่างๆจะเกิดขึ้นไม่ได้เลยหากปราศจากความร่วมมือทางสังคม กฎหมาย การเมืองและเศรษฐกิจของทั้ง 2 ประเทศ รวมทั้งระหว่างกลุ่มประเทศในภูมิภาค

4.4 ผลกระทบด้านการใช้ประโยชน์จากที่ดิน

มุกดาหารซึ่งเดิมเป็นเมืองชายแดนริมแม่น้ำโขงที่ไม่ใช่เส้นทางผ่านตามปกติ และมีการใช้ประโยชน์จากที่ดินส่วนใหญ่เพื่อการอยู่อาศัยและเกษตรกรรมในอดีต ก็จะต้องเปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหารที่ดินที่เป็นชุมชนที่พักอาศัยและที่ดินริมแม่น้ำโขง รวมทั้งที่ดิน เพื่อการเกษตรจะเปลี่ยนแปลงไปเป็นการใช้ที่ดินเพื่อรองรับธุรกิจบริการด้านการท่องเที่ยว เช่น ที่พัก ร้านอาหาร สวนสาธารณะ ที่จอดรถ ตลาดขายสินค้า ลานกิจกรรม แม้แต่การเกษตรเพื่อการท่องเที่ยว หรือศูนย์ราชการขนาดใหญ่ที่รองรับการติดต่อราชการระหว่างประเทศ ด้านควบคุมโรคติดต่อ ด้านตรวจสินค้า ด้านกักกันสัตว์ สถานีบริการนักท่องเที่ยว บริการน้ำมันและการคมนาคมที่จะขยายตัวมากขึ้นปัจจัยเหล่านี้ย่อมส่งผลให้ราคาที่ดินสูงขึ้นตามอุปสงค์การใช้ที่เพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ดินในเขตเทศบาล ที่ดินริมโขงและที่ดินริมเส้นทางที่เชื่อมต่อกับสะพาน

4.5 ผลกระทบด้านสังคมและวัฒนธรรม

ธุรกิจต่างๆจะเกิดขึ้นมากหลังจากการเปิดใช้สะพาน จากชุมชนที่เป็นชุมชนที่เคยมีความสงบก็อาจจะจะมีนักท่องเที่ยวเข้ามามากมาย รวมทั้งเกิดการลงทุนของสถานบันเทิงต่างๆ ร้านอาหาร สถานบริการทางสุขภาพ โรงพยาบาล สถานเสริมความงาม อาจจะทำให้เกิดปัญหาสังคมอื่นๆ ตามมาจนเป็นสาเหตุของความเสื่อมทางด้านศีลธรรมและจิตใจ

การเติบโตของเมืองที่จะเกิดขึ้น ย่อมแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงบทบาทของการเป็นเมืองเพื่อเป็นศูนย์กลางทางสังคม หากไม่มีการวางแผนที่เหมาะสมในอนาคตอาจก่อให้เกิดอุปสรรคต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวที่จะเกิดขึ้น

เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม วิถีชีวิตที่จะเกิดขึ้นจากการที่มีนักท่องเที่ยวผู้มาเยือนมากขึ้นซึ่งเข้ามาพร้อมกับทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมชนเผ่า วัฒนธรรมการแต่งกายท้องถิ่นของชนเผ่า ค่านิยมและพฤติกรรมทางสังคมที่จะเกิดขึ้น ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระยะยาวต่อทัศนคติ จิตสำนึกและวัฒนธรรมทางจิตแบบชนบทที่โอบอ้อมอารีย์ เป็นการมุ่งผลกำไรทางการค้า แข่งแย่งเพื่อครอบงำผลประโยชน์ซึ่งจะเป็นผลกระทบที่เกี่ยวเนื่องกับผู้คนในสังคมทุกคน

4.6 ผลกระทบด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การเติบโตของการท่องเที่ยวจะทำให้มีการลงทุนการก่อสร้าง การบริการที่พักแก่นักท่องเที่ยว การดำรงชีวิตประจำวันอาจจะก่อให้เกิดขยะของเสีย สิ่งปฏิกูล น้ำเสีย ซึ่งต้องมีการศึกษาและวางระบบการจัดการที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม รวมทั้งรักษาภาพความบริสุทธิ์ทางธรรมชาติของพื้นที่ทั่วไปและขณะในแหล่งท่องเที่ยวให้คงความบริสุทธิ์มีความเสื่อมโทรมน้อยที่สุด ส่วนด้านการคมนาคม ขนส่ง ขณะที่อยู่ในระหว่างการก่อสร้างถนนหนทาง ก็อาจก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพหรือเกิดมลภาวะขึ้นได้ รวมทั้งการขนส่งทางอากาศที่ก่อให้เกิดมลภาวะทางอากาศ หรือเสียงรบกวนที่อาจทำให้นักท่องเที่ยวไม่ประทับใจในบรรยากาศของเมืองท่องเที่ยวขึ้นได้

5. ศักยภาพการท่องเที่ยวของพื้นที่ใกล้เคียง แขวงสะหวันเขต สปป.ลาว

ภาพประกอบ 38 แสดงแผนที่แขวงสะหวันเขต สปป.ลาว
ที่มา :กรมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้. (2549). (ออนไลน์)

แขวงสะหวันเขต

ตั้งอยู่กึ่งกลางระหว่างจังหวัดมุกดาหารกับจังหวัดกว๋างตรีของเวียดนาม ที่เชื่อมโยงไปเว้ และดานัง เป็นจุดเชื่อมเส้นทางคมนาคม ทางบก ทางน้ำ และทางอากาศเป็นแขวงที่มีเศรษฐกิจดีที่สุดใน 16 แขวงในสปป.ลาว มีรายได้จากการเก็บภาษีนำเข้า-ส่งออก ประมาณ 55 ล้านบาท (16,500ล้านบาท)ใน พ.ศ. 2538 รัฐบาลลาวได้ลงนามในสัญญาร่วมกับรัฐบาลเวียดนามในการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษที่บ้านแดนสวน ในแขวงสะหวันเขต ติดชายแดนลาวาว จังหวัดกว๋างตรี ของเวียดนาม (ชายแดน ลาว-เวียดนาม)

5.1 โอกาสในการพัฒนาแขวงสะหวันเขต

แขวงสะหวันเขตเป็นเมืองสำคัญอันดับสองของประเทศลาว เป็นเขตหนึ่งที่มีอุดมมั่งคั่งไปด้วยศิลปวัฒนธรรม จุดพิเศษของแขวงนี้ทางด้านศิลปวัฒนธรรมมีโบราณสถานที่น่าสนใจที่เก่าแก่ประมาณเจ็ดศตวรรษและใหม่ประมาณสองศตวรรษ โบราณสถานที่มีบรรจุศิลปะลวดลายแบบขอมที่สร้างในศตวรรษที่ 11 ได้แก่ หอเทวาลัย บ้านเอือนหิน เมืองสองคอน และธาตุคู่บ้านนาคู เมืองจำพอน และที่เด่นไปกว่านั้น ก็คือ ธาตุอิงฮัง วัดหนองลำจัน วัดบ้านชะคินใต้ วัดท่าโสน วัดไชยะพุม และวัดจำพอน วัดดังกล่าวสร้างขึ้นในศตวรรษที่ 18-19 และต้นศตวรรษที่ 20

ภาพประกอบ 39 แสดงภาพทางหลวงหมายเลข 9 ช่วงที่ผ่านแขวงสะหวันเขต สปป.ลาว ไป เมืองดานังสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามที่สร้างเสร็จแล้ว ที่มา:บันทึกเมื่อ 26 มีนาคม 2550

ลักษณะพิเศษทางภูมิศาสตร์ การคมนาคมทางบก เป็นจุดเชื่อมต่ออยู่บนถนนสายหลัก 2 สาย คือ ถนนหมายเลข 13 ซึ่งเชื่อมภาคเหนือ ภาคใต้ ของลาวกับถนนหมายเลข 9 ซึ่งต่อ จากถนนหมายเลข 13 ใกล้เคียงแดนไทยไปทางทิศตะวันออกเชื่อมต่อกับจังหวัดกว๋างตรีและท่าเรือดานังของเวียดนาม รวมทั้งการสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงเชื่อมต่อระหว่างจังหวัดมุกดาหารของไทยกับแขวงสะหวันเขต สปป.ลาว สำหรับการเดินทางทางน้ำ มีเส้นทางเดินเรือตามลำน้ำโขง ระหว่างเวียงจันทน์-สะหวันเขต โดยสามารถใช้เรือที่มีระวางบรรทุก 70-140 ตัน ซึ่งขณะนี้ถือว่าเป็นระวางบรรทุกสูงสุดเมื่อเทียบกับการเดินทางทางเรือ ในแม่น้ำโขงของลาวที่จุดอื่น ๆ ส่วนทางอากาศรัฐบาลลาวมีโครงการที่จะสร้างสนามบินในแขวงสะหวันเขตให้เป็นสนามบินภายในประเทศที่ทันสมัยขึ้นอีก 2 แห่ง คือที่ หลวงพระบางและปากเซ (ที่มา:สถานกงสุลใหญ่ ประจำแขวงสะหวันเขต 4 พ.ค.44)

5.2 แหล่งท่องเที่ยวในแขวงสะหวันเขต

พระธาตุอิงฮัง

ตั้งอยู่ในแขวงสะหวันเขตห่างจากตัวแขวงสะหวันเขตตามทางหลวงหมายเลข 13 (เส้นทางไปบ้านโพนสิม ระหว่างเส้นทางสะหวัน-เซโน) ประมาณ 13 กิโลเมตร องค์พระธาตุมีความสูง 25 เมตร กว้างด้านละ 9 เมตร มีลักษณะเป็นสี่เหลี่ยมย่อมุมเหมือนหอปราสาท เป็นเจดีย์แบบผสมวิหาร องค์พระธาตุเจดีย์จัดเป็น 3 ฐานลดหลั่นกันเป็นลำดับฐานล่าง ฐานกลาง มีประตูทางเข้า 4 ด้าน ตกแต่งด้วยภาพสลักแนวคามาวิจิตรของศาสนาฮินดูที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ภายในประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ ฐานเบื้องล่างองค์พระธาตุเจาะเป็นช่องประดิษฐานพระพุทธรูปปางต่างๆ 160 องค์ ศิลปะฝีมือช่างสกุลฝงโขง คือ ช่างไทยและช่างลาว ในอดีตอนุญาตให้เข้านมัสการได้เฉพาะผู้ชายเท่านั้น ปัจจุบันเปิดให้เข้านมัสการได้ทั้งชายและหญิง รอบผนังกำแพงด้านในสร้างเป็นศาลาเดินวนรอบพระ

ภาพประกอบ 40 แสดงภาพพระธาตุอิงฮัง แขวงสะหวันเขต สปป.ลาว
ที่มา:บันทึกเมื่อ 26 มีนาคม 2550

ภาพประกอบ 41 แสดงภาพตลาดสะหวันเขต หรือ ตลาดสิงคโปร์ ที่รัฐบาลสิงคโปร์ให้การช่วยเหลือ
งบประมาณในการก่อสร้าง ที่มา:บันทึกเมื่อ 26 มีนาคม 2550

ภาพประกอบ 42 แสดงภาพนักท่องเที่ยวหลังไหลเข้ามัสการพระธาตุอิงฮัง ในแขวงสะหวันเขต
ที่มา:บันทึกเมื่อ 26 มีนาคม 2550

ภาพประกอบ 43 แสดงภาพสนามกีฬาแห่งชาติ แขวงสะหวันเขตที่กำลังก่อสร้างเพื่อรองรับ
กิจกรรมทางกีฬา ที่มา:บันทึกเมื่อ 26 มีนาคม 2550

ภาพประกอบ 44 แสดงภาพอาคารสถาปัตยกรรมแบบฝรั่งเศส ในตัวแขวงสะหวันเขต
ที่มา:บันทึกเมื่อ 26 มีนาคม 2550

ตลาดสิงคโปร์

ตั้งอยู่นครศรีสว่างวงศ์ ตรงข้ามสถานีวิทยุกระจายเสียงสะหวันเขต ห่างจาก
ด่านศุลกากรสะหวันเขตประมาณ 0.5 กิโลเมตร เปิดดำเนินการตั้งแต่วเวลา ตี 5 ถึง 6 โมงเย็นของทุกวัน
เป็นตลาดที่ใหญ่ที่สุดและเป็นแหล่งค้าขายที่สำคัญของแขวงสะหวันเขต สาเหตุที่เรียกชื่อว่าตลาด
สิงคโปร์ เพราะรัฐบาลสิงคโปร์ได้ให้เงินช่วยเหลือในการก่อสร้างแทนตลาดเก่าในตัวเมือง มีสินค้า
นานาชนิดทั้งเครื่องอุปโภคบริโภคในชีวิตประจำวันและเครื่องประดับมากมาย รวมทั้งผลไม้ อาหาร
สด อาหารท้องถิ่นในช่วงเทศกาลสำคัญจะมีตลาดนัดขายของจากไทย เวียดนาม จีน และกัมพูชา ขาย
เครื่องมือก่อสร้าง อุปกรณ์แต่งรถ ยาสีฟัน เสื้อผ้า ทองรูปพรรณและสินค้าเบ็ดเตล็ดมากมาย

ภาพประกอบ 45 แสดงภาพบรรยากาศภายในตลาดสะหวันเขต หรือ ตลาดสิงคโปร์
ที่มา:บันทึกเมื่อ 26 มีนาคม 2550

ภาพประกอบ 46 แสดงภาพวัดไชยสมบูรณในแขวงสะหวันเขต สปป.ลาว
ที่มา:บันทึกเมื่อ 26 มีนาคม 2550

วัดไชยสมบูรณ

ตั้งอยู่ริมฝั่งโขง ห่างจากด่านศุลกากรสะหวันเขตทางทิศเหนือประมาณ 500 เมตร ชาวบ้านทั่วไปเรียกว่า “วัดใหญ่” เป็นวัดที่เก่าแก่ที่สุดในแขวงสะหวันเขต สร้างเมื่อ พ.ศ. 2439 จุดเด่นอยู่ที่ ศิลปะผนังด้านนอกพระอุโบสถเป็นภาพปูนปั้นนูนต่ำรูปอุฐูและแรคนอเดียว พื้นปูด้วยกระเบื้องแบบฝรั่งเศส ประติมากรรมหินปูนที่ประดับตามแบบสถาปัตยกรรมในพระพุทธศาสนานิกายเถรวาท ซ้ายมือเป็นกุฏิที่ใช้เป็นอาคารเรียนของพระสงฆ์และเป็นห้องเรียนสอนหนังสือให้กับเด็กนักเรียนชาวลาว ตัวอาคารเป็นสถาปัตยกรรมแบบกึ่งฝรั่งเศสยุคอาณานิคมกึ่งพระพุทธศาสนา มีหอกลองขนาดใหญ่สามารถขึ้นชมวิวทิวทัศน์แม่น้ำโขงได้และมองเห็นฝั่งจังหวัดมุกดาหารได้อย่างสวยงาม

ภาพประกอบ 47 แสดงภาพวิหารวัดไชยสมบูรณในแขวงสะหวันเขต สปป.ลาว
ที่มา:บันทึกเมื่อ 26 มีนาคม 2550

ภาพประกอบ 48 แสดงภาพด้านหน้าของโบสถ์เซนต์เทเรซ่า ในแขวงสะหวันเขต สปป.ลาว
ที่มา:บันทึกเมื่อ 26 มีนาคม 2550

โบสถ์เซนต์เทเรซ่า

ตั้งอยู่ถนนสีเมือง ห่างจากอนุสาวรีย์ท่านครูวงศ์ประมาณ 1 กิโลเมตร ตัวโบสถ์มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวตามแบบศิลปะฝรั่งเศส ส่วนด้านบนของโบสถ์สร้างเป็นตึกทรงกลมคล้ายหอคอยในประเทศฝรั่งเศส ด้านขวาของประตูทางเข้ามีซุ้มดอกไม้ จัดตกแต่งคล้ายอุโมงค์สวยงามมาก ภายในมีรูปปั้นพระแม่มารีย์ขนาดเล็ก พื้นปูด้วยกระเบื้องและกระจกแบบฝรั่งเศส นอกจากชาวลาวแล้ว โบสถ์แห่งนี้ยังเป็นสถานที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของผู้คนในชุมชนเวียดนามที่นับถือศาสนาคริสต์อีกด้วย

ภาพประกอบ 49 แสดงภาพถนนทางเข้า พิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ ในแขวงสะหวันเขต สปป.ลาว
ที่มา:บันทึกเมื่อ 26 มีนาคม 2550

พิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์

ตั้งอยู่ห่างจากวัดไชยสมบุญ 500 เมตรเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ที่มีชื่อเสียงของแขวง เปิดให้บุคคลทั่วไปเข้าชมระหว่างเวลา 8.00 น.-16.00 น. ภายในจัดแสดงนิทรรศการเกี่ยวกับร่องรอยของสิ่งมีชีวิตขนาดใหญ่ที่สุดในโลก ด้วยความร่วมมือของนักโบราณคดีชาวลาวและนักโบราณคดีชาวฝรั่งเศสที่ร่วมกันสำรวจขุดค้นหาร่องรอยได้มากมาย จุดเด่นที่น่าสนใจคือการค้นพบกระดูกและรอยเท้าไดโนเสาร์ 2 ประเภท 4 สายพันธุ์ คือ ประเภทกินเนื้อ 1 สายพันธุ์ ประเภทกินพืช 3 สายพันธุ์ โดยร่องรอยที่สมบูรณ์ที่สุดถูกค้นพบในแขวงสะหวันเขตนั้นเป็นส่วนหางของไดโนเสาร์พันธุ์ Saltasurus ค้นพบกระดูกสมบูรณ์ทั้งหาง และมีตู้กระจกอีก 10 ตู้ใช้เก็บชิ้นส่วนของกระดูกไดโนเสาร์ ซากก้อนหินทองคำและทองแดงที่ถูกค้นพบที่บ่อขุดหินสะหวันเขต ซากฟอสซิล หินรูปปลา หอย และเต่าโบราณที่น่าสนใจมาก นอกจากนี้ยังมีชิ้นส่วนของสรีระและฟันของสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำดึกดำบรรพ์คล้ายกิ้งก่ายักษ์จัดแสดงในพิพิธภัณฑ์อีกด้วย

ภาพประกอบ 50 แสดงภาพอาคารพิพิธภัณฑ์แขวงสะหวันเขต ที่มา:บ้านทีกเมื่อ 26 มีนาคม 2550

พิพิธภัณฑ์แขวงสะหวันเขต

ตั้งอยู่ห่างจากด่านศุลกากรแขวงสะหวันเขตไปทางทิศใต้ประมาณ 3 กิโลเมตร ติดกับโรงพยาบาลประจำแขวงเปิดให้บุคคลทั่วไปเข้าชมเวลา 8.00 น.-16.00 น. นับเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งตั้งอยู่ในตัวอาคารสถาปัตยกรรมฝรั่งเศส ภายในมีการจัดแสดงนิทรรศการและเรื่องราวเกี่ยวกับสงครามปลดปล่อยและสงครามอินโดจีนบอกเล่าเรื่องราวแห่งการต่อสู้ของวีรชนชาวลาวที่ขับไล่ญี่ปุ่น ฝรั่งเศสและอเมริกา นอกจากนี้ยังมีกะทะและโองทองคำที่ถูกค้นพบในอดีตมาจัดแสดงอีกด้วย จัดแสดงเรื่องราวเส้นทางโฮจิมินห์และความสัมพันธ์อันที่พี่น้องระหว่างลาวและเวียดนามที่ต่อสู้สงครามร่วมกัน ตลอดจนจัดแสดงตัวอย่างอาวุธยุทโธปกรณ์ ซากปืนโบราณ 4 อัน ซากเครื่องบินเล็ก 1 ลำ หน้าหน้าออกสู่ม่านน้ำโขงคล้ายป้อมปืนต่อสู้สมัยสงครามฝรั่งเศสและสมัยสงครามอินโดจีน

ป่าสงวนภูซ้างแห

ป่าสงวนภูซ้างแหนี้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่รัฐบาลสวีเดนและรัฐบาลลาวร่วมกันจัดบริการนำเที่ยวเพียงรายเดียวในป่าสงวนแห่งนี้ ด้วยรูปแบบผสมผสานระหว่างกิจกรรมนำเที่ยวแบบอนุรักษ์และผจญภัยควบคู่ไปกับการศึกษาเส้นทางธรรมชาติ และวิถีชีวิตของชนกลุ่มน้อยตลอดเส้นทาง การเดินป่าภูซ้างแหจะร่วมเดินทางไปกับชนกลุ่มน้อยในท้องถิ่นแบบแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและประเพณีของชาวลาวดั้งเดิม

เมืองเซโปน

ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของแขวงสะหวันเขต ตามทางหลวงหมายเลข 9 ประมาณ 190 กิโลเมตร “เซโปน” เป็นชื่อเมืองที่ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติเมื่อครั้งเกิดสงครามทำลายลงยับเยินมากที่สุด เพราะในอดีตเซโปนเป็นทางผ่านเส้นทางสายโฮจิมินห์อันเป็นเส้นทางรบที่มีชื่อเสียงของสงครามอินโดจีน ซึ่งเป็นเครือข่ายของถนนทุรกัณฑ์ที่ซับซ้อนเลียบชายแดนลาว-เวียดนาม เริ่มต้นจากโพนสะหวันลงมาถึงแขวงอัตตะปือและต่อไปยังกัมพูชาได้ จุดเด่นของเมืองเซโปน คือ การร่องรอยของอดีตไว้อย่างชัดเจน ดังจะเห็นได้จากถนนรอบเมืองที่เต็มไปด้วยซากปรักหักพัง ซากอาวุธยุทธโปกรณ์ที่หลงเหลือไว้ให้เห็นตลอดสองข้างทาง ในอดีตเส้นทางนี้พวกเวียดนามได้สร้างไว้เพื่อลำเลียงอาวุธยุทธโปกรณ์ไปสู่รบกับทหารฝรั่งเศส ช่วงสงครามอินโดจีนต่อมาในระหว่าง พ.ศ. 2506- พ.ศ. 2517 กองทัพเวียดนามเหนือใช้เป็นเส้นทางลำเลียงพลไปยังเวียดนามใต้ สหรัฐอเมริกาพยายามทำลายเส้นทางนี้โดยการทิ้งระเบิดอย่างหนักจนปัจจุบันนี้ร่องรอยความพินาศยับเยินยังคงจารึกความโหดร้ายของสงครามไว้อย่างชัดเจน และยังคงมีซากระเบิดและอาวุธยุทธโปกรณ์เป็นเครื่องยืนยันเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์นี้ตลอดเส้นทาง เพื่อเป็นบทเรียนให้ศึกษาความเจ็บปวดจากสงครามได้อย่างชัดเจน

ภาพประกอบ 51 แสดงภาพบรรยากาศเมืองเซโปน แขวงสะหวันเขต สปป.ลาว
ที่มา : สถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.(2549).(ออนไลน์)

5.3 วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น

วัฒนธรรมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวแขวงสะหวันเขต สปป.ลาว นอกจากจะมีวัฒนธรรมทางภาษาที่มีความคล้ายคลึงกันแล้ว งานประเพณีต่าง ๆ ของลาวที่จัดขึ้นตลอดปี ก็ดูไม่ต่างจากชาวไทยในภาคอีสานนัก เกือบทั้งหมดเป็นงานประเพณีที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาเรียกกันว่า **ฮีตสิบสอง** ซึ่งคำว่า **ฮีต** หมายถึง จารีต ส่วน **สิบสอง** หมายถึง เดือนทั้ง 12 เดือนในรอบหนึ่งปี ชาวสะหวันเขตมีงานประเพณีครบทั้งสิบสองเดือนในหนึ่งปี ดังนี้

เดือนอ้าย : บุญเข้ากรรม

จัดช่วงเดือนธันวาคม ซึ่งอยู่ในช่วงฤดูหนาวจุดประสงค์ของงานนี้ เพื่อให้พระภิกษุเข้าพิธีกรรมปลงอาบัติด้วยการอยู่ในเขตที่จำกัด เพื่อชำระจิตใจให้สะอาด

เดือนยี่ : บุญคูณลาน

จัดช่วงหลังฤดูเก็บเกี่ยว ก่อนที่จะนำข้าวที่นวดแล้วไปเก็บในยุ้ง จะมีการทำบุญข้าวขี้ข้าว มีการนิมนต์พระมาสวดเป็นสิริมงคลและเป็นนิมิตรหมายที่ดีให้ปีต่อไปการทำงานเกิดผลดี

เดือนสาม : บุญข้าวจี

จัดช่วงหลังงานมาฆะบูชา ชาวนาจะนำข้าวจีหรือข้าวเหนียวที่นึ่งสุกแล้วปั้นเป็นก้อนเท่าไข่เป็ดทาเกลือนำไปเสียบไม้ย่าง จากนั้นดีไข่ทาให้ทั่วแล้วย่างจนไข่สุกและถอดไม้เสียบออก จากนั้นนำน้ำตาลอ้อยขจัดลงตรงกลางเป็นไส้ นำถวายพระสงฆ์ในช่วงที่หมดฤดูทำนาแล้ว เพื่อเป็นการทำบุญ

เดือนสี่ : บุญพระเวส

จัดช่วงเดือนสี่ข้างขึ้นหรือข้างแรมก็ได้ เป็นงานบุญพระเวสหรืองานบุญมหาชาติ เช่นเดียวกับงานฟังเทศน์พระเวสสันดรชาดก อันเป็นชาดกที่ยิ่งใหญ่ ชาวบ้านจะช่วยกันตกแต่งประดับประดาโรงธรรมด้วยดอกไม้ ไม้ ไร่ดอกบัวประดับธรรมมาสน์ มีการจัดรูปขบวนแห่พระเวสสันดรและนางมัทรีออกจากป่าเข้าไปในเมืองไปสิ้นสุดที่พระอุโบสถ มีการเทศน์มหาเวสสันดรตลอดวัน

เดือนห้า: บุญสงกรานต์

วันแรกของงานเรียกว่า "วันสังขารล่อง" ชาวหลวงพระบางจะไปจับจ่ายซื้อของและธูปธูปพระพุทธรูป เพื่อนำไปปักที่กองเจดีย์ทรายริมแม่น้ำโขง ตกเย็นมีการลอยกระทงภายในกระทงบรรจุกล้วย จิง ข้าวดำ ข้าวแดง ดอกไม้ ใบพลู รูป เทียน ดอกดาวเรือง ผสมและเล็บของผู้ลอยอธิษฐานให้ทุกข์โรคภัยลอยไปกับกระทง

วันที่สอง เรียกว่า "วันเนา" ช่วงเช้ามีการแห่รูปหุ่นเชิดปู่เยอย่าเยอและสิงห์แก้ว สิงห์คำ ช่วงบ่ายขบวนแห่ซึ่งนำโดยปู่เยอย่าเยอ ผู้เฒ่าผู้แก่ หัวหน้าหมู่บ้านแต่ละหมู่บ้าน ขบวนพระสงฆ์ นางสงกรานต์ (นางวอ) ชีตั่วพาทนะบนรถแห่ ปู่เยอย่าเยอก็จะพ้อนรำถวายพรให้ลูกหลาน

วันที่สาม เรียกว่า “วันสังขารขึ้น” ชาวหลวงพระบางทำข้าวเหนียวหนึ่ง และนมลูกกวาด พากันเดินขึ้นภูมีย์ คือ ภูเขาสูงกลางเมืองหลวงพระบาง ระหว่างเดินจะวางข้าวเหนียว และขนมไว้ตามหัวเสา บันไดจนถึงองค์พระธาตุ วิธีการนี้เรียกว่าเป็นการตัดบาตรภูมีย์ มีการโยนข้าวเหนียวลงในป่าข้างองค์พระธาตุเป็นการให้ทาน ช่วงบ่ายมีขบวนแห่นางสังขารและอัญเชิญศิระท้าว กบิลพรหมจากวัดเชียงทองไปยังวัดวิชุนมีการสรงน้ำพระที่วัดวิชุน

วันที่สี่ นับเป็นวันสำคัญอีกวันหนึ่งมีการแห่พระบาง พระพุทธรูปคู่ เมืองหลวงพระบาง ปีหนึ่งจะอัญเชิญออกมาให้ชาวเมืองสรงน้ำ พระบางนี้จะประดิษฐานอยู่ที่วัดใหม่ เป็นเวลา 3 วัน 3 คืน จากนั้นจะอัญเชิญกลับหอพิพิธภัณฑน์เหมือนเดิม

เดือนหก : บุญบั้งไฟ

จัดช่วงเดือนหกก่อนฤดูการทำนามาถึง อย่างเข้าฤดูฝนคล้ายกับงานบุญบั้งไฟของภาคอีสาน จุดประสงค์เพื่อบูชาหลักเมือง และ ขอให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล ปีใดที่ไม่มีการทำบุญบั้งไฟเชื่อว่าปีนั้นจะเกิดเภทภัยต่างๆ และเป็นสัญญาณว่าฤดูการทำนาจะเริ่มต้นแล้ว

เดือนเจ็ด: บุญซำฮะ

จัดในช่วงเดือนเจ็ด เป็นงานเล็กๆ แต่สำคัญ จุดประสงค์เพื่อเป็นการชำระล้าง เสนียด จัญไร ที่จะเกิดกับบ้านเมือง เพื่อให้บ้านเมืองมีความสงบสุข

เดือนแปด: บุญเข้าพรรษา

จัดในช่วงวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8 เป็นการเริ่มต้นฤดูเข้าพรรษาเหมือนชาวไทย พระสงฆ์จะหยุดเดินทางออกไปทำกิจธุระนอกวัดเป็นเวลา 3 เดือน นับแต่วันเข้าพรรษาเป็นต้นไปในวันแรกนี้จะมีการทำบุญกันที่วัดต่างๆ

เดือนเก้า: บุญห่อข้าวประดับดินการสว่างเฮือและการล่องเฮือไฟ

จัดในช่วงเดือนเก้า บุญห่อข้าวประดับดิน เป็นการทำพิธีกรรมอุทิศส่วนกุศลให้กับวิญญาณบรรพบุรุษ และวิญญาณไร้ญาติให้ออกมารับส่วนบุญ ชาวบ้านจะนำอาหารหวานคาว บุหรี่ หมาก พลู ใส่ลงในกรวยใบตองแล้วนำไปวางตามพื้นดินหรือใต้ต้นไม้บริเวณริ้วบ้าน ริ้ววัด

การสว่างเฮือ สว่าง หมายถึง แข่งขัน เฮือ หมายถึง เรือเป็นงานบุญแข่งเรือประจำเดือนเก้า ทุกคุ้ม (หมู่บ้าน) จะนำเรือเข้าแข่งขัน ในอดีตการแข่งขันเรือถือเป็นการฝึกซ้อมฝีพายเพื่อต่อสู้ข้าศึกที่มาจากน้ำ ปัจจุบันนับเป็นงานบุญที่สนุกสนานงานหนึ่งของชาวลาว

เดือนสิบ: บุญข้าวสาก

จัดในช่วงวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 10 จุดประสงค์ของการจัดงานเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้คนตายหรือเปรต พิธีนี้จัดห่างจากงานบุญข้าวประดับดิน 15 วัน อันเป็นเวลาทีเปรตต้องกลับไปที่อยู่ของตน

เดือนสิบเอ็ด : บุญออกพรรษา

จัดในช่วงวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 เป็นงานตักบาตรเทโว มีการจัดอาหารไปถวายพระภิกษุสามเณร มีการกวนข้าวทิพย์ (กระยาสารท) ถวาย มีการถวายผ้าจ่านำพรรษาและปราสาทผึ้ง โดยการนำไม้ไผ่มาสานเป็นรูปปราสาท ตกแต่งสวยงาม จัดขบวนแห่ปราสาทผึ้งไปถวายพระในตอนค่ำเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้ผู้ล่วงลับ

เดือนสิบสอง : บุญกฐิน

จัดในช่วงแรม 1 ค่ำ เดือนแรมถึงเดือนเพ็ญ เดือน 12 เป็นการถวายผ้าแด่พระสงฆ์ที่จำพรรษามาตลอดช่วงเข้าพรรษา นับเป็นงานบุญที่กระทำกันมาแต่โบราณ

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

1. บทสรุป

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดมุกดาหารให้เป็นเมืองท่องเที่ยวชายแดน ทั้งจากการศึกษาเอกสาร การสำรวจ การสังเกต การสอบถามการวิเคราะห์ศักยภาพด้านต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวชายแดนของจังหวัดมุกดาหารสามารถสรุปและเสนอแนะดังนี้

ความมุ่งหมายการวิจัย

ในการวิจัยผู้วิจัยได้กำหนดความมุ่งหมายของการวิจัยไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาศักยภาพและแนวโน้ม รวมทั้งโอกาสในการพัฒนาการท่องเที่ยวชายแดนของจังหวัดมุกดาหาร
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาการท่องเที่ยวชายแดนของจังหวัดมุกดาหาร
3. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวชายแดนที่สอดคล้องกับการพัฒนาจังหวัด
4. เพื่อศึกษาผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นหลังการเปิดใช้สะพานมิตรภาพไทย-ลาว ข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2

2

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการสุ่มตัวอย่าง(Sample) ที่มีลักษณะตัวแทน(Representative) ของกลุ่มตัวอย่างในขนาดที่เหมาะสม (Adequate Size) ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ 5 คน กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ประกอบการธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว 5 คน โดยทำการเลือกสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักท่องเที่ยว 5 คน กลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชน 5 คน ทำการสุ่มแบบบอกต่อ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. แบบบันทึกข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวกับจังหวัดมุกดาหารและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวชายแดน
2. การสำรวจ (Survey) ใช้วิธีการสำรวจพื้นที่ สภาพปัญหา การจัดการทางกายภาพ การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและปัจจัยพื้นฐานที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวทั่วไปเพื่อหากลุ่มเป้าหมาย โดยการมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมตามความเหมาะสม อุปกรณ์ที่ใช้ได้แก่ แผนที่ กล้องถ่ายรูป สมุดบันทึก แบบสัมภาษณ์

3. การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observations) โดยการร่วมกิจกรรมและการศึกษาลักษณะการมีส่วนร่วมของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์ที่ต้องการศึกษา ในแง่ต่าง ๆ อุปกรณ์ที่ใช้ได้แก่ แผนที่ กล้องถ่ายรูป สมุดบันทึก

4. การสัมภาษณ์ระดับลึก (Indepth Interview) ใช้การสัมภาษณ์ระดับลึก ประกอบกับการสังเกตผู้ให้ข้อมูลหลักในแต่ละประเด็นที่ศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยมีการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. รวบรวมข้อมูลด้านทุตยภูมิจากเอกสาร
2. สํารวจข้อมูลภาคสนาม (Survey) การสังเกต การสัมภาษณ์
3. แยกประเภท ศึกษาเนื้อหาแยกประเภท
4. วิเคราะห์เนื้อหาจากเอกสาร
5. วิเคราะห์ข้อมูลจากท้องถิ่น
6. บูรณาการด้านคุณภาพจากการวิเคราะห์เนื้อหาจากเอกสาร จากการวิเคราะห์และจากการสัมภาษณ์
7. ประมวลผล + ประเมินผลตามวัตถุประสงค์
8. ศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดมุกดาหารให้เป็นเมืองท่องเที่ยวชายแดนตามแนวทางการวางแผนการจัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

2. สรุปผลการวิจัย

จากการสัมภาษณ์ข้าราชการภาครัฐ ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวและประชาชนในพื้นที่ รวมทั้งศึกษาสภาพพื้นที่ เอกสาร นโยบายการพัฒนาจังหวัดมุกดาหารโดยภาพรวมแล้วสามารถสรุปผลได้ดังนี้

2.1 แนวโน้มในการพัฒนาการท่องเที่ยวชายแดนของจังหวัดมุกดาหาร

2.1.1 จังหวัดมุกดาหารมีประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นที่มาของความหลากหลายทางชาติพันธุ์ กลุ่มชนเผ่าพื้นเมือง 8 ชนเผ่า อันเป็นบ่อเกิดของขนบธรรมเนียมประเพณีที่หลากหลายซึ่งยังคงยึดถือปฏิบัติในปัจจุบันและเป็นสิ่งที่เพิ่มมูลค่าทางการท่องเที่ยวที่ดึงดูดเม็ดเงินจากนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดีสามารถส่งเสริมให้เป็นสินค้าที่สร้างความสนใจพิเศษทางการท่องเที่ยวที่สำคัญ คือ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กิจกรรมและประเพณี การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบทชายแดน การประกอบอาชีพเฉพาะของชาวบ้านที่ยังมีอยู่ในปัจจุบันและหาได้ยากในที่อื่น เช่น การทอผ้าของชาวภูไท เป็นต้น

2.1.2 จังหวัดมุกดาหารมีสะพาน เกิดเป็นเส้นทางผ่านไปยังลาวและเวียดนาม ซึ่งจะมียกท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือนระหว่างประเทศจำนวนมาก ทั้งที่มาเพื่อผ่านและแวะพัก สิ่งสำคัญที่จะดึงดูดความสนใจได้คือ อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมท้องถิ่น วิถีชีวิตในท้องถิ่นซึ่งหากมีการ

2.1.3 สถิติของนักท่องเที่ยวแม่จะเป็นชาวไทย ชาวลาว ชาวเวียดนาม และชาวยุโรปเพียงเล็กน้อย แต่เมื่อมีการเติบโตทางการท่องเที่ยว ประกอบกับการเป็นทางผ่านเข้าสู่ประเทศลาวและเวียดนาม ซึ่งถ้าหากมีการประชาสัมพันธ์ให้เห็นศักยภาพทางด้านกายภาพโดดเด่น เช่น การแข่งเรือประเพณี กิจกรรมแข่งไตรกีฬาแม่น้ำโขง เป็นต้น ก็จะช่วยให้ดึงดูดนักท่องเที่ยวชาติอื่น ๆ นอกภูมิภาคให้มาเที่ยวได้

2.1.4 เส้นทางการเดินทางในจังหวัดและเส้นทางเดินทางผ่านสะพานมิตรภาพไทย-ลาว ข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2 เป็นการคมนาคมทางบกที่นำวิเคราะห์ในการลงทุนธุรกิจบริการทางการท่องเที่ยวอื่นๆ เช่น สถานีบริการน้ำมัน ห้องสุขา ที่พักรับประทานอาหาร ริมทาง การให้ความปลอดภัยในการเดินทาง และการบริการทางสุขภาพผ่อนคลายระหว่างการเดินทางรวมทั้งบริการและประชาสัมพันธ์สารสนเทศทางการท่องเที่ยวได้อีกด้วย

2.2 ปัญหาอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวชายแดนของจังหวัดมุกดาหาร

จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการธุรกิจที่พัก ธุรกิจร้านค้า ข้าราชการและนักท่องเที่ยวในจังหวัดมุกดาหาร เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดมุกดาหาร พบว่ายังมีอีกหลายอย่างที่จำเป็นต้องเร่งดำเนินการ เพื่อไม่ให้เป็นอุปสรรคต่อการเติบโตทางการท่องเที่ยวของจังหวัด ปัญหาที่ยังมีอยู่ได้แก่ ปัญหาการจัดการการท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่ๆ ที่ยังไม่มีการดำเนินการและไม่มีคุณภาพที่สร้างความมั่นใจให้นักท่องเที่ยวได้ เช่น การถูกเอาเปรียบราคาค่าใช้จ่ายจากบริษัทนำเที่ยว ปัญหาการวางผังเมืองและโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมที่ยังไม่กระจายกัน เช่น ถนนเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ปัญหาอาชญากรรมและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวที่ยังมีการวิ่งราวทรัพย์สินนักท่องเที่ยวอยู่บ้างการลักลอบเข้าเมืองและการลักลอบขนสินค้าเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมายของชาวลาวและชาวเวียดนามที่สร้างภาพลักษณ์เมืองท่องเที่ยวที่ไม่ดีในสายตานักท่องเที่ยวได้ ปัญหา ยาเสพติดและโรคระบาดที่กระจายทั่วทุกพื้นที่ เช่น โรคไข้หวัดนก เป็นต้น ปัญหาความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม แม้จะยังไม่เกิดขึ้นแต่เป็นเรื่องที่ต้องให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมในการแก้ปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต

2.3 แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวชายแดนที่สอดคล้องกับการพัฒนาจังหวัดมุกดาหาร มี ดังนี้

เนื่องจากยุทธศาสตร์การพัฒนารัฐมุกดาหาร มุ่งสู่การเป็นประตูสู่อินโดจีน

เป็นศูนย์กลางการค้าการคมนาคมในภูมิภาคอินโดจีน ดังนั้นแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับการพัฒนาจังหวัดจึงมุ่งสู่การเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวในภูมิภาคอินโดจีนด้วย เนื่องจากมีปัจจัยทางภูมิศาสตร์ที่เอื้อต่อการเดินทางและเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญทั้งในประเทศและเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวของประเทศอื่นในภูมิภาค ซึ่งจะช่วยสร้างรายได้และความเจริญรวมทั้งยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนและพัฒนาสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้นด้วย

2.4. ผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นหลังการเปิดใช้สะพานมิตรภาพไทย- ลาว ข้ามแม่น้ำโขง แห่งที่ 2 ได้แก่

2.4.1 ผลกระทบด้านเศรษฐกิจต่อชุมชนในจังหวัดมุกดาหารที่จะเติบโตอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะกิจการขนาดเล็ก เช่น ธุรกิจนำเที่ยว ร้านอาหาร ร้านค้าของที่ระลึกและสวัสดิการต่าง ๆ ในชุมชน เกิดการลงทุนจากภายนอกในธุรกิจที่พักโรงแรมและรีสอร์ท อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการอุปโภคบริโภค เกิดการขยายตัวด้านธุรกิจการค้า

2.4.2 ผลกระทบด้านการท่องเที่ยว ที่เกิดจากความลงตัวของภูมิภาคและการสร้างทางหลวงหมายเลข 9 ของลาวที่เชื่อมต่อไปยังเมืองมรดกโลกและเมืองท่าการค้าที่สำคัญของเวียดนาม สะพานมิตรภาพแห่งที่ 2 นี้ จะเชื่อมเส้นทางท่องเที่ยวที่อุดมสมบูรณ์ลุ่มน้ำโขง และสามเหลี่ยมมรกตเชื่อม ไทย-ลาว-กัมพูชา ซึ่งสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

2.4.3 ผลกระทบต่อแผนการพัฒนา/ นโยบายการพัฒนาที่ก่อให้เกิดการดำเนินงานด้านแผนการพัฒนา นโยบายด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะเป็นกลไกผลักดันให้เกิดนโยบายทางการพัฒนาต่าง ๆ ที่จะส่งผลดีต่อไทยและความร่วมมือด้านนโยบายต่างๆ ทั้งด้านสังคม กฎหมาย การเมืองและเศรษฐกิจของทั้ง 2 ประเทศ รวมทั้งระหว่างกลุ่มประเทศในภูมิภาค

2.4.4 ผลกระทบด้านการใช้ประโยชน์จากที่ดินจากการเกษตรจะเปลี่ยนแปลงไปเป็นการใช้ที่ดินเพื่อรองรับธุรกิจบริการด้านการท่องเที่ยว เช่น ที่พัก ร้านอาหาร สวนสาธารณะ ที่จอดรถ ตลาดขายสินค้า ลานกิจกรรม แม้แต่การเกษตรเพื่อการท่องเที่ยว หรือศูนย์ราชการขนาดใหญ่ที่รองรับการติดต่อราชการระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ดินในเขตเทศบาล ที่ดินริมโขงและที่ดินริมเส้นทางที่เชื่อมต่อกับสะพาน

2.4.5 ผลกระทบด้านสังคมและวัฒนธรรม จากชุมชนเมืองที่สงบเงียบ จะเกิดการขยายตัวของสถานศึกษาและฝึกอาชีพเฉพาะทาง เช่น การสอนภาษาที่จะเกิดขึ้นเพื่อผลิตคนรองรับตลาดแรงงานที่จะมีความต้องการมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงบทบาทของการเป็นเมืองเพื่อเป็นศูนย์กลางทางสังคม เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม วิถีชีวิตที่จะเกิดขึ้นจากการที่มีสถาบันเชิงเรีงรมณ์ ผับ บาร์ ร้านอาหาร สถานบริการทางสุขภาพ นักท่องเที่ยว ผู้มาเยือนมากขึ้นซึ่งเข้ามาพร้อมกับวัฒนธรรม ค่านิยมและพฤติกรรมทางสังคมที่จะเกิดขึ้น ส่งผลในระยะยาวต่อพฤติกรรมวัยรุ่นในชุมชน

2.4.6 ผลกระทบด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จากการก่อสร้าง การอยู่อาศัย การดำรงชีวิตประจำวันที่เกิดขยะ ของเสีย สภาพธรรมชาติของพื้นที่ทั่วไปและในแหล่งท่องเที่ยวจะเสื่อมโทรม การก่อสร้างถนนหนทางที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ มลภาวะทางอากาศ เสียงรบกวน

2.5. ศักยภาพที่ส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดมุกดาหาร

เมื่อพิจารณาจากศักยภาพในด้านต่างๆแล้ว จังหวัดมุกดาหารได้กำหนดวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดว่า "จังหวัดมุกดาหารจะเป็นศูนย์กลางทางการค้า การลงทุนและการท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับกลุ่มประเทศอินโดจีน การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน การพัฒนาให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งและยั่งยืนตามแนวทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง เพื่อบรรลุการเป็นเมืองน่าอยู่"

2.5.1. จุดแข็ง (Strength) การพัฒนาจังหวัดของจังหวัดมุกดาหาร

1. เป็นเมืองหน้าด่านชายแดนที่มีความสงบเรียบร้อย ปลอดภัย
2. มีสถานบริการสาธารณสุขทั้งภาครัฐบาลและเอกชนครอบคลุมทุกพื้นที่
3. มีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความอุดมสมบูรณ์
4. มีแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงามหลากหลาย
5. มีแหล่งสินค้าบริการที่หลากหลาย เช่น ตลาดอินโดจีน
6. ความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านมีความราบรื่น แน่นแฟ้น
7. มีผลิตภัณฑ์ OTOP

2.5.2. โอกาส (Opportunity)

1. มีสะพานข้ามแม่น้ำโขงไทย - ลาว แห่งที่ 2 (มุกดาหาร - สะหวันเขต)
2. มีแผนการพัฒนาเครือข่ายเส้นทางคมนาคม แหลมฉบัง - สระแก้ว - มุกดาหาร
3. มีโครงการก่อสร้างทางหลวง 4 ช่องจราจร เชื่อมตะวันออก - ตะวันตก (EWEC) จาก อ.แม่สอด จ.ตาก - พิษณุโลก - ขอนแก่น - มุกดาหาร
4. มีโครงการก่อสร้างทางรถไฟสายอีสานตอนกลาง บัวใหญ่ - ร้อยเอ็ด - มุกดาหาร - นครพนม
6. สามารถจัดโปรแกรมนำเที่ยว 3 ประเทศ 1 จุดหมาย (Three Countries, One Destination)
7. แขวงสะหวันเขต มีประชากรมากกว่า 700,000 คน ซึ่งมีกำลังซื้อมาก
8. มีศักยภาพเป็นศูนย์กลางการผลิตและกระจายสินค้าในอินโดจีน

2.5.3 ข้อได้เปรียบในการพัฒนาที่โดดเด่น ดังนี้

1. ได้เปรียบด้านภูมิประเทศที่เอื้อต่อการเป็นเมืองการค้าการท่องเที่ยวชายแดน
2. ความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านเป็นไปด้วยความราบรื่นแน่นแฟ้น
3. ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความอุดมสมบูรณ์
4. มีแหล่งท่องเที่ยว สวยงาม หลากหลาย จำนวนมาก
6. มีผลิตภัณฑ์ OTOP ที่มีชื่อเสียงส่งจำหน่ายทั้งภายในและต่างประเทศ
7. มีสะพานมิตรภาพไทย-ลาว ข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2 (มุกดาหาร - สะหวันเขต)
8. มีโครงการพัฒนา/ก่อสร้างทางหลวง 4 ช่องจราจร เชื่อมแนวตะวันออก -

ตะวันตก

9. มีโครงการพัฒนาเชื่อมโยงเครือข่ายเส้นทางคมนาคม พื้นที่ชายฝั่งทะเล

ตะวันออก

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

1. หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวควรมีการวางระบบโครงสร้างพื้นฐานด้านการท่องเที่ยวให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เช่น เส้นทางคมนาคม ถนน รถบริการสาธารณะที่สะดวกต่อการเดินทางไปแหล่งท่องเที่ยว
2. หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวควรมีการจัดระบบบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวที่ไม่ซ้ำซ้อนระหว่างหน่วยงานต่างๆ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลเมืองมุกดาหาร แบ่งภาระหน้าที่ที่ชัดเจน
3. หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวควรมีการประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์จังหวัดมุกดาหารว่าเป็นจังหวัดชายแดนที่สงบ ปลอดภัย
4. หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวควรส่งเสริมเครือข่ายพันธมิตรด้านการท่องเที่ยว เช่น การรวมกลุ่มธุรกิจโรงแรม การรวมกลุ่มบริษัทนำเที่ยว การรวมกลุ่มผู้ประกอบการร้านอาหาร เป็นต้น เพื่อรักษามาตรฐานและคุณภาพการให้บริการ
5. หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวควรวางแนวทางการป้องกันความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยว เช่น การปล่อยน้ำเสีย สิ่งปฏิกูลลงแม่น้ำ การกำจัดขยะในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ เป็นต้น
6. บุคลากรภาครัฐที่ให้บริการด้านการท่องเที่ยว เช่น ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ด้านตรวจคนเข้าเมือง ยังมีจำนวนน้อยและขาดความรู้ความชำนาญ
7. หน่วยงานภาครัฐยังขาดระบบการเก็บข้อมูล และศูนย์บริการข้อมูลสารสนเทศแก่นักท่องเที่ยว ที่จะทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงข้อมูลการท่องเที่ยวได้สะดวก

8. หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ควรเตรียมมาตรการป้องกันและแก้ปัญหาทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่ไม่ถูกกฎหมาย เช่น การแฝงการขายบริการทางเพศ หรือ ยาเสพติดในกิจกรรมการท่องเที่ยวประเภทสถานบันเทิง ผับ บาร์ เป็นต้น

9. องค์กรบริหารส่วนตำบลต่างๆ ในจังหวัดควรส่งเสริมวิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น งานหัตถกรรม ประเพณีพื้นบ้านให้เป็นที่รู้จักเพราะนอกจากจะช่วยสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนแล้วยังช่วยสร้างรายได้และเกิดการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่อย่างยั่งยืนต่อไปในระยะยาว

3.2 ข้อเสนอแนะต่อภาคเอกชน

1. ผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวภาคเอกชน เช่น โรงแรม ที่พัก รีสอร์ท ร้านอาหาร บริษัทนำเที่ยว ต้องรักษาระดับคุณภาพการให้บริการที่ซื่อสัตย์ ไม่เอาเปรียบนักท่องเที่ยว และมีจรรยาบรรณการให้บริการ

2. ผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวภาคเอกชน ต้องร่วมรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมในชุมชน เช่น การปล่อยของเสีย ควัน ขยะ เสียงรบกวนต้องไม่ก่อให้เกิดปัญหาภัยกับสังคมส่วนรวมและไม่สร้างผลเสียต่อทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่เป็นของสาธารณะประโยชน์ที่ใช้ร่วมกันอยู่แล้ว

3. ต้องส่งเสริมและเผยแพร่ข่าวสารการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวได้ทราบและบอกต่อเพื่อแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดมุกดาหารจะได้เป็นที่รู้จักในวงกว้างต่อไป

4. ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวภาคเอกชนอาจจะมีการรวมกลุ่มกันเพื่อรักษาสิทธิของกลุ่มธุรกิจและพัฒนาคุณภาพการให้บริการ เช่น ความสะอาด ความปลอดภัย ความสะดวกสบาย

3.3 แนวทางการส่งเสริมให้เป็นเมืองท่องเที่ยวดี

1. การพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดมุกดาหารให้เป็นเมืองท่องเที่ยวต้องมีการดำเนินการที่ไม่ซ้ำซ้อนระหว่างหน่วยงาน เช่น องค์กรบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์กรบริหารส่วนตำบล หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวควรดำเนินการด้านต่างๆ ให้สอดคล้องไปในทางเดียวกัน สามารถเห็นผลอย่างเป็นรูปธรรมได้ เช่น การปรับปรุง ภูมิทัศน์ร้านค้าริมฝั่งแม่น้ำโขง เป็นต้น

2. ควรมีการให้ความสำคัญกับการลดปัญหาสังคมและการก่ออาชญากรรมและความเสี่ยงต่อสิ่งเสพติดและโรคร้ายต่างๆ ให้น้อยลง เพิ่มมาตรการการตรวจคนเข้าเมืองที่เข้มงวด

3. อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้คงสมบูรณ์และความบริสุทธิ์ชะลอการเสื่อมโทรมให้มากที่สุด ทั้งในชุมชนและแหล่งท่องเที่ยว เพื่อจะได้สร้างความยั่งยืนด้านรายได้ให้ชุมชน

4. ควรมีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในภาคธุรกิจการท่องเที่ยวและภาคอื่นๆ ให้มีคุณภาพ โดยเฉพาะการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และปลูกฝังค่านิยมที่ดีให้เยาวชนและประชาชนทั่วไป ให้เป็นผู้มีความรู้ เพิ่มทักษะในอาชีพต่างๆ และสามารถสร้างสรรค์ประโยชน์ให้แก่สังคมไทยได้ในระยะยาวต่อไป

บรรณานุกรม

- กรมการปกครอง .(2549). *ข้อมูลมหาดไทยส่วนภูมิภาค*. กรุงเทพฯ:กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย
- กรมการพัฒนาชุมชน.(2545). *40 ปี กรมการพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพฯ: พิพิธการพิมพ์.
- กรมโยธาธิการและผังเมือง. (2547). *การวางและจัดทำผังประเทศและผังภาคประเทศไทยและการพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือในอนาคต*. (เอกสารประกอบการสัมมนาในระดับภาค ครั้งที่ 1 วันที่ 18 พฤศจิกายน 2547 ณ โรงแรมตักศิลา จ.มหาสารคาม).กรุงเทพฯ:กรมโยธาธิการและผังเมือง กระทรวงมหาดไทย.
- กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช. (2550). *ข้อมูลทรัพยากรธรรมชาติจังหวัดมุกดาหาร..* สืบค้นเมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2550 จาก www.dnp.go.th
- กระทรวงมหาดไทย.(2548). *คู่มือปฏิบัติราชการพื้นที่ชายแดน*. (เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อเสริมความรู้ด้านความมั่นคงและเศรษฐกิจและส่งเสริมความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน วันที่ 25-27 เมษายน 2548 ณ โรงแรมรามาดาเอนท์) กรุงเทพฯ: กระทรวงมหาดไทย
- กระทรวงมหาดไทย. (2548). *นโยบายและมาตรการจัดระบบป้องกันและการนสื่อสารเพื่อจัดระเบียบพื้นที่ชายแดน พ.ศ. 2547- พ.ศ. 2549*. (เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อเสริมสร้างความรู้ด้านความมั่นคงและเศรษฐกิจชายแดนและส่งเสริมความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน วันที่ 25-27 พฤษภาคม 2548 ณ โรงแรมรามาดาเอนท์). กรุงเทพฯ:กระทรวงมหาดไทย
- กัลปพฤกษ์ เกื้อเกตุ. (2541). *การวางแผนความพร้อมเพื่อรองรับการเติบโตการท่องเที่ยวชายแดน :กรณีศึกษา เมืองหนองคาย*. วิทยานิพนธ์การวางแผนภาคและเมือง. กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.ถ่ายเอกสาร
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2538). “*นโยบายและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Ecotourism)ปี 2538-2539 ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย*” (ททท). จุลสารการท่องเที่ยว. (ตุลาคม-ธันวาคม):กรุงเทพฯ.การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2540). *การพัฒนาการท่องเที่ยวเรื่องกลยุทธ์การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์*. กรุงเทพฯ: มปป.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2540). *โครงการสำรวจสถิติการท่องเที่ยวภายในประเทศ ปี 2538-2540 รายงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*.กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย .
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2549).*รายงานการส่งเสริมสินค้าความสนใจพิเศษ*. กรุงเทพฯ.การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

- การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย.(2547). รายงานการศึกษาขั้นสุดท้าย โครงการศึกษาความเหมาะสมเพื่อจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษสะพาน-เซโน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. กรุงเทพฯ:มปป.ถ่ายเอกสาร
- การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย.(2547). รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการศึกษาการพัฒนาอุตสาหกรรมเป็นศูนย์กลาง รวบรวม แปรรูปและกระจายสินค้า. กรุงเทพฯ:การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย.
- การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดมุกดาหาร. (2549).ข้อมูลการไฟฟ้า. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2550 จาก www.Mukdahan.co.th
- กองเขตแดน กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย. (2548). คู่มือปฏิบัติการและคำแนะนำเกี่ยวกับเขตแดนของประเทศไทย. กรุงเทพฯ:กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย.
- ข้อมูลทั่วไปแขวงสะหวันเขต.(2549).สืบค้นเมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2550 จาก www.th.wikipedia.org/wiki/แขวงสะหวันเขต
- ข้อมูลทั่วไปจังหวัดมุกดาหาร .(2549).สืบค้นเมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2550 จาก www.th.wikipedia.org/wiki/จังหวัดมุกดาหาร
- ความร่วมมือกลุ่มประเทศอนุภาคลุ่มน้ำโขง.วารสารแม่น้ำโขง ฉบับที่ 6 ปี 2002.ไม่ปรากฏนามผู้เขียนบทความ
- เครือข่ายนักวิจัยด้านการพัฒนาเอเชีย :ADRF. (2548). นโยบายและแผนพัฒนาผลิตภัณฑ์ด้านการท่องเที่ยวในประเทศเอเชีย. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- เจษฎา สุวดี. (2538). แนวทางการพัฒนาเมืองหนองคายเพื่อรองรับผลกระทบจากสะพานมิตรภาพ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ การวางแผนภาคและเมือง กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร
- ฉัตรชัย พงศ์ประยูร. (2527). ภูมิศาสตร์เมือง . กรุงเทพฯ :ไทยวัฒนาพานิช,
- ชมรมสื่อมวลชนมุกดาหาร. (2549). ข้อมูลทั่วไปและภาพถ่ายจังหวัดมุกดาหาร..สืบค้นเมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2550 จาก www.Mukweb.com
- ชมรมสื่อมวลชนมุกดาหาร. (2549). ข้อมูลการท่องเที่ยวจังหวัดมุกดาหาร.. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2550 จาก www.thaitour.com
- ณรงค์ศักดิ์ คุนญญอารักษ์. (2550). สถิติการท่องเที่ยวกลุ่มจังหวัดสกลและจังหวัดมุกดาหาร พ.ศ. 2550 . เอกสารประกอบการบรรยาย. มุกดาหาร:ศูนย์การท่องเที่ยว กีฬาและนันทนาการจังหวัดมุกดาหาร.
- ทวี ทิมจำ.(2528). การพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

- เทศบาลเมืองมุกดาหาร.(มปป) . *แผนพัฒนา 3 ปีเทศบาลเมืองมุกดาหาร* .งานวิเคราะห์นโยบายและแผน
กองวิชาการและแผนงาน สำนักงานเทศบาลเมืองมุกดาหาร.มุกดาหาร
- นิตยสาร Trip Magazine. (2549).*10 ชายแดนน่าเที่ยว*.คำนำ
- ประจักษ์ สกุนตลักษ์ณ. (2532). *เศรษฐศาสตร์เมือง*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,หน้า
381-383
- ปรีชา แดงโรจน์. (2544). *อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสู่ศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: บริษัทไฟว์แอนด์ไฟว์
พริ้นติ้ง จำกัด.
- ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์. (2537). *เศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อมและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ*.กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พจนานุกรมภาษาถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.(มปป.). *อัดสำเนา*.ไม่ปรากฏนามผู้แต่ง
- มนตรี ศักดิ์เมือง. (2527). *แนวทางการวางแผนการใช้ที่ดินของชุมชนเมืองในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้*
:*กรณีศึกษาชุมชนเมืองยะลา*. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต .กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร
- ระหัตร์ โรจนประดิษฐ์. (2548). *เอกสารประกอบการสอน รายวิชา ECT 537 Town and City Ecotourism*
Development. กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.อัดสำเนา
- วรรณ วังศ์วานิช. (2539). *ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว*. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะ
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วรรณพร วณิชชานุกร. (2540). *นิเวศการท่องเที่ยว:การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์*. กรุงเทพมหานคร:สถาบัน
ราชภัฏสวนดุสิต.
- วรรณพร วณิชชานุกรและสถาบันราชภัฏสวนดุสิต. (2540). *การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์*. กรุงเทพฯ.บริษัท
ทรอปิคัลพี จำกัด.
- วรรณพร วณิชชานุกร. (2541). *แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทย*. ปรินูญานิพนธ์
การศึกษามหาบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ . กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
อัดสำเนา
- วัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์และคณะ. (2547). *การประเมินผลการส่งเสริมให้คนไทยเดินทางท่องเที่ยวใน*
ประเทศไทยและการพัฒนาและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว. วารสารวิจัยสังคม ปีที่ 27 ฉบับที่ 1/2547.
กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- วัลลีพันธุ์ สถิตยุทธการ; สำอาง หิรัญบุรณะ; และพยอม ธรรมบุตร. (2538). *The Greening of Thai*
Hotel. สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- วิวัฒน์ชัย บุญศักดิ์.(มปป). *สังคมวิทยา*. กรุงเทพฯ:พระนครการพิมพ์
- วาริน สุขเสมอ.(2537). *การศึกษาเพื่อการวางแผนพัฒนาเทศบาลตำบลอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว*

- กรณีศึกษา ผลกระทบชุมชนการค้าชายแดนไทย-กัมพูชา. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร
- วิมล จิโรจน์พันธ์ ;ประชิด กฤษณะพัฒน์ ; และอุดม เขยทิววงศ์ . (2548). *การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แสงดาว.
- เศกสรรค์ ขวาวณิชย์. (2536). *รายงานฉบับสมบูรณ์การพัฒนาการท่องเที่ยวภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*.
 ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, หน้า 35-43
- ศูนย์การท่องเที่ยว กีฬาและนันทนาการจังหวัดมุกดาหาร. (2549). *ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวจังหวัดมุกดาหาร*.
 สืบค้นเมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2550 จาก www.Mukdahan.co.th
- ศูนย์การท่องเที่ยว กีฬาและนันทนาการจังหวัดมุกดาหาร. (2550). *สถิติการท่องเที่ยวกลุ่มจังหวัดสกลและจังหวัดมุกดาหาร*. เอกสารเผยแพร่
- ศูนย์สารสนเทศเพื่อการบริหารและพัฒนางานปกครอง. (2549). *ข้อมูลการปกครองจังหวัดมุกดาหาร*.
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. (2540). *การดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์*. กรุงเทพฯ : ศูนย์บริการวิชาการ.
- สถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. (2548). *รายงานขั้นต้นโครงการประเมินยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวกลุ่มจังหวัดประจวบคีรีขันธ์วันออกสู่อินโดจีน*. มหาสารคาม. 2548
- สมพงษ์ ชงไชย ; พิเศษ เสนาวงศ์ ; และพินัย วิถีสวัสดิ์. (2547). *ความพร้อมในการบริการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวโดยองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นของไทยในกลุ่มจังหวัดริมแม่น้ำโขงตอนล่าง (มุกดาหาร อำนาจเจริญ อุบลราชธานี)*. รวบรวมความงานวิจัยการท่องเที่ยว ชุดโครงการนโยบาย และแผนสมพงษ์ ชุมภัก. (2533). *องค์การระหว่างประเทศ: การรักษาและส่งเสริมสันติภาพระหว่างประเทศ*.
 รัฐศาสตร์สาร ปีที่ 14 ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน 2533). กรุงเทพฯ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สวาท เสนาณรงค์และคณะ. พิมพ์ครั้งที่ 4 .(2529). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับเมือง*. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.
 สืบค้นเมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2550 จาก www.Mukdahan.co.th
- สะพานเชื่อมเศรษฐกิจมุกดาหาร-สะหวันเขต*. (14 ธันวาคม 2549 15:27 น.). ผู้จัดการออนไลน์. ไม่ปรากฏนามผู้เขียนบทความ
- สุเทพ พันประสิทธิ์ เลิศพร ภาระสกุลและวันเพ็ญ พินเฝือก. (2547). *กลยุทธ์การจัดการเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดชายแดนไทย-กัมพูชา กรณีศึกษา: จังหวัดสระแก้ว บุรีรัมย์ สุรินทร์และศรีสะเกษ*. รวบรวมความงานวิจัยการท่องเที่ยว ชุดโครงการนโยบายและแผนอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว 2547
 สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ พี.เอส.พริน.
- สุภาพร สุกสีเหลือง. (2548). *เอกสารประกอบการสอนรายวิชา ECT 515 Natural Resource Conservation and Tourism*. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สุวัฒนา ชาคานิติ. (2544). *โครงการจัดทำแผนผังพัฒนาเขตกรุงเทพมหานคร*. กรุงเทพฯ:สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. (2547). *อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ: พี.เอส.พรีน. สำนักงานจังหวัดมุกดาหาร.(มปพ). *แผนปฏิบัติการราชการ 4 ปี* (พ.ศ. 2548- พ.ศ. 2551) จังหวัดมุกดาหาร.

กลุ่มงานยุทธศาสตร์พัฒนาจังหวัด สำนักงานจังหวัดมุกดาหาร. มุกดาหาร
สำนักงานเทศบาลเมืองมุกดาหาร.(มปพ). *แผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองมุกดาหาร*. มุกดาหาร. งานนโยบายและแผนกองวิชาการและแผนงาน สำนักงานเทศบาลเมืองมุกดาหาร

สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดมุกดาหาร. (2549). *ข้อมูลการใช้บริการหมายเลขโทรศัพท์ บริษัททศท. คอปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)*, สืบค้นเมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2550 จาก www.Mukdahan.co.th

สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา . (2547-2549). *ยุทธศาสตร์การพัฒนการท่องเที่ยวไทย*. กรุงเทพฯ:มปพ.

สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา . (2548). *ผลิตภัณฑ์ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชื่อมโยงระหว่างส่วนกลางและกลุ่มจังหวัด*. (เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการวันที่ 8 มีนาคม 2548 ณ จ.สกลนคร). กรุงเทพฯ:กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.

สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2548). *ทิศทางที่ท้าทายแห่งการพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10*. (เอกสารประกอบการประชุมประจำปี 2548) กรุงเทพฯ:สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดมุกดาหาร. (2549). *ข้อมูลด้านสาธารณสุขจังหวัดมุกดาหาร*.

สืบค้นเมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2550 จาก www.Mukdahan.co.th

หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน.ออนไลน์. (2549) . *สะพานมิตรภาพ-เชื่อมเศรษฐกิจ*. www.Manager.co.th
องค์การเขตเศรษฐกิจพิเศษสะหวัน-เซโน สปป.ลาว. (2550). *เขตเศรษฐกิจพิเศษ*. ผู้จัดการออนไลน์.

สืบค้นเมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2550 จาก www.Manager.co.th

อนุชา เล็กสกุลติลก. (2540). *แนวความคิดนโยบายและแผนการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย.

Australian,Department of Tourism . (1994). *National Ecotourism Strategy*. Canberra: Australian Government Publishing Service.

Boo,Elizabeth. (1991). *Making Ecotourism Sustainable: Recommendations for Planing, Development, and Management*. In Nature Tourism Managing for the Environment. Washington D.C.:Island Press.

- Christ, Costas. (2002). *Ecotourism and Sustainable Development*. The sixth International Conference 7-8 September 2002. Bangkok: Institute of Ecotourism, Srinakharinwirot University.
- Cronin, L. (1990). A Strategy for Tourism and Sustainable Development. *World Leisure and Recreation*, 32 (3):12-18.
- GLOBE'90 . (1990). *An Action Strategy for Sustainable Tourism*. Ottawa:Tourism Canada.
- Richardson, Janet. (1993). *Ecotourism and Nature based Holidays*. Sydney:Australian Print Group.
- Vincent, V.C.;and Thompson.W (2002, December). Assessing Community Support and Sustainability for Ecotourism Development. *Journal of Travel Research*. 41(2):153-160.
- WTO:World Tourism Organization. (1993). *Sustainable Tourism Development*. USA.
- Watson,G.B. (1995). *Urban village: Strategic Planing for Sustainable*.England.WCED (The World Commission on Environment and Development) (1987). *Our Common*.Oxford University Press.
- Western,D. (1993). *Defining ecotourism, in K.Lindberg and D. Hawkins (eds), Ecotourism:A Guide for Planner and Managers*. Vermont:The Ecotourism Society

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

ข้อมูลพื้นฐานสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และความสัมพันธ์กับไทย

(ที่มา :กองเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ 4 กรมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พ.ศ. 2549)

ชื่อที่ตั้ง	สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว The Lao People's Democratic Republic	
	ทิศเหนือ	ติดจีน แนวเขตแดนยาว 505 กิโลเมตร
	ทิศใต้	ติดกัมพูชา แนวเขตแดนยาว 435 กิโลเมตร
	ทิศตะวันออก	ติดเวียดนาม แนวเขตแดนยาว 2,069 กิโลเมตร
	ทิศตะวันตก	ติดไทย แนวเขตแดนยาว 1,835 กิโลเมตร และ ติดสหภาพพม่า แนวเขตแดนยาว 236 กิโลเมตร
พื้นที่	236,800 ตารางกิโลเมตร (ประมาณครึ่งหนึ่งของประเทศไทย)	
เมืองหลวง	นครหลวงเวียงจันทน์	
ประชากร	5.6 ล้านคน (ปี 2548) ประกอบด้วยลาวลุ่มร้อยละ 68 ลาวเทิงร้อยละ 22 ลาวสูงร้อยละ 9 รวมประมาณ 68 ชนเผ่า	
อัตราการเพิ่มประชากร	ประมาณร้อยละ 2.42 ต่อปี (ปี 2548)	
ศาสนา	ร้อยละ 75 นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 16-17 นับถือผีที่เหลือนับถือศาสนาคริสต์ (ประมาณ 100,000 คน) และอิสลาม (ประมาณ 300 คน)	
ภาษาทางการ	ภาษาลาว	
รูปแบบการปกครอง	ระบอบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์โดยพรรคการเมืองเดียว คือ พรรคประชาชนปฏิวัติลาวซึ่งเป็นองค์กรที่มีอำนาจสูงสุดตั้งแต่เริ่มปกครองในระบอบสังคมนิยม เมื่อ 2 ธันวาคม 2518	
ประมุข	พลโท จูมมะลี ไชยะสอน ประธานประเทศ	
หัวหน้ารัฐบาล	นายบัวสอน บุบผาวัน นายกรัฐมนตรี	
รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ	นายทองลุน สีสุลิด	
สถาบันการเมืองที่สำคัญ	1. พรรคประชาชนปฏิวัติลาว 2. สภารัฐมนตรี (พรรคฯ แต่งตั้งคณะรัฐมนตรี) 3. สภาแห่งชาติ (ประชาชนเลือกสมาชิกสภาแห่งชาติ จากผู้ที่พรรคฯ เสนอ)	
รัฐธรรมนูญและกฎหมาย	ประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับแรกเมื่อวันที่ 14 สิงหาคม 2534 (เดิมกฎหมายอยู่	

ในรูปของคำสั่งฝ่ายบริหาร คือ ระเบียบคำสั่งของพรรคและสภารัฐมนตรี)
การแบ่งเขตการปกครอง แบ่งเป็น 16 แขวง และ 1 เขตปกครองพิเศษ (นครหลวงเวียงจันทน์) แขวงที่สำคัญ
ได้แก่ เวียงจันทน์ สะหวันเขต หลวงพระบาง จำปาสัก คำม่วน

วันชาติ: 2 ธันวาคม

ระบบเศรษฐกิจ เริ่มปฏิรูปจากระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมสู่ระบบเศรษฐกิจเสรีการตลาด ตามนโยบาย
“จินตนาการใหม่” เมื่อปี 2529

ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติต่อหัว (GDP per capita) 491 ดอลลาร์สหรัฐ (ปี 2548)

อัตราการเพิ่มของผลผลิตมวลรวมภายในประเทศ (GDP Growth) ร้อยละ 7.2 (ปี 2548)

เงินทุนสำรองระหว่างประเทศ 217 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (ปี 2548)

สกุลเงิน กีบ

เงินเฟ้อ ร้อยละ 9.6 (ปี 2548)

อัตราแลกเปลี่ยน 1 บาท : 265 กีบ (พฤษภาคม 2549)

ธนาคารต่างชาติ ดำเนินการได้ ธนาคารไทยมี 5 แห่ง ได้แก่ ธนาคารกรุงเทพ ธนาคารทหารไทย
ธนาคารไทยพาณิชย์ ธนาคารกรุงไทย และธนาคารกรุงศรีอยุธยา

ตลาดหุ้น ไม่มี

ตลาดส่งออกที่สำคัญ ไทย เวียดนาม ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น เยอรมนี สหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา
เนเธอร์แลนด์ เยอรมนี

แหล่งนำเข้าที่สำคัญ ไทย จีน เวียดนาม สิงคโปร์ ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย เยอรมนี

สินค้าส่งออกที่สำคัญ เสื้อผ้าสำเร็จรูป ไม้ซุง ไม้แปรรูป ผลิตภัณฑ์ไม้ สินแร่ เศษโลหะ ถ่านหิน หนังกบ
และหนังฟอก ข้าวโพด ใบยาสูบ กาแฟ ในปี 2548 ลาวส่งออกสินค้าเป็นมูลค่า
ประมาณ 379 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เพิ่มขึ้นจากปี 2547 ร้อยละ 2

สินค้านำเข้าที่สำคัญ รถจักรยานยนต์และส่วนประกอบ เครื่องจักรกล เครื่องใช้ไฟฟ้าที่ให้ความร้อน
อาหาร ผ้าฝ้าย สารเคมี และเครื่องอุปโภคบริโภค ในปี 2548 ลาวนำเข้าสินค้าเป็น
มูลค่าประมาณ 541 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ลดลงจากปี 2547 ร้อยละ 0.21
(หมายเหตุ : สถิติการนำเข้า-ส่งออกดังกล่าวไม่รวมถึงการค้าชายแดนซึ่งมีปริมาณ
ประมาณร้อยละ 25-30 ของมูลค่าการนำเข้า-ส่งออก)

ทรัพยากรสำคัญ ไม้ ดีบุก ยิบซัม ตะกั่ว หินเกลือ เหล็ก ถ่านหิน ลิกไนต์ สังกะสี ทองคำ อัญมณี
หินอ่อน น้ำมัน และแหล่งน้ำผลิตไฟฟ้า

การลงทุน รัฐบาลลาวได้ปรับปรุงกฎระเบียบเพื่อเสริมสร้างบรรยากาศให้เอื้ออำนวยต่อการ
ลงทุนมากยิ่งขึ้น อาทิ มาตรการด้านภาษี อนุญาตให้นครหลวงเวียงจันทน์ แขวง
จำปาสักและแขวงหลวงพระบาง มีอำนาจอนุมัติโครงการลงทุนที่มีมูลค่าไม่เกิน

2 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ส่วนแขวงอื่น ๆ สามารถอนุมัติการลงทุนที่มีมูลค่าลงทุนไม่เกิน 1 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ทำให้การลงทุนจากต่างประเทศในลาวมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2546 มีมูลค่า 465 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ปี 2547 มีมูลค่า 533 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และปี 2548 มีมูลค่า 1.6 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ นักลงทุนที่สำคัญ ได้แก่ ไทย เวียดนาม ฝรั่งเศส ออสเตรเลีย จีน

วันสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับไทย 19 ธันวาคม 2493

การเป็นสมาชิกองค์การระหว่างประเทศและความร่วมมือในภูมิภาคที่สำคัญ

สหประชาชาติ (ปี 2495) อาเซียน (กรกฎาคม 2540) กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (ปี 2504) ความร่วมมือเอเชีย (ปี 2545) กลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด (ปี 2507) การประชุมเอเชีย-ยุโรป (ตุลาคม 2547) การประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมือง และความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก (ปี 2540)

การคมนาคม

ในอดีต สปป.ลาวมีเส้นทางคมนาคมน้อย จากการที่ภูมิประเทศเป็นภูเขา ขาดการพัฒนา แม่น้ำโขงและแม่น้ำอู เป็นเส้นทางธรรมชาติที่เหมาะสมแก่การคมนาคม แต่ก็ใช้ได้ดีในฤดูน้ำหลาก ในช่วงเดือนธันวาคม ถึงเดือนพฤษภาคม มีน้ำน้อยการคมนาคมจะใช้ได้เฉพาะยานพาหนะขนาดเล็กเท่านั้น คนลาวในที่ราบต่ำจะอาศัยอยู่ตามริมแม่น้ำ การเดินทางไปมาหาสู่กันหรือติดต่อเพื่อการค้า จะใช้แม่น้ำเป็นหลัก จึงทำได้ในระยะเวลาที่ค่อนข้างจำกัด ระบบถนนเริ่มมีการกระจายเป็นเครือข่ายในสมัยเป็นอาณานิคมของประเทศฝรั่งเศส ในปัจจุบันรัฐบาลลาวได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ ในด้านการคมนาคม รัฐบาลได้มีการตัดถนนเพิ่มและสร้างถนนเครือข่ายไปยังพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศมากขึ้น โดยการสนับสนุนทางการเงินจากองค์กรระหว่างประเทศจำนวนมาก

เนื่องจากสปป.ลาวอยู่ในระหว่างพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐาน ระบบคมนาคมทางบกของสปป.ลาวยังมีไม่เพียงพอ และมีการกระจายไปในพื้นที่ต่าง ๆ น้อยมาก สภาพไม่ค่อยพร้อมสำหรับการใช้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจ

ถนนในสปป.ลาว มีระยะทางยาวรวม 21,716 กิโลเมตร แบ่งเป็นถนนลาดยาง 9,664 กิโลเมตร และถนนที่ไม่ได้ลาดยาง 12,052 กิโลเมตร ถนนในสปป.ลาวที่สามารถใช้ได้ทุกฤดูกาลมีไม่ถึงร้อยละ 50 ของจำนวนระยะทางของถนนทั้งหมด ทำให้เป็นอุปสรรคในการขนส่งระหว่างเมืองต่าง ๆ ในปัจจุบัน สปป.ลาวได้ทำการพัฒนาเส้นทางคมนาคมทางบกในส่วนที่อยู่ในกรอบความร่วมมืออนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (GMS) และความร่วมมือทวิภาคีซึ่งจะช่วยให้ สปป.ลาวมีเส้นทางคมนาคมที่ดีขึ้น สามารถเชื่อมต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน รองรับและส่งเสริมให้เกิดประโยชน์ต่อเศรษฐกิจและความ เป็นอยู่ที่ดีขึ้น ถนนที่สำคัญในสปป.ลาว ได้แก่

ถนนหมายเลข 1 เริ่มจากชายแดนสปป.ลาวที่ติดกับจีน เป็นถนนระดับ

มาตรฐานสากล มีขนาดความกว้าง 8 เมตร และลาดยางตลอดสาย ผ่านแขวงพงสาตี หลวงน้ำทา อุดมไชย หลวงพระบาง และเชื่อมต่อถนนหมายเลข 6 ในแขวงหัวพัน

ถนนหมายเลข 7 เชื่อมต่อถนนหมายเลข 13 กับถนนที่จะไปเมืองวินห์ใน เวียดนาม มีความยาวทั้งสิ้น 270 กิโลเมตร ลาดยางแล้วประมาณ 170 กิโลเมตรถนนหมายเลข 8 แยกจากถนน หมายเลข 13 ทางตอนกลางของประเทศ เชื่อมต่อจากไทยเข้าสู่ สปป.ลาวที่เมืองปากกะดิ่ง แขวงบอลิคำไซ และเชื่อมกับถนนหมายเลข 1 ของเวียดนาม ที่มุ่งสู่เมืองวินห์และฮาดิน

ถนนหมายเลข 9 แยกจากถนนหมายเลข 13 ที่สะหวันเขต เชื่อมต่อจากจังหวัด มุกดาหาร ของไทย มุ่งสู่เวียดนามด้านลาวขาว เมืองกวางตริยตามถนนหมายเลข 1 สู่เมืองเว้ ดานัง และควัง ไนซึ่งเป็นภาคกลางของเวียดนาม ถนนหมายเลข 9 เป็นที่นิยมมากเนื่องจากเป็นถนนเชื่อมตรงจากสปป.ลาว ไปยังเวียดนาม ด้วยระยะทางที่สั้น และมีสภาพดี รัฐบาล สปป.ลาวถือว่าถนนนี้เป็นถนนออกสู่ทะเลที่สำคัญ รัฐบาลลาวได้ทำข้อตกลงไว้กับรัฐบาลเวียดนามในการใช้ท่าเรือดานัง โดยไม่คิดค่าใช้จ่าย ซึ่งการก่อสร้าง ถนนมุกดาหาร-สะหวันเขต-ดองฮา-ดานัง ได้รับความช่วยเหลือแบบให้เปล่าจากADB และ JICA โดยสร้าง แล้วเสร็จใน พ.ศ. 2546 นอกจากนี้จะมีการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2 เชื่อมระหว่างมุกดาหาร- สะหวันเขต โดยตกลงร่วมกันกับฝ่ายไทยว่าจะใช้เงินกู้จาก JBIC ในสัดส่วนฝ่ายละครึ่ง

ถนนหมายเลข 10 เชื่อมต่อกับสะพานมิตรภาพไทย-ลาว ซึ่งเปิดอย่างเป็นทางการ เมื่อเมษายน พ.ศ. 2537 ที่ปากเซ ถนนสายนี้สามารถเดินทางสู่จังหวัดอุบลราชธานี และถนนที่สร้างเพื่อ เชื่อมต่อกับช่องเม็กจังหวัดอุบลราชธานีได้เสร็จเมื่อ พ.ศ. 2541

ถนนหมายเลข 13 เชื่อมต่อทางตอนใต้และตอนเหนือของประเทศ เริ่มจาก ชายแดนกัมพูชา เลาะเลียบบตามแม่น้ำโขงจนถึงเวียงจันทน์ และตัดผ่านไปยังอุดมไชย ถนนนี้มีความยาว ประมาณ 1,363 กิโลเมตร ถนนสายนี้เป็นถนนเชื่อมกับถนนหมายเลข 7 8 และ 9 ทำให้ สปป.ลาวมีถนนที่ เชื่อมโยงกับประเทศกัมพูชา และเวียดนาม การพัฒนาถนนนี้ได้รับการสนับสนุนจากธนาคารเพื่อการพัฒนา เอเชีย (ADB)

การศึกษา

ระบบการศึกษาแห่งชาติของ สปป.ลาวมีดังนี้

1. สามัญศึกษา การศึกษาในระบบสามัญศึกษาประกอบด้วย ระดับเตรียมอนุบาล (เลี้ยงเด็ก)ระดับอนุบาล 3 ปี ระดับประถม 5 ปี ระดับมัธยมต้น 3 ปี ระดับมัธยมปลาย 3 ปี
2. การศึกษานอกระบบโรงเรียนการศึกษานอกระบบโรงเรียน ได้จัดเป็น 3 ประเภทคือ การฝึกอบรมผู้ใหญ่ที่อ่านและเขียนหนังสือไม่เป็น การยกระดับวิชาชีพให้แก่ผู้ใหญ่ การยกระดับวิชาการให้แก่เจ้าหน้าที่ และพนักงาน
3. อาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ระดับช่างเทคนิค ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง

4. อุดมศึกษาในสปป.ลาว มีมหาวิทยาลัยเพียงแห่งเดียว คือ มหาวิทยาลัยแห่งชาติ เรียน 5-7 ปี มีทั้งหมด 6 วิทยาเขต ประกอบด้วย 10 คณะวิชา 1 วิทยาลัย และ 1 ศูนย์ เช่น คณะศึกษาศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ คณะภาษาศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์และการคุ้มครอง คณะป่าไม้ คณะเกษตรศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ คณะวิศวกรรม และสถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ มี 1 วิทยาลัยวิทยาศาสตร์พื้นฐาน 1 ศูนย์พัฒนาครู และมีโรงเรียนประถมและมัธยมศึกษา

5. การศึกษาภาคเอกชน ได้จัดในระดับเตรียมอนุบาลถึงระดับวิทยาลัย หรืออนุปริญญา (ปวส.) เท่านั้น, ส่วนระดับปริญญาตรีกำลังอยู่ในระยะเตรียมความพร้อมด้านต่าง ๆ

ทรัพยากรธรรมชาติ

ลาวมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ มีป่าไม้ครอบคลุมพื้นที่ประมาณร้อยละ 47 ของพื้นที่รวมทั้งประเทศ ประกอบด้วยไม้เศรษฐกิจนานาชนิด เช่น ไม้เนื้อแข็ง ไม้สน เป็นต้น ลาวจัดเป็นประเทศที่มีพื้นที่ป่าไม้อุดมสมบูรณ์ที่สุดในเอเชีย และยังมีสัตว์ป่าอีกจำนวนมากมาย เช่น ช้าง เสือ หมี กวาง นอกจากนี้ ยังมีแหล่งแร่ธาตุชนิดต่าง ๆ มากมาย เช่น แร่เหล็ก ดีบุก ตะกั่ว ทองแดง ถ่านหิน สังกะสี ทองคำ หินอ่อน น้ำมัน (ในภาคกลางและใต้) เป็นต้น รวมถึงแหล่งแร่รัตนชาติที่ยังไม่มีการนำมาใช้ประโยชน์ เช่น ทองคำ แซฟไฟร์ เงิน เป็นต้น นอกจากนี้ สปป.ลาวยังเป็นประเทศที่มีทรัพยากรน้ำที่มีศักยภาพ ที่จะเป็แหล่งน้ำผลิตกระแสไฟฟ้า จำนวนมาก ปัจจุบันการผลิตไฟฟ้าพลังน้ำ สปป.ลาว ร้อยละ 90 ส่งออกมาขายให้ไทย

ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ความสัมพันธ์กับประเทศไทยและสถานะปัจจุบันของความร่วมมือ กลไกความร่วมมือไทย-ลาว ความสัมพันธ์ไทย-ลาวในปัจจุบันดำเนินไปอย่างราบรื่นใกล้ชิด ทั้งสองฝ่ายได้ใช้กลไกและเวทีความร่วมมือในด้านต่าง ๆ ที่จัดตั้งขึ้นทั้งในกรอบทวิภาคีและพหุภาคีผลักดันความร่วมมือและแก้ไขปัญหา เพื่อหาทางออกร่วมกันอย่างสันติวิธี ที่สำคัญได้แก่

1. คณะกรรมาธิการร่วมว่าด้วยความร่วมมือไทย-ลาว

เป็นกลไกกำกับดูแลการดำเนินความสัมพันธ์ ไทย-ลาวในภาพรวม ตั้งขึ้นเมื่อพฤษภาคม พ.ศ. 2534 มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของทั้งสองฝ่ายเป็นประธานร่วม สองฝ่ายได้ผลัดเปลี่ยนกันเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมขึ้นทุกปี โดยมีผู้แทนจากทุกหน่วยงานหลักของไทยและลาวเข้าร่วมประชุมเป็นประจำทุกปี

2. คณะกรรมการร่วมเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยตามชายแดนทั่วไป ไทย-ลาว

ตั้งขึ้น เมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2534 มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงป้องกันประเทศเป็นประธานร่วม เป็นกลไกกำหนดแนวทางและมาตรการเกี่ยวกับการส่งเสริมความร่วมมือรักษาความสงบเรียบร้อย และเสถียรภาพตามชายแดน โดยมีผู้แทนจากทุกหน่วยงานหลักของไทยและลาวเข้าร่วมประชุมเป็นประจำทุกปี

3. คณะกรรมการเขตแดนร่วมไทย-ลาว

ตั้งขึ้นเมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. 2539 มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของไทยและลาวเป็นประธานร่วม มีวัตถุประสงค์เพื่อพิจารณาการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนร่วมตลอดแนวชายแดน การประชุมครั้งล่าสุด คือ ครั้งที่ 7 ระหว่าง วันที่ 9-11 ธันวาคม พ.ศ. 2545 ที่กรุงเทพมหานคร

4. คณะกรรมการร่วมทางการค้าไทย-ลาว

เป็นผลสืบเนื่องจากการเยือนลาวของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ เมื่อเดือนมกราคม พ.ศ. 2540 และการประชุมคณะกรรมการร่วมว่าด้วยความร่วมมือไทย-ลาว ครั้งที่ 7 เมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. 2540 การประชุมคณะกรรมการร่วมทางการค้า ครั้งที่ 1 มีขึ้นระหว่างวันที่ 16-17 กรกฎาคม พ.ศ. 2541 ที่กรุงเทพฯ มีรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์และมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการค้าและการท่องเที่ยวลาวเป็นประธานร่วมแต่ยังมิได้มีการจัดการประชุมครั้งที่ 2 ขึ้น

5. คณะกรรมการส่งเสริมการค้าและการลงทุนไทย-ลาว (เปลี่ยนชื่อมาจากคณะกรรมการใกล้เคียงแก้ไขข้อพิพาทด้านธุรกิจและการลงทุนไทย-ลาว)

จัดตั้งโดยมติที่ประชุมคณะกรรมการร่วมว่าด้วยความร่วมมือไทย-ลาว ครั้งที่ 7 เมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. 2540 มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของทั้งสองฝ่ายเป็นประธานร่วม เพื่อเป็นกลไกอำนวยความสะดวกการใกล้เคียงแก้ไขข้อพิพาทด้านธุรกิจและการลงทุนและส่งเสริมการค้าเงินธุรกิจระหว่างไทย-ลาว การประชุมครั้งล่าสุด คือ ครั้งที่ 4 เมื่อวันที่ 25 มกราคม พ.ศ. 2549 ที่เกาะช้าง จังหวัดตราด

6. การประชุมคณะผู้ว่าราชการจังหวัดและเจ้าแขวงชายแดนไทย-ลาว

จัดตั้งโดยมติที่ประชุมคณะกรรมการร่วมว่าด้วยความร่วมมือไทย-ลาว ครั้งที่ 6 เมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. 2539 ณ จังหวัดสงขลา การประชุมครั้งล่าสุด คือ ครั้งที่ 5 เมื่อวันที่ 11-12 พฤษภาคม พ.ศ. 2548 ที่เมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี นอกจากนี้ ยังมีการประชุมคณะกรรมการร่วมมีรักษาความสงบเรียบร้อยในระดับจังหวัดกับแขวงเพื่อเป็นกลไก ในการร่วมกันแก้ไขปัญหาตามบริเวณชายแดนในระดับท้องถิ่นมิให้ลุกลามเป็นปัญหาระดับชาติ

7. การประชุมทวิภาคีว่าด้วยความร่วมมือด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดเป็นกลไกความร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาเสพติด

มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเป็นประธานฝ่ายไทย และรัฐมนตรีประจำสำนักงานประธานประเทศเป็นประธานฝ่ายลาว การประชุมครั้งล่าสุดคือเมื่อวันที่ 17-18 กรกฎาคม พ.ศ. 2548 ณ เมืองหลวงพระบาง

8. สมาคมไทย-ลาวเพื่อมิตรภาพจัดตั้งโดยกระทรวงการต่างประเทศเมื่อปี พ.ศ. 2537

เพื่อเป็นกลไกเสริมในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างไทย-ลาว ในระดับประชาชนต่อประชาชน ในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยฝ่ายลาวได้จัดตั้งสมาคมลาว-ไทยเพื่อมิตรภาพภายใต้ศูนย์กลางพรรคประชาชนปฏิวัติลาว เป็นสมาคมร่วมดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ กับสมาคมไทย-ลาวฯ ทั้งสองสมาคมมีการประชุมร่วมกันทุกปี การประชุมร่วมระหว่างสองสมาคมครั้งล่าสุด คือ เมื่อวันที่ 8 มกราคม พ.ศ. 2549 ที่กรุงเทพฯ

สถานะความร่วมมือ

พัฒนาการที่สำคัญของความสัมพันธ์ไทย-ลาว ได้แก่ การประชุมคณะรัฐมนตรีร่วมไทย-ลาวอย่างไม่เป็นทางการ เมื่อวันที่ 20 มีนาคม พ.ศ. 2547 ณ แขวงจำปาสัก และจังหวัดอุบลราชธานีซึ่งเป็นการประชุม ครั้งประวัติศาสตร์ทั้งสองฝ่ายสามารถหารือในปัญหาที่ค้างค้ำเป็นเวลานานได้อย่างตรงไปตรงมา และหาทางออกที่เหมาะสมร่วมกันได้ และได้ผลักดันความร่วมมือในระยะต่อไปเพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน โดยหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องทั้งสองฝ่ายได้นำผลการประชุมดังกล่าวมาปฏิบัติจนมีผลสืบหน้า สรูปได้ ดังนี้ ด้านการเมืองและความมั่นคง

ความร่วมมือด้านการทหาร

กองทัพไทย-ลาวมีความสัมพันธ์ที่ดีทั้งในระดับส่วนกลางและท้องถิ่น สามารถแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างความมั่นคงทำให้พื้นที่บริเวณชายแดนไทย-ลาวส่วนใหญ่ มีความสงบเรียบร้อยดี พัฒนาการที่สำคัญ ได้แก่ การลงนามความตกลงว่าด้วยความร่วมมือด้านความมั่นคงบริเวณชายแดนไทย-ลาว ระหว่างรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงป้องกันประเทศเมื่อเดือน ตุลาคม พ.ศ. 2546 ที่กรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นกรอบในการปฏิบัติงานให้ชายแดนไทย-ลาวเป็นชายแดนแห่งมิตรภาพ สันติภาพและความมั่นคง โดยขณะนี้กองทัพไทย-ลาวอยู่ระหว่างจัดทำแผนงานประกอบความตกลงเพื่อนำสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

การแก้ไขปัญหาบุคคลผู้ไม่หวังดีต่อความสัมพันธ์ไทย-ลาว หรือ “คนปดี่”

ทางการไทยได้ยืนยันกับลาวในทุกโอกาสว่า รัฐบาลไทยมีนโยบายชัดเจนที่จะไม่ยินยอมให้กลุ่มหรือบุคคลใดใช้ดินแดนไทยเป็นฐานหรือทางผ่านเข้าไปก่อความไม่สงบในประเทศเพื่อนบ้านและได้ดำเนินการอย่างจริงจัง เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยคณะรัฐมนตรีได้มีมติ เมื่อวันที่ 16 กันยายน พ.ศ.

การสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนไทย-ลาวเขตแดนไทย-ลาว

มีระยะทางทั้งสิ้นประมาณ 1,810 กิโลเมตร แบ่งเป็นเขตแดนทางบก 702 กิโลเมตร และเขตแดนทางน้ำ 1,108 กิโลเมตร ไทยและลาวได้ลงนามความตกลงเกี่ยวกับการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนตลอดแนวร่วมกัน โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะจัดทำหลักเขตแดนตลอดแนวเพื่อให้ทั้งสองฝ่ายรู้ที่ตั้งของเส้นเขตแดนอย่างแน่ชัดและได้จัดตั้งคณะกรรมการเขตแดนร่วมไทย-ลาวขึ้น เป็นกลไกกำกับดูแลการดำเนินงานดังกล่าวมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของไทยและลาวเป็นประธานร่วมนับตั้งแต่เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2540 ที่สองฝ่ายได้เริ่มสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนในภูมิภาคจริงจนถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2549 สามารถจัดทำหลักเขตแดนทางบกได้ 190 หลัก ระยะทางประมาณ 675 กิโลเมตร ทั้งนี้ที่ประชุมคณะกรรมการร่วม ว่าด้วยความร่วมมือไทย-ลาว ครั้งที่ 14 เมื่อวันที่ 23-25 มกราคม พ.ศ. 2549 ได้ตั้ง เป้าหมายให้สองฝ่ายดำเนินการเจรจาจัดทำหลักเขตแดนทางบกให้แล้วเสร็จภายในปี พ.ศ. 2549 และเขตแดนทางน้ำให้แล้วเสร็จภายในปี พ.ศ. 2551

ความร่วมมือด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

ไทยและลาวได้ลงนามในบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือในการควบคุมยาเสพติด วัตถุประสงค์ต่อจิตและประสาทและสารตั้งต้น เมื่อวันที่ 17 สิงหาคม พ.ศ. 2544 หน่วยงานด้านปราบปรามยาเสพติด ไทย-ลาวมีความร่วมมือทั้งด้านวิชาการ การแลกเปลี่ยนข้อมูลและความร่วมมือด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด โดยได้จัดการประชุมว่าด้วยความร่วมมือด้านยาเสพติดเป็นประจำทุกปี ความคืบหน้าของความร่วมมือที่สำคัญ ได้แก่

1. เจ้าหน้าที่สองฝ่ายได้แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการลักลอบค้ายาเสพติดอย่างต่อเนื่อง และขยายไปสู่การปฏิบัติการร่วมในการจับกุมนักค้ายาเสพติดรายสำคัญ

2. ทั้งสองฝ่ายเห็นชอบให้จัดตั้งสำนักงานประสานงานปราบปรามยาเสพติด

ชายแดน (Border Liaison Office- BLO) เพิ่มเติมอีก 8 จุด ใน 6 จังหวัด เพิ่มจากเดิมที่มี 2 จุด (ที่เชียงของ-ห้วยทราย และช่องเม็ก-วังเต่า) และเห็นชอบให้ขยายพื้นที่การลาดตระเวนร่วมตามลำแม่น้ำโขงจากพื้นที่ลุ่มน้ำโขง ตอนบนสู่ ลำน้ำโขงตอนกลาง (อำเภอบึงกาฬ จังหวัดหนองคาย- เมืองปากซัน แขวงบอลิคำไซ) และลำน้ำโขงตอนล่าง (อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร – เมืองคันทะบุรี แขวงสะหวันเขต / อำเภอโขงเจียม

3. โครงการก่อสร้างศูนย์บำบัด รักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดที่แขวงจำปาสัก ที่ฝ่ายไทยให้ความช่วยเหลือมูลค่า 24.75 ล้านบาท ได้ก่อสร้างเสร็จและส่งมอบให้ฝ่ายลาวเมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2548 และฝ่ายไทยได้มอบวัสดุ/อุปกรณ์ในโครงการความร่วมมือและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในการสกัดกั้นและปราบปรามยาเสพติด มูลค่าประมาณ 2 ล้านบาทให้ฝ่ายลาวเมื่อกลางเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2548

ความร่วมมือในการอำนวยความสะดวกด้านการสัญจรของประชาชน

1. ไทยและลาวมีพรมแดนติดต่อกัน รวม 11 จังหวัด / 9 แขวง สองฝ่ายได้ลงนามความตกลงว่าด้วยการยกเว้นการตรวจลงตราสำหรับผู้ถือหนังสือเดินทางธรรมดา เมื่อวันที่ 28 ตุลาคม พ.ศ. 2547 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 2 ธันวาคม พ.ศ. 2547 และได้ร่วมกันเปิด/ยกระดับจุดผ่านแดนที่เห็นเหมาะสมร่วมกัน ล่าสุดที่ประชุมคณะกรรมการร่วมว่าด้วยความร่วมมือไทย-ลาว ครั้งที่ 14 เมื่อวันที่ 23-25 มกราคม พ.ศ. 2549 ได้เห็นชอบในหลักการให้ขยายเวลาทำการด่านช่องเม็ก-วังเต่า จากเดิมเวลา 06.00-18.00 น. เป็นเวลา 06.00-20.00 น. ซึ่งฝ่ายไทยได้ดำเนินการแล้วเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2549

ความร่วมมือด้านการค้าและการลงทุน

1.ความร่วมมือด้านการค้า

การค้าไทย-ลาวมีมูลค่าเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในปี พ.ศ. 2548 การค้าไทย-ลาว มีมูลค่ารวม 40,107 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 43.27 จากปี พ.ศ. 2547 ที่มีมูลค่าการค้า 27,993.3 ล้านบาท สินค้าส่งออกที่สำคัญ ได้แก่ น้ำมันสำเร็จรูป รถยนต์ อุปกรณ์และชิ้นส่วน ผ้าฝ้าย เหล็ก เหล็กกล้าและผลิตภัณฑ์ เคมีภัณฑ์ สินค้านำเข้าจากลาวที่สำคัญ ได้แก่ ไม้ซุง ไม้แปรรูปและผลิตภัณฑ์ เชื้อเพลิง สินแร่ โลหะ

2.ความร่วมมือด้านการลงทุน

ไทยเป็นประเทศที่ลงทุนในลาวมากที่สุด ในช่วงปีพ.ศ. 2544-พ.ศ. 2548 มีบริษัทไทยได้รับอนุมัติโครงการลงทุนในลาวจำนวน 102 โครงการ มูลค่าประมาณ 606.53 ล้านดอลลาร์สหรัฐ สาขาที่มีการลงทุนมาก ได้แก่ พลังงานไฟฟ้า ขนส่งและโทรคมนาคม ธุรกิจโรงแรม และการท่องเที่ยว ธนาคาร อุตสาหกรรมแปรรูปไม้ เครื่องนุ่งห่มและหัตถกรรม

การให้สิทธิพิเศษด้านภาษีศุลกากรในการนำเข้าสินค้าเกษตรจากลาว

ไทยมีนโยบายสนับสนุนการนำเข้าสินค้าเกษตรจากประเทศเพื่อนบ้านรวมทั้งลาว ทั้งในกรอบอาเซียนและยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ (ACMECS) เพื่อช่วยพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจของประเทศเพื่อนบ้าน สำหรับในปี พ.ศ. 2547 ไทยได้ให้สิทธิพิเศษด้านภาษีศุลกากรในการนำเข้าสินค้าเกษตรจากลาวทั้งในรูปแบบของการให้สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรแก่ประเทศสมาชิกอาเซียนใหม่(ASEAN

การอำนวยความสะดวกในการสัญจรของยานพาหนะ ทั้งสองฝ่ายได้ออกเอกสารประจำรถ ลักษณะเดียวกับหนังสือเดินทางเพื่อขอรับการตรวจเข้าเมืองที่ด่านตรวจคนเข้าเมืองซึ่งมีผลในทางปฏิบัติ ตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2547 ทำให้ประชาชนไทยและลาวสามารถนำรถยนต์ส่วนบุคคลเดินทางผ่านเข้า-ออก ดินแดนของแต่ละฝ่ายได้โดยสะดวกซึ่งแต่เดิมนั้นหากจะนำรถยนต์เข้าลาวต้องจอดรอไว้ที่ฝั่งไทยแล้ว ดำเนินการเพื่อ ขออนุญาตนำรถเข้าจากหน่วยงานกลางที่เวียงจันทน์ใช้เวลาประมาณ 2 วัน

การขนส่งสินค้าผ่านแดน รัฐบาลไทยและลาวได้เห็นชอบให้เปิดเสรีผู้ประกอบการ ขนส่งทางถนน ผ่านแดนไทย-ลาวจากเดิมที่จำกัดเพียง 5 ราย ให้ผู้ประกอบการที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดมาขออนุญาตเป็นผู้ประกอบการขนส่งสินค้าไทย-ลาวได้ไม่จำกัดจำนวน มีผลปฏิบัติ เมื่อวันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2547 ณ เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2549 มีผู้ประกอบการได้รับอนุญาตจำนวน 230 ราย จำนวนรถที่ได้รับอนุญาต 7,170 คัน ทำให้ต้นทุนค่าขนส่งลดลงร้อยละ 20-30

การขนส่งผู้โดยสาร สองฝ่ายได้เปิดเดินรถโดยสารประจำทางในเส้นทาง (1) อุดรธานี-เวียงจันทน์ (2) หนองคาย-เวียงจันทน์ เมื่อเดือนเมษายน 2547 (3) อุบลราชธานี-ปากเซ เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2549 และจะเปิดเดินรถเส้นทางมุกดาหาร-สะหวันเขต ในต้นปี พ.ศ. 2550 รวมทั้งในเส้นทางอื่น ๆ ที่มีศักยภาพในระยะต่อไป

ความร่วมมือด้านการเงินและการธนาคาร

ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ให้ความช่วยเหลือด้านร่วมมือกับธนาคารแห่ง สปป.ลาว ทั้งในด้านคำแนะนำเกี่ยวกับการวางแผนและบริหารนโยบายการเงินและการคลัง การฝึกอบรมพนักงาน การศึกษาภาวะการค้าชายแดนร่วมกัน นอกจากนี้ธนาคารแห่งประเทศไทยและธนาคารแห่ง สปป.ลาวได้ลงนามในบันทึกความเข้าใจเกี่ยวกับการอำนวยความสะดวก และการสร้างความเชื่อมั่นในการชำระเงินระหว่างสองประเทศ เมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน พ.ศ. 2546 และเมื่อวันที่ 17 สิงหาคม พ.ศ. 2547 ได้มีการลงนามความตกลง ว่าด้วยการแลกเปลี่ยนเงินกีบและเงินบาทและความตกลงว่าด้วยการสนับสนุนสภาพคล่องเงินบาท โดยธนาคารแห่งประเทศไทยส่งมอบเงินบาท 500 ล้านบาทเข้าบัญชีเงินบาทของธนาคารแห่ง สปป.ลาว ที่เปิดไว้กับธนาคารแห่งประเทศไทย และธนาคารแห่ง สปป. ลาว ส่งมอบเงินกีบคิดเป็นมูลค่าเท่ากับ 500 ล้านบาทเข้าบัญชีเงินกีบของธนาคารแห่งประเทศไทยที่เปิดไว้กับธนาคารแห่ง สปป.ลาว ขณะเดียวกัน ธนาคาร

ความร่วมมือด้านไฟฟ้าและพลังงานอื่น ๆ

ลาวให้ความสำคัญต่อโครงการพลังงานเนื่องจากเป็นแหล่งสร้างรายได้ที่สำคัญให้แก่ประเทศไทย และลาวได้ลงนามในบันทึกความเข้าใจว่าด้วยการพัฒนาไฟฟ้าในลาว 2 ฉบับ เมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2536 และมิถุนายน พ.ศ.2539 สรุปว่าทั้งสองฝ่ายจะร่วมมือพัฒนาไฟฟ้าในลาวเพื่อจำหน่ายให้ไทย จำนวน 3,000 เมกะวัตต์ ภายในปี พ.ศ. 2549 ปัจจุบันมีโครงการภายใต้บันทึกความเข้าใจ ที่อยู่ในแผนการเจรจาซื้อขายไฟฟ้าจากลาวจำนวน 8 โครงการรวมกำลังผลิต ณ จุดส่งมอบประมาณ 3,596 เมกะวัตต์ โดยมีโครงการที่จ่ายไฟฟ้าเข้าระบบการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแล้ว 2 โครงการ รวม 313 เมกะวัตต์ ได้แก่ โครงการน้ำเทิน-หินบูน (เมื่อวันที่ 31 มีนาคม พ.ศ. 2541) และโครงการห้วยเฮาะ (เมื่อวันที่ 3 กันยายน พ.ศ. 2542) มีกำลังผลิต ณ จุดส่งมอบ 187 เมกะวัตต์ และ 126 เมกะวัตต์ ตามลำดับและมีโครงการ ที่ลงนามสัญญาซื้อขายไฟฟ้า (PPA) แล้ว 2 โครงการ ได้แก่ โครงการน้ำเทิน 2 กำลังการผลิต 920 เมกะวัตต์ กำหนดจ่ายไฟฟ้าเข้าระบบในปี พ.ศ. 2552 และโครงการน้ำจิม 2 กำลังการผลิต 615 เมกะวัตต์ กำหนดจ่ายไฟฟ้าเข้าระบบในปี พ.ศ. 2554

ความร่วมมือด้านการพัฒนาเครือข่ายคมนาคม

ไทยให้ความสำคัญกับความร่วมมือเพื่อพัฒนาเครือข่ายคมนาคมเชื่อมโยงไทย-ลาว ซึ่งนอกจากจะทำให้ประชาชนไทย-ลาวสามารถเดินทางไปมาหาสู่กันได้สะดวกยิ่งขึ้นแล้ว ยังเป็นการช่วยเหลือให้ลาวเปลี่ยนจากประเทศที่ไม่มีทางออกทะเลเป็นจุดเชื่อมโยงในอนุภูมิภาคตามนโยบายการพัฒนาประเทศของรัฐบาลลาวด้วย ปัจจุบันโครงการพัฒนาเครือข่ายคมนาคมที่ไทยให้ความช่วยเหลือแก่ลาวมีความคืบหน้าตามลำดับ โครงการเสร็จสมบูรณ์แล้ว ได้แก่ สะพานข้ามแม่น้ำเหืองระหว่างจังหวัดเลยกับแขวงไซยะบุรี การพัฒนาสนามบินวัดไตที่นครหลวงเวียงจันทน์ การก่อสร้าง ทางลาดขึ้น-ลง (RAMP) บริเวณท่าเทียบเรือแขวงคำม่วน และโครงการก่อสร้างถนนเชื่อมท่าเทียบเรือแขวง คำม่วน-ถนนหมายเลข 13 นอกจากนี้ สะพานข้ามแม่น้ำโขงระหว่างจังหวัดมุกดาหาร-แขวงสะหวันเขต กำหนดก่อสร้างเสร็จในปลายปี พ.ศ. 2549

ความร่วมมือในกรอบพหุภาคีภูมิภาคระหว่างไทยและลาวที่สำคัญ ได้แก่

อาเซียน ลาวเข้าเป็นสมาชิกอาเซียนเมื่อเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2540 ได้เป็นประธานคณะกรรมการประจำอาเซียนเมื่อกรกฎาคม พ.ศ. 2547 ไทยได้ให้ความร่วมมือแก่ลาวเพื่อให้สามารถมีส่วนร่วมในอาเซียนได้อย่างทัดเทียมกับประเทศสมาชิกอาเซียนเท่า ทั้งในกรอบความร่วมมือเพื่อการรวมตัวของอาเซียน การให้สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากร รวมทั้งให้ความร่วมมือแก่ลาวเตรียมความพร้อมในโอกาสที่ลาวเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 10 เมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2547 โดยได้จัดการดูงานให้เจ้าหน้าที่

ยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจอิระวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง (Ayeyawady-Chao Phraya-Mekong Economic Cooperation Strategy - ACMECS) ลาวมีส่วนร่วมในกรอบ ACMECS อย่างแข็งขัน ล่าสุดลาวได้เป็นประธานการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อปรับ ACMECS Plan of Action และทบทวนโครงการความร่วมมือในสาขาต่าง ๆ ระหว่างวันที่ 1-2 มิถุนายน พ.ศ. 2549 ที่กรุงเทพฯ และเป็นเจ้าภาพจัดการประชุม ACMECS ระดับรัฐมนตรีที่เมืองคอนโขง แขวงจำปาสัก วันที่ 3-4 กรกฎาคม พ.ศ. 2549

ความร่วมมือในกรอบสามเหลี่ยมมรกต

ลาวเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมระดับรัฐมนตรีความร่วมมือในกรอบสามเหลี่ยมมรกต ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 2 สิงหาคม พ.ศ. 2546 ที่แขวงจำปาสัก ที่ประชุมได้เห็นชอบปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวซึ่งมีสาระสำคัญมุ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเพื่อช่วยกระตุ้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศสมาชิก และได้กำหนดพื้นที่ความร่วมมือเพื่อผลักดันให้กรอบความร่วมมือมีความเด่นชัด คือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย ภาคตะวันตกเฉียงเหนือของกัมพูชาและภาคใต้ของลาว ทั้งนี้ ไทยได้จัดสรรงบประมาณ 2 ล้านบาท ในโครงการปรับปรุงศูนย์ข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวสามเหลี่ยมมรกตที่แขวงจำปาสักด้วยด้านสังคมและการพัฒนา

ความร่วมมือด้านแรงงาน

รัฐบาลทั้งสองได้มีการลงนามบันทึกความเข้าใจระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ว่าด้วยความร่วมมือด้านการจ้างแรงงาน เมื่อวันที่ 18 ตุลาคม พ.ศ.2545 เพื่อกำหนดแนวทางความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง กำหนดขั้นตอนการจ้างแรงงาน และให้การคุ้มครองแรงงานสัญชาติของแต่ละฝ่ายอย่างเหมาะสม

สำหรับการจัดระเบียบแรงงานผิดกฎหมายในไทย เจ้าหน้าที่ไทยและลาวได้ดำเนินการพิสูจน์สัญชาติแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย ตั้งแต่ 25 มกราคม พ.ศ. 2548 จนถึงปัจจุบันการพิสูจน์สัญชาติได้ยุติลงเมื่อวันที่ 31 สิงหาคม พ.ศ. 2549 โดยมีแรงงานที่ขึ้นทะเบียนไว้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 จำนวน 34,669 คน ได้รับการพิสูจน์สัญชาติ คงเหลือ จำนวน 21,653 คนที่ไม่ได้รับการพิสูจน์สัญชาติ โดยได้รับการผ่อนปรนให้สามารถอยู่ในไทยชั่วคราวระหว่างรอส่งกลับและทำงานต่อไปได้อีก 1ปี สิ้นสุดวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2550

สำหรับการนำแรงงานไปทำงานในไทย ณ วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2549 มีนายจ้างไทยแสดงความประสงค์ขอรับแรงงานนำเข้าจากลาว จำนวน 40,563 คน และได้รับการตรวจลงตราและพร้อมที่จะส่งแรงงานลาวมาทำงานในไทยแล้วจำนวน 2,217 คน (27 กันยายน พ.ศ. 2549)

ความร่วมมือด้านการต่อต้านการค้ามนุษย์

ไทยและลาวได้ลงนามในบันทึก ความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือต่อต้านการค้ามนุษย์โดยเฉพาะสตรีและเด็กไทย-ลาว เมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม พ.ศ. 2548 ทั้งสองฝ่ายได้แต่งตั้งคณะทำงานร่วมและผู้ประสานงานกลาง รวมทั้งจัดทำวางแผนปฏิบัติการตามบันทึกความเข้าใจ นอกจากนี้กระทรวงการต่างประเทศได้จัดสรรงบประมาณ จำนวน 2 ล้านบาท แก่สหพันธ์แม่หญิงลาวเพื่อสนับสนุนการดำเนินโครงการฝึกอาชีพแม่บ้านให้แก่สตรีลาวที่ประสงค์จะมาทำงานในประเทศไทยเพื่อแก้ไขปัญหาการหลอกลวงหญิงลาวมาทำงานในไทยและปัญหาการค้ามนุษย์

ความร่วมมือด้านการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

ไทยได้เริ่มดำเนินความร่วมมือทางเศรษฐกิจและวิชาการกับลาวตั้งแต่ปี พ.ศ. 2516 เน้นด้านการพัฒนาบุคลากรในลักษณะการให้ทุนการศึกษา ทุนฝึกอบรม/ดูงานและโครงการพัฒนาใน 3 สาขาหลัก ได้แก่ การเกษตร การศึกษาและสาธารณสุข ความร่วมมือด้านวิชาการระหว่างประเทศทั้งสองเป็นไปตามแผนงานโครงการความร่วมมือทางวิชาการรายปี ซึ่งเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องของทั้งสองฝ่ายได้ร่วมกันกำหนดขึ้น โดยคำนึงถึงความต้องการ ชีตความสามารถและความพร้อมของแต่ละฝ่าย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 - พ.ศ. 2548 ไทย ได้ให้ความช่วยเหลือด้านวิชาการแก่ลาวเป็นมูลค่าประมาณ 610.37 ล้านบาท ล่าสุดฝ่ายไทยเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมร่วมมือทางวิชาการ ไทย-ลาว ครั้งที่ 11 เมื่อวันที่ 27-29 สิงหาคม พ.ศ. 2548 ที่จังหวัดตราด เพื่อกำหนดแผนงานความร่วมมือสำหรับ ปี พ.ศ. 2548-พ.ศ. 2549 ซึ่งไทยตกลงให้ทุนการศึกษาระดับปริญญาโท จำนวน 25 ทุน และทุนฝึกอบรม/ดูงานในสาขาต่าง ๆ จำนวน 100 ทุน

โครงการสัณถวไมตรี

กระทรวงการต่างประเทศได้จัดสรรงบประมาณภายใต้โครงการสัณถวไมตรีเพื่อช่วยเหลือลาวพัฒนาด้านการศึกษา โดยได้ก่อสร้างอาคารเรียนที่โรงเรียนประถมแขวงสะหวันเขต (1 ล้านบาท) แขวง บ่อแก้ว (2.3 ล้านบาท) แขวงอุดมไชย (2 ล้านบาท) แขวงจำปาสัก 1.5 ล้านบาท และได้สร้างหอนอนโรงเรียนเด็กกำพร้าแขวงไชยะบุรี (2.4 ล้านบาท) รวมทั้งได้ให้ความช่วยเหลือสร้างสุขศาลาที่เมืองดอนโขง แขวงจำปาสัก (3.2 ล้านบาท)

การแลกเปลี่ยนการเยือนระดับประเทศ

การเยือนของฝ่ายไทย

การเยือนระดับพระราชวงศ์

1. สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จฯ เยือนลาวเป็นครั้งแรก เมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. 2533 ตามคำกราบบังคมทูลเชิญของรัฐบาล สปป.ลาว

2. สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จฯ เยือนลาวอย่างเป็นทางการตามคำกราบบังคมทูลเชิญของนายไกสอนฯ ประธานประเทศลาว เมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2535

6. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ พร้อมด้วย สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้เสด็จฯ เยือนลาวระหว่างวันที่ 8-9 เมษายน พ.ศ. 2537 (ภายหลังจากที่ทรงเป็นประธานร่วมกับนายหนุฮัก พุมสะหวัน ประธานประเทศลาวในพิธีเปิด สะพานมิตรภาพ ไทย-ลาวที่จังหวัดหนองคาย) ซึ่งเป็นการเสด็จพระราชดำเนินเยือนต่างประเทศครั้งแรก ในรอบ 27 ปี ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทั้งนี้ ได้เสด็จฯเป็นองค์ประธานเปิดโครงการศูนย์พัฒนา และบริการด้านการเกษตรห้วยซอน-ห้วยซั่ว อันเป็นโครงการในพระราชดำริร่วมกับประธานประเทศลาว ที่เมืองนาทรายทอง แขวงเวียงจันทน์ รวมทั้งเสด็จฯเยี่ยมชม โครงการส่งเสริมกิจกรรมโรงเรียนวัฒนธรรม เด็กกำพร้าตามพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

7. สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ เสด็จฯ เยือนลาว เมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2537

8. สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จฯ พร้อมด้วยพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา เยือนแขวงเซกอง และแขวงอัตตะปือทางใต้ของลาว และได้เสด็จฯ เป็นองค์ประธานในพิธีวางศิลาฤกษ์โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยซอนและระบบส่งน้ำของโครงการวันที่ 8-11 เมษายน พ.ศ. 2539

9. สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ เสด็จฯ เยือนลาว เมื่อเดือนมกราคม พ.ศ. 2539

10. สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จฯ เยือนแขวงอุดมไซและแขวง หลวงน้ำทา ระหว่างวันที่ 21-24 มกราคม พ.ศ. 2540

11. สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จฯ เยือนลาว เพื่อติดตาม ความคืบหน้าของโครงการตามพระราชดำริ ระหว่างวันที่ 19-20 มีนาคม พ.ศ. 2541

12. สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ เสด็จฯ ถวายผ้าพระกฐินที่วัดแสนสุขาราม เมืองหลวงพระบาง ระหว่างวันที่ 28-29 ตุลาคม พ.ศ. 2541

13. สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จฯ เยือนแขวงพงสาลี ระหว่าง วันที่ 23-25 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2542

14.สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จฯ เยือนลาวเพื่อติดตามความก้าวหน้าของโครงการศูนย์พัฒนาและบริการด้านการเกษตร (หลัก 22) และโรงเรียนวัฒนธรรม แขวงเวียงจันทน์ (หลัก 67) ที่นครหลวงเวียงจันทน์ และเสด็จฯ เยือนแขวงเชียงขวาง ระหว่างวันที่ 23-25 พฤษภาคม พ.ศ. 2544

15.สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จฯเยือนแขวงหัวพัน (โรงเรียนมัธยมสมบุญพันชา โรงเรียนพยาบาลแขวงหัวพัน วัดโพไชยชะนาราม และอนุสรณ์สถานถ้ำผู้นำ) ระหว่างวันที่ 25-27 พฤศจิกายน พ.ศ. 2545

16.สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จฯ เยือนนครหลวงเวียงจันทน์เพื่อติดตามความคืบหน้าของโครงการศูนย์พัฒนาและบริการด้านการเกษตร(หลัก22) และโรงเรียนวัฒนธรรมแขวงเวียงจันทน์ (หลัก 67) ระหว่างวันที่ 17-18 มีนาคม พ.ศ. 2547

17.สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จฯ เยือนนครหลวงเวียงจันทน์ แขวงสะหวันเขต และแขวงจำปาสัก ระหว่างวันที่ 14-16 มีนาคม พ.ศ. 2548

18.สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จฯ เยือนแขวงจำปาสัก เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม พ.ศ. 2548

19.สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จฯ เปิดสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 2 (มุกดาหาร-สะหวันเขต) ร่วมกับนายบุญยัง วอละจิด เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม พ.ศ. 2549

การเยือนระดับรัฐบาล

1.นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี เยือนลาวอย่างเป็นทางการ (มิถุนายน พ.ศ. 2536)
 2.นายบรรหาร ศิลปอาชา นายกรัฐมนตรี เยือนลาวอย่างเป็นทางการ (มิถุนายน พ.ศ. 2539)
 3.พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ นายกรัฐมนตรี เยือนลาวอย่างเป็นทางการ (มิถุนายน พ.ศ. 2540)
 4.นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี เยือนลาวอย่างเป็นทางการ (พฤษภาคม พ.ศ. 2543)
 5.พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี เยือนลาวอย่างเป็นทางการ (มิถุนายน พ.ศ. 2544)
 6.พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี เยือนลาว (แขวงจำปาสัก) เพื่อเข้าร่วมการประชุมคณะรัฐมนตรีร่วมไทย-ลาวอย่างไม่เป็นทางการ เมื่อวันที่ 20 มีนาคม พ.ศ. 2547 และเป็นประธานร่วมในพิธีวางศิลาฤกษ์สะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2 (มุกดาหาร-สะหวันเขต) เมื่อวันที่ 21 มีนาคม พ.ศ.2547 ที่จังหวัดมุกดาหารและแขวงสะหวันเขต

7.พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีเยือนลาว (นครหลวงเวียงจันทน์) เพื่อเข้าร่วมการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 10 เมื่อวันที่ 29-30 พฤศจิกายน พ.ศ. 2547

8.พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีเยือนลาว (แขวงคำม่วน) เพื่อเป็นประธานร่วมในพิธีเปิดโครงการไฟฟ้าพลังน้ำ “น้ำเทิน 2” เมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน พ.ศ. 2548

9.พล.อ. สุรยุทธ์ จุลานนท์ นายกรัฐมนตรี เยือนอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2549 (ภายหลังเข้ารับตำแหน่ง)

การเยือนไทยของฝ่ายลาว

การเยือนในระดับประมุข

1.นายไกรสอน พรหมวิหาน ประธานประเทศลาว และภริยาเดินทางมาเยือนไทยอย่างเป็นทางการในฐานะราชอาคันตุกะในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อเดือนมกราคม พ.ศ. 2535

2.นายหนุฮัก พุมสะหวัน ประธานประเทศลาวและภริยาเยือนไทยในฐานะราชอาคันตุกะในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ระหว่างวันที่ 14-19 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2538

การเยือนระดับรัฐบาล

1.นายคำไต สีพันดอน นายกรัฐมนตรีลาว เยือนไทยอย่างเป็นทางการ (กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2535)

2.นายสีสะหวาด แก้วบุญพันธ์ นายกรัฐมนตรีลาว เยือนไทยอย่างเป็นทางการ (มีนาคม พ.ศ. 2542) และร่วมประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียนสมัยพิเศษว่าด้วยโรคทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรงที่กรุงเทพฯ ระหว่างวันที่ 28-30 เมษายน พ.ศ. 2546

3.นายบุญยัง วอละจิต นายกรัฐมนตรีลาว เยือนไทย (จังหวัดอุบลราชธานี) เพื่อเข้าร่วมการประชุมคณะรัฐมนตรีร่วม ไทย-ลาวอย่างไม่เป็นทางการ เมื่อวันที่ 20 มีนาคม พ.ศ. 2547 และเป็นประธานร่วมในพิธีวางศิลาฤกษ์สะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2 เมื่อวันที่ 21 มีนาคม พ.ศ. 2547 ที่จังหวัดมุกดาหารและแขวงสะหวันเขต

4.นายบุญยัง วอละจิต นายกรัฐมนตรีลาวเยือนไทย เพื่อเข้าร่วมการประชุมสุดยอดยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจอิระวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง เมื่อวันที่ 1-3 พฤศจิกายน พ.ศ. 2548 ที่กรุงเทพฯ

5.ร่วมกับนายบุญยัง วอละจิต เปิดสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 2 ที่พรมแดนลาว-ไทย (สะหวันเขต-มุกดาหาร) ร่วมกับสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม พ.ศ. 2549

ภาคผนวก ข.

โครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง (Greater Mekong Subregional Economic Cooperation : GMS-EC)

(ที่มา: 1. กองส่งเสริมเศรษฐกิจสัมพันธ์และความร่วมมือกรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ธันวาคม 2548
2. สำนักความร่วมมือทางเศรษฐกิจการค้าภูมิภาค กลุ่มความร่วมมือกลุ่มทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ มิถุนายน พ.ศ. 2543)

ภูมิหลัง GMS

โครงการ GMS เป็นความร่วมมือของ 6 ประเทศ คือ ไทย พม่า ลาว กัมพูชา เวียดนาม และจีน (ยูนนาน) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 โดยมีธนาคารพัฒนาเอเชีย (ADB: Asian Development Bank) เป็นผู้ให้การสนับสนุนหลัก กลุ่มประเทศ GMS มีพื้นที่ร่วมกันประมาณ 2 ล้าน 3 แสน ตารางกิโลเมตร หรือประมาณพื้นที่ของยุโรปตะวันตก มีประชากรรวมกันประมาณ 250 ล้านคน และอุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติ อีกทั้งยังเป็นจุดศูนย์กลางในการเชื่อมโยงติดต่อระหว่างภูมิภาคเอเชียใต้ เอเชียตะวันออก และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

โครงการ GMS มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้เกิดการขยายตัวทางการค้า การลงทุนอุตสาหกรรม การเกษตรและบริการสนับสนุนการจ้างงานและยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่ให้ดีขึ้น ส่งเสริมและพัฒนาความร่วมมือทางเทคโนโลยีและการศึกษาระหว่างกันตลอดจนการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่ส่งเสริมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมและเพิ่มขีดความสามารถรวมทั้งโอกาสทางเศรษฐกิจในเวทีการค้าโลก

จีนได้เป็นเจ้าภาพการประชุม GMS Summit ครั้งที่ 2 ระหว่างวันที่ 4-5 กรกฎาคม พ.ศ. 2548 ณ นครคุนหมิง โดยผู้นำได้ออกแถลงการณ์ร่วมคุนหมิง (Kunming Declaration) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ความปรองดองและความมั่งคั่งของอนุภูมิภาค รวมถึงความพยายามในการลดปัญหาความยากจนและส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยสนับสนุนให้มีการติดต่อและการแข่งขันระหว่างกัน นอกจากนี้ ผู้นำประเทศ GMS ได้แสดงเจตนารมณ์ให้มีการลงนามในภาคผนวกและพิธีสารแนบท้ายของความตกลงขนส่งข้ามพรมแดน (GMS Cross-Border Transport Agreement) ให้เสร็จครบถ้วนภายในปี พ.ศ. 2548 และเห็นชอบกับความริเริ่มในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ โดยให้การคุ้มครองระบบนิเวศของพื้นที่ป่าไม้และต้นน้ำในอนุภูมิภาค ภายใต้โครงการ GMS Bio-diversity Corridor ทั้งนี้ได้มีการลงนามข้อตกลงในเรื่องการขนส่ง การค้าพลังงาน การควบคุมโรคติดต่อในสัตว์ และการสื่อสาร โทรคมนาคมและลารับเป็นเจ้าภาพจัดการประชุม GMS Summit ครั้งที่ 3 พ.ศ. 2551

สาขาความร่วมมือของ GMS

มี 9 สาขา ได้แก่ คมนาคมขนส่ง โทรคมนาคม พลังงาน การค้า การลงทุน เกษตร สิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยว และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

แผนงานลำดับความสำคัญสูง (Flagship Programs) จำนวน 11 แผนงาน ได้แก่

- 1) แผนงานพัฒนาแนวพื้นที่เศรษฐกิจเหนือ-ใต้ (North-South Economic Corridor)
- 2) แผนงานพัฒนาแนวพื้นที่เศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก (East-West Economic Corridor)
- 3) แผนงานพัฒนาแนวพื้นที่เศรษฐกิจตอนใต้ (Southern Economic Corridor)
- 4) แผนงานพัฒนาเครือข่ายโทรคมนาคม (Telecommunications Backbone)
- 5) แผนงานซื้อ-ขายไฟฟ้าและการเชื่อมโยงเครือข่ายสายส่งไฟฟ้า (Regional Power Interconnection and Trading Arrangements)
- 6) แผนงานการอำนวยความสะดวกการค้าและการลงทุนข้ามพรมแดน (Facilitating Cross-Border Trade and Investment)
- 7) แผนงานเสริมสร้างการมีส่วนร่วมและความสามารถในการแข่งขันของภาคเอกชน (Enhancing Private Sector Participation and Competitiveness)
- 8) แผนงานพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และทักษะความชำนาญ (Developing Human Resources and Skills Competencies)
- 9) กรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาสิ่งแวดล้อม (Strategic Environment Framework)
- 10) แผนงานการป้องกันน้ำท่วมและการจัดการทรัพยากรน้ำ (Flood Control and Water Resource Management)
- 11) แผนงานการพัฒนาการท่องเที่ยว (GMS Tourism Development)

กลไกการทำงานของ GMS

แบ่งเป็นการดำเนินการ 4 ระดับ ได้แก่

- 1.การประชุมระดับคณะทำงาน ของแต่ละสาขาความร่วมมือเพื่อประสานความคืบหน้าของกิจกรรมต่าง ๆ
- 2.การประชุมระดับเจ้าหน้าที่อาวุโส ซึ่งจัดปีละ 1-2 ครั้ง
- 3.การประชุมระดับรัฐมนตรี ซึ่งจัดปีละ 1 ครั้ง โดยเมื่อ พ.ศ. 2547 ได้มีการประชุมระดับรัฐมนตรีครั้งที่ 13 ณ เวียงจันทน์ สปป. ลาว เมื่อวันที่ 13-16 ธันวาคม พ.ศ. 2547
- 4.การประชุมระดับผู้นำ ซึ่งจัดทุก 3 ปี โดยกัมพูชาเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมระดับผู้นำ GMS ครั้งที่ 1 เมื่อปี พ.ศ. 2545 และจีนจะเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมระดับผู้นำ GMS ครั้งที่ 2 เมื่อ พ.ศ. 2548

ความคืบหน้าการดำเนินงาน GMS ที่สำคัญ

1. การพัฒนาแนวพื้นที่เศรษฐกิจเหนือ-ใต้ (North-South Economic Corridor) เชื่อมโยงไทย-พม่า/ลาว-จีน

1.1 เส้นทางสาย แม่สาย-เชียงตุง-เชียงรุ่ง-คุนหมิง ไทยช่วยสร้างสะพานมิตรภาพ ข้ามแม่น้ำสายแห่งที่ 2 แบบให้เปล่าด้วยวงเงิน 38 ล้านบาท และได้มีการเปิดใช้สะพานข้ามแม่น้ำสายแห่งที่ 2 และเส้นทางแม่สาย-เชียงตุง-เชียงรุ่ง เมื่อเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2547

1.2 เส้นทางสาย เชียงของ-หลวงน้ำทา-เชียงรุ่ง-คุนหมิง ไทย จีน และ ADB ให้ความช่วยเหลือการก่อสร้างเส้นทางในส่วนของ สสพ. ลาว ฝ่ายละ 1 ใน 3 ของค่าก่อสร้าง โดยไทยให้ความช่วยเหลือแบบ เงินกู้ผ่อนปรนด้วยวงเงิน 1385 ล้านบาท คาดว่าจะก่อสร้างเสร็จเมื่อ พ.ศ. 2548 อนึ่ง รัฐบาลไทยได้ประกาศเจตนารมณ์ที่จะช่วยสร้าง สะพานข้ามแม่น้ำโขงที่เชียงของ-ห้วยทราย โดยจะรับผิดชอบค่าก่อสร้างครึ่งหนึ่ง และ ADB ก็แสดงความสนใจที่จะให้เงินกู้แก่ฝ่ายลาวส่วนหนึ่งด้วย

1.3 เส้นทางสาย ห้วยโก๋น-ปากแบ่ง โครงการปรับปรุงเส้นทางจากห้วยโก๋น (จ. น่าน)-เมืองเงิน (แขวงไชยบุรี)-ปากแบ่ง (แขวงอุดมไชย) ระยะทาง 49.22 กม. ซึ่งไทยจะให้ความช่วยเหลือด้วยวงเงิน 840 ล้านบาท โดยเป็นเงินกู้ผ่อนปรน (ร้อยละ 70) และเงินให้เปล่า (ร้อยละ 30) ก่อสร้างเสร็จเมื่อปี พ.ศ. 2549 โดยเส้นทางนี้จะสามารถเชื่อมต่อจาก จ. น่าน ไปยังประเทศจีน (ผ่านทางไชยบุรี-บ่อเต็น) และเชื่อมต่อไปยังหลวงพระบาง

2. การพัฒนาแนวพื้นที่เศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก (East-West Economic Corridor) – เชื่อมโยงพม่า-ไทย-ลาว-เวียดนาม

2.1 ฟังตะวันออก: มุกดาหาร-สะหวันเขต-ดองฮา-เว้-ดานัง

- สะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2 (มุกดาหาร - สะหวันเขต) ไทยและลาวได้กู้เงินจาก JBIC มาดำเนินการก่อสร้างเป็นวงเงิน 4,700 ล้านบาท (ส่วนของไทย 2,300 ล้านบาท)

- เส้นทางหมายเลข 9 (ในลาว) การปรับปรุงและซ่อมแซมเส้นทาง สะหวันเขต-เมืองพิน-แดนสวรรค์ ระยะทางประมาณ 210 กม. โดย JICA และ ADB ให้การสนับสนุนด้านการเงิน ซึ่งได้เปิดใช้อย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 23 เมษายน พ.ศ. 2547

- เส้นทางหมายเลข 9 (ในเวียดนาม) และทำเรื่อน้ำลิกดานัง ADB JBIC และรัฐบาลเวียดนามให้การสนับสนุนด้านการเงินในการก่อสร้างเส้นทางลาวบ่าว-ดองฮา อุโมงค์ไฮ วัน และการปรับปรุงทำเรื่อน้ำลิกดานัง บางส่วนของการก่อสร้างแล้วเสร็จและทั้งโครงการเสร็จสมบูรณ์เมื่อปี 2547

2.2 ฟังตะวันตก:แม่สอด-เมะล่าย ไทยจะให้ความช่วยเหลือเส้นทางช่วงแม่สอด-เมียวดี-กอกะเร็ก-พะอัน-ท่าตอน ระยะทางประมาณ 198 กม (โดยจะสร้างถนนให้เปล่าในช่วง 18 กม. แรก และให้กู้ในส่วนที่เหลือ) ซึ่งจะเป็นส่วนหนึ่งของเส้นทางแม่สอด-เมียวดี-เมะล่าย โดยรัฐบาลไทย

ตกลงในหลักการที่จะให้เงินกู้สำหรับการก่อสร้างช่วงกาะเร็ก-เกาะลำไย ในระยะ ต่อไป

3. การพัฒนาแนวพื้นที่เศรษฐกิจตอนใต้ (Southern Economic Corridor) – เชื่อมโยง ไทย-กัมพูชา-เวียดนาม

3.1 เส้นทาง ทรายค-เกาะกง-สเรแอมปิด เป็นส่วนหนึ่งของเส้นทางเลียบชายฝั่งทะเลไทย-กัมพูชา-เวียดนาม (R10) โดยไทยให้ความช่วยเหลือแบบเงินกู้ผ่อนปรน 567.7 ล้านบาท เพื่อการปรับปรุงถนนระยะทาง 151.5 กม. และให้เปล่า 288 ล้านบาท เพื่อการก่อสร้างสะพานขนาดใหญ่ 4 แห่ง

3.2 เส้นทาง ช่องสง่า-อันลองเวง-เสียมราฐ การปรับปรุงถนนระยะทาง 167 กม. ซึ่งจะเชื่อมโยง

4. ความตกลงว่าด้วยการขนส่งข้ามแดนในอนุภาคลุ่มแม่น้ำโขง (GMS Cross Border Transport Agreement)

เป็นความตกลงที่ช่วยอำนวยความสะดวกการผ่านแดนและข้ามแดนของคนและสินค้าในเขตอนุภาคประชาชาติสมาชิกทั้ง 6 ประเทศ ได้ให้สัตยาบันความตกลงว่าด้วยการขนส่งข้ามแดนในอนุภาคลุ่มน้ำโขงแล้ว และได้มีการประกาศการมีผลบังคับใช้ของความตกลงฯ (ส่วนกรอบความตกลง) เมื่อวันที่ 30 เมษายน พ.ศ. 47 และตั้งแต่วันที่ พ.ศ. 2546 ประเทศชาติสมาชิกได้เจรจาในรายละเอียดของส่วนภาคผนวกแนบท้ายความตกลงฯ (Annex) 16 ฉบับและพิธีสาร (Protocol) 3 ฉบับ โดยได้รับความช่วยเหลือด้านวิชาการจาก ADB และ ESCAP ซึ่งการจัดทำภาคผนวกและพิธีสารแล้วเสร็จเมื่อปี พ.ศ. 2548

5. ความตกลงว่าด้วยการเดินเรือพาณิชย์ในลุ่มแม่น้ำโขงตอนบน (Quadripartite Agreement on Commercial Navigation on Lancang – Mekong River)

ไทย ลาว พม่า จีน ได้ลงนามร่วมกันในความตกลงว่าด้วยการเดินเรือในแม่น้ำล้านช้าง-แม่น้ำโขง เมื่อวันที่ 20 เมษายน พ.ศ. 2543 ณ จังหวัดท่าขี้เหล็ก พม่า และมีผลบังคับใช้เมื่อเดือนเมษายน พ.ศ.2544 โดยความตกลงมีวัตถุประสงค์เพื่อการอำนวยความสะดวกการเดินเรือพาณิชย์ในแม่น้ำโขงตอนบน และจีนได้ให้การสนับสนุน การปรับปรุงร่องน้ำเพื่อการเดินเรือ (เคลื่อนย้ายเกาะแก่งและหาดตื้นที่เป็นอุปสรรคต่อการเดินเรือในลำน้ำโขงตลอดช่องแนวช่องทางเดินเรือ 331 กิโลเมตร เพื่อให้ช่องทางมีขนาดกว้างไม่ต่ำกว่า 35 เมตร และลึกประมาณ 3 เมตร) ซึ่งได้ดำเนินการเสร็จแล้ว 10 จุด ส่วนจุดสุดท้ายที่บริเวณแก่งคอนผีหลวง กรม. ได้มีมติเมื่อ 8 เมษายน พ.ศ. 2546 มอบหมายให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทำการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับผลกระทบด้านต่างๆ (ในไทย) ที่ยังมีความกังวลอยู่บัดนี้ (กรกฎาคม พ.ศ.2547) ผลการศึกษาดังกล่าวได้เสร็จสมบูรณ์แล้ว โดยระบุว่าผลกระทบของโครงการฯต่อสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคมและวิถีชีวิต แหล่งท่องเที่ยว โบราณสถานและวัฒนธรรมจะอยู่ในระดับต่ำ อย่างไรก็ตามผลจากกา ดำเนินการด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ยังสะท้อนให้เห็นว่าประชาชนในพื้นที่ยังมีข้อวิตกกังวลเกี่ยวกับโครงการนี้อยู่

6.ความร่วมมือด้านพลังงาน

ประเทศ GMS ได้ลงนามความตกลงว่าด้วยความร่วมมือด้านการซื้อขายไฟฟ้าและการสร้างเครือข่ายสายส่งระหว่างรัฐบาล 6 ประเทศลุ่มแม่น้ำโขง (Inter-Governmental Agreement on Regional Power Trade) เมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน พ.ศ. 2545 โดยความตกลงนี้มีจุดประสงค์ให้ประเทศสมาชิกร่วมมือและวางแผนพัฒนาระบบส่งไฟฟ้าที่ประหยัด และมีความมั่นคง รวมไปถึงกลไกในการดำเนินการซื้อขายไฟฟ้าในอนุภูมิภาค

7.ความร่วมมือด้านโทรคมนาคม

ประเทศไทยโดยบริษัท ทศท. คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ได้ดำเนินการจัดสร้างโครงข่ายระบบเคเบิลใยแก้วตามโครงการ Telecommunication Backbone Project ในส่วนของไทยครบทุกจุดที่เกี่ยวข้องแล้ว และยังได้เปิดให้บริการในเส้นทางระหว่างอรัญประเทศ (ไทย)–ปอยเปต (กัมพูชา) และระหว่างหนองคาย (ไทย)–เวียงจันทน์ (สปป.ลาว) แล้ว ขณะนี้รอความพร้อมในการเชื่อมโยงกับจีน พม่า และจุดเชื่อมโยงอื่นๆ ของลาว

8.ความร่วมมือด้านการท่องเที่ยว

โครงการจัดทำแผนการตลาดท่องเที่ยว Six Countries One Destination โดยมี Agency for Coordinating Mekong Tourism Activities (AMTA) ซึ่งตั้งสำนักงานอยู่ที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เป็นศูนย์กลางหลักด้านการตลาดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชื่อมโยงระหว่างประเทศในรูปแบบของ package tour โดยจะเน้นตามแนวพื้นที่เศรษฐกิจ 3 แนวหลัก ตลอดจนการศึกษา GMS Visa เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวจากนอกอนุภูมิภาค

9.ความร่วมมือด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

ไทยส่งเสริมให้มีการดำเนินตามแผนงาน Phnom Penh Plan ซึ่งเป็นแผนงานพัฒนาผู้บริหารระดับสูงและระดับกลางอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน โดยเฉพาะการดำเนินงานของ AIT และ สถาบันลุ่มแม่น้ำโขง (Mekong Institute) ซึ่งก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2537 โดยเป็นความร่วมมือระหว่างรัฐบาลนิวซีแลนด์กับรัฐบาลไทย

ภาคผนวก ก.

โครงการก่อสร้างสะพานมิตรภาพข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2

ระหว่างราชอาณาจักรไทย กับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (มุกดาหาร - สะหวันเขต)

ความเป็นมา

ปี พ.ศ. 2533 ธนาคารพัฒนาแห่งเอเชีย (ADB) ได้ให้ความช่วยเหลือด้านเทคนิคแก่ประเทศไทยและสปป.ลาว ศึกษาโครงการก่อสร้างสะพานฯ แต่ยังไม่ได้ออกฤกษ์

ปี พ.ศ. 2535 – 2538 รัฐบาลของประเทศต่าง ๆ ในอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง (GREATER MEKONG SUBREGION : GMS) ประกอบด้วย จีน พม่า เวียดนาม ลาว กัมพูชา และ ประเทศไทย ได้เห็นพ้องต้องกันในการดำเนินโครงการพัฒนาพื้นที่อนุภูมิภาคกลุ่มน้ำโขงร่วมกันภายใต้ความร่วมมือช่วยเหลือของธนาคารพัฒนาแห่งเอเชีย และจัดให้มีการศึกษา FEASIBILITY STUDY และการคมนาคมขนส่งทางบกในแนว EAST-WEST CORRIDOR ด้วยเพื่อเชื่อมระหว่างพม่า ไทย ลาว เวียดนาม ในแนวเส้นทางเมืองมะละแหม่งของพม่า แม่สอด ตาก พิษณุโลก ขอนแก่น มุกดาหาร สะหวันเขต (สปป.ลาว) และ ดองฮา (เวียดนาม) ขณะเดียวกันได้มีการประชุมระดับ รัฐมนตรีของโครงการ GMS และมีมติให้ดำเนินการก่อสร้างสะพานมิตรภาพข้ามแม่น้ำโขง แห่งที่ 2 ขึ้นที่ จังหวัดมุกดาหาร – สะหวันเขต ซึ่งเชื่อมโยงกับเส้นทางหมายเลข 9 ใน สปป.ลาว คู่เมืองเว้ ดานัง ของเวียดนาม

ปี พ.ศ. 2539 – 2541 ได้จัดให้มีการประชุมผลการศึกษาเพื่อหาจุด (ตำแหน่ง) ของสะพานของทั้งสองประเทศ จนได้ออกฤกษ์ และตกลงร่วมกันให้ตำแหน่งสะพานฝั่งไทยอยู่ที่บ้านสงเปือย ตำบลบางทรายใหญ่ อำเภอเมืองมุกดาหาร ห่างจากตัวจังหวัดไปทางทิศเหนือประมาณ 7 กิโลเมตร และจุดก่อสร้างฝั่งลาวอยู่ที่บ้านนาแก เมืองคันทะบุรี อยู่ห่างจากตัวแขวงสะหวันเขตไปทางทิศเหนือประมาณ 5 กิโลเมตร

ปี พ.ศ. 2542 – 2543 รัฐบาลญี่ปุ่น โดย JAPAN INTERNATIONAL COOPERATION AGENCY : JICA ให้ความช่วยเหลือในการสำรวจ ออกแบบ โครงการ ตั้งแต่เดือน มีนาคม 2542 พร้อมส่งแบบก่อสร้างฉบับสุดท้ายให้รัฐบาลไทยและรัฐบาลลาวเมื่อเดือน สิงหาคม พ.ศ. 2543

เมื่อวันที่ 18 มีนาคม พ.ศ. 2544 ได้มีการจัดพิธีลงนามข้อตกลงระหว่างรัฐบาลไทยและรัฐบาลลาวขึ้นที่โรงแรมมุกดาหาร แกรนด์ โฮเทล โดยมีนายวันมูหะหมัดนอร์ มะทา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมขนส่ง ไปรษณีย์และก่อสร้าง เป็นผู้แทนฝ่ายลาว ตกลงสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงระหว่างชาติ มุกดาหาร – สะหวันเขต โดยใช้เงินกู้จาก JBIC วงเงินค่าก่อสร้าง 2,550 ล้านบาท ไทยและลาวออกฝ่ายละครึ่ง

รูปแบบสะพาน

เป็นสะพานคอนกรีต 2 ช่องจราจร ไม่ทางรถไฟ ผิวจราจรกว้าง 8 เมตร ไหล่ทางข้างละ 1.50 เมตร ยาว 1,600 เมตร จุดกัลบรถอยู่ฝั่งไทย รายละเอียดของโครงการแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 (PACKAGE I) เป็นงานก่อสร้างตัวสะพานด้านฝั่งไทย และฝั่งลาว ค่าก่อสร้าง ประมาณ 2,000 ล้านบาท ประกอบด้วย

	ฝั่งไทย	ฝั่งลาว	
ตัวสะพาน	800	800	1,600 เมตร
คอสะพาน	250	200	450 เมตร
ถนนคอสะพาน	79	79	257 เมตร
ถนนเปลี่ยนทิศทาง	395	-	395 เมตร
จราจร			
รวม	1,524	1,178	2,702 เมตร

ส่วนที่ 2 (PACKAGE II) เป็นงานก่อสร้างอาคารด้านควบคุมและถนนเชื่อม ตลอดจนถึงปลูกสร้างด้านฝั่งลาว มีความยาว 2,514 เมตร ค่าก่อสร้าง 300 ล้านบาท

ส่วนที่ 3 (PACKAGE III) เป็นงานก่อสร้างอาคารด้านควบคุมและถนนเชื่อม ตลอดจนถึงปลูกสร้างด้านฝั่งไทย มีความยาว 951 เมตร ค่าก่อสร้าง 250 ล้านบาท

ระยะเวลาดำเนินการ โครงการเสร็จสิ้น พ.ศ. 2546-พ.ศ. 2549

ผลที่ได้รับจากการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงระหว่างประเทศ (จังหวัดมุกดาหารกับแขวงสะหวันเขต)

จากการที่สำนักพัฒนาพื้นที่เชื่อมโยงทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้านและพื้นที่ชายแดน (สพช.) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ(สศช.)ซึ่งได้รับความช่วยเหลือทางด้านวิชาการจาก JAPAN INTERNATIONAL COOPERATION AGENCY : JICA ดำเนินโครงการศึกษาเพื่อวางแผนพัฒนาแบบเบ็ดเสร็จพื้นที่ชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย ครอบคลุมพื้นที่จังหวัดชายแดนต่อเนื่อง 4 จังหวัด ได้แก่ นครพนม มุกดาหาร กาฬสินธุ์และสกลนคร รวมทั้ง JACA ยังได้ให้ความช่วยเหลือทางด้านวิชาการในรูปแบบเดียวกันดำเนินโครงการศึกษาวางแผนพัฒนาพื้นที่แขวงสะหวันเขต และแขวงคำม่วน สปป.ลาว ให้สามารถพัฒนาพื้นที่เชื่อมโยงในลักษณะ พื้นที่เขตเศรษฐกิจการผลิตร่วม (CO-PRODUCTION AREA) ซึ่งมีการประชุมภายในประเทศ จำนวน 2 ครั้ง เมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2543 ที่ กรุงเทพฯ และเดือนมีนาคม พ.ศ. 2543 ที่จังหวัดขอนแก่น และการประชุมระหว่างไทย – ลาว

ในการศึกษาได้มีการเสนอ โครงการพัฒนาพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ของไทย คือ

จังหวัดนครพนม มีความเหมาะสมที่จะเป็นศูนย์กลางการผลิต/อุตสาหกรรม

จังหวัดกาฬสินธุ์ มีความเหมาะสมที่จะเป็น “นครอุตสาหกรรมสีเขียว” หรือศูนย์แปรรูป
ผลผลิตการเกษตร

จังหวัดสกลนคร เหมาะสมที่จะเป็นศูนย์กลางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยจัดตั้งเป็น
“นครวิทยาศาสตร์การเกษตร”

จังหวัดมุกดาหาร เหมาะสมที่จะเป็นศูนย์กลางธุรกิจจัดจำหน่ายสินค้าต่าง ๆ หรือ “นคร
การค้าชายแดน”

ผลการศึกษาของ สพข./สศช./JICA ได้คัดเลือกให้จังหวัดมุกดาหาร เป็น ประตูด้าน
ตะวันออกเฉียงใต้ สปป.ลาว และเวียดนามตอนกลาง โครงการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2 ขึ้นที่
จังหวัดมุกดาหาร – แขวงสะหวันเขต เป็นโครงการหนึ่งเตรียมรองรับการพัฒนาพื้นที่เชื่อมโยงในทาง
เศรษฐกิจ การค้า การลงทุน และการท่องเที่ยว กับประเทศเพื่อนบ้านและพื้นที่ชายแดน สะพานข้ามแม่น้ำ
โขงแห่งที่ 2 นี้จะรองรับการเชื่อมต่อกับทางหลวงหมายเลข 9 ของ สปป.ลาว ทางแขวงสะหวันเขต ไป
เชื่อมต่อกับเวียดนามตอนกลาง ตลอดไปถึงชายแดนทะเลเข้าบรรจบเส้นทางหมายเลข 1 โดยมีหัวเมืองที่
สำคัญของเวียดนาม คือ เมืองกวางตรี เมืองเว้ (เมืองหลวงเก่า) และเมืองดานัง ซึ่งเป็นท่าเรือที่สำคัญ
สามารถรองรับเรือขนาด 30,000 ตันได้ซึ่งจะทำให้จังหวัดมุกดาหารกลายเป็นเมืองศูนย์กลางทางการค้า
และพาณิชย์กรรมของภาคตะวันออกเฉียงเหนืออีกเมืองหนึ่ง

นอกจากนี้ยังมีโครงการรองรับอีกหลายโครงการ เช่น

- 1.โครงการก่อสร้างทางเลี่ยงเมืองมุกดาหาร สายที่ 1 แยกทางหลวงหมายเลข 212 ที่ กม.
167+575 ระยะทาง 8 กม. (แล้วเสร็จ เดือนตุลาคม พ.ศ. 2544)
- 2.โครงการก่อสร้างทางหลวงสายหลัก มุกดาหาร – คำชะอี ระยะทาง 35 กม.
- 3.โครงการก่อสร้างทางหลวงสายหลัก นิคมคำสร้อย – เลิงนกทา จังหวัดยโสธร ระยะทาง
21 กม.
- 4.โครงการก่อสร้างทางหลวง 4 ช่องจราจร เชื่อมตะวันออกเฉียงใต้ – ตะวันตก จากสะพานข้าม
แม่น้ำเมย อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก มายัง พิชญ์โลก ขอนแก่น สิ้นสุดที่จังหวัดมุกดาหาร
- 5.โครงการก่อสร้างทางหลวง 4 ช่องจราจร เชื่อมชายฝั่งตะวันออกเฉียงใต้ จากโครงการพัฒนา
ชายฝั่งทะเลตะวันออกเฉียงเหนือแหลมฉบัง มายังสระแก้ว สุรินทร์ ยโสธร สิ้นสุดที่มุกดาหาร

ผลจากการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงระหว่างชาติ จังหวัดมุกดาหาร – สหวันเขต และโครงการต่าง ๆ ที่จะมารองรับข้างต้น จะส่งผลให้จังหวัดมุกดาหาร เป็นจังหวัดที่มีความสำคัญ และมีบทบาทในด้านต่าง ๆ มากขึ้น คือ

1. บทบาทในฐานะเป็นประตูการค้าและการลงทุนสู่อินโดจีน
2. บทบาทในฐานะเป็นฐานการผลิตด้านอุตสาหกรรมที่จะเชื่อมโยงสู่กลุ่มประเทศอินโดจีนและประตูไปสู่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกเฉียงของไทย (EASTERN SEABORD DEVELOPMENT PROGRAM)
3. บทบาทในฐานะศูนย์กลางการฟื้นฟูบูรณะอินโดจีน ในแง่การเงินการธนาคาร การบริการด้านวิชาการ การวิจัยและศูนย์กลางการถ่ายทอดเทคโนโลยี
4. บทบาทในฐานะเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวในภูมิภาคนี้ เชื่อมโยงสู่แหล่งท่องเที่ยวระดับโลกของกลุ่มประเทศอินโดจีน เช่น นครวัด นครธม ในประเทศกัมพูชา น้ำตกหลี่ผี ในสปป.ลาว และเมืองท่องเที่ยวที่สำคัญ ๆ ของประเทศเวียดนาม เป็นต้น

เมื่อการก่อสร้างสะพานและโครงการรองรับต่าง ๆ เสร็จสิ้นแล้ว สิ่งที่จะตามมาคือ ความเจริญเติบโต การขยายตัวทางเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน และการท่องเที่ยว ซึ่งจะมีผลกระทบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาสภาพสิ่งแวดล้อม แรงงานอพยพ ผู้หลบหนีเข้าเมือง ปัญหาจากคนต่างชาติ นักท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวทรุดโทรม ปัญหาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ปัญหาอาชญากรรมยาเสพติด ผลกระทบจากการถ่ายเทวัฒนธรรมต่างชาติ ปัญหาสังคมอื่น ๆ รวมทั้ง ความมั่นคงปลอดภัยบริเวณชายแดน จังหวัดจึงต้องเตรียมความพร้อมในการรองรับกับผลกระทบและปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นตามมา ดังนี้

1. การเตรียมความพร้อมของคน เร่งเสริมสร้างคุณภาพคน โดยเฉพาะด้านการศึกษาและทักษะการใช้ภาษาสากล (อังกฤษ) จำเป็นต้องมีการเรียนการสอนจนถึงระดับอุดมศึกษา ปริญญาตรี โดยระยะแรกจะขยายวิทยาเขตหรือสาขาของสถาบันที่มีการสอนในระดับอุดมศึกษา เช่น สถาบันราชภัฏสกลนคร ที่มาเปิดสอนในปี พ.ศ. 2544 เป็นปีแรก ขณะที่มุกดาหารได้รับเลือกเป็นจังหวัดนำร่องในการตั้งวิทยาลัยชุมชน ซึ่งจะเริ่มในปี พ.ศ. 2545 นี้
2. การเตรียมทักษะในด้านแรงงานฝีมือ ให้มีคุณภาพและมาตรฐานเพิ่มมากขึ้น
3. การเตรียมการด้านการรักษาความปลอดภัย การป้องกันการก่อวินาศกรรมและอุบัติเหตุ อุบัติภัยให้มีความพร้อมอยู่เสมอ
4. การป้องกันและปราบปรามยาเสพติด การลักลอบขนยาเสพติด แหล่งผลิต แหล่งจำหน่าย ผู้เสพ และผู้ที่อาจตกเป็นเหยื่อของยาเสพติด เช่น นักเรียน นักศึกษา ผู้ใช้แรงงาน นักท่องเที่ยว เป็นต้น รวมทั้ง กำหนดมาตรการป้องกันการลักลอบขนถ่านหินถ่านหินกึ่งถ่านหิน
5. จัดระบบผังเมืองรวมของจังหวัดให้ชัดเจน การจัดระเบียบชุมชนเมือง เช่น การจัด

ZONING สถานบริการ จุดพักสินค้า คลังกักเก็บสินค้า จุดขนถ่ายสินค้า การจัดระบบจราจรที่เหมาะสมและเพียงพอ ให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย คล่องตัวและช่วยลดอุบัติเหตุ

6. จัดเตรียมการก่อสร้าง ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ระบบสาธารณูปโภค ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท ให้มีความพร้อม เพียงพอต่อความต้องการ

7. ดำเนินการฝึกอบรม สัมมนา เผยแพร่ความรู้ความเข้าใจ เร่งสร้างจิตสำนึก ให้กับผู้นำท้องถิ่น ผู้นำชุมชนประชาชน และเจ้าหน้าที่ทุกส่วนที่เกี่ยวข้อง ในการร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ ปลูกป่าชุมชน ฯลฯ ให้เห็นคุณค่า ความสำคัญและความสัมพันธ์ ระหว่างสิ่งมีชีวิตและสิ่งแวดล้อม

8. สนับสนุนให้มีการแก้ไข ปรับปรุง ผ่อนคลาย กฎ ระเบียบ ทางการค้า การลงทุน ระหว่างประเทศที่แตกต่างกัน ให้เกิดความสะดวกและคล่องตัวมากยิ่งขึ้น

9. แสวงหาความร่วมมือระหว่างกลุ่มประเทศอินโดจีน ด้วยการแลกเปลี่ยนการเยือน หรือการจัดประชุมพบปะหารือเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างกันและกันอย่างต่อเนื่อง

กล่าวได้ว่าในอนาคตอันใกล้ สิ่งที่จะเกิดขึ้นกับจังหวัดมุกดาหารเมื่อมีการดำเนินการตามโครงการต่างๆจากการศึกษาเพื่อวางแผนพัฒนาแบบเบ็ดเสร็จพื้นที่จังหวัดชายแดนภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งได้มีการประชุมสัมมนาภายในประเทศ ครั้งที่ 3 เพื่อจัดทำรายงานการศึกษาฉบับสุดท้ายและการดำเนินการก่อสร้างปรับปรุงระบบโครงสร้างพื้นฐาน โครงข่ายเชื่อมโยงเส้นทางคมนาคมภายในจังหวัด ระหว่างจังหวัด ระหว่างภาค เมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม พ.ศ. 2544 ที่จังหวัดนครพนมไปแล้ว จังหวัดมุกดาหารนอกจากจะเป็นเมืองศูนย์กลางทางเศรษฐกิจเชื่อมโยงด้านธุรกิจ การค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวแล้ว ยังจะเป็นเมืองศูนย์กลางนานาชาติเชื่อมโยงกับกลุ่มประเทศในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง 6 ประเทศ ได้แก่ ไทย ลาว เวียดนาม กัมพูชา จีน และ พม่า ด้วย สมกับคำขนานนามว่า จังหวัดมุกดาหารจะเป็นเมืองเชื่อมโยงสู่ประตูอินโดจีน เป็นไข่มุกแห่งอีสาน เป็นหาดใหญ่แห่งอีสานได้อย่างเต็มภาคภูมิ

เมื่อวันที่ 27 ธันวาคม พ.ศ. 2544 ได้มีพิธีลงนามในสัญญากู้เงินก่อสร้างสะพานมิตรภาพ ไทย-ลาว แห่งที่ 2 ระหว่างรัฐบาลไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว กับธนาคารเพื่อความร่วมมือระหว่างประเทศญี่ปุ่น (Japan Bank for International Cooperation: JBIC) ในวงเงิน 8,090 ล้านบาท หรือ ประมาณ 2,588 ล้านบาท โดยไทยและลาวรับผิดชอบค่าใช้จ่ายฝ่ายละครึ่ง นั่นคือจุดเริ่มต้นของการสร้างสะพานมิตรภาพแห่งที่ 2 ที่จังหวัดมุกดาหาร ประเทศไทยเพื่อเชื่อมต่อไปยังแขวงสะหวันเขต ประเทศลาว แล้วต่อเนื่องไปสิ้นสุดที่เมืองคานัง ประเทศเวียดนาม ระยะเวลาจากปี พ.ศ. 2544 ถึงพ.ศ. 2549 เป็นเวลา 5 ปี บัดนี้สะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 2 ก่อสร้างเสร็จอย่างสมบูรณ์ โดยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนิน ทรงเป็นประธานเปิดสะพานร่วมกับบุคคลสำคัญระดับสูงทั้งฝ่ายลาวและเวียดนาม ในวันที่ 20 ธันวาคม พ.ศ. 2549 วันเวลาดังกล่าวไม่

สำหรับความเห็นของบุญสมเองในฐานะผู้ว่าราชการจังหวัดนั้น ได้เสนอความคิดเห็นว่า น่าจะให้รัฐบาลเป็นผู้เข้ามาลงทุนดำเนินการจัดตั้งศูนย์กระจายสินค้าดังกล่าว ซึ่งจะประกอบด้วยศูนย์พัก และกระจายสินค้า พื้นที่ตั้งโรงงานทั้งเป็นลักษณะของการรวบรวมสินค้าและการประกอบชิ้นส่วน ที่ไม่ใช่เป็นการผลิตที่สร้างมลพิษและมลภาวะ เพราะคาดว่าในอนาคตจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้ง 19 จังหวัด ที่ประกอบการขนส่งสินค้าไปยังประเทศในแถบเอเชียตะวันออก เช่น ประเทศจีน ญี่ปุ่น เกาหลี ได้หวัน ฮองกง รวมถึงสิงคโปร์ จะหันมาใช้เส้นทางขนส่งผ่านจังหวัดมุกดาหาร ไปยังแขวง สะหวันนะเขตและต่อไปประเทศเวียดนาม ผ่านเส้นทางหมายเลข 9 ไปยังท่าเรือดานัง และขนส่งสินค้า จากท่าเรือดานังไปยังประเทศต่างๆ

เนื่องจากเส้นทางนี้ใช้เวลาน้อยกว่าการขนส่งจากแหลมฉบังไปยังเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ซึ่งจะต้องใช้เวลามากถึง 7 วัน แต่ถ้าใช้เส้นทางขนส่งสินค้าผ่านจังหวัดมุกดาหารไปทางประเทศเวียดนามจะใช้เวลาเพียง 4 วันเท่านั้น และค่าขนส่งก็ถูกลง ทำให้ต้นทุนสินค้าถูกลงด้วย* ส่วนในด้านการท่องเที่ยว ไม่มีอะไรน่าห่วง เพราะแค่ยังไม่เปิดใช้สะพานอย่างเป็นทางการ นักท่องเที่ยวก็มีมากกว่าเดิมเกือบจะเดือนละหมื่นคนที่ผ่านมานักท่องเที่ยวที่นั่งเรือโดยสารข้ามแม่น้ำโขงไปยังสะพานนงเซตและต่อไปเที่ยวเวียดนาม ผ่านเส้นทางหมายเลข 9 เฉลี่ยแล้วประมาณ 500-600 คนต่อสัปดาห์ แต่หลังจากมีสะพานทำให้ตัวเลขนักท่องเที่ยวสูงขึ้น

สะพานมิตรภาพฯ แห่งที่ 2 ถือเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาเส้นทางคมนาคมขนส่งทางบกในแนวระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก (East-West Economic Corridor) เชื่อมโยงจากทางตะวันออกคือ เมืองดานัง (เวียดนาม) ข้ามแม่น้ำโขงฝั่งลาวที่แขวงสะหวันเขต ต่อมายังไทยที่จังหวัดมุกดาหารและผ่านไปยังฝั่งตะวันตกที่ชายแดนไทย-พม่าที่อำเภอแม่สอดและเมืองเมียวดี ก่อนจะไปสิ้นสุดที่เมืองมะละแหม่งของพม่า สะพานแห่งนี้จะช่วยอำนวยความสะดวกด้านการคมนาคมขนส่ง การค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวตลอดจนการเดินทางไปมาหาสู่กันระหว่างประชาชนไทย-ลาว และประชาชนในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงเป็นอีกก้าวของการพัฒนาร่วมกันระหว่างมิตรประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง

(ที่มา : อรรถรัตน์ รัตนจันทร์เนื้อหาโดย

) (ที่มา : www.mukdahan.go.th)

ภาคผนวก ง.

โครงการพัฒนาเมืองคู่แฝด (Twin Cities Development)

(ที่มา : www.mukdahan.go.th)

จังหวัดมุกดาหาร แขวงสะหวันเขต และจังหวัดกวังจิได้ประชุมร่วมกัน เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2545 ณ จังหวัดกวังตรี สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม และได้ลงนามร่วมกันใน MEMORANDUM OF UNDERSTANDING AT THE MEETING AMONG THREE PROVINCE : QUANG TRI (VIETNAM) SAVANNAKHET (LAOS) AND MUKDAHAN (THAILAND) มีความเห็นชอบร่วมกันที่จะสถาปนาความสัมพันธ์เมืองคู่แฝดระหว่างกันในการประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก (SAEAN Regional Forum-ARF) เมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม พ.ศ. 2545 ที่บันดาร์ เสรี เบกาวัน บรูไน ดารุสซาลาม ดร. สุรเกียรติ์ เสถียรไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ได้หารือทวิภาคีกับนายเหงียน ซีเนียน (Mr. Nguyen Di Nien) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเวียดนามเกี่ยวกับถนนสายที่ 9 เชื่อมต่อระหว่างจังหวัดมุกดาหาร สะหวันเขต เว้และดานัง ซึ่งยังมีอุปสรรคเรื่องการผ่านแดนที่ด่านลาวบาวระหว่างลาวกับเวียดนาม ฝ่ายไทยเสนอให้ฝ่ายเวียดนามพิจารณาแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการผ่านแดนเพื่อให้ประชาชนทั่วไปสามารถผ่านแดนได้สะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น และเสนอให้จังหวัดมุกดาหาร แขวงสะหวันเขต และจังหวัดกวังตรีซึ่งอยู่บนเส้นทางหมายเลข 9 จัดทำความตกลงเมืองแฝด 3 เมืองและขอให้ฝ่ายเวียดนามสนับสนุนข้อเสนอดังกล่าวของไทย เพื่อให้มีความร่วมมือในระดับจังหวัดและจะเป็นประจักษ์ของประชาชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่จะส่งสินค้าออกไปยังประเทศเพื่อนบ้านเพื่อเป็นการเตรียมการรองรับการค้าและการร่วมกันเมื่อได้มีการสถาปนาความสัมพันธ์ระหว่างกันแล้ว จังหวัดมุกดาหารและแขวงสะหวันเขต จะตั้งคณะกรรมการร่วมมือด้านต่างๆ ขึ้นเพื่อให้คณะกรรมการได้มีการปรึกษาหารือและเตรียมการดำเนินกิจกรรมความร่วมมือร่วมกันก่อนล่วงหน้า โดยในส่วนของจังหวัดมุกดาหาร จะได้จัดตั้งคณะทำงานขึ้นก่อนจำนวน 9 คณะ คือ

- 1) คณะทำงานด้านการอำนวยความสะดวกการค้าการลงทุน มีพาณิชย์จังหวัดมุกดาหารเป็นหัวหน้าคณะทำงานและผู้ช่วยพาณิชย์จังหวัดมุกดาหารเป็นเลขานุการ
- 2) คณะทำงานความร่วมมือด้านการเกษตรและอุตสาหกรรม มีเกษตรและสหกรณ์จังหวัดมุกดาหารเป็นหัวหน้าคณะทำงานและหัวหน้าฝ่ายแผนงานพัฒนาการเกษตร สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดมุกดาหารเป็นเลขานุการ
- 3) คณะทำงานด้านการท่องเที่ยว มีหัวหน้าสำนักงานจังหวัดมุกดาหารเป็นหัวหน้าคณะทำงานและนายวิชา แสนใจกล้า เป็นเลขานุการ

4) **คณะกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์** มี ปลัดจังหวัด เป็นหัวหน้าคณะกรรมการ และ จ่าจังหวัดมุกดาหาร เป็นเลขานุการ

5) **คณะกรรมการสาธารณสุข** มี นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดมุกดาหาร เป็นหัวหน้าคณะกรรมการ และหัวหน้างานแผนงาน สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดมุกดาหาร เป็นเลขานุการ

6) **คณะกรรมการแรงงาน** มี แรงงานจังหวัดมุกดาหาร เป็นหัวหน้าคณะกรรมการ และหัวหน้าฝ่ายนโยบายและแผน สำนักงานแรงงานจังหวัดมุกดาหาร เป็นเลขานุการ

7) **คณะกรรมการศึกษา** มี ผู้อำนวยการวิทยาลัยการอาชีพพนวมินทรราชินีมุกดาหาร เป็นหัวหน้าคณะกรรมการ และ ผู้ช่วยผู้อำนวยการวิทยาลัยการอาชีพพนวมินทรราชินีมุกดาหาร เป็นเลขานุการ

8) **คณะกรรมการกีฬา นันทนาการและศิลปวัฒนธรรม** มี อัยการจังหวัดมุกดาหาร เป็นหัวหน้าคณะกรรมการ และนายρχตะ สำนัญชลาธิภักดิ์ เป็นเลขานุการ

9) **คณะกรรมการรักษาความสงบเรียบร้อย** มี ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดมุกดาหาร เป็นหัวหน้าคณะกรรมการ และผู้กำกับอำนาจการ เป็นเลขานุการ

คณะกรรมการทั้ง 9 คณะ จะมีหน้าที่ในการเสริมสร้างความร่วมมือ ช่วยเหลือ พัฒนาและแลกเปลี่ยนกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันระหว่างจังหวัดมุกดาหาร กับ แขวงสะหวันเขต ประชุมร่วมกันเพื่อกำหนดกรอบแนวทางดำเนินความร่วมมือ แผนงาน โครงการและกิจกรรมความร่วมมือที่จะดำเนินการร่วมกัน หรือส่งเสริมสนับสนุนซึ่งกันและกันระหว่างจังหวัดมุกดาหารกับแขวงสะหวันเขต และร่วมกับคณะกรรมการ หน่วยงาน และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องของแขวงสะหวันเขต ดำเนินการตามแผนงานโครงการและกิจกรรมความร่วมมือในส่วนที่เกี่ยวข้องกับภารกิจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

5. ได้มีพิธีลงนามสถาปนาเมืองคู่แฝดมุกดาหาร - สะหวันเขต เมื่อวันที่ 21 มีนาคม พ.ศ. 2547 ณ จุดก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2 (ฝั่งไทย) ในพิธีวางศิลาฤกษ์การก่อสร้างสะพานฯ โดยมี นายกรัฐมนตรีของไทยและลาวร่วมเป็นสักขีพยาน

ภาคผนวก จ.

พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของเมืองมุกดาหาร

พระเจ้าสร้อยศรีสมุทรพุทธางกูรแห่งราชวงศ์เวียงจันทน์ ได้รวมไพร่พลแยกออกไปตั้งอาณาจักรจำปาศักดิ์ ผู้คนจากอาณาจักรเวียงจันทน์ จึงได้เริ่มอพยพลงมาตามลำแม่น้ำโขง มีการตั้งบ้านเมืองขึ้นใหม่หลายแห่งด้วยกัน

เจ้าจันทรสुरิวงษ์และไพร่พลได้มาตั้งอาณาจักรอยู่ที่บ้านหลวงโพนสิน บริเวณใกล้พระราชอุรังคธาตุของแม่เจ้าโขง ต่อมาเจ้าจันทกนิริผู้เป็นบุตรได้อพยพไพร่พลข้ามโขงมาตั้งอยู่ที่เมืองมุกดาหารทางฝั่งขวาของแม่น้ำโขง ตรงปากห้วยบังมุก เมื่อปี พ.ศ. 2313 เจ้าจันทกนิริได้พบพระพุทธรูปสององค์อยู่ใต้ต้นโพธิ์ริมฝั่งแม่น้ำโขง จึงได้สร้างวัดขึ้นใหม่ในบริเวณวัดร้างเดิมริมฝั่งโขง และขนานนามวัดที่สร้างใหม่ว่าวัดศรีมุงคุณ(ศรีมงคล)และเจ้าจันทกนิริได้อัญเชิญพระพุทธรูปองค์ใหญ่ ซึ่งเป็นหนึ่งในพระพุทธรูป 2 องค์ที่พบนั้นไปประดิษฐานในอุโบสถของวัด ชาวเมืองขนานนามว่าพระเจ้าองค์หลวงเป็นพระประธานของวัดศรีมุงคุณ เป็นพระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมืองมาจนถึงปัจจุบันส่วนวัดศรีมุงคุณได้เปลี่ยนนามเป็นวัดศรีมงคลใต้ หลังจากมีการตั้งเมืองขึ้นใหม่ในเวลากลางคืนได้มีผู้เห็นดวงแก้วดวงหนึ่งสีสดใสเปล่งแสงเป็นประกายลอยออกจากต้นตาลเจ็ดยอดริมฝั่งโขง ล่องลอยไปตามลำน้ำโขงแทบทุกคืนจนใกล้รุ่งจึงลอยกลับมาที่ต้นตาลเจ็ดยอด เจ้าจันทกนิริจึงให้ขนานนามแก้วศุภมิตรดวงนี้ว่า แก้วมุกดาหารในสมัยเจ้าจันทกนิริปกครองเมืองมุกดาหารมีอาณาเขตครอบคลุมทั้งสองฝั่งแม่น้ำโขง จนจรดแดนญวน

ต่อมาในสมัยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชแห่งกรุงธนบุรีได้โปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกยกกองทัพขึ้นมาตามลำแม่น้ำโขง เพื่อปราบปรามและรวบรวมหัวเมืองตั้งแต่ นครจำปาศักดิ์ นครเวียงจันทน์ นครหลวงพระบางและหัวเมืองใหญ่น้อยในสองฝั่งแม่น้ำโขง ให้รวมอยู่ในข้าขอบขัณฑสีมาของกรุงธนบุรี เมืองมุกดาหารเป็นเมืองหนึ่งในบรรดาหัวเมืองดังกล่าว เจ้าจันทกนิริได้รับโปรดเกล้าฯ สถาปนาให้เป็น “พระยาจันทศรีสุราชอุปราชมณฑลสุราช” เจ้าเมืองมุกดาหารคนแรกและได้รับพระราชทานนามเมืองว่า เมืองมุกดาหาร มีเจ้าเมืองปกครองเป็นลำดับดังต่อไปนี้

พระยาจันทศรีสุราชฯ (เจ้าจันทกนิริ) เจ้าเมืองคนแรกครองเมืองอยู่ 26 ปี ถึงแก่กรรมเมื่อปี พ.ศ. 2347

พระยาจันทสรุริวงษ์ (กิง) เป็นบุตรเจ้าเมืองคนแรก ครองเมือง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2348 - 2383 ในปี พ.ศ. 2369 เจ้าอนุวงศ์แห่งนครเวียงจันทน์เป็นกบฏต่อกรุงเทพฯ (ตรงกับสมัยรัชกาลที่ 3) ได้ยกกองทัพล่วงเลยไปถึงเมืองนครราชสีมาแล้วกวาดต้อนผู้คนไปยังนครเวียงจันทน์ หัวเมืองใดขัดขึ้นก็

ในปี พ.ศ. 2375 เกิดฝนแล้งในเขตเมืองมุกดาหาร ประชาชนทำนาได้เพียงหนึ่งส่วน เสียไปสองส่วน เก็บข้าวขึ้นฉางไว้ใช้ในราชการเมืองมุกดาหารได้เพียง 6,000 ถัง ส่งข้าวไปช่วยราชการ กองทัพที่เมืองนครพนม 1,500 ถัง แจกจ่ายให้ครอบครัวที่อพยพมาจากฝั่งซ้ายแม่น้ำโขง 1,600 ถัง ราษฎรบางส่วนได้รับความเดือดร้อน จนถึงกับต้องกินข้าวผสมมันและกลอย

ในปี พ.ศ. 2383 สมุหนายก ได้มีท้องตราพระราชสีห์มายังเมืองมุกดาหาร ทางฝั่งซ้าย แม่น้ำโขง ทางเมืองวัง เมืองพัน เมืองนอง เมืองพ้อ เมืองพลาน เมืองตะโปน (เซโปน) และเมืองชุมพร (จำพอน) มีกลุ่มคนหลายเผ่าพันธุ์ เช่น ผู้ไทย ข่า กะโซ่ กะเลิง ย้อ ฯลฯ เป็นอันมากอาจเป็นกำลังแก่ฝ่าย ญวน จึงโปรดเกล้าฯ ให้พระเทพวรษา (บุญจันทร์) เจ้าเมืองเขมรราชเป็นแม่ทัพคุมกองทัพเมืองอุบลฯ เมืองเขมรราช และเมืองมุกดาหารยกพลข้ามโขงไปกวาดต้อนผู้คนในเมืองดังกล่าว เพื่อตัดเส้นทางของ กองทัพญวน ให้ห่างไกลออกไป

พระจันทร์สุริยวงษ์ (พรหม) (พ.ศ. 2384 – พ.ศ. 2400) เป็นบุตรเจ้าคนก่อนได้รับ โปรดเกล้าฯ ให้เป็นเจ้าเมืองมุกดาหารเมื่อปี พ.ศ. 2384 ก่อนหน้านั้นอุปฮาด (พรหม) ได้รับแต่งตั้งจาก เจ้าพระยาบดินทรเดชา ให้เป็นที่เจ้าเมืองมุกดาหาร

พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เมืองมุกดาหาร กำกับเมืองหนองสูงให้ไปรักษาเขตแดนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงมีหน้าที่รักษาเขตแดนที่เมืองคำอ้อ ทางด้าน ตะวันออกถึงเมืองห้วยกะสะทางเหนือถึงทุ่งทรายค้อต่อเขตเมืองมหาไชย ด้านตะวันตกถึงทุ่งนาบอน แขวงเมืองมหาไชย ด้านใต้ถึงลำเซน้อยทางฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงที่จะต้องลาดตระเวนตรวจตรา

ส่วนอุปฮาดราชบุตรเมืองหนองสูงที่อพยพมาจากเมืองวังตั้งบ้านเรือนอยู่บ้านคำชะอี ให้จัดกำลังคนออกไปตั้งด่านรักษาเขตแดนที่เมืองวัง ฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงด้านตะวันออกถึงห้วยพะเยาต่อ เมืองคาง ด้านเหนือถึงบ้านนาค้อได้น้ำกวด ด้านตะวันตกถึงภูเขาสรางเห่ ด้านใต้ถึงภูเขานอให้เมือง มุกดาหารแบ่งเขตแดนให้เมืองหนองสูง ด้านตะวันออกตั้งแต่ห้วยทราย ด้านเหนือถึงเขตบางมอญ ด้านตะวันตกถึงห้วยบังอี ด้านใต้ตั้งแต่บ้านห้วยทราย เมืองมุกดาหารได้แต่งกรมการเมือง ท้าวเพี้ย ผลัดเปลี่ยนกันข้ามโขง ออกไปลาดตระเวนสืบข่าวราชการทางเมืองวังเมืองคำอ้อต่อแดนญวนอยู่เนืองๆ มิได้ขาด

ปี พ.ศ. 2384 ได้มีท้องตราพระราชสีห์ของสมุหนายกขึ้นมาถึงเจ้าเมืองมุกดาหารว่า เนื่องจากในเมืองจีนได้เกิดการกบฏขึ้น เรือสำเภารจีนที่เคยเดินทางไปมาค้าขายลดน้อยลง ท้องพระคลัง จึงจำหน่ายผลเร็ว (หมากแห้ง) ส่วนที่ส่งไปเมืองได้น้อยลงประกอบกับผลเร็วในป่าแถบลุ่มแม่น้ำโขงก็มีน้อยลง บางครั้งเจ้าเมืองกรมการต้องจัดหาเงินไปซื้อผลเร็วเพื่อส่งไปกรุงเทพฯ หนึ่งการนำผลเร็วบรรทุกช้าง ม้า โคต่าง ๆ ลงไปส่งกรุงเทพฯ ก็เป็นการลำบากอยู่แล้ว ฉะนั้น หากหาผลเร็วไม่ได้ หรือไม่พอเพียง ก็ให้เจ้าเมืองกรมการเอาเงินลงไปส่งแทน จึงให้เรียกว่าเงินแทนผลเร็วด้วย โดยให้คิดราคาแทนผลเร็วหาบละ 5 ตำลึง (20 บาท) โดยคิดจากชายฉกรรจ์ 10 คน ต่อผลเร็ว 1 หาบ ในปี พ.ศ. 2400 พระจันทรสุริยวงษ์ (พรหม) ถึงแก่กรรม อุปฮาด(คำ)ได้เป็นผู้รักษาเมืองต่อมาอีก 2 ปี

เจ้าจันทรเทพสุริยวงษ์ (เจ้าหนู พ.ศ. 2408 – พ.ศ. 2412) พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯได้โปรดเกล้าฯ ให้เจ้าหนูเชื้อสายเจ้าจากราชวงศ์เวียงจันทน์เป็นเจ้าเมืองเมื่อปี พ.ศ. 2407 เดิมเป็นเจ้าเมืองขอนแก่นส่วนอุปฮาด(คำ) ผู้รักษาเมืองมุกดาหารมาก่อนก็ได้รับโปรดเกล้าฯ ให้เป็นพระพุทฺษมณตรี ตำแหน่ง จางวางที่ปรึกษาราชการเมืองมุกดาหาร

ในปี พ.ศ. 2411 เจ้าจันทรเทพสุริยวงษ์ เจ้าเมืองมุกดาหารได้กราบบังคลทูล ฯ ลงไปกรุงเทพฯ ฯ ว่าได้เกลี้ยกล่อมได้พวกลาวพวน และผู้ไทย จากเมืองเชียงขวาง เมืองสุข เมืองสบแอก เมืองซำเหนือ เมืองบัว เมืองพาน เมืองส่วย เมืองแทน มีหลวงภักดี ฯ เป็นหัวหน้าสวามิภักดิ์และขอทำราชการขึ้นกับเมืองมุกดาหาร มีจำนวน 1,094 คน จึงให้พักตั้งครอบครัวอยู่ที่บ้านหนองแก้ว หาดเคียวทางฝั่งซ้ายแม่น้ำโขง(ตรงข้ามอำเภอบึงกาฬ) ซึ่งเป็นเขตนครเวียงจันทน์เดิม จึงขอรับพระราชทานตั้งขึ้นเป็นเมือง ต่อมาจึงได้โปรดเกล้า ฯ ตั้งขึ้นเป็นเมืองประชุมพนาลัย ขึ้นกับเมืองมุกดาหาร ปัจจุบันลาวเรียกว่า เมืองประชุม

เจ้าจันทรเทพ ฯ เจ้าเมืองมุกดาหาร ได้จัดเครื่องราชบรรณาการ มีต้นไม้ทอง ต้นไม้เงิน สูง 9 ชั้น หนักต้นละ 2 ตำลึง 3 บาท พร้อมด้วย นรนาถ 1 ยอด งาช้าง 12 กิ่ง สีสี่หนัก 12 บาท กับเงินแทนผลเร็วส่วย เป็นเครื่องราชบรรณาการของเมืองมุกดาหาร เสมือนหนึ่งเป็นประเทศราชลงไปทูลเกล้าฯ ถวายที่กรุงเทพฯ ฯ ทุกปี เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2410 ต่อมาได้ยกเลิกเมื่อปี พ.ศ. 2434 เมืองในภาคอีสานที่เคยถวายเครื่องราชบรรณาการต้นไม้ทอง ต้นไม้เงิน มีอยู่สองเมืองคือ เมืองนครพนม และเมืองมุกดาหาร

ในปี พ.ศ. 2412 พระพุทฺษมณตรี(คำ) จางวางอุปฮาด(เงิน) และราชบุตร(แห่ง) ได้นำคำฟ้องกล่าวโทษ เจ้าจันทรเทพฯ ถึง 40 ข้อ ระบุความผิดว่าได้เบียดเบียนราษฎรเดือดร้อน ประพฤติผิดในทำนองคลองธรรมของบ้านเมือง ต่อมาได้มีท้องตราพระราชสีห์มาถึงเมืองมุกดาหารว่าให้เจ้าจันทรเทพฯ เจ้าเมือง เจ้าราชวงศ์ (เจ้าดวงเกษ) พระศรีวรราช (เจ้าดวงจันทร์) เจ้าเมืองท่าอุเทน ผู้เป็นบุตรลงไปสู่คดีความที่กรุงเทพฯ ฯ ตุลาการเห็นว่ามีความผิดจริงฐานได้เบียดเบียนราษฎรเดือดร้อน

พระจันทรสุริยวงษ์ (คำ) (พ.ศ. 2413 – พ.ศ. 2420) เดิมคือพระพฤกษมนตรี หรืออุปฮาด (คำ) ได้รับโปรดเกล้าฯ ให้เป็น พระจันทรสุริยวงษ์ เจ้าเมืองมุกดาหาร ในปี พ.ศ.2413 นับเป็นเจ้าเมืองลำดับที่ 5 เป็นบุตรพระยาจันทรสุริยวงษ์ (กึ่ง) เจ้าเมืองมุกดาหารลำดับที่ 2 และยังคงพระราชทานเครื่องยศบรรดาศักดิ์ เสมอเหมือนเจ้าเมืองหัวเมืองชั้นเอกในแถบลุ่มแม่น้ำโขง

ปี พ.ศ. 2418 ได้มีท้องตราพระราชสีห์จากสมุหนายกมาถึงเมืองร้อยเอ็ด กาฬสินธุ์ สุวรรณภูมิ อุบลราชธานี ยโสธร มุกดาหาร เขมราฐ เพชรบูรณ์ วิเชียร และหล่มสัก ว่าเนื่องจากทัพฮ่อยกมาตีเมืองเวียงจันทน์และหนองคายจึงได้โปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระบวรราชปรีกษ์ (เจ้าฟ้าจักรดิมหามาลา) เป็นแม่ทัพใหญ่ยกออกจากกรุงเทพฯฯ จึงให้เกณฑ์กองทัพเมืองร้อยเอ็ด 5,000 พล เมืองสุวรรณภูมิ 5,000 พล เมืองกาฬสินธุ์ 4,000 พล เมืองอุบลราชธานี 10,000 พล เมืองยโสธร 5,000 พล เมืองเขมราฐ 4,000 พล เมืองมุกดาหาร 4,000 พล รวม 37,000 พล ส่วนเมืองเพชรบูรณ์ 400 พล ช้าง 20 เชือก เมืองวิเชียร 200 พล ช้าง 15 เชือก เมืองหล่มสัก 600 พล ช้าง 200 เชือก โดยให้เตรียมทัพไว้ให้พร้อม ในปลายปี พ.ศ.2418พระยามหาอำมาตย์เจ้ากรมมหาดไทยฝ่ายเหนือ ซึ่งขึ้นมาจัดราชการและตั้งอยู่ ณ เมืองอุบลราชธานี ได้มีคำสั่งมายังหัวเมืองแถบลุ่มแม่น้ำโขง ให้จัดเตรียมเรือไว้ใช้ในราชการทัพเพื่อเตรียมยกกองทัพทางเรือไปสมทบกองทัพใหญ่ในการปราบฮ่อ โดยให้เตรียมขุดลอกทำเรือไว้ให้ กว้าง 4 วา 5 สอก 6 คืบ คือ เมืองหนองคาย 50 ลำ เมืองโพนพิสัย 30 ลำ เมืองไชยบุรี 20 ลำ เมืองท่าอุเทน 15 ลำ เมืองนครพนม 50 ลำ เมืองเขมราฐ 40 ลำ เมืองมุกดาหาร 40 ลำ รวม 245 ลำ

พระจันทรสุริยวงษ์ (บุญเฮ้า พ.ศ. 2421 – พ.ศ. 2430) ได้รักษาราชการเมืองมุกดาหารอยู่สองปี จึงได้รับโปรดเกล้าฯ พระราชทานสัญญาบัตรประทับพระราชลัญจกรตั้งให้เป็นพระจันทรสุริยวงษ์ เจ้าเมืองมุกดาหารในปี พ.ศ. 2425 ได้มีท้องตราพระราชสีห์ใหญ่มาถึงเจ้าเมืองมุกดาหารมีใจความว่า เมื่อปี พ.ศ.2420 ให้ยกเมืองกุฉินารายณ์เมืองขึ้นเมืองกาฬสินธุ์มาขึ้นเมืองมุกดาหารนั้น บัดนี้เจ้าเมืองกาฬสินธุ์และเจ้าเมืองกุฉินารายณ์ได้ถึงแก่กรรมแล้วทั้งสองคน ท้าวกนิษฐาที่เจ้าเมืองกุฉินารายณ์ได้ขอกลับคืนไปขึ้นกับเมืองกาฬสินธุ์ตามเดิมในปี พ.ศ.2428 ได้มีท้องตราพระราชสีห์ใหญ่ขึ้นมาถึงเมืองมุกดาหารว่าได้โปรดเกล้าฯ ให้พระยามหาอำมาตย์ (หวน ศรีเพ็ญ) สมุหมหาดไทยฝ่ายเหนือและข้าหลวงใหญ่ซึ่งมาจัดราชการอยู่ ณ เมืองนครจำปาศักดิ์ เป็นแม่ทัพยกขึ้นมาตั้งอยู่ ณ เมืองเขมราฐริมฝั่งโขง เนื่องจากเมื่อฝรั่งเศสได้ดินแดนญวนทางภาคใต้ แล้วบังคับให้ญวนทำสัญญาเพื่อจัดราชการบ้านเมืองตามสัญญาปี ค.ศ.1883 (พ.ศ. 2426) แต่พระเจ้าแผ่นดินญวนพร้อมผู้สำเร็จราชการ ได้ระดมทหารถึงสามหมื่นคนมาตั้งอยู่ที่เมืองเว้แล้วเข้าทำร้ายนายพลฝรั่งเศสจุดไฟเผาทำลายค่ายทหารฝรั่งเศส ฝรั่งเศสได้จับผู้สำเร็จราชการและฆ่าทหารญวนตาย 1,200 คน พระเจ้าแผ่นดินญวนและเสนาบดีได้หลบหนีเข้ามาในพระราชอาณาเขต ได้หลบหนีเข้ามาทางเมืองลาดคำร้าง เมืองลาวบาวเข้ามาหลบซ่อนทางเมืองวัง ที่บ้านดงม่วง เมื่อพบกำลังฝ่ายไทยยกออกไปสกัดกั้นจึงได้

พระยาศคิวงษ์ประวัตติ (เมฆ จันทรสาขา พ.ศ. 2430–พ.ศ. 2440) หลังจากที่เจ้าเมืองคนก่อนถึงแก่กรรมราชบุตร (เมฆ) ได้เป็นผู้รักษาราชการเจ้าเมือง แทน เมื่อปี พ.ศ.2431 และได้รับโปรดเกล้าฯ ให้เป็นเจ้าเมือง เมื่อ พ.ศ. 2434 ต่อมาเมื่อ พ.ศ. 2441 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้โปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้พระจันทรเทพสุริยวงษาเจ้าเมืองมุกดาหารเป็นพระยาศคิวงษ์ประวัตติ ตำแหน่งจางวางที่ปรึกษาราชการเมืองมุกดาหาร เนื่องจากเป็นเจ้าเมืองเก่ามีอายุมากและได้มีการปฏิรูปการปกครองหัวเมืองให้เหมือนกันหมดทั่วราชอาณาจักร ให้ยกเลิกตำแหน่งเจ้าเมือง อุปฮาด ราชวงศ์ ราชบุตร ตามธรรมเนียมโบราณมาเป็นผู้ว่าราชการเมือง ปลัดเมือง ยกบัตรเมือง และผู้ช่วยราชการเมือง

พระจันทรเทพสุริยวงษา (แสง จันทรสาขา พ.ศ. 2441 – พ.ศ. 2449 ตรงกับสมัยรัชกาล ที่ 5) ราชวงศ์ (แสง) บุตรพระยาศคิวงษ์ประวัตติ ได้รับโปรดเกล้าฯ ให้เป็นพระจันทรเทพสุริยวงษา ผู้ว่าราชการเมืองมุกดาหารคนแรก ในปี พ.ศ. 2442 เมืองมุกดาหาร มีเมืองขึ้นสองเมือง คือ เมืองหนองสูงและเมืองพาลูกากรภูมิ ต่อมาได้ยุบเมืองพาลูกา ให้มีฐานะเป็นหมู่บ้านขึ้นกับเมืองมุกดาหาร กรมการเมือง ท้าวเพี้ยเก่า ได้พากันอพยพข้ามโขงไปอยู่เมืองคันทรบุรี แขวงเมืองสุวรรณเขตของลาว บางพวกก็ขอรับราชการกับฝรั่งเศส บรรดาลูกหลานได้อพยพตามไปอยู่ฝั่งลาวเป็นจำนวนมาก จนที่ตั้งเมืองพาลูกากรภูมิเดิมกลายเป็นเมืองร้าง

พ.ศ. 2446 เมืองมุกดาหารมีสองอำเภอคืออำเภอเมือง และอำเภอหนองสูง ส่วนเมืองพาลูกากรภูมิถูกยุบลงเป็นหมู่บ้าน

เมืองพาลูกากรภูมิ เป็นเมืองขึ้นของเมืองมุกดาหาร ตั้งแต่ พ.ศ. 2409 คือ บริเวณอำเภอห้วยน้ำใหญ่ ในปัจจุบันคำว่า พาลูกา มาจากคำว่า พาลกะ ในภาษาบาลี แปลว่า ทราย

ใน พ.ศ. 2408 เจ้าเมืองมุกดาหารพยายามที่จะขยายอาณาเขตเมืองมุกดาหารที่ครอบคลุมทั้งสองฝั่งแม่น้ำโขง(รวมแขวงสุวรรณเขตของลาว) จนจดแดนญวนเพื่อทดแทนนครเวียงจันทน์ซึ่งเป็นเมืองร้าง เจ้าเมืองมุกดาหารซึ่งขอพระราชทานตั้งเมืองใหม่อีกเมืองหนึ่งโดยแยกอาณาเขตเมืองมุกดาหารตั้งแต่ห้วยบังทราย (บางทราย) ขึ้นไปทางเหนือจนถึงลำน้ำก่า จึงได้รับโปรดเกล้าฯพระราชทานนามเมืองว่า เมืองพาลูกากรภูมิ แต่ได้ตั้งเมืองเหนือบ้านบางทรายขึ้นไปคือ บริเวณบ้านพาลูกา อำเภอห้วยน้ำใหญ่ ในปัจจุบันและได้โปรดเกล้าฯ ให้ท้าวตบุตรราชวงศ์ (ทั้ง) จากเมืองมุกดาหารเป็นพระอมฤทธิราช เจ้าเมืองขึ้นกับเมืองมุกดาหาร เมื่อ พ.ศ.2409

เมื่อพ.ศ.2430 บาทหลวงชาวฝรั่งเศสจากกรุงเทพฯ ซึ่งถือว่าเป็นสังฆราชของคริสตศาสนา นิกายโรมันคาทอลิกได้สั่งให้บาทหลวงสองคน เผยแพร่ศาสนาในกตะวันออกเฉียงเหนือ โดยได้จัดตั้งวัดใน ศาสนาคริสต์ขึ้นเป็นวัดแรกที่บ้านบึงกระแหว เมืองอุบลฯ ตั้งแต่ พ.ศ. 2424 และต่อมาได้ขยายวัดในศาสนา คริสต์ตามหัวเมืองในลำน่าน้ำโขง ที่เมืองเขมราฐ มุกดาหาร นครพนม และสกลนคร บาทหลวงชาวยิวร์ เกโด ได้ ตั้งวัดศาสนาคริสต์ริมฝั่งแม่น้ำโขงที่บ้านสองคอน เขตเมืองพลาการภูมิซึ่งขึ้นกับเมืองมุกดาหาร บรรดาพว ทาสที่ถูกปลดปล่อยจากเมืองมุกดาหาร ซึ่งส่วนมากเป็นพวกข่า ผู้เทิง และพวกที่สังคมกล่าวหาว่าเป็น ฉมบ (ผีปอบ ผีกระสือ) ได้ไปพึ่งพาอาศัยและเข้ารับอยู่กับบาทหลวงเป็นจำนวนมาก ทางเจ้าเมืองมุกดาหาร ได้มีใบบอกไปทางกรุงเทพฯ เมื่อ พ.ศ. 2429 มีความว่าเจ้าเมืองท้าวเพี้ยหัวเมืองลาวตะวันออก ประ พฤติการณ์ไม่เป็นยุติธรรมพากันไปกดขี่คุมเหงจับขามมาเป็นทาสใช้สอยอยู่ตามบ้านเรือน เป็นที่ติเตียนแก่คน ต่างประเทศและได้มีท้องตราประกาศบรรดาเจ้าเมืองท้าวเพี้ย หัวเมืองลาวฝ่ายตะวันออก ห้ามไม่ให้ไปกดขี่คุม เหงจับไพร่ขามาซื้อขายใช้สอยการงานที่บ้านเรือน แต่ทาสเดิมที่ได้ซื้อหามาแต่เดิมก็ให้คงอยู่ตามพระราช กำหนดกฎหมายต่อมา เมื่อ พ.ศ. 2429 ทาสเดิมที่ได้จ่ายเงินไถ่ไว้ใช้สอยมาแต่ก่อนพากันกำริบหลบหนีไป จากเจ้าเบ็ญชายเงิน ไปอยู่กับบาทหลวงฝรั่งเศสเป็นอันมากทางกรุงเทพฯ ได้มีท้องตราราชสีห์มาถึงเมือง มุกดาหารมีความว่าได้รับใบบอกแล้วและได้นำความขึ้นกราบบังคมทูลฯ มีพระบรมราชโองการฯสั่งว่า บาทหลวงซึ่งยกพระราชกำหนดกฎหมายเป็นหลักฐานในถ้อยคำไม่คือคือเป็นอย่างอื่นแล้วนั้นก็เป็นการดี ควรต้องผ่อนผันพิพากษาคัดสินตามกฎหมายอย่างธรรมเนียมในกรุงเทพฯ จึงจะเป็นการเรียบร้อยโดย ยุติธรรมตัวทาสนั้นคงให้เป็นไพร่พลเมืองใช้ในราชการต่อไป ถ้าเป็นทาสขายตัวเอง ฤาบิดามารดาขายและ เป็นเชลยดีทัพพมาเกิด ลูกทาสลูกเชลยในเรือนเบ็ญต้องไถ่ตัวให้นายเงินตามเงินที่ซื้อขายและเก็ยณอายุลูก ทาสลูกเชลย ตามข้อพระราชบัญญัติและพระราชกำหนดกฎหมาย ในปี พ.ศ. 2433 พระอมรฤทธิธาดา (ทัต) เจ้าเมืองพลาการภูมิป่วยเป็นโรคชรา ถึงแก่กรรมได้โปรดเกล้าฯ ให้อุปฮาด (กุ) เป็นพระอมรฤทธิ ธาดา เจ้าเมืองพลาการภูมิ แทน และได้ถึงแก่กรรม เมื่อ พ.ศ. 2440

เมืองหนองสูงและเมืองคำชะอี เมืองหนองสูงตั้งเป็นเมือง เมื่อปี พ.ศ. 2387 ขึ้นกับเมือง มุกดาหาร ชาวเมืองเป็นกลุ่มชาวผู้ไทยจากแคว้นสิบสองจุไทย ซึ่งได้อพยพมาอยู่ที่เมืองวังและเมืองคำอ้อคำ เจียว ทางฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงต่อมาได้อพยพมาอยู่ที่ดงบังอี ในเขตเมืองมุกดาหาร ในปี พ.ศ. 2387 เจ้าเมือง มุกดาหารได้นำท้าวสีหนาบ เจ้าเมืองคำอ้อ ท้าวราชอาด เมืองคำอ้อ เพี้ยเมืองแสน ท้าวสุวรรณโคตร ท้าวอุป คุตจากเมืองวัว เข้าพบเจ้าพระยาบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) สมุหนายกและแม่ทัพใหญ่ที่ออกมาจัดราชการ เมืองเขมรอยู่ที่เมืองพนมเป็ญ ทั้งหมดได้รับพระราชทานคัมน์น้ำพระพิพัฒน์สัตยาว่าจะซื้อตรงและจงรักภักค ต่อราชบัลลังค์ หลังจากนั้นเจ้าเมืองมุกดาหารก็ได้นำเจ้าเมืองคำอ้อและกรมการเมืองวังเข้าเฝ้าฯ พระบาท สมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวที่กรุงเทพฯและได้รับโปรดเกล้าฯให้ท้าวสีหนาบเจ้าเมืองคำอ้อเป็นพระไกรสร ราช เจ้าเมืองหนองสูงให้เมืองมุกดาหารแบ่งเขตแดนให้เมืองหนองสูง คือ ด้านตะวันออกตั้งแต่ห้วยทราย ด้านเหนือถึงเขานางมอญ ด้านตะวันตกถึงห้วยบัวอี ด้านใต้ตั้งแต่ห้วยทราย

ในปี พ.ศ. 2420 พระไกรสรราช (ท้าวสีหนาบ) เจ้าเมืองหนองสูง ถึงแก่กรรม อุปฮาด (ลุน) เมืองหนองสูงได้รับโปรดเกล้าฯ ให้เป็นพระไกรสรราชเจ้าเมืองหนองสูงแทน เมืองหนองสูงได้เปลี่ยนเจ้าเมืองเป็นผู้ว่าราชการเมือง และกรมการเมืองขึ้นกับเมืองมุกดาหาร ตามระเบียบการปกครองแบบใหม่

ในปี พ.ศ. 2460 เมืองหนองสูงถูกยุบเป็นอำเภอหนองสูง และได้ย้ายที่ตั้งว่าการอำเภอหนองสูงไปตั้งที่บ้านนาแก ต่อมาจึงได้เปลี่ยนชื่อเป็นอำเภอนาแก ส่วนบริเวณเมืองหนองสูงเดิม ได้ถูกยุบลงเป็นตำบลหนองสูง และตำบลคำชะอี ขึ้นกับอำเภอมุกดาหาร จังหวัดนครพนม

ในปี พ.ศ. 2485 ตำบลหนองสูงและตำบลคำชะอี ได้รวมกันและยกฐานะเป็นกิ่งอำเภอคำชะอี และได้รับการยกฐานะเป็นอำเภอคำชะอี เมื่อปี พ.ศ. 2499

ในปี พ.ศ. 2525 อำเภอมุกดาหาร อำเภอคำชะอี อำเภอดอนตาล อำเภอนิคมคำสร้อย กิ่งอำเภอดงหลวงและกิ่งอำเภอหว้านใหญ่ ได้แยกตัวออกจากจังหวัดนครพนมมารวมกันและยกฐานะเป็นจังหวัดมุกดาหาร

ในปี พ.ศ. 2528 ตำบลหนองสูงได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นกิ่งอำเภอหนองสูง และได้เป็นอำเภอหนองสูง เมื่อปี พ.ศ. 2536

ภาคผนวก จ.
รายการสัมภาษณ์บุคคล

ที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	วันที่สัมภาษณ์	เวลา/สถานที่
1.	นายณรงค์ศักดิ์ คุนบุญญอารักษ์ (เจ้าหน้าที่ภาครัฐ)	ผู้อำนวยการศูนย์การท่องเที่ยว กีฬาและนันทนาการจังหวัด มุกดาหาร	27 มีนาคม 2550	15.00 น.-15.30 น. ณ สำนักงานศูนย์การ ท่องเที่ยว กีฬาและ นันทนาการจังหวัด มุกดาหาร
2.	นายสมศักดิ์ สายแก้ว (เจ้าหน้าที่ภาครัฐ)	นักพัฒนาชุมชน 7 ว. ผู้จัดการท่าเทียบเรือท่าข้าม เทศบาลเมืองมุกดาหาร	26 มีนาคม 2550	9.00-9.20 น. ณ ท่าเทียบเรือท่าข้าม เทศบาลเมืองมุกดาหาร
3.	นายไตรเรศ คุตต์วัฒนา (เจ้าหน้าที่ภาครัฐ)	รองนายกเทศมนตรีเทศบาล เมืองมุกดาหาร	27 มีนาคม 2550	13.00 น.-13.20 น. ณ สำนักงานเทศบาล เมืองมุกดาหาร
4.	นางเยาวลักษณ์ สุตะโคตร (เจ้าหน้าที่ภาครัฐ)	ผู้อำนวยการกองการศึกษา เทศบาลเมืองมุกดาหาร	27 มีนาคม 2550	11.30 น.-12.00 น. ณ สำนักงานเทศบาล เมืองมุกดาหาร
5.	นายทินกร ไข่ทอง (เจ้าหน้าที่ภาครัฐ)	รองปลัดเทศบาลเมือง มุกดาหาร	27 มีนาคม 2550	12.30น.-12.45 น. ณ สำนักงานเทศบาล เมืองมุกดาหาร
6.	นายชูศักดิ์ หทัยสุทธิ (ผู้ประกอบการ)	เจ้าของบริษัทแคมป์สุขเสถียร น้ำทิพย์ (ใบอนุญาตเลขที่ 23-0386)	27 มีนาคม 2550	10.30 น.-10.50 น. ณ บริษัทแคมป์สุข เสถียรน้ำทิพย์
7.	นายสมบัติ เกษนิคม (ผู้ประกอบการ)	เจ้าของบริษัทน้ำทิพย์ อินโดจีน ใบอนุญาตเลขที่ 51-0277)	27 มีนาคม 2550	9.20 น.-9.40 น. ณ บริษัทแคน โงง 101 ท้าว
8.	ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม (ผู้ประกอบการ)	เจ้าของร้านพรพระพิณเนส	28 มีนาคม 2550	9.00 น.-9.20 น. (ตลาดอินโดจีน)

รายการสัมภาษณ์บุคคล

ที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	วันที่สัมภาษณ์	เวลา/สถานที่
9.	นางสาวนก จันทร์เต็ม (ผู้ประกอบการ)	เจ้าของร้าน นกเครื่องมุก-เซรามิค	28 มีนาคม 2550	9.30น.-9.45น. (ตลาดอิน โดจีน)
10.	นางบุษยา พิลาน้อย (ผู้ประกอบการ)	เจ้าของร้านบุษยาเครื่องหาวย	28 มีนาคม 2550	9.50 น.-10.10 น. ตลาดอิน โดจีน
11.	นายเสงี่ยม มงคลพิชัย (ประชาชน)	ประชาชน	28 มีนาคม 2550	10.15 น.- 10.25 น ตลาดอิน โดจีน
12.	นางสาวน้ำค้าง แซ่โจ้ว (ประชาชน)	ประชาชน	28 มีนาคม 2550	10.30 น.-10.45 น. ตลาดอิน โดจีน
13.	เจ้าของร้านมังกรทอง (ไม่ประสงค์ออกนาม)	ประชาชน	28 มีนาคม 2550	11.00 น.-11.20 น. ตลาดอิน โดจีน
14.	เจ้าของร้านเจี๊วย (ประชาชน)	ประชาชน	28 มีนาคม 2550	11.30 น.-11.45 น. ตลาดอิน โดจีน
15.	ร้านเขียนใหม่ไทย (ประชาชน)	ประชาชน	28 มีนาคม 2550	13.00 น-13.20 น. ตลาดอิน โดจีน
16.	นายประสิทธิ์ เดชชัย (นักท่องเที่ยวนักท่องเที่ยว)	นักท่องเที่ยวนักท่องเที่ยว	29 มีนาคม 2550	13.30-13.45 น. ณ หอแก้วมุกดาหาร
17.	นางสาวมณฑนา เมืองโคตร (นักท่องเที่ยวนักท่องเที่ยว)	นักท่องเที่ยวนักท่องเที่ยว	29 มีนาคม 2550	13.50 น.-14.10 น. ณ ภูผาทิพย์
18.	นายอภิรัฐ ไข่ทอง (นักท่องเที่ยวนักท่องเที่ยว)	นักท่องเที่ยวนักท่องเที่ยว	29 มีนาคม 2550	14.20 น.-14.35 น. ณ สะพานมิตรภาพฯ
19.	นายนิคม ผลากอง (นักท่องเที่ยวนักท่องเที่ยว)	นักท่องเที่ยวนักท่องเที่ยว	27 มีนาคม 2550	9.00 น.-9.20 น. ณ ท่าเรือท่าข้าม
20.	นางสุวรรณิ ฐานิสร (นักท่องเที่ยวนักท่องเที่ยว)	นักท่องเที่ยวนักท่องเที่ยว	27 มีนาคม 2550	10.50 น.-11.10 น. ณ ตลาดอิน โดจีน

แบบสัมภาษณ์

การศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดมุกดาหารให้เป็นเมืองท่องเที่ยวชายแดน

วัน/เดือน/ปี.....

เวลา.....

สถานที่.....

ข้อมูลทั่วไป

(ชื่อ-สกุล อายุ ที่อยู่ การประกอบอาชีพ ตำแหน่งหน้าที่)

.....

.....

.....

คำถามสำหรับเจ้าหน้าที่ภาครัฐ

1. แผนพัฒนาการท่องเที่ยว รูปแบบและขั้นตอนการเตรียมการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่รองรับการเติบโตของเมืองท่องเที่ยวชายแดนควรเป็นอย่างไร
2. โอกาสและอุปสรรคการพัฒนาเมืองท่องเที่ยวชายแดนของจังหวัดมุกดาหารมีอะไรบ้าง
3. แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวควรเป็นอย่างไร
4. ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการเปิดใช้สะพานมิตรภาพ
5. ข้อเสนอแนะหรือข้อคิดเห็นทั่วไป

คำถามสำหรับผู้ประกอบการธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

1. ศักยภาพการท่องเที่ยวของจังหวัดที่โดดเด่นมีอะไรบ้าง
2. ปัจจัยอะไรที่สนับสนุนให้ธุรกิจที่ประกอบการเติบโต
3. ปัญหาและอุปสรรคในธุรกิจที่ประกอบการอยู่ประสบมีอะไรบ้าง
4. แนวทางการพัฒนาด้านต่างๆที่รองรับการเติบโตของการท่องเที่ยว
5. ข้อเสนอแนะหรือข้อคิดเห็นทั่วไป

คำถามสำหรับประชาชนทั่วไป

1. จุดเด่นและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนหลังการเปิดใช้สะพานมิตรภาพไทย-ลาวแห่งที่ 2
2. ปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดมุกดาหารด้านต่างๆ
3. แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดมุกดาหาร
4. ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ คุณภาพชีวิตและค่านิยมของคนในชุมชนมีอะไรบ้าง
5. ข้อเสนอแนะหรือข้อคิดเห็นทั่วไป

คำถามสำหรับนักท่องเที่ยว

1. ศักยภาพการให้บริการด้านต่างๆและความสะดวกสบายที่ได้รับในการท่องเที่ยวในจังหวัดมุกดาหารมีอะไรบ้าง
2. เหตุผลและแรงจูงใจในการมาท่องเที่ยว แผนการเดินทางท่องเที่ยวและปัจจัยที่สนับสนุนให้เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดมุกดาหารมีอะไรบ้าง
3. ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการท่องเที่ยวในจังหวัดมุกดาหาร
4. แนวทางการแก้ปัญหาและความไม่สะดวกด้านต่างๆที่เกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยว
5. ข้อเสนอแนะหรือข้อคิดเห็นทั่วไป

สรุปข้อคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทย

เหตุผลการมาท่องเที่ยวส่วนใหญ่มี 2 กลุ่ม คือกลุ่มที่เดินทางมาเพื่อท่องเที่ยวแบบครอบครัว เพื่อนสนิทและกลุ่มที่เดินทางมาในรูปแบบการประชุม สัมมนา ฌาน กลุ่มที่มาแบบครอบครัวนั้นมีกำลังซื้อไม่มากนัก เพราะมาเพื่อพักผ่อนหย่อนใจเดินทางมาทั้งรถยนต์ส่วนตัวและรถประจำทางเพราะประหยัด และพักค้างคืน 1-2 คืน พักตามโรงแรมต่างๆราคาประหยัดไม่แพงเกินไปเพราะส่วนใหญ่จะเที่ยวในจังหวัดมุกดาหาร 1 วันและอีก 1 วันจะไปเที่ยวในแขวงสะหวันเขตของลาว

พฤติกรรมก่อนกลับมักแวะจับจ่ายใช้สอยซื้อของฝากบริเวณตลาดอินโดจีน โดยมีสิ่งดึงดูดใจในการเดินทางมาท่องเที่ยว คือ ทัศนียภาพริมฝั่งโขงและการได้เดินทางข้ามสะพานมิตรภาพไทย-ลาวแห่งที่ 2 การได้เดินทางชมวิถีชีวิตอันแปลกตาในแขวงสะหวันเขต

ต้องการบริการคำแนะนำเกี่ยวกับข้อมูลการเตรียมตัวข้ามพรมแดนไปฝั่งลาว และบริการขนส่งภายในจังหวัด เพราะผู้ที่ไม่มียานยนต์ส่วนตัวจะมีความลำบากในการเดินทางภายในจังหวัดเป็นอย่างมาก เนื่องจากมีรถบริการน้อย ได้แก่ รถยนต์สามล้อและรถโดยสารประจำทางที่มีบริการแต่ไม่เป็นที่ทราบและให้บริการได้จำกัดเส้นทางและเวลา

สิ่งที่ต้องการให้มีการปรับปรุงด้านการท่องเที่ยว คือ ภูมิทัศน์ จุดถ่ายภาพตามสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆอย่างทั่วถึงเพราะหลายแห่งสถานที่ท่องเที่ยวเป็นที่รู้จักแต่ขาดการปรับแต่งภูมิทัศน์ จุดพักผ่อนหย่อนใจ ในช่วงสงกรานต์อากาศร้อนมากทำให้นักท่องเที่ยวขาดสถานที่พักผ่อน เนื่องจากถนนหนทาง สถานที่ท่องเที่ยวต่างๆเป็นพื้นที่โล่ง ไม่มีต้นไม้ใหญ่ บรรยากาศในวัดเก่าแก่ต่างๆยังไม่มีปรับปรุง บำรุงรักษาเท่าที่ควรนักท่องเที่ยวที่เป็นชาวไทยส่วนใหญ่มักจะนิยมเข้าไปนมัสการพระในวัดต่างๆ ซึ่งตั้งอยู่ริมแม่น้ำโขงอยู่แล้ว ควรมีการปรับปรุงจุดนั่งพักผ่อนริมฝั่งโขงและปรับทัศนียภาพริมฝั่งโขงให้คงความจัดระเบียบหยาบแฉะปล่อยให้ระเบียบ เนื่องจากวันหยุดสุดสัปดาห์และวันหยุดเทศกาลต่างๆนั้นการจราจรบริเวณตลาดอินโดจีนริมฝั่งโขงมีความแออัดมาก

ปัญหาต่าง ๆ นั้น ไม่ค่อยมีขาดแต่รถบริการรับส่งสาธารณะและการประชาสัมพันธ์สื่อความหมายสาธารณะแก่นักท่องเที่ยวที่ยังไม่ทั่วถึงและถาวรพอ รวมทั้งไม่ประทับใจในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ฝั่งลาว และสิ่งอำนวยความสะดวกยังไม่ดีพอเมื่อเปรียบเทียบกับฝั่งมุกดาหาร

สรุปข้อคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ (ใช้ถ่ามเป็นบางครั้ง บันทึกรายชื่อข้อมูลโดยการประมาณการ ในกรณีที่มาเป็นคณะทัวร์จะสัมภาษณ์ไกด์ มีรายละเอียดการสัมภาษณ์น้อยกว่าคนไทยเนื่องจากมีข้อจำกัดหลายอย่าง)

นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นชาวเอเชีย ได้แก่ จีน เวียดนาม ลาว ญี่ปุ่น และยุโรป อเมริกา มาเที่ยวเพราะการแนะนำและทราบข่าวจากสื่อโทรทัศน์ ส่วนใหญ่มาเป็นกลุ่มขนาดเล็ก ประมาณ 2-5 คนนิยมพักตามโรงแรมเนื่องจากมีราคาถูก ปลอดภัย เดินทางโดยรถรับจ้างภายในจังหวัด ที่มีความปลอดภัยแต่ยังมีบริการไม่ทั่วถึง

เป้าหมายการท่องเที่ยวส่วนใหญ่อยู่ที่เวียดนาม เนื่องจากเป็นเมืองมรดกโลกที่มีความสมบูรณ์ทางวัฒนธรรมมากกว่า นิยมแวะพักที่มุกดาหาร 1 คืน ก่อนไป ส่วนขากลับมักมีเวลาไม่พอ จึงไม่มีเวลาเที่ยวในมุกดาหารมากนัก ส่วนใหญ่จะมาในช่วงวันหยุดเทศกาลสำคัญ เช่น สงกรานต์ ลอยกระทง เทศกาลปีใหม่ เป็นต้น

นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ประทับใจในมิตรภาพและไมตรีของผู้ประกอบการร้านค้า ชาวมุกดาหารแม้จะมีปัญหาในการสื่อสารบ้างแต่รอยยิ้มก็สื่อความหมายได้ รวมทั้งการให้บริการที่ทำเรือข้ามแดนนั้นได้รับความสะดวก

สิ่งที่ดึงดูดใจให้มาท่องเที่ยว คือ ความเป็นเมืองชายแดนที่มีระยะระหว่างประเทศไม่มาก สามารถเดินทางในระยะเวลา 2-3 วันได้ มีทัศนียภาพริมฝั่งโขง วัฒนธรรมทางศาสนา และวิถีชีวิตที่เรียบง่ายและชื่นชมในความเป็นเมืองชายแดนที่มีความปลอดภัยเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านแม้จะมีสิ่งดึงดูดมากกว่ามุกดาหารก็ตาม

สิ่งที่ต้องการให้มีการปรับปรุง คือ สินค้าในตลาดอินโดจีนนั้นยังไม่มีเอกลักษณ์ส่วนใหญ่เป็นสินค้าที่หาซื้อได้ทั่วไป สินค้าพื้นเมืองซึ่งเป็นที่ต้องการยังมีไม่มากนักตามความต้องการ

สรุปข้อคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ซึ่งได้สอบถามในประเด็นต่อไปนี้

1. แผนพัฒนาการท่องเที่ยวรูปแบบและขั้นตอนการเตรียมการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่รองรับการเติบโตของเมืองท่องเที่ยวชายแดน
2. ข้อได้เปรียบและข้อจำกัดการแก้ปัญหาหรือการพัฒนาเมืองท่องเที่ยวชายแดน
3. ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นความยั่งยืนและแนวโน้มของความสำเร็จที่จะเกิดขึ้น

4. การเปลี่ยนแปลงทางนโยบายและทิศทางการพัฒนาหลังการเปิดใช้สะพานมิตรภาพไทย – ลาว แห่งที่ 2 เจ้าหน้าที่ของรัฐส่วนใหญ่ในจังหวัดมุกดาหารมีความคิดเห็นในประเด็นคำถามใกล้เคียงกัน ผู้วิจัยใช้คำถามแบบเปิดกว้าง จดบันทึกโดยการประมาณการคร่าวๆ ส่วนใหญ่เลือกสัมภาษณ์ให้หลากหลายหน่วยงาน เฉพาะประเด็นสำคัญ สรุปได้ดังนี้

- **ความคิดเห็นที่มีต่อการเตรียมแผนพัฒนาการท่องเที่ยวและความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐาน**

เจ้าหน้าที่ของรัฐส่วนใหญ่พอใจกับการที่เมืองมุกดาหารได้รับโอกาสดีในการเปลี่ยนทางสังคมครั้งยิ่งใหญ่จากการเป็นประตูสู่อินโดจีน แน่แน่นอนว่าต้องมีการเตรียมการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวอย่างมีแผน เพราะการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่จะตามมาหลังจากการเปิดใช้สะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2 จากจังหวัดชายแดนทั่วไปต้องพบกับ การเปลี่ยนแปลงเติบโตเป็นเมืองท่า เมืองท่องเที่ยวชายแดนต่อไป กำลังเตรียมแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เสนอสินค้าการท่องเที่ยวใหม่ ๆ ประเภทธรรมชาติ เทศกาลงานประเพณีให้เป็นที่ยิ่งใหญ่ในระดับภูมิภาค ซึ่งจะเป็นทางออกที่สำคัญเหมือนดังเช่น งานนมัสการพระธาตุพนม งานช้างสุรินทร์ งานแห่เทียนพรรษาที่อุบลราชธานี แม้จังหวัดมุกดาหารจะไม่โดดเด่นแต่ก็สามารถเสนอสินค้าการท่องเที่ยวที่ประยุกต์โอกาสการเป็นประตูสู่อินโดจีนได้ เช่น งานมหรหรมนวัฒนธรรมและเทศกาลดนตรีลุ่มน้ำโขง งานประเพณีสงกรานต์สองฝั่งโขง งานประนางงามทูตวัฒนธรรมอินโดจีน หรือกิจกรรมอื่นๆที่เน้นจุดขายระหว่างประเทศในกลุ่มอินโดจีน เป็นต้น รวมทั้งกำลังปรับปรุงตลาดอินโดจีนให้เป็นไนท์บาซาร์ เพื่อขยายเวลาการจับจ่ายใช้สอยของนักท่องเที่ยวที่กลับจากเวียดนามและลาว เป็นต้น ซึ่งจะช่วยเหลือประโยชน์ทางอ้อมให้กับเศรษฐกิจชุมชนและธุรกิจรายย่อยในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเติบโตได้ เช่น ร้านอาหาร ร้านของที่ระลึก รถบริการสาธารณะ รีสอร์ทและเกสต์เฮ้าท์ริมโขง รวมทั้งธุรกิจบริการอื่น ๆ

- **ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการเป็นเมืองท่องเที่ยวชายแดน**

จากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นด้านผลกระทบจากการเป็นเมืองท่องเที่ยวชายแดน รวมทั้งรวบรวมจากการสังเกตการณ์ ทราบว่าความคิดเห็นจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐส่วนใหญ่มองผลกระทบเชิงบวกมากกว่าผลกระทบเชิงลบที่เด่นชัด คือ ผลกระทบทางเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวที่จะช่วยทำให้เมืองมุกดาหารเติบโตเทียบเท่าเมืองท่องเที่ยวอื่นได้เนื่องจากการคมนาคมสะดวก การพัฒนาอื่นก็จะตามมาเพียงแต่ชุมชนในพื้นที่เองต้องมีการจัดระเบียบสังคมของตนเองในด้านโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ สาธารณูปโภค ถนนสายย่อย ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ สถาบันการเงิน เพื่อความเป็นระเบียบแม้แต่วิถีชีวิตการประกอบอาชีพต่างๆในภาคเกษตรก็จะทำรายได้จากการท่องเที่ยว เช่น การท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ประสบความสำเร็จในหลายจังหวัด สวนผัก การประมงริมฝั่งโขงที่มีทัศนียภาพอันงดงามรอคอยการมาเยือนของนักท่องเที่ยวอยู่แล้ว

ส่วนผลกระทบทางลบนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อมเนื่องจากการเข้ามาของนักท่องเที่ยวที่อาจนำปัญหาการลักลอบเข้าเมือง ปัญหาแรงงานต่างด้าว ปัญหายาเสพติด และสินค้าหนีภาษี ส่วนเรื่องสิ่งแวดล้อมนั้นเป็นเรื่องของการกำจัดขยะ สิ่งปฏิกูลและการบุกรุกพื้นที่ธรรมชาติเพื่อประกอบธุรกิจที่พักรีสอร์ท และการเอาเปรียบนักท่องเที่ยวของผู้ประกอบการที่ขาดคุณธรรม รวมทั้งการแก่งแย่งลูกค้าจนขาดระเบียบวินัย

เจ้าหน้าที่ภาครัฐชาวมุกดาหารรู้สึกดีต่อการเติบโตเป็นเมืองหน้าด่านหรือเมืองท่องเที่ยวชายแดนและพร้อมที่จะร่วมกันพัฒนาเพื่อรองรับการแข่งขันในระดับประเทศ ความภูมิใจที่ได้เป็นประตูสู่อินโดจีนที่จังหวัดชายแดนจังหวัดอื่นไม่สามารถเป็นได้ รวมทั้งให้ความสำคัญในระยะยาวกับการเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบร่วมกันของชาวมุกดาหารในการเป็นเจ้าบ้านที่ต้อนรับนักท่องเที่ยว

สรุปข้อคิดเห็นจากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการในธุรกิจการท่องเที่ยวและประชาชนในพื้นที่

จากการสัมภาษณ์ชาวบ้าน ผู้ประกอบการ ร้านค้าแบบไม่เป็นทางการ เกี่ยวกับแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนหลังการเปิดใช้สะพานมิตรภาพไทย-ลาวแห่งที่ 2

แนวโน้มการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงทางสิ่งแวดล้อมของชุมชนที่จะเกิดขึ้น

ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ คุณภาพชีวิตและค่านิยมของคนในชุมชน

ซึ่งสัมภาษณ์โดยใช้คำถามเปิดกว้างเพื่อความเหมาะสม และจดบันทึกโดยวิธีประมาณการคร่าวๆ รวบรวมเฉพาะประเด็นที่สำคัญ สถานที่สัมภาษณ์แล้วแต่ความสะดวก เลือกสัมภาษณ์ทุกกลุ่มอาชีพ ตั้งแต่เจ้าของกิจการ ร้านค้า พนักงานเอกชนและประชาชนทั่วไป สามารถสรุปประเด็นได้ดังต่อไปนี้

ความคิดเห็นที่มีต่อการท่องเที่ยวชายแดน พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่จะเกิดขึ้นโดยเฉพาะในกลุ่มเจ้าของกิจการ ผู้ประกอบการ ร้านค้าต่างๆ เพราะมีความเห็นตรงกันว่ามีลูกค้าหรือผู้มาใช้บริการมากขึ้น แม้ว่าจะไม่ได้มีเป้าหมายมาที่มุกดาหารโดยตรง แต่ส่วนใหญ่มีเป้าหมายไปที่เวียงคานาม โดยเฉพาะคณะทัวร์แต่ก็ทำให้มุกดาหารมีผู้มาเยือนมากขึ้นและในอนาคตหากมีการปรับตัวในส่วนของมุกดาหารเองโดยเฉพาะในเรื่องธุรกิจนำเที่ยว ธุรกิจบริการที่พัก ร้านค้า ร้านจำหน่ายของที่ระลึกและนำเสนอสินค้าทางการท่องเที่ยวใหม่ๆ ในรูปแบบมหรรรรมงานเทศกาลทางสังคมและวัฒนธรรมต่างๆจะช่วยดึงดูดเงินจากนักท่องเที่ยวได้มากขึ้น และในส่วนของกิจกรรม เทศกาล มหรรรรมงานประเพณีเดิมที่มีอยู่แล้วก็อาจจะทำให้มูลค่าทางการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นอีกด้วยการยกระดับมาตรฐานการจัดงานให้สามารถแข่งขันในระดับประเทศได้ก็จะเป็นที่รู้จักเพราะ จะมี

ส่วนผลกระทบที่จะตามมาทางด้านลบนั้นส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่าน่าจะหนีไม่พ้น ปัญหาสังคม เช่น ความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การลักลอบเข้าเมือง การขนสินค้าหนีภาษี การเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติที่เสื่อมโทรมซึ่งจะแปรผันตามกับจำนวนคนที่เข้ามาในจังหวัดมากขึ้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทางการต้องเข้ามาดูแล จัดระเบียบ เตรียมความพร้อม วางผังเมืองและมาตรการแก้ปัญหาล่วงหน้าก่อนที่ผลเสียจะเกิดขึ้น

สิ่งที่ต้องการให้มีการดำเนินการด้านการท่องเที่ยวชายแดนได้แก่ การเตรียมความพร้อมด้านกรรมสิทธิ์ที่ดิน การวางผังเมืองที่รอบคอบ รวมทั้งความพร้อมเรื่องสาธารณูปโภค ถนนหนทางภายในชุมชน ระบบการกำจัดของเสีย ไฟฟ้า ประปา คุณภาพชีวิต และสำนักับฝิดชอบเพื่อส่วนรวมร่วมกัน รวมทั้งวางแผนการกระจายรายได้เม็ดเงิน ผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวไม่ให้เกิดความเหลื่อมล้ำระหว่างคนในท้องถิ่น

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นายภาณุรังษี เดือนไธสง
วันเดือนปีเกิด	วันที่ 21 มิถุนายน 2523
สถานที่เกิด	โรงพยาบาลแพร่ จังหวัดแพร่
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	35 หมู่ 3 ต.แม่คำมี อ.เมือง จ.แพร่ 54000
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 114 ถนนสุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2539	มัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนพิริยาลัยจังหวัดแพร่
พ.ศ. 2544	การศึกษาระดับบัณฑิต จากมหาวิทยาลัยมหาสารคาม
พ.ศ. 2550	วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ